

RENDVÉDELMI JOG ÉS KÖZIGAZGATÁS

II. KÖTET

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

RENDVÉDELMI JOG ÉS KÖZIGAZGATÁS II.

A kiadvány a KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001 azonosító számú „A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” elnevezésű projekt keretén belül készült. A Rendészeti ügyintéző, a Rendészeti őr, a Közszolgálati ügykezelő valamint a Közszolgálati ügyintéző szakképesítések szakképzési kerettantervéhez illeszkedő tansegédlet.

Szerző: dr. Oravecz László

Szakmai lektor: dr. Lóczy Zsolt c.r. ezredes
Pedagógiai - nyelvi lektor: dr. Tanács Eszter Tímea bv. ezredes

ISBN 978-615-6259-04-2

2018

TARTALOM

I. BÜNTETŐJOG KÜLÖNÖS RÉSZ.....	5
1.1. Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények	5
1.2. A közlekedési bűncselekmények.....	16
1.3. A közbiztonsági bűncselekmények	33
1.4. A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények.....	46
1.5. Vagyon elleni bűncselekmények	50
II. SZABÁLYSÉRTÉSI ALAPISMERETEK.....	57
2.1. A szabálysértés fogalma, a szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok hatálya	57
III. SZABÁLYSÉRTÉSI ISMERETEK: HELYSZÍNI BÍRSÁGRA ÉS EGYES SZABÁLYSÉRTÉSEKRE VONATKOZÓ ISMERETEK	71
3.1. Helyszíni bírságra vonatkozó általános szabályok	71
3.2. Szabálysértések	75
IV. BÜNTETŐELJÁRÁS ÉS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI JOGI ALAPISMERETEK	102
4.1. A büntetőeljárás jog fogalma, célja, jogforrásai, hatálya, szerkezete	102
4.2. A büntető eljárás menete.....	108
4.3. A feltételes szabadságra bocsátás, a végrehajtási fokozat megváltoztatása, valamint az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának, és az átmeneti részlegre helyezés szabályai	111
V. KÖZIGAZGATÁSI ALAPISMERETEK.....	117
5.1. A közigazgatás felépítése és működése	117
5.2. A közigazgatás tevékenységi fajtái	119
5.3. Az önkormányzatiság lényege	127
5.4. A közigazgatás személyzeti rendszere.....	129
VI. A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS.....	133
6.1. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény személyi, területi és időbeli hatálya	133
6.2. A közigazgatási eljárás szakaszai, azok célja és rendeltetése	136

VII. FEGYVERZETI ALAPISMERETEK	145
7.1. A lőfegyverekről és a lőszerokről szóló 2004. évi XXIV. törvény és a kapcsolódó rendeletek	145
7.2. Az eljáró hatóságok.....	149
7.3. Hatósági igazolványok tartalma	153
VIII. POLGÁRŐRI ALAPISMERETEK.....	161
8.1. A polgárőr szervezetek jogállása, típusai	161

I. BÜNTETŐJOG KÜLÖNÖS RÉSZ

1.1. Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények

A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) különös része tartalmazza azokat a büntetőjogi tényállásokat, amelyeket a jogalkotói hatalom büntetőjogi értelemben büntetendőnek minősít.

A különös részi büntetőjogi tényállások ismertetésénél azt a gyakorlatot fogjuk alkalmazni, hogy elsőként a Btk. szó szerinti megfogalmazása alapján felidézzük bűncselekményre vonatkozó törvényi szabályokat (idézéssel), majd ezt követően kerül sor a tényállás részletes ismertetésére, magyarázatára.

EMBERÖLÉS

*„160. § (1) Aki mást megöl, bűntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (3) Aki emberölésre irányuló előkészületet követ el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (4) Aki az emberölést gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (5) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki tizennegyedik életévét be nem töltött vagy akaratnyilvánításra képtelen személyt öngyilkosságra rábír, ha az öngyilkosságot elkövetik.”*

A legsúlyosabb élet elleni bűncselekmény az emberölés. Az emberölés bűncselekményének tárgya az emberi élet. Az emberölés eredmény-bűncselekmény, a törvényi tényállás eleme a halál bekövetkezése. A Btk. szerint az elkövetési magatartás **általános jellegű meghatározása szerint** erre minden olyan tevékenység vagy mulasztás alkalmas lehet, amelynek eredménye a halál előidézése.

Az emberi élet kiemelkedő büntetőjogi védelmet igényel, mivel az ölési cselekmény társadalomra fokozottan veszélyes, ezért a törvény büntetni rendeli az emberölésre irányuló előkészületet. Az előkészület csak egyenes szándékkal valósítható meg, a gondatlanságból elkövetett emberölés vétségének az előkészülete fogalmilag kizárt.

A törvény büntetni rendeli *a gondatlanságból elkövetett emberölést is* (pl. a kiskorú gyermekek szülői, akik őrizetlenül hagyták kiskorú gyermekeiket, majd a gyermekek elkószáltak és a közeli víztározóban megfulladtak, gondatlanságból elkövetett emberölést követtek el).

Az emberölés törvényi tényállásból következik, hogy az emberölést az valósítja meg, *aki mást megöl*, azaz az **öngyilkosság**, illetve annak kísérlete nem esik a büntetőjogi elbírálás körébe.

Az **öngyilkosságra való felbujtás** vagy a bűnsegédi közreműködés azonban már ilyennek minősül, ezt a Btk. sui generis (önálló) bűncselekményként külön szabályozza. Az öngyilkosságra rábírás szempontjából jelentősége van azonban a sértett életkorának, beszámítási, illetve akaratnyilvánítási képességének. A törvény vélelmezi azt, hogy a tizennégy év alatti sértett nem képes arra, hogy a cselekményének következményeit felismerje, annak megfelelő magatartást tanúsítson, ezért az ilyen korú sértettet öngyilkosságra rábíró sze-

mély nem öngyilkosságban közreműködésért, hanem az emberölés büntettének az elkövetése miatt felel. Emiatt felel az is, aki akaratnyilvánításra képtelen személyt bír rá az öngyilkosságra. A passzív alany ezen esetekben maga hajtja végre a konkrét ölési magatartást, de ezt az elkövető pszichikai ráhatásának eredményeként teszi, az öngyilkosság tulajdonképpen nem a passzív alany saját elhatározásából, hanem a rábíró szándékának és akaratának megfelelően következik be

Ha *aktív magatartással valósul meg a bűncselekmény*, az fizikai és pszichikai ráhatásban egyaránt megnyilvánulhat (pl. a szívbeteg sértett megijesztése és ennek következtében a sértett szívbénulásban meghal, vagy a 8 éves gyermeket öngyilkosság véghezvitelére rábeszéli az elkövető).

Passzív magatartással abban az esetben valósul meg az emberölés, ha a mulasztó jogszabályban – nem büntető jogszabályban – meghatározott aktív magatartás tanúsítását mulasztja el, és ennek következtében meghal a sértett (pl. emberölés, ha az anya észleli, hogy a csecsemője életveszélyes helyzetbe került, még sem tesz semmit és e mulasztás a csecsemő halálát okozza).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **Az emberölés bűncselekményét lehet-e gondatlanságból elkövetni?**
2. **Öngyilkosság esetén megállapítható-e az emberölés bűncselekménye, ha igen milyen feltételekkel és kinek a terhére?**
3. **Elkövethető-e a bűncselekmény passzív magatartással, vagy csak aktív tevékenységgel?**
4. **Mikor válik befejezetté az emberölés alapesete?**
5. **Az emberölés kísérlete is büntetendő?**

ERŐS FELINDULÁSBAN ELKÖVETETT EMBERÖLÉS

„161. § Aki mást méltányolható okból származó erős felindulásban megöl, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az emberölés privilegizált esete az erős felindulásban elkövetett emberölés. Az emberölési cselekményekhez képest, a társadalmi közfelfogás szerint az e cselekmények nem vonhatók a szokásos és erkölcsileg mélyen elítélendő magatartások körébe. Az erős felindulásban elkövetett emberölés büntette azonban csak olyan esetekben állapítható meg, ha az elkövető olyan méltányolható okból származó, intenzív, de **ép-lélektani** alapon létrejött indulat hatása alatt cselekszik, amelynél az indulatot kiváltó és az erkölcsileg menthető ok az elkövetőn kívülálló okból keletkezett.

Az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapításának feltételei:

- a) az ölési szándék erős felindulásban keletkezzen,
- b) az erős felindulás méltányolható okból származzon és
- c) az elkövető az ölési cselekményt is erős felindulásban hajtsa végre.

A méltányolható okok között a leggyakoribb a sértett magatartása. Ez vált ki az elkövetőben haragot, kiábrándulást, felháborodást, sértődöttséget, félelmet, ijedséget stb., amely a korábban leírt módon gátolja a megfontolását.

Az erős felindulásban elkövetett emberölés tényállásának kiemelt ismérve, hogy az elkövető a szándékát méltányolható okból származó erős felindulásban hajtsa végre. A jogalkotó tartózkodott annak meghatározásától, hogy az elhatározást mennyi időn belül kell követnie a végrehajtásnak.

Az elkövetés időpontjában lévő állapot *a legfontosabb, vagyis* az ölési cselekményt kell erősen felindult állapotban végrehajtani. Ennek természetes előzménye, ha az ölési szándék is ebben az állapotban születik. E feltételek megállapítása is a személyi körülményektől függ, a dolog természetéből következőleg a szándék kialakulása és végrehajtása között nem telhet el hosszabb idő.

Az erős felindulást kiváltó jogellenes sértetti magatartások gyakran megfelelnek a jogos védelmet megalapozó támadásnak. A jogos védelmi helyzet nem értékelhető a Btk. 161. §-a körében. Ha az elkövető erős felindulását a sértett jogtalan támadása váltotta ki, az elkövető cselekménye ennek a támadásnak az elhárítását célozta, a támadó a sértett megölése esetében a Btk. 160. § szerinti emberölés keretében kell értékelni a jogos védelmet. Ennek oka, hogy a jogos védelemnek az erős felindulásban elkövetett emberölés körében történő figyelembe vétele ugyanannak a körülménynek kétszeres értékelését jelentené.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az erős felindulásban elkövetett emberölés elkövethető-e gondatlanságból?
2. Milyen feltételei vannak az erős felindulásból elkövetett emberölésnek?
3. Amennyiben az erős felindulást az elkövető személyében rejlő ok váltotta ki, az méltányolható?
4. Ha sértett jogellenes magatartása az elkövetőt jogos védelmi helyzetbe hozta, az értékelhető-e az erős felindulásban elkövetett emberölés bűncselekménye keretében?
5. Az idő múlása milyen hatással van az erős felindulás méltányolhatóságára?

TESTI SÉRTÉS

„164. § (1) Aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el.

(2) Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul, az elkövető könnyű testi sértés vétsége miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul, az elkövető súlyos testi sértés büntette miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a könnyű testi sértést

a) aljas indokból vagy célból,

b) védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére, illetve

c) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére

követik el.

(5) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a könnyű testi sértés maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okoz.

(8) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.”

A testi sértés elkövetője – a sértetten kívül – bárki lehet. A Btk. 164. §-a több egymással szoros kapcsolatban álló bűncselekmény törvényi tényállását tartalmazza. A szabályozás egyrészt a jogtárgy sértés súlyán, másrészt a bűnösség fokán alapul. Mind a *könnyű testi sértés*, mind a *súlyos testi sértés* tényállása *alapesetet* képez. A testi sértés mind szándékosan, mind pedig gondatlanul elkövethető. A Btk. azonban kizárólag a gondatlan súlyos testi sértést rendeli büntetni. A gondatlan bűncselekménnyel is megvalósítható súlyosabban minősítő körülmények növelik a gondatlan testi sértést okozó felelősségét is. A *könnyű testi sértés alapesetének elkövetője csak magánindítványra büntethető*.

A testi sértés tényállása szerint az elkövetési magatartás eredménye a testi épség megsértése, illetőleg az egészségsértés. A sérelemnek *okozati összefüggésben* kell állnia az elkövető magatartásával.

A testi sértés enyhébb vagy súlyosabb változata elhatárolásánál a gyógyulás időtartamának van döntő jelentőséggel. Ha a sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul könnyű testi sértést, ha nyolc napon túl gyógyul, súlyos testi sértést kell megállapítani. A bűncselekmény törvényi megítélésénél a tényleges gyógyulás időtartamát kell alapul venni. Van azonban ez alól az általános szabály alól is néhány kivétel:

- a) ha a sérült felgyógyulása előtt más oknál fogva meghal, valószínűsített gyógyulási idő alapján minősítendő a cselekmény
- b) ha a sértett neki felróható magatartással késlelteti gyógyulását, szintén valószínű gyógyulási időtartam alapján kell a cselekményt minősíteni.

Az **életveszély** orvosi szempontból akkor áll fenn, ha a trauma életfontos szervet ért, életfontos szervek működésének másodlagos gátlását idézi elő, súlyos heveny belső vagy külső vérzést okoz, olyan állapothoz vezet, amely sokkmentesítést követel. Az **életveszély** nem más, mint a halál beálltának reális, de nem szükségszerű lehetősége. Különbség tehető az ún. közvetlen és a közvetett életveszély között. Közvetlen **életveszély** áll fenn az életfontosságú szervek, szervrendszerek sérülése, a súlyos belső vagy külső vérvesztés, a légmell, a vérmellkas, a koponyaűri vérzés esetében. Közvetett az **életveszély** olyan esetekben, amikor a sérülésekhez sokk járul, amely azonnali sokkmentesítést igényel, ha a sérülés valamelyik testüreg megnyitásával jár és ezáltal fennáll a fertőzés, a gyulladásos megbetegedés bekövetkezésének a lehetősége. Az életveszély közvetlen vagy közvetett voltának a büntetés kiszabása szempontjából van jelentősége, ugyanakkor ez a bűncselekmény jogi értékelését nem érinti.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mi alapján lehet elhatárolni egymástól a súlyos testi sértést és a könnyű testi sértést?
2. Ki lehet a testi sértés passzív alanya?
3. Ha a könnyű testi sértést különös kegyetlenséggel követik el, az súlyosító körülménynek minősül-e?
4. A testi sértés bűncselekményének megítélésénél el lehet-e tekinteni a tényleges gyógyulás időtartamától?
5. A közvetlen és közvetett életveszélynek van-e jelentősége a bűncselekmény minősítése szempontjából?

FOGLALKOZÁS KÖRÉBEN ELKÖVETETT VESZÉLYEZTETÉS

„165. § (1) Aki foglalkozási szabály megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Ha az elkövető a közvetlen veszélyt szándékosan idézi elő, büntetett miatt az (1) bekezdésben meghatározott esetben három évig, a (2) bekezdésben meghatározott esetben - az ott tett megkülönböztetés szerint - egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, illetve öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az emberi élet, a testi épség és az egészség védelme kiemelkedő fontosságú, ezért nemcsak ezeknek a sérelmével, hanem az ezeket a jogtárgyakat veszélyeztető cselekményekkel szemben is indokolt büntetőjogi védelmet biztosítani.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés bűncselekménynek az *elkövetője* az lehet, aki valamely meghatározott *foglalkozási szabály hatálya alatt* áll, a bűncselekmény elkövetési magatartása ennek a foglalkozási szabálynak a megszegése. Az **értelmező rendelkezés** kiterjeszti a foglalkozási szabályok alkalmazásának a körét olyan területekre is, amelyek egyébként nem esnének valamely foglalkozás szűkebb értelemben vett fogalma alá.

A Btk. a korábbi kódexben meghatározottakon kívül a *robbantószer* és a *robbanóanyag használatára és kezelésére* vonatkozó szabályokat is foglalkozási szabályoknak tekinti.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a *foglalkozási szabály megszegése*. A foglalkozás gyűjtőfogalom, felölel minden olyan tevékenységet, amelyre **írott vagy íratlan szabályok** vonatkoznak. Irreleváns, hogy ellenszolgáltatásért, vagy díjazás nélkül végez-e valaki ilyen tevékenységet. Nincs jelentősége, hogy az adott tevékenység gyakorlásához szükség van-e valamilyen iskolai végzettségre, szakképzettségre. Az alábbi foglalkozási szabályoknak kiemelkedő a szerepe:

- a) a munkavédelmi és balesetelhárító szabályok,
- b) a biztonsági előírások,
- c) az orvosi tevékenység szakmai szabályai,
- d) az építkezés kivitelezésével kapcsolatos műszaki, statikai szabályok,
- e) a lőfegyver, a robbantószer és a robbanóanyag használatára és kezelésre vonatkozó szabályok.

A bűncselekmény eredménye:

- a gondatlan alakzatnál, más vagy mások életének vagy egészségének közvetlen *veszélyeztetése, vagy testi sértés okozása,*
- a szándékos alakzatnál, más vagy mások életének vagy egészségének közvetlen *veszélyeztetése.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az íratlan orvosi szabályok megszegésével el lehet-e követni a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetést?
2. A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetést gondatlanságból el lehet-e követni?
3. A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés szándékos alakzatát el lehet-e követni testi sértés okozásával?
4. Testi sértés okozásánál a gyógyulás időtartamának van-e jelentősége a bűncselekmény minősítése szempontjából?
5. A súlyosító körülmények között tömegszerencsétlenségnek minősül-e, ha egy ember meghal és további 5 személy súlyosan megsérül?

SEGÍTSÉGNYÚJTÁS ELMULASZTÁSA

„166. § (1) Aki nem nyújt tőle elvárható segítséget sérült vagy olyan személynek, akinek az élete vagy testi épsége közvetlen veszélyben van, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) A (3) bekezdés utolsó fordulata nem alkalmazható azzal szemben, aki a közlekedési szabályok alapján köteles a segítségnyújtásra.”

A segítségnyújtás elmulasztása büntetendőnek nyilvánításának az indoka az, hogy a teljes *beszámítási képességgel* rendelkező személlyel szemben támasztott követelmény, hogy *segítsen* embertársainak, akiknek az élete vagy a testi épsége veszélybe került. Az **általános segítségnyújtási kötelezettség** előírása azt jelenti, hogy a Btk. *büntetéssel fenyegeti* azt, aki nem nyújt segítséget a sérültnek vagy az olyan személynek, akinek az élete, testi épsége, egészsége közvetlen veszélyben van. A segítségnyújtásnak olyannak kell lennie, amely az eset körülményeit figyelembe véve az elkövetőtől elvárható.

A bűncselekmény mulasztással valósítható meg, és mivel a törvényhozó semmiféle eredmény beállást nem kívánja meg a bűncselekmény megvalósulásához, a segítségnyújtás elmulasztása tiszta mulasztási bűncselekmény. Az elkövetési magatartás a segítség nem nyújtása.

Nem hivatkozhat azonban az arányosságra az, akinek a veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége, ezek a személyek ugyanis végszükség esetében sem élveznek büntetlenséget (pl. a túltöltő nem nyújt segítséget az égő házban rekedt lakóknak).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A segítségnyújtás elmulasztás bűncselekményét aktív magatartással el lehet-e követni?**
- 2. Végszükség esetén a tűzoltó köteles-e a tőle elvárható segítségnyújtásra?**
- 3. A közlekedési szabályok alapján történő segítségnyújtás elmaradása súlyosabban minősíti-e a segítségnyújtás elmaradása bűncselekményt?**
- 4. Súlyosabban minősíti-e a segítségnyújtás elmulasztását, ha a sértett sérülését az elkövető gondatlanul okozza?**
- 5. Súlyosabban minősíti-e a segítségnyújtás elmulasztását, ha a sértett sérülését az elkövető vétlen magatartásával okozza?**

KÉNYSZERÍTÉS, SZEMÉLYI SZABADSÁG MEGSÉRTÉSE

„195. § Aki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel jelentős érdeksérelmet okoz, ha más bűncselekmény nem valósul meg, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A kényszerítés bűncselekményének *elkövetési magatartása* valaminek a tevésére, nem tevésére, tűrésére való kényszerítés.

A kényszerítés csak a Btk.-ban meghatározott módokon tényállásszerű, vagyis amikor arra *fenyegetéssel vagy erőszakkal* kerül sor.

A *bűncselekmény kétféle eredményt* is tartalmaz. Az első eredmény, hogy a passzív alany *valamit tesz, nem tesz, vagy eltűn*. Ezt nevezzük pszichés eredménynek. További eredmény, hogy a kényszerítés folytán *jelentős érdeksérelem következik be*. A sérelem nem feltétlenül a passzív alanyánál jelentkezik, az sérthet magán és közérdeket egyaránt. A bűncselekmény befejezett alakzatához mindkét eredmény bekövetkezése szükséges.

„194. § (1) Aki mást személyi szabadságától megfoszt, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a személyi szabadság megsértését

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,

b) aljas indokból vagy célból,

c) a sértett sanyargatásával,

d) védekezésre képtelen személy sérelmére,

e) fegyveresen,

f) felfegyverkezve,

g) jelentős érdeksérelmet okozva vagy

h) hivatalos eljárás színlelésével

követik el.”

A személyi szabadság megsértése *bűncselekmény elkövetési magatartása* a másik személy szabadságától való megfosztása. Megfosztás alá vonható minden olyan tevékenység vagy mulasztás, amelynek eredményeképpen a passzív alanya az akaratának megfelelő módon történő *mozgási, helyváltoztatási, illetve a tartózkodási hely megválasztásának lehetőségét elveszti*. A tényállás az elkövetési módot nem határozza meg, így bármilyen módon történő elkövetés tényállásszerű lehet (pl. megkötözés, bezárás, lefogás).

A bűncselekmény elkövethető mulasztással, amikor az elkövető gondatlanul fosztja meg a másik személyt mozgási szabadságától (pl. véletlenül rázárja az ajtót, és ezt később felismeri, azonban mégsem szünteti meg az általa előidézett állapotot). Mulasztással valósul meg a bűncselekmény abban az esetben is, ha a személyi szabadságtól való megfosztásra valamilyen jogszabályi felhatalmazás folytán jogszerű módon kerül sor, azonban ennek a feltételnek a megszüntét követően az elkövető jogtalanul tartja fenn a passzív alanyt korlátozó állapotot.

A bűncselekmény materiális, eredménye a *passzív alany mozgásában, helyváltoztatásában való lehetőségének a megsűnése*.

A bűncselekmény *alanya tettesként* bárki lehet, az ő esetükben azonban a személyi szabadság korlátozására való jogosultságot szükséges kiemelten vizsgálni (pl. az intézkedő rendőr, vagy szülői felügyeleti jogot gyakorló felnőtt esetében a felhatalmazás folytán a jogellenesség hiánya szintén kizárja a bűncselekmény elkövetését). Szintén a jogellenesség kizárását, így a bűncselekmény hiányát eredményezi a Be. kifejezett felhatalmazása szerint a tetten ért személy elfogása, és ennek érdekében a személyi szabadság megsértése.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent az, hogy a kényszerítés alternatív bűncselekmény?
2. A kényszerítés bűncselekményének milyen eredménnyel kell járnia?
3. A személyi szabadság megsértése elkövethető-e mulasztással?
4. A személyi szabadság megsértéséhez szükséges-e az erőszakos módon történő elkövetés?
5. A kényszerítés és a személyi szabadság megsértése súlyosabban büntetendő-e, ha hivatalos eljárást színlelve követik el?

MAGÁNLAKSÉRTÉS

„221. § (1) Aki más lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó bekerített helyre erőszakkal, fenyegetéssel vagy hivatalos eljárás színlelésével bemegy, illetve ott bent marad, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe vagy az ezekhez tartozó bekerített helyre, az ott lakó vagy azzal rendelkező akarata ellenére vagy megtévesztéssel

- a) éjjel,
- b) fegyveresen,
- c) felfegyverkezve vagy
- d) csoportosan

bemegy, vagy ott bent marad.

(3) Aki mást megakadályoz abban, hogy lakásába, egyéb helyiségébe vagy az ezekhez tartozó bekerített helyre bemenjen,

- a) ha az (1) bekezdésben meghatározott módon követi el, az (1) bekezdés szerint,
- b) ha a (2) bekezdésben meghatározott módon követi el, a (2) bekezdés szerint büntetendő.”

Az *elkövetés tárgya* a lakás, egyéb helyiség, ezekhez tartozó bekerített hely. A *passzív alany* a lakás tényleges használója.

A *lakás* minden olyan zárt hely, amely rendeltetésszerűen emberek tartózkodási helyéül **és** rendszeres éjjeli szállásul szolgál, amelyet lakhatás céljára rendeltetésnek tekintünk (pl. az istálló, garázs akkor sem lehet lakás – eltérő rendeltetése miatt – ha abban alszanak, vagy tartózkodnak). Ellenben nem kell, hogy valóban lakjanak is a lakásban. Magánszemély tulajdonában, azonban ideiglenesen üresen álló lakás esetében megvalósul a magánlaksértés. A ki nem utalt, üresen álló önkormányzati lakás viszont nem lehet a magánlaksértés elkövetési tárgya. Korábban magánlakás későbbi átalakítás során iroda, vagy rendelő lesz, akkor nem lehet magánlaksértés tárgya. Közömbös, hogy természetes személy, vagy jogi személy tulajdona, azonban fontos, hogy természetes személy használja lakhatásra. Lakásnak minősül a csak ideiglenesen lakhatás céljára szolgáló épület is (pl. motel szoba, kollégium).

Lehet ingó és ingatlan (pl. lakókocsi, lakóhajó, lakósátor) is „magánlakás”. *Egyéb helyiség*, ami nem minősül lakásnak, de fallal körülhatárolt és tetővel ellátott építmény, amely emberek tartózkodási helyéül, összejövetelre és gazdasági tevékenységre szolgál és szoros összeköttetésben áll a lakással (pl. pince, padlás, lépcsőház), vagy nem áll szoros összeköttetésben a lakással (pl. prásház, tároló). Ezek azonban *kizárólag akkor elkövetési tárgya a magánlaksértésnek, ha az adott területen lakás is van. Bekerített hely* az összefüggő körülhatárolt terület, ahova rendeltetésszerűen csak a bemenetelre szolgáló eszközök (pl. ajtó, kapu) segítségével lehet bejutni, vagy jogellenesen erőszakkal a helyet körülhatároló, és azt védő akadályon (pl. kerítésen) keresztül. Nem valósul meg magánlaksértés bűncselekménye, ha a bekerített telek üres, vagy azon csak olyan építmények állnak, ami nem szolgál lakás céljára. Nem bekerített hely, ha a kerítés nem képez akadályt (pl. át lehet lépni, vagy csak fel van festve).

Az *elkövetési magatartások* akkor *tényállásszerűek*, ha az ott lakó vagy az azzal rendelkező *akarata ellenére*, vagy *meztévesztéssel* történik.

Nem lehet jogellenesség, ha a jogszabály engedélyt ad, (pl. rendőrségnek házkutatásra, tűzoltóknak a passzív alany védelme érdekében). A passzív alanynak kifejezetten, *egyértelműen és határozottan* kell az *akarata*t kinyilvánítania szóban, írásban, vagy ráutaló magatartásban (pl. bezárja az ajtót). Tiltásnak a *lakással rendelkezni jogosulttól* kell származnia (pl. tulajdonostól, bérlőtől, ideiglenes lakáshasználótól), ha a jogosult megbízta az akaratának képviselőjével.

Éjjel a városokban 23.00 -5.00 között, helyi kistélepüléseknél 22.00-5.00 közötti időtartam, de az este 21.00 még semmiképpen nem az.

Csoportosan, a *Btk. 459. § (1) bekezdés 3. pontja szerint* „csoportosan követik el a bűncselekményt, ha az elkövetésben *legalább három személy vesz részt*”. Csoportos az elkövetés akkor is, ha csak az egyik tettes megy be a lakásba, a többi a dolog elleni erőszakot megvalósítók kint maradnak.

A *bűncselekmény alanya tettesként* bárki lehet, elkövetheti a tulajdonos is a magánlaksértést (pl. a bérlő sérelmére) még akkor is, ha a bérleti díj nem fizetésével, a szerződés felbontásával a bérlő lakásban tartózkodása jogszerűtlenné válik.

E bűncselekmény kizárólag magánindítványra büntetendő.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Lakóhajó lehet-e magánlaksértés bűncselekmény tárgya?
2. Présház lehet-e magánlaksértés bűncselekmény tárgya?
3. A tulajdonost védi-e a Btk. magánlaksértési tényállása a jogellenes lakásában tartózkodó bérlővel szemben?
4. Csoportosan követik-e el a magánlaksértést, ha bűncselekmény elkövetői ketten mennek be lőfegyverrel a lakásba?
5. Éjjel követik-e el Budapesten az elkövetők a magánlaksértés bűncselekményét, ha 22 óra-kor lépnek be a lakásba?

MAGÁNTITOK MEGSÉRTÉSE

„223. § (1) Aki a foglalkozásánál vagy közmegebízásánál fogva tudomására jutott magántitkot alapos ok nélkül felfedi, vétség miatt elzárással büntetendő.”

A büntetőjogi védelem tárgya a magántitok védelméhez fűződő társadalmi érdek.

Az *elkövetési tárgya* a magántitok (szűk körben ismert tény, adat, körülmény, amelynek nyilvánosságra hozatala sértené a magántitok jogosultjának érdekét). A bűncselekmény *passzív alanya* bárki lehet, akinek a személyével kapcsolatban áll a titok. Az információ vonatkozhat az életvitelére, egészségi állapotára, családi kapcsolataira, vagyoni, vagy társadalmi helyzetére.

Az *elkövetési magatartás* a magántitok alapos ok nélküli felfedése, ezáltal az adatok, körülmények, tények ismertté válása. Megvalósulhat *tevéssel és mulasztással is*. Kizárólag abban az esetben valósulhat meg, ha a magántitok felfedésére *alapos ok nélkül* kerül sor.

Tanúzási kötelezettség vonatkozásában a tanú a *vallomástételt megtagadhatja*, ha közmegebízásánál, foglalkozásánál fogva titoktartásra köteles és a vallomástétellel e kötelezettségét megsértené.

Amennyiben szóban történik a magántitok megsértése, akkor fogalmilag kizárt a *kísérlet*. Ha levélben való-sítják meg, akkor a levél megírásával és feladásával a kísérlet megvalósul, ha a megérkezést követően a levél felbontása után azt elolvassák, ezzel befejezetté válik a cselekmény.

A *bűncselekmény alanya tettesként* az, aki foglalkozásánál, közmegebízásánál fogva jut, a magántitok birtoká-ba. **Részes** lehet viszont személyes kvalifikáltsággal rendelkező és nem rendelkező személy egyaránt.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A magántitok megsértése gondatlanságból elkövethető-e?
2. Ki lehet a magántitok megsértésének tettese?
3. A magántitok megsértésének alapesetének megvalósításához eredmény bekövetkezése szükséges-e?
4. A magántitok megsértésének lehet-e kísérlete?
5. Magántitok megsértése esetén magánindítvány hiányában sor kerülhet-e büntetőjogi fele-lősségre vonásra?

RÁGALMAZÁS

„226. § (1) Aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A *bűncselekmény jogi tárgya* a személy *társadalmi megbecsülésének* védelméhez fűződő társadalmi érdek, a jó hírnév védelme, a becsület büntetőjogi oltalma (társadalmi megbecsülés, emberi méltóság).

A *bűncselekmény passzív alanya* bármely élő természetes személyek, a hivatalos személyek és jogi személyek lehetnek. A passzív alany konkrétan megjelölt személy, de ez nem jelenti azt, hogy a nevén kell nevezni az illetőt, viszont a közölt információk alapján mindenki által egyértelműen felismerhetőnek kell lennie.

A *bűncselekmény elkövetési magatartásai a tény állítása, híresztelése, e tényre közvetlenül utaló kifejezést használata*. Tény, a valóságban megtörtént dolog, esemény. Büntető jogilag a múltban lejátszódott, a jelenben folytatódó esemény, cselekedet, magatartás minősül ilyennek, míg a jövőbeni esemény feltételezések. Továbbá a bírálat, vélemény, kritika kinyilvánítása nem tényállítás. Az ember tudatállapotára, tudattartalmára, tudati tevékenységére vonatkozó állítás tényállítás. Tények híresztelése mások által tett tényállítás továbbadása, közvetítése (pl. egy újságban közölt cikk, kép honlapon, interneten történő megjelenítése). Az általános jellegű utalás (pl. tolvaj, csaló) nem rágalmazás.

A valós, de a becsületet csorbító tények közzétételének esetén lehetőség van közérdekből vagy jogos magánérdekből a *valóság bizonyítására*. Jogszabályi engedély alapján a hivatalos személyek hivatali hatáskörükben eljárva fogalmazzák meg (szóban, határozatban) a becsület csorbítására alkalmas tényt, amely utóbb valótlannak bizonyul, nem minősül bűncselekménynek.

Immateriális bűncselekmény, elégséges a sérelem absztrakt lehetősége, nem feltétele a hátrányos következmény létrejötte, a tényleges becsületbeli sérelem bekövetkezése az alaptényálláson kívül esik.

A *bűncselekmény kísérlete* verbális esetben fogalmilag kizárt, de levélben írva, ha azt nem az az illető kapja meg, akiről szól, hanem máshoz jut, akkor igen. Befejezetté akkor válik, ha a harmadik személy elolvassa, tudomására jut.

Kizárólag szándékosan követhető el, az elkövető tudatának át kell fognia, hogy mások előtt becsület csorbítására alkalmas tényt közöl, híresztel, de közömbös a tények valóságtudata, azaz az állított, vagy híresztelt tény valótlanságának, valódiságának ismerte, vagy az is, hogy e tekintetben tévedésben volt.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A rágalmazás szándékosan elkövethető-e?
2. A rágalmazás elkövethető-e valótlán tény híresztelésével?
3. A rágalmazás alapesetének megvalósításához eredmény bekövetkezése szükséges-e?
4. A szóbeli rágalmazásnak lehet-e kísérlete?
5. Rágalmazás elkövethető-e sajtótermékben megjelent kritika közlésével?

BECSÜLETSÉRTÉS

„227. § (1) Aki a 226. §-ban meghatározottakon kívül mással szemben

a) a sértett munkakörének ellátásával, közmegebízásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy

b) nagy nyilvánosság előtt

a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a becsületsértést tettelesen követi el.”

A bűncselekmény jogi tárgya az emberi méltóság védelméhez fűződő társadalmi érdek. A bűncselekmény passzív alanya

- a) természetes élő személy,
- b) jogi személy,
- c) személyösszeség

lehet.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a becsület csorbítására alkalmas kifejezés, amely nem lehet meghatározott eseményre, cselekményre, történésre utaló, csak általánosságban testi-szellemi képességre utaló vagy negatív szokásokra vonatkozó, trágár, gyalázkodó (verbális, írott, rajzos). Továbbá lehet a becsület csorbítására alkalmas egyéb cselekmény, megszegyenítő, megalázó, lealacsonyító (pl. testrész mutogatása, bemutogatás, fintorgás, gúnyos utánzás) általában aktív tevékenység, de mulasztással is megvalósulhat (pl. a kézfogás elől elfordul). Tetteleges becsületsértés is lehet (pl. arcütés testi sértés nélkül, orr megfricskázása). Az elkövetés helyének nagy nyilvánosság előtt kell megvalósulnia.

Immateriális bűncselekmény, tehát eredmény megvalósulására nincs szükség.

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet, társtetteség, felbujtás és bűnsegély is lehet.

A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el, nem kell célzatosnak lennie, de tudnia kell, hogy a cselekmény becsületsértésre alkalmas.

Szubszidiárius jellegű, vagyis e bűncselekmény kizárólag akkor történhet meg, ha ennél súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A becsületsértés gondatlanságból elkövethető-e?
2. A becsületsértés elkövethető-e tetteleges magatartással?
3. A becsületsértés megvalósításához eredmény bekövetkezése szükséges-e?
4. A szóbeli becsületsértésnek lehet-e kísérlete?
5. Mit jelnet az, hogy becsületsértés szubszidiárius bűncselekmény?

1.2. A közlekedési bűncselekmények

Ebben a körben csak a legfontosabb közlekedési bűncselekményeket tekintjük át.

KÖZÚTI BALESET OKOZÁSA

„235. § (1) Aki a közúti közlekedés szabályainak megszegésével másnak vagy másoknak gondatlanságból súlyos testi sértést okoz, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés

- a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,
- b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,
- c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.”

A bűncselekményt a közlekedési szabályok hatálya alatt álló személy követheti el akként, hogy a közlekedési szabályokat megszegi és ezzel másnak vagy másoknak legalább súlyos testi sértést okoz. A bűncselekmény elkövetési magatartása a közúti közlekedési szabályok megszegése. A közúti közlekedési szabályokat a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) határozza meg.

A közúti baleset okozása *bűncselekményének eredménye a passzív alany számára okozott sérülés*. Nem minden sérülés tényállásszerű, legalább súlyos testi sértésnek kell megvalósulnia a bűncselekmény megállapíthatóságához, azaz a sérülés gyógyulási időtartamának nyolc napnál többnek kell lennie. A könnyű testi sértést, vagy a sérelem nélküli veszélyhelyzetet előidéző baleset okozása esetében a szabálysértési felelősség állapítható meg.

A közúti baleset okozása *gondatlan bűncselekmény*. Amennyiben egy közlekedési baleset folyamatát kívánjuk modellezni, akkor a következő stádiumokat tudjuk megállapítani. Elsőként valósul meg a közlekedési szabály megszegése, ezt követi a sérelem reális lehetősége, azaz a veszélyhelyzet, majd a veszélyhelyzetből a tényleges baleset, sérelem bekövetkezése. A közúti baleset okozása esetében a tényleges sérelem túl az elkövetőnek még a veszélyhelyzetre sem terjedhet ki a szándéka, e körben is csak gondatlanság terhelheti.

E bűncselekmény alapesetét jelenti a súlyos testi sértés okozása, és az ennél súlyosabb sérülések eredményezik a minősített eseteket.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közúti baleset okozása szándékosságból elkövethető-e?
2. A közúti baleset okozása bekövetkezik-e könnyű testi sértést okozó magatartással?
3. A közúti baleset okozásának megvalósításához eredmény bekövetkezése szükséges-e?
4. A közúti baleset okozását gyalogos elkövetheti-e?
5. Súlyosabban büntetendő-e a közúti baleset okozása, ha tömegszerencsétlenséget okoz?

JÁRMŰVEZETÉS ITTAS, VAGY BÓDULT ÁLLAPOTBAN

„236. § (1) Aki ittas állapotban vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású járművet vezet, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt

- a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény súlyos testi sértést,
- b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,
- c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,
- d) öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.

237. § (1) Aki a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol kivételével vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású járművet vezet, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt

- a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény súlyos testi sértést,
- b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,
- c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,
- d) öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.”

A Btk. az ittas és bódult állapotban történő járművezetést két külön tényállásban határozza meg. A Btk. szerint a közúton és közforgalom elől el nem zárt magánúton történő elkövetés is büntetendő. A tényállás tehát vonatkozik a parkolóházakban, bevásárlóközpontok parkolójában tiltott módon történő vezetésre is.

A járművezetés ittas állapotban Btk. szerinti tényállása az ittas állapotban történő vezetést bünteti. A 240. § (3) bekezdése szerint ittas állapotban lévő az a személy, akinek a szervezetében 0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetve 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentrációnál nagyobb értéket eredményező szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van. Jól láthatóan a Btk. a továbbiakban nem engedi a szubjektív befolyásoltság értékelését, hanem az ittas állapotban történő járművezetés önmagában a bűncselekmény megállapításához vezethet, ha a számadatok teljesülnek. A jogalkotó indokai szerint ez a közigazgatási szabályokban már érvényesülő ún. „zéró tolerancia” elvét kívánja érvényre juttatni, valamint a befolyásoltság bizonyíthatósági problémáit kiküszöbölni.

A bódult állapotban történő járművezetés esetében – a szeszesital fogyasztásából származó alkohol kivételével – a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt történő járművezetés büntetendő. A vezetési képességre hátrányosan ható szerek körének meghatározása szinte lehetetlen, ezért a Btk. minden erre alkalmas szert e körbe sorol. E szerek egyik következménye, hogy a vezetési képességre hátrányosan hatnak, fogyasztásuk eredményeképpen a jármű vezetőjének reakció ideje, manőverezési képessége nagymértékben csökken, ennek következtében veszélyeztetve a közlekedésben résztvevők biztonságát. A bódult állapotban történő vezetés esetében még mindig a befolyásoltság szubjektív mércéje irányadó, így szakértő bevonása szükséges ennek megállapíthatóságára.

A szándékosság, azaz a bűnösség megállapításához az ittas járművezetésnél szükséges, hogy az elkövető tudja és felismerje, hogy a törvénybe foglalt véralkohol-koncentráció eléréséhez szükséges alkoholt fogyasztott, míg

a bódult járművezetés esetében szintén a hátrányosan ható szer fogyasztásának tudata és egyben a befolyásoltság állapotának felismerése is feltétel.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A járművezetés ittas állapotban szándékosságból elkövethető-e?**
- 2. A járművezetés bódult állapotban gondatlanságból elkövethető-e?**
- 3. Súlyosabban büntetendő-e a járművezetés ittas állapotban, ha könnyű testi sértést okoz?**
- 4. Vétséget követ el az, aki a járművezetést bódult állapotban súlyos testi sértést okozva követi el?**
- 5. Súlyosabban büntetendő-e a járművezetés ittas állapotban, ha tömegszerencsétlenséget okoz?**

CSERBENHAGYÁS

„239. § Ha a közlekedési balesettel érintett jármű vezetője a helyszínen nem áll meg, illetve onnan eltávozik, mielőtt meggyőződne arról, hogy valaki megsérült-e, illetve az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szorul-e, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A cserbenhagyás bűncselekményének elkövetője a közlekedési balesettel érintett jármű vezetője lehet. A közlekedési balesettel érintett jármű vezetője elsősorban a baleset okozója, vagy annak sérültje, károsultja. A balesettel érintett jármű vezetője körébe tartozónak kell tekinteni azt is, aki meghatározott térben és időben a balesettel kapcsolatba került, ezért reális lehetősége volt, hogy annak részese legyen (pl. aki irányváltoztatásra, fékezésre kényszerült, hogy az ütközést elkerülje). Nem lehet a balesettel érintett jármű vezetője, aki a helyszínre később érkezik, tehát a baleset bekövetkezéséről nem közvetlen módon szerzett tudomást.

A cserbenhagyás bűncselekményének *elkövetési magatartása a helyszínen való megállás és meggyőződés elmulasztása*. A KRESZ kötelezően írja elő a balesettel érintett jármű vezetője számára, hogy köteles a járművel azonnal megállni, a baleset folytán megsérült vagy veszélybe került személy részére segítséget nyújtani és az esetleges további balesetek elkerülése érdekében minden tőle telhetőt megtenni. A segítség nyújtásához szükséges, hogy a jármű vezetőjének meg kell állnia, és fel kell mérnie az esetleg bekövetkezett sérülések körét és mértékét. A cserbenhagyás tényállása tehát két, egymást időben is követő kötelezettséget ír elő. Elsőként a megállási kötelezettséget, miszerint a balesettel érintett jármű vezetője köteles a helyszínen megállni. A megállást követően a jármű vezetője köteles meggyőződni arról, hogy a helyszínen tartózkodik-e sérült, illetve az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szoruló személy.

A cserbenhagyás ún. *szubszidiárius* bűncselekmény, azaz csak akkor állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. A cserbenhagyást elsősorban a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekményétől kell elhatárolnunk.

Az elhatárolás alapját az képezi, hogy a baleset következtében a helyszínen van-e sérült vagy testi épséget, életet közvetlen veszélyeztető helyzetben lévő személy. Amennyiben a helyszínen ilyen személy van és a jármű vezetője megállási és meggyőződési kötelezettségét elmulasztja a segítségnyújtás elmulasztása miatt vonható felelősségre.

A cserbenhagyás bűncselekménye tehát csak akkor valósul meg, ha a helyszínen segítségre szoruló személy nincs, ugyanis a segítségnyújtás elmulasztását a Btk. súlyosabban rendeli büntetni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A cserbenhagyás szándékosságból követhető el?
2. A cserbenhagyást a közlekedési balesettel érintett jármű vezetőjével együtt utazó utas is elkövetheti?
3. Elegendő a cserbenhagyás vétségének megállapításához, ha a balesettel érintett jármű vezetője nem áll meg?
4. Vétséget követ el az a járművezető, aki balesetet követően érkezik a helyszínre és nem győződik meg arról, hogy ott valaki megsérült-e, illetve az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szorul-e?
5. Súlyosabban büntetendő-e cserbenhagyás miatt az a balesettel érintett járművezető, aki olyan baleset helyszínén nem állt meg, ahol sérült személy található?

AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK

Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekményeket önálló fejezet, a XXVI. fejezet tartalmazza Btk.-ban. Ebben a körben nem valamennyi, hanem a legfontosabb igazságszolgáltatás elleni bűncselekményeket tekintjük át.

HAMIS VÁD

„268. § (1) Aki

mást hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol, más ellen bűncselekményre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a hamis vád alapján a vádlottat elítélik,

a hamis vád olyan bűncselekményre vonatkozik, amelynek elkövetőjét a törvény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegeti.

(5) Aki más hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével azért vádol hamisan, mert gondatlanságból nem tud arról, hogy tényállítása valótlan, vagy a bizonyíték hamis, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

269. § Aki

mást hatóság előtt szabálysértéssel vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegéssel hamisan vádol, más hatóság vagy a fegyelmi jogkör gyakorlója előtt fegyelmi vétséggel hamisan vádol, más ellen szabálysértésre, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegésre vagy fegyelmi vétségre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság vagy a fegyelmi jogkör gyakorlójának tudomására, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A Btk. szerint az, aki más hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol, vagy más ellen bűncselekményre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására, elköveti a hamis tanúzás bűncselekményét. A bűncselekmény *mind szándékosan, mind gondatlanul elkövethető*. A bűncselekmény akkor válik befejezetté, ha a hamis vádat a hatóság előtt szóban előadják, vagy ha az ilyen vádat tartalmazó irat, illetve a koholt bizonyíték a hatóság tudomására jut.

E bűncselekménynek két elkövetési magatartása van *a hamisan vádolás és a hamis gyanúfeltetés*. A *vádolás* esetén *büntetőeljárás megindítására alkalmas tényállásról* beszélünk, vagyis egyértelműen kifejezettnek kell lennie és konkrétan meg kell jelölnie mind az adott bűncselekményt, mind az azt alátámasztó adatokat. Önmagában a tényre utaló kifejezés használata nem elegendő a bűncselekmény megállapításához. Konkrét

tényállítás tehát, ha az elkövető azt mondja, hogy XY megölte YZ. Tényre utaló kifejezés csak, ha valaki azt állítja, hogy XY öl, lop, csal, hazudik (ezáltal más bűncselekmény pl. rágalmozás megvalósíthat).

További feltétel az is, hogy a tényállítás bűncselekmény elkövetésére vonatkozzék, ugyanakkor a pontos, szakszerű megnevezés már nem szükséges (pl. az elkövető azt állítja SJ megrúgott, hogy elvegye tőlem a pénztárcámat, vagyis az elkövető SJ-t rablással vádolja).

A tényállítás nem jelent feltétlenül aktív magatartást. Amikor az ittas vezető az ellenőrzés során a nála talált jogosítványt sajátjaként adja át, ezzel elősegíti, hogy más személy ellen induljon meg az eljárás.

A másik elkövetési magatartás bűncselekményre utaló *koholt bizonyítéknak a hatóság tudomására hozása* (pl. az elkövető sértettnél elrejt az által a betörésnél használt eszközt, vagy okiratok készít és benyújtja a hatóságnak). Ha az elkövető más személyt vesz rá – vagy próbál rávenni – a hamis tanúskodásra, nem e bűncselekményért, hanem hamis tanúzásért, illetve hamis tanúzásra felhívásért felelhet.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A hamis vád szándékosságból vagy gondatlanságból követhető el?**
- 2. A hamis vádat követ-e el az a személy, aki mást rávesz arra, hogy hamisan tanúskodjon?**
- 3. Ha valaki hamis okiratot készít, azzal a céllal, hogy mást hamisan bevádoljon, de azt nem terjeszti a hatóság elé, ezzel megvalósítja a hamis vádat?**
- 4. Vétséget követ el a hamisan vádoló, ha emberölésre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására?**
- 5. Súlyosabban büntetendő-e a hamis vád elkövetője, ha a sértettet a büntető eljárás során a büntetőbíróóság nem ítéli el jogerősen?**

HATÓSÁG FÉLREVEZETÉSE

*„271. § (1) Aki hatóságnál büntetőeljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan - és a 268. § esete nem áll fenn -, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
(2) Aki hatóságnál szabálysértési, illetve fegyelmi jogkör gyakorlójánál szabálysértési, illetve fegyelmi eljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan - és a 269. § esete nem áll fenn -, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
(3) Aki hatóságnál egyéb hatósági eljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan - és a 269. § esete nem áll fenn -, elzárással büntetendő.”*

Aki hatóságnál büntetőeljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan, elköveti a hatóság félrevezetésének vétségét. A Btk. szerint az is elköveti a hatóság félrevezetésének a vétségét és kisebb súlyú szabadságvesztéssel büntethető, aki hatóságnál szabálysértési, illetve fegyelmi jogkör gyakorlójánál szabálysértési, illetve fegyelmi eljárás alapjául szolgáló valótlan bejelentést tesz. A Btk. büntetni rendel továbbá azt is, aki hatóságnál egyéb hatósági eljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan. Mindegyik esetben törvényi feltétel, hogy a cselekmény ne minősüljön hamis vádnak. A bűncselekmény a hamis vádhoz képest kiegészítő jellegű. Az elkövetési magatartás lényege a valótlan bejelentés tétele.

A tényállítás kizárólag meghatározott kört érinthet, ugyanis ismeretlen tettesre, nem létező, halott személyre, saját magára vagy több létező, de konkrétan meg nem jelölt személyre vonatkozhat. Ettől eltérő esetben az elkövető nem ezt a bűncselekményt, hanem a hamis vádat követheti el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hatóság félrevezetése megállapítható-e, ha egyben az elkövető terhére a hamis vád bűncselekménye is felróható?
2. A hatóság félrevezetése megállapítható-e, ha az elkövető a sértettet szabálysértés elkövetésével a szabálysértési hatóság előtt hamisan vádolja?
3. Ha valaki hamis okiratot készít és azt a hatóság elé terjeszti azzal a céllal, hogy saját magát bűncselekménnyel vádolja, megvalósítja a hatóság félrevezetésének bűncselekményét?
4. A hatóság félrevezetésének vétségét követi el a bűncselekménnyel hamisan vádoló, ha ismeretlen személyre vonatkozóan koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására?
5. Súlyosabban büntetendő-e a hatóság félrevezetésének vétségét elkövető, ha a sértettet a büntető eljárás során a büntetőbíróság nem ítéli el jogerősen?

HAMIS TANÚZÁS, HAMIS TANÚZÁSRA FELHÍVÁS

„272. § (1) A tanú, aki hatóság előtt az ügy lényeges körülményére valótlan vallomást tesz, vagy a valót elhallgatja, hamis tanúzást követ el.

(2) A hamis tanúzásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni arra, aki

a) mint szakértő hamis szakvéleményt vagy mint szaktanácsadó hamis felvilágosítást ad,

b) mint tolmács vagy fordító hamisan fordít,

c) a 268. § (1) bekezdésének b) pontja esetén kívül büntető- vagy polgári ügyben hamis okiratot vagy hamis tárgyi bizonyítási eszközt szolgáltat.

(3) A (2) bekezdés c) pontja alapján nem büntethető a büntető ügy terheltje.

(4) Aki a hamis tanúzást büntető ügyben követi el, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha a hamis tanúzás olyan bűncselekményre vonatkozik, amely életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés.

(5) Aki a hamis tanúzást polgári ügyben követi el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha a polgári ügy tárgya különösen nagy vagyoni érték vagy különösen jelentős egyéb érdek, a büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

(6) Aki a hamis tanúzást gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

273. § Aki a hamis tanúzást szabálysértési vagy egyéb hatósági eljárásban, illetve fegyelmi eljárásban követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

275. § (1) Nem büntethető hamis tanúzásért,

a) aki a valóság feltárása esetén önmagát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná,

b) aki a vallomástételt egyéb okból megtagadhatja, de erre kihallgatása előtt nem figyelmeztették, vagy

c) akinek a kihallgatása törvény alapján kizárt.

276. § (1) Aki mást hamis tanúzásra rábírni törekszik, büntető ügyben történő elkövetés esetén büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel, polgári ügyben történő elkövetés esetén vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt szabálysértési vagy egyéb hatóság, illetve a fegyelmi jogkör gyakorlója előtt folyamatban lévő ügyben követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A tanú, aki hatóság előtt az ügy lényeges körülményére *valótlan vallomást tesz, vagy a valót elhallgatja*, hamis tanúzást követ el.

A bűncselekmény egyik elkövetési magatartása *az ügy lényeges körülményeire vonatkozó valótlan vallomástétel, vagy a való elhallgatása*. A vallomástétel információk, tények közlését jelenti. A való elhallgatása viszont hiányos adatközlést jelent. A bűncselekmény megállapíthatóságának alapfeltétele, hogy a tanú figyelmét a vallomástétel előtt fel kell hívni arra, hogy tanúként hallgatják ki és ki kell oktatni a tanúzással kapcsolatos jogaira, kötelességeire, és tájékoztatást kell adni a hamis tanúzás következményeiről is.

Tehát az elkövető *tudatának át kell fognia vallomása valótlanságát* és azt is, hogy ezt az ügy megítélésére jogosult hatóság előtt teszi, *az ügy lényeges körülményeire* vonatkozik. A Btk. szerinti kiterjesztő értelmezése alapján e körbe tartoznak a következő *elkövetési magatartások* is:

- a) a *hamis szakvélemény vagy felvilágosítás* adás,
- b) a *hamis fordítás*,
- c) büntető- vagy polgári ügyben *hamis tárgyi bizonyítási eszköz vagy okirat* szolgáltatása.

Nem büntethető hamis tanúzás miatt, aki a valóság feltárása esetén önmagát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná és az sem, aki a vallomástételt egyéb okból (pl. orvosi, lelkeszi titoktartási kötelezettség miatt) megtagadhatja, de erre kihallgatása előtt nem figyelmeztették, vagy akinek a kihallgatása a törvénynél fogva kizárt (pl. vak személy kihallgatása az általa látottakról).

Aki mást *büntető ügyben hamis tanúzásra rábírn* törekszik, büntettet követ el. Ha ezt polgári ügyben követi el, vétség miatt büntetendő. A hamis tanúzásra felhívás *előkészületi magatartás*, amelyet a Btk. önállóan törvényi tényállásban rendel büntetni. A bűncselekmény *passzív alanya* az a személy, akit az elkövető a hamis tanúzásra törekszik rábírn (pl. a tanút vagy a szakértőt).

A bűncselekmény a *rábíró magatartás tanúsításával befejezetté válik*. Tehát már akkor, amikor a felhívás eljutott a címzettjéhez, nem szükséges hozzá a passzív alany általi hamis tanúzás megvalósulása, mint eredmény bekövetkezése. A felhívásnak nem kell ezzel az eredménnyel járnia, mert ha a felbujtás hatására a tanú hamis vallomást tesz, elköveti a hamis tanúzást, az őt erre rábeszélő elkövető pedig a hamis tanúzás felbujtójaként felelhet.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A hamis tanúzást elkövethető-e közigazgatási eljárásban?**
- 2. Ha az elkövető nem kötelezhető tanúvallomásra elkövetheti-e a hamis tanúzás bűncselekményét?**
- 3. Ha a büntető ügy terheltje hamis okiratot készít és azt a hatóság elé terjeszti, megvalósítja a hamis tanúzás bűncselekményét?**
- 4. A büntető ügyben a hamis fordításra a fordító tényleges rábíró személy a hamis tanúzásra felhívás büntettét követi el?**
- 5. Súlyosabban büntetendő-e a hamis tanúzásra felhívás, ha a tanút sikerrel a közigazgatási eljárásban bírja rá a hamis tanúzásra?**

BŰNPÁRTOLÁS

„282. § (1) Aki anélkül, hogy a bűncselekmény elkövetőjével az elkövetés előtt megegyezett volna,

a) segítséget nyújt ahhoz, hogy az elkövető a hatóság üldözése elől meneküljön,

b) a büntetőeljárás sikerét megghiúsítani törekszik, vagy

c) közreműködik a bűncselekményből származó előny biztosításában, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűnpártolást haszonszerzés végett követik el.

(3) A büntetés egytől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűnpártolást

a) a XIII., a XIV. vagy a XXIV. Fejezetben meghatározott bűncselekménnyel [kivéve az állam elleni bűncselekmény feljelentésének elmulasztása [263. § (1) bekezdés],

b) emberöléssel [160. § (1)-(3) és (5) bekezdés], emberrablással [190. § (1)-(4) bekezdés], emberkereskedelemmel [192. § (1)-(6) bekezdés], terrorcselekménnyel [314. § (1)-(2) bekezdés], terrorizmus finanszírozásával [318. § (1)-(2) bekezdés], jármű hatalomba kerítésével [320. § (1)-(2) bekezdés],

c) az a)-b) pontokban fel nem sorolt, életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekménnyel kapcsolatban követik el, vagy

d) hivatalos, külföldi hivatalos személy hivatali eljárása során, hivatali kötelessége megszegésével vagy közfeladatot ellátó személy eljárása során követi el.

(4) A (2) bekezdést és a (3) bekezdés d) pontját kivéve nem büntethető, aki az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűnpártolást hozzátartozója érdekében követi el.”

Az, aki a bűncselekmény elkövetőjével az elkövetés előtt történő megegyezés hiányában, segítséget nyújt az elkövető hatóság üldözése előli meneküléséhez, vagy a büntetőeljárás sikerét megghiúsítani törekszik, továbbá az, aki közreműködik a bűncselekményből származó előny biztosításában, bűnpártolást követ el.

A bűnpártolás egy *bűncselekmény elkövetőjének történő segítségnyújtásban nyilvánul meg*. Kizárólag akkor felel az elkövető, ha az alpbűncselekményt befejezték vagy legalább megkísérelték. Az alpcselekmény elkövetője a *bűnpártoló későbbi támogató magatartásáról az elkövetése előtt nem tudhat*, ugyanis ez számára szándékerősítő hatású lehet, ezáltal a támogatást nyújtó az alpbűncselekmény bűnsegédjévé válna.

A Btk. három *elkövetési magatartást* tartalmaz. Közös jellemzőjük, hogy *alkalmasak a büntetőeljárás sikerének megghiúsítására*. A hatóság üldözése előli meneküléshez történő segítségnyújtás az alpbűncselekmény elkövetője érdekében történik, akár az eljárás megindulása előtt, akár annak során (pl. a bűncselekmény elkövetőjének elrejtése).

A *bűncselekmény elkövetéséből származó előny biztosításában való közreműködés* lényege, hogy az elkövető az alpbűncselekmény elkövetője számára az alpbűncselekmény eredményét képező anyagi, vagy más személyes jellegű változáshoz kapcsolódva, az alpcselekmény elkövetője érdekében cselekszik (pl. segít a lopott dolgot értékesítésében).

Nem büntethető az, aki saját hozzátartozójának nyújt segítséget a hatóság üldözése előli menekülésében.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A bűnpártolás elkövetéséhez szükséges-e a bűncselekmény elkövetését megelőző elkövetővel történő megállapodás?
2. A bűnpártolás elkövethető-e bűncselekmény elkövetéséből származó előny biztosításában való közreműködéssel?
3. A bűnpártolás elkövethető-e haszonszerzési célból?
4. Aki saját hozzátartozójának nyújt segítséget a hatóság előli meneküléshez elkövetheti-e a bűnpártolás büntetettét?
5. Súlyosabban büntetendő-e a bűnpártolás, ha hivatalos személy hivatali eljárása során saját hozzátartozója elleni büntető eljárás sikerét igyekezik megghiúsítani?

HIVATALI BŰNCSELEKMÉNYEK

A hivatali bűncselekmények sajátossága, hogy a bűncselekmények alanya csak hivatalos személy lehet. A hivatalos személy fogalmát a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. pontja határozza meg, mely szerint *hivatalos személy*:

- a) a köztársasági elnök,
- b) az országgyűlési képviselő, a nemzetiségi szószóló és a Magyarországon megválasztott európai parlamenti képviselő,
- c) az alkotmánybíró,
- d) a miniszterelnök, a miniszter, az államtitkár, a közigazgatási államtitkár, a helyettes államtitkár és a kormány megbízott,
- e) a bíró, az ügyész és a választottbíró,
- f) az alapvető jogok biztosa és helyettese,
- g) a közjegyző és a közjegyző helyettes,
- h) az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és a végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtó jelölt,
- i) a helyi önkormányzati és a nemzetiségi önkormányzati képviselő-testület tagja,
- j) a Magyar Honvédség állományilletékes parancsnoka, és az úszólétesítmény vagy a légi jármű parancsnoka, ha a nyomozó hatóságokra vonatkozó rendelkezések alkalmazására jogosult,
- k) az Alkotmánybíróságnál, a Köztársasági Elnök Hivatalánál, az Országgyűlés Hivatalánál, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalánál, a Magyar Nemzeti Banknál, az Állami Számvevőszéknél, bíróságnál, ügyészségnél, minisztériumnál, autonóm államigazgatási szervnél, kormányhivatalnál, központi hivatalnál, önálló szabályozó szervnél, rendvédelmi szervnél, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnál, az Országgyűlési Őrségnél, fővárosi vagy megyei kormányhivatalnál, önkormányzati igazgatási szervnél, megyei intézményfenntartó központnál vagy köztestületnél közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik,
- l) a választási bizottság tagja.

A hivatali bűncselekmények a Btk. XXVIII. fejezetében találhatók meg, amelyek közül részletesebben a bántalmazás hivatalos eljárásban és a kényszervallatás bűncselekményekkel foglalkozunk.

BÁNTALMAZÁS HIVATALOS ELJÁRÁSBAN

„301. § (1) Az a hivatalos személy, aki eljárása során más tetteleg bántalmaz, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt csoportosan követik el.

(3) Aki bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény *jogi tárgya* a hivatali apparátusba vetett bizalom, valamint más személy emberi méltósága, becsülete, testi épsége. A bűncselekmény *alanya* csak hivatalos személy lehet, e tekintetben a betöltött munkakör, beosztás irreleváns. A bűncselekmény csak *szándékosan* követhető el.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a *tetteges bántalmazás*, amely kizárólag aktív magatartással valósítható meg. Tetteges bántalmazásnak minősül más testének szándékos, jogellenes és célzatos érintése.

A törvényi tényállás fontos tárgyi eleme *az elkövetés ideje*. Ezt a bűncselekmény kizárólag akkor lehet megállapítani, ha a tetteges bántalmazás a hivatalos személy „eljárása során” valósul meg. Az adott hivatalos eljárás a szolgálatba lépés kezdetétől az utolsó hivatali cselekmény befejezéséig tart. A hivatalos személy eljárása *jogszerűen* kezdődik, csak a bántalmazás jogszerűtlen. Abban az esetben ugyanis, ha a hivatalos személy már jogszerűtlenül helyezte magát szolgálatba, a hivatali visszaélés megállapítására kerülhet sor, mivel az egész eljárása jogszerűtlen.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A bántalmazás hivatalos eljárásban gondatlanságból elkövethető?
2. A bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekményt helyi önkormányzati képviselő elkövetheti?
3. A bántalmazást hivatalos eljárásban a magát jogszerűtlenül szolgálatba helyező rendőr elkövetheti?
4. Vétséget követ el a rendőr, ha hivatalos eljárása során más tettegesen bántalmaz?
5. Súlyosabban büntetendő-e az ügyész, ha a bántalmazás hivatalos eljárásban előkészületét követi el?

KÉNYSZERVALLATÁS

„303. § (1) Az a hivatalos személy, aki annak érdekében, hogy más vallomást vagy nyilatkozatot tegyen, illetve ne tegyen, erőszakot, fenyegetést, vagy más hasonló módszert alkalmaz, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt csoportosan követik el.

(3) Aki a kényszervallatásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A kényszervallatás a hivatalos eljárásban történő bántalmazás egyik speciális esete. Vannak olyan hivatalos személyek, akik munkakörüknel fogva feleket hallgatnak meg, rögzítik nyilatkozataikat. A törvényhozó e törvényi tényállással kívánja védeni a meghallgatott személyeket. A bűncselekmény *jogi tárgya* a hivatali apparátusba vetett bizalom, és más személy személyes szabadsága.

A bűncselekmény *alanya* az a hivatalos személy, aki kihallgatási joggal rendelkezik, illetve más személyt eljárása során vallomás vagy nyilatkozat tételére jogosult felhívni. Passzív alanya a kihallgatásra, nyilatkozat tételre kötelezett személy.

Elkövetési magatartás az erőszak, fenyegetés vagy más hasonló módszer alkalmazása.

A bűncselekmény *célzatos*, és kizárólag *szándékosan* követhető el. Az elkövető célja a vallomás vagy nyilatkozat kikényszerítése, vagy ellenkezőleg annak megghiúsítása.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kényszervallatás gondatlanságból elkövethető?
1. A kényszervallatást alkotmánybíró elkövetheti?
2. Vétséget követ el az a rendőr, aki erőszakot alkalmaz annak érdekében, hogy más tanúvallomást tegyen?
3. Vétséget követ el a rendőr, ha a kényszervallatás előkészületét követi el?
4. Súlyosabban büntetendő-e az ügyész, ha a kényszervallatást csoportosan követi el?

HIVATALOS SZEMÉLY ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK

A fokozott büntetőjogi védelem jelenik meg a Btk. XXIX. fejezetében szereplő bűncselekmények vonatkozásában. Ez a különleges büntetőjogi védelem nem a hivatalos személyek testi épségének, egészségének, becsületének nagyobb fontosságán alapul, hanem maga a hivatali eljárás, az **államigazgatás zavartalan működése**.

„310. § (1) Aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt

a) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz,

b) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel intézkedésre kényszerít, vagy

c) eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz,

büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoportban részt vesz, vétség miatt két évig, a csoport szervezője és vezetője büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki hivatalos személyt vagy külföldi hivatalos személyt az eljárása miatt bántalmaz, az (1) -(4) bekezdés szerint büntetendő akkor is, ha a bántalmazott a bűncselekmény elkövetésekor már nem hivatalos személy vagy nem külföldi hivatalos személy.”

A bűncselekmény jogi tárgya a hivatalos személynek vagy a külföldi hivatalos személynek hivatali eljárása, szabályszerű működése.

A bűncselekmény passzív *alanya* a hivatalos személy, *illetőleg* a külföldi hivatalos személy lehet. A hivatalos személy fogalma a 9. pontban már részletesen ismertetésre került. A Btk. 459. § (1) bekezdésnek 13. pontja értelmében külföldi hivatalos személy:

- a) a külföldi államban jogalkotási, igazságszolgáltatási, közigazgatási vagy bűnüldözési feladatot ellátó személy,
- b) törvényben kihirdetett nemzetközi szerződéssel létrehozott nemzetközi szervezetnél szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szervezet rendeltetészerű működéséhez tartozik,
- c) törvényben kihirdetett nemzetközi szerződéssel létrehozott nemzetközi szervezet közgyűlésébe, testületébe megválasztott személy, ideértve a külföldön megválasztott európai parlamenti képviselőt is,

- d) a Magyarország területén, illetve állampolgárai felett joghatósággal rendelkező nemzetközi bíróság tagja, a nemzetközi bíróságnál szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a bíróság rendeltetészerű működéséhez tartozik.

Akadályozás minden olyan magatartás, amely gátolja, nehezíti, késlelteti a hivatalos személy jogszerű eljárásának a végrehajtását. Az akadályozás csak aktív magatartással valósítható meg. Az engedetlenség a hivatalos személy felszólításával szemben (pl. a senkit sem fenyegető személy nem adja át a nála lévő kést) nem akadályozás. Ugyancsak nem akadályozás a passzív ellenállás sem (pl. ha a terheltet eltávolításakor a földre fekszik és vonszolni kell).

Az intézkedésre kényszerítés akkor merül fel, ha az erőszak vagy fenyegetés alkalmas arra, hogy a sértett eljárásával összefüggésben olyan tevékenységet fejtsen ki, amelyre egyébként is jogosult volna. Nem minősíthető intézkedésre kényszerítésnek az, ha a hivatalos személy a korábban bezárt ajtó ki nem nyitása miatt kényszerül azt betörni.

Az eljárás alatt, illetőleg emiatti bántalmazás. A bántalmazás – mint harmadik elkövetési magatartás – a testi sértés okozását, valamint a testnek pusztán fájdalomokozási vagy becsületsértési célú érintését kell tekinteni (pl. ha a rendőrt az elkövető megpofozza, orrát megfricskázza). Az ezen kívül eső fizikai ráhatás akadályozásnak minősül.

A törvényi tényállás az *elkövetés módjára* is tartalmaz utalásokat. Az akadályozásnak és az intézkedésre kényszerítésnek erőszakkal *vagy* fenyegetéssel kell történnie.

Az alakilag jogszerűtlen eljárásokkal szemben azonban, amikor a hivatalos személy eljárása „félreismerhetetlenül” jogellenes, amikor a hivatalos személy durván, súlyosan megsérti az eljárási szabályokat (pl. ha a rendőr jól láthatóan dülöngél, ittas állapotban van), akkor az akár erőszakkal és fenyegetéssel is megakadályozható. A félreismerhetetlenül jogellenes eljárással szemben jogos védelemnek van helye.

Az elkövetési idő és motívum ötvöződik az *eljárása miatti bántalmazás* esetében. A korábbi intézkedés befejezését követő időnek nincs jelentősége és annak sem, hogy a bántalmazáskor a sértett hivatalos személyi minősége már megszűnt (pl. az elítélt az 5 éves büntetést letöltése után bosszúból leszúrja azt a volt rendőrt, aki annak idején a nyomozást vezette ellene).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A hivatalos személy elleni erőszak gondatlanságból elkövethető?**
- 2. A külföldi államban közigazgatási feladatot ellátó személy ellen el lehet követni a hivatalos személy elleni erőszakot Magyarországon?**
- 3. Az ittas állapotban lévő rendőr intézkedését erőszakot alkalmazva megakadályozó személy elköveti-e a hivatalos személy elleni erőszakot?**
- 4. A rendőrségi állományban már nem lévő nyugdíjas ellen elkövetheti-e a hivatalos személy elleni erőszakot a börtönből 20 év után szabaduló személy, ha bosszúból azért bántalmazza a nyugdíjast, mert részt vett az ellene folytatott nyomozásban?**
- 5. Vétség miatt büntetendő az a személy, aki hivatalos személy elleni erőszakra irányuló csoportot vezet?**

VESZTEGETÉS

A Btk. az összes vesztegetési jellegű bűncselekményt egyetlen önálló fejezetben, a XXVII. fejezetben, mint a *korrupciós bűncselekményeket* határozza meg. A Btk. az egyes speciális vesztegetések esetében önálló alcí-

mek alatt, külön tényállásban szabályozza az aktív vesztegetést „vesztegetés”, illetve a passzív vesztegetést „vesztegetés elfogadása” elnevezéssel.

„290. § (1) Aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személynek vagy rá tekintettel másnak azért ad vagy ígér jogtalan előnyt, hogy a kötelességét megszegje, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés

a) az (1) bekezdés esetében egy évtől öt évig,

b) a (2) bekezdés esetében két évtől nyolc évig

terjedő szabadságvesztés, ha a vesztegetést bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

(4) Az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő, aki a vesztegetést külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban követi el.

(5) A büntetés korlátlanul enyhíthető - különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető - az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

A védett jogi tárgy a közélet, a gazdasági és társadalmi kapcsolatok tisztasága.

Az elkövetési tárgya a jogtalan előny, vagyis az addiginál közvetve vagy közvetlenül kedvezőbb helyzetbe kerülés, vagyoni (pl. kölcsön, hitel), személyes (pl. visszterhes jogügylet, kereseti lehetőség biztosítása, szexuális kapcsolat), vagy erkölcsi (pl. elismerés, ranglétrán emelkedés). Ha a passzív vesztegető az aktív vesztegetőtől a vagyoni előnyt megszerzi, akkor vele szemben a bűncselekmény elkövetése során, azzal összefüggésben szerzett vagyona vagyonelkobzást kell elrendelni. Ellenben nem lehet a passzív elkövetővel szemben vagyonelkobzást elrendelni, ha nem szerezte meg a vagyoni előnyt. Amennyiben az aktív vesztegető birtokából már kikerült a vesztegetésre szánt vagyoni előny, akkor vele szemben vagyonelkobzást kell elrendelni arra a vagyona, amely az adott vagyoni előny tárgya volt. Arra a vagyoni előnyre vonatkozóan, amit a vesztegető csak ígért, nincs törvényes alap vagyonelkobzásra.

Az alany bárki lehet.

Aktív tevékenységgel valósul meg, célzata a kötelességszegés, amelyért adják vagy ígérik.

Minősített esete az önálló intézkedésre jogosult személy irányában, ha lényeges dolgokban befolyásolhat vagy dönthet, döntés előkészítésében részt vesz, képviselőre jogosult. Még súlyosabbnak minősül, ha bünszövetségben, üzletszerűen követik el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A vesztegetés bűncselekménye gondatlanságból elkövethető?**
- 2. A külföldi gazdasági szervezet érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban el lehet-e követni a vesztegetést Magyarországon?**
- 3. A vesztegetés bűncselekményét rendőr elkövetheti-e?**
- 4. Az aktív vesztegető által ígért vagyoni előny elvonására van-e lehetőség?**
- 5. Súlyosabban büntetendő a vesztegetés, ha üzletszerűen követik el?**

VESZTEGETÉS ELFOGADÁSA

„291. § (1) Aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében végzett tevékenységével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, avagy a jogtalan előnyt vagy ennek ígérését elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Ha az elkövető

a) a jogtalan előnyért a kötelességét megszegi, egy évtől öt évig,

b) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bűnszövetségben vagy üzletszerűen követi el, két évtől nyolc évig

terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) A büntetés korlátlanul enyhíthető - különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető - az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadja, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

A védett jogi tárgy a közélet, a gazdasági és társadalmi kapcsolatok tisztasága.

Az elkövetési tárgy a jogtalan előny.

Az elkövetési magatartások

- az előny kérése, a korrupciós kapcsolat kezdeményezése, ezzel a cselekmény befejezetté válik, ennek kísérlete fogalmilag kizárt,
- az előny elfogadása,
- az előny ígérétének elfogadása,
- rá tekintettel adott, ígért előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért.

Csak szándékosan lehet elkövetni.

Minősített esetek, ha a kötelességét megszegi, vagy bűnszövetségben, üzletszerűen követi el a bűncselekményt. Még súlyosabban büntetendő, ha a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenykedő személy **önálló intézkedésre jogosult** (pl. vezető beosztású, képviselőre jogosult).

Az üzletkötői jutalék annak jár, aki a konkrét szerződés sikeres realizálásában vállal szerepet. Ez azonban visszaélést eredményez akkor, ha annak mértéke nincs arányban az elvégzett munkáért elvárható díjazással, azt jelentősen meghaladja. Nem fogadható el az üzletkötői jutalék annak részére, aki a konkrét jogügylet előkészítésében vagy létrehozásában érdemi döntési jogosultsággal rendelkezik.

Az orvos büntetőjogi felelősségére vonatkozóan az Orvostikai kódex a következőket tartalmazza: „A hálapénztől élesen el kell különíteni az előre kért, elvárt, felajánlott vagy elfogadott anyagi juttatást vagy egyéb előnyöket, amelyek törvénysértők és súlyos etikai vétségek.”

Külföldi gazdálkodókra is alkalmazni kell e rendelkezéseket.

Korlátlanul enyhíthető, különös méltánylást érdemlő esetekben mellőzhető a büntetés, ha azt az elkövető hatóságnak bejelenti, az elkövetés körülményeit feltárja.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A vesztegetés elfogadása gondatlanságból elkövethető?
2. Ha az orvos az orvosi kezelést megelőzően anyagi juttatást kér a betegtől, vagy hozzátartozójától az a vesztegetés elfogadásának minősül?
3. A vállalkozás ügyletére döntési jogosultsággal rendelkező vezetője által kért üzleti jutalék kérése az ügylettel érintett ügyféltől vesztegetés elfogadása bűncselekményét megvalósítja-e?
4. Korlátlanul enyhíthető-e a vesztegetés elfogadása miatt kiszabható büntetés, ha az elkövető a kapott joggal vagyoni előnyt nem fizeti vissza?
5. Súlyosabban büntetendő a vesztegetés elfogadása, ha bűnszövetségben követik el?

HIVATALI VESZTEGETÉS

„293. § (1) Aki hivatalos személyt a működésével kapcsolatban neki vagy rá tekintettel másnak adott vagy ígért jogtalan előnnyel befolyásolni törekszik, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Az (1) és (2) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt külföldi hivatalos személy működésével kapcsolatban követi el.

(5) Vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a gazdálkodó szervezet vezetője, ellenőrzésre vagy felügyeletre feljogosított, a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy, ha a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el.”

A védett jogi tárgy a közélet tisztasága, a hivatali apparátus tagjaiba vetett bizalom.

Az elkövetési tárgy a jogtalan előny.

Az elkövetési magatartás az előny adása, aminek alkalmasnak kell lennie a befolyásolásra, vagy az előny ígérete, a cél a hivatalos személy befolyásolása. Mindig az aktív vesztegető személyre nézve jelent közvetlenül vagy közvetve kedvezőbb állapotot. Előnynek a hivatalos személy működésével kell kapcsolatban lennie. A cselekmény az előny ígéretével befejezetté válik, nem szükséges azt visszautasítani.

A passzív alany a hivatalos személy, vagy más, ha a korrupciós kapcsolat nem jön létre.

A bűncselekmény alanya az (1) és (2) bekezdés szerinti elkövetés esetén bárki, a (3) és (4) bekezdés szerint elkövetésnél az alany speciális, külföldi hivatalos személy vagy a gazdálkodó szervezet vezetője, illetve az ellenőrzésre, felügyeletre feljogosított személy.

Az (1) és (2) bekezdés szerinti esetben csak célzatosan, a (4) bekezdés esetében szándékosan, az (5) bekezdés szerinti esetben gondatlanul lehet elkövetni a bűncselekményt.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hivatali vesztegetés bűncselekménye gondatlanságból elkövethető?
2. A külföldi hivatalos személy működésével kapcsolatban el lehet-e követni a hivatali vesztegetést Magyarországon?
3. A hivatali vesztegetés bűncselekményét rendőr elkövetheti-e?
4. Az aktív hivatali vesztegető által ígért vagyoni előny elvonására van-e lehetőség?
5. Súlyosabban büntetendő a hivatali vesztegetés, ha üzletszerűen követik el?

HIVATALI VESZTEGETÉS ELFOGADÁSA

„294. § (1) Az a hivatalos személy, aki a működésével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt vezető beosztású hivatalos személy követi el. (3) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben két évtől nyolc évig, a (2) bekezdésben meghatározott esetben öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki
 a) a jogtalan előnyért
 aa) hivatali köteleességét megszegi,
 ab) hatáskörét túllépi, vagy
 ac) hivatali helyzetével egyébként visszaél, illetve
 b) a bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követi el. (4) Az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő az a külföldi hivatalos személy, aki az ott meghatározott bűncselekményt követi el. (5) A büntetés korlátlanul enyhíthető - különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető - az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadja, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

A védett jogi tárgy a közélet tisztasága, a hivatali apparátus tagjaiba vetett bizalom.

Az elkövetési tárgy a jogtalan előny.

Az elkövetési magatartások

- a) az előny kérése, a korrupciós kapcsolat kezdeményezése, ezzel a cselekmény befejezetté válik, ennek kísérlet fogalmilag kizárt,
- b) az előny elfogadása,
- c) az előny ígéretének elfogadása,
- d) rá tekintettel adott, ígért előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért.

A bűncselekmény alanya a hivatalos személy, és a külföldi hivatalos személy.

Csak szándékosan lehet elkövetni. a (3) bekezdés esetén csak célzatosan lehet elkövetni.

Korlátlanul enyhíthető, különös méltánylást érdemlő esetekben mellőzhető a büntetés, ha azt az elkövető hatóságnak bejelenti, az elkövetés körülményeit feltárja.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hivatali vesztegetés elfogadása gondatlanságból elkövethető?
2. Külföldi hivatalos személy elkövetheti a hivatali vesztegetés elfogadását?
3. A hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekményét megvalósítja-e az a hivatalos személy, aki különösebb célzat nélkül hivatali kötelezettségét megszegi, vagy hatáskörét túllépi?
4. Korlátlanul enyhíthető-e a hivatali vesztegetés elfogadása miatt kiszabható büntetés, ha az elkövető a kapott jogtalan vagyoni előnyt visszafizeti?
5. Súlyosabban büntetendő a vesztegetés elfogadása, ha vezető beosztású hivatalos személy követik el?

VESZTEGETÉS BÍRÓSÁGI VAGY HATÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

„295. § (1) Aki azért, hogy más a bírósági, választott bírósági vagy hatósági eljárásban törvényes jogait ne gyakorolja, vagy kötelezettségeit ne teljesítse, neki vagy rá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel vagy az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott nemzetközi büntető bíróság, illetve az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban lévő eljárás során vagy azzal kapcsolatban követi el.

(3) A büntetés korlátlanul enyhíthető - különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető - az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

A bűncselekmény jogi tárgya a bírósági, választott bírósági és más hatósági eljárások tisztasága. A bűncselekmény alanya bárki lehet, aki bírósági, választott bírósági vagy más hatósági eljárásban részt vehet. Az elkövetés tárgya a jogtalan előny. Az elkövetési magatartás a jogtalan előny adása, illetve ígérete.

A Btk. a hatósági eljárással kapcsolatos vesztegetést akkor rendeli büntetni, ha

- a) bírósági,
- b) választott bírósági,
- c) vagy hatósági eljárás

részvevője által vagy annak vonatkozásában valósítják meg.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A vesztegetés hatósági eljárásban gondatlanságból elkövethető?
2. A vesztegetés bírósági eljárásban az eljáró bíró elkövetheti?
3. Vétséget követ el az ügyész, aki előnyt ad azért, hogy aki ilyennel rendelkezik az eljárásban, a törvényes jogait ne gyakorolja?
4. Büntetett követ el az a személy, aki a sértettnek előnyt ad azért, hogy a büntető eljárásban törvényes jogát ne gyakorolja?
5. Súlyosabban büntetendő az elkövető, ha a vesztegetés hatósági eljárásban bűncselekményét csoportosan követi el?

VESZTEGETÉS ELFOGADÁSA BÍRÓSÁGI VAGY HATÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

„296. § (1) Aki azért, hogy a bírósági, választott bírósági vagy hatósági eljárásban törvényes jogait ne gyakorolja, vagy kötelezettségeit ne teljesítse, jogtalan előnyt kér, a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel vagy az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott nemzetközi büntető bíróság, illetve az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban lévő eljárás során vagy azzal kapcsolatban követi el.

(3) A büntetés korlátlanul enyhíthető - különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető - az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadja, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

A bűncselekmény jogi tárgya a bírósági, választott bírósági és más hatósági eljárások tisztasága. A Btk. ebben az önálló tényállásban szabályozza a *passzív vesztegetést, vagyis az előny elfogadját rendeli büntetni*.

A Btk. a hatósági eljárással kapcsolatos *passzív vesztegetés esetén is büntetni rendeli*

- a) az előny elfogadását,
- b) az előny kérését,
- c) az előny ígéretének elfogadását, valamint
- d) a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért előny kérőjével vagy elfogadjával történő egyetértést.

A Btk. megteremti *egyes nemzetközi bírósági eljárásokkal* kapcsolatos vesztegetés büntetendőségét.

A bűncselekmény *célzatos, csak egyenes szándékkal* követhető el.

A hatósági eljárással kapcsolatos passzív és aktív vesztegetés az *elkövetési magatartások tanúsításával befejezett*, függetlenül az eljárás esetleges megindulásától, vagy a célzat realizálásától. A befejezettséghez nem szükséges, hogy a megvesztegetett személy (pl. tanúként) az idézése ellenére ne jelenjen meg. Az előny kérése, illetve az ígéretének elfogadása a Btk. alapján befejezett bűncselekmény.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A vesztegetés hatósági eljárásban elfogadása gondatlanságból elkövethető?**
- 2. A vesztegetés bírósági eljárásban elfogadását az eljáró bíró elkövetheti-e?**
- 3. A vesztegetés hatósági eljárásban elfogadása célzatos bűncselekmény?**
- 4. A vesztegetés hatósági eljárásban elfogadása a jogtalan előny ígéretével is megvalósítható, még akkor is, ha a hatósági eljárás el sem kezdődik?**
- 5. Korlátlanul enyhíthető-e a vesztegetés hatósági eljárásban elfogadása miatt kiszabható büntetés, ha az elkövető a kapott jogtalan vagyoni előnyt a hatóságnak átadja?**

1.3. A közbiztonsági bűncselekmények

A közbiztonsági bűncselekmények önálló fejezetet, a Btk. XXX. fejezetében történő szabályozást igényelnek, hiszen védett jogi tárgyük, a közbiztonsághoz fűződő társadalmi érdek kiemelt jelentőségű.

TERRORCSELEKMÉNY

„314. § (1) Aki abból a célból, hogy

a) állami szervet, más államot vagy nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön,

b) a lakosságot megfélemlítse,

c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetve nemzetközi szervezet működését megzavarja,

a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el, büntett miatt tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki

a) az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott célból jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé, vagy

b) terrorista csoportot szervez.

(3) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki

a) az (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott terrorcselekményt abbahagyja, mielőtt abból súlyos következmény származott volna, és

b) tevékenységét a hatóság előtt felfedi,

ha ezzel közreműködik a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve további bűncselekmények megakadályozásában.

(4) E § alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény

a) az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], a testi sértés [164. § (2)-(6) és (8) bekezdés], a foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés [165. § (3) bekezdés],

b) az emberrablás [190. § (1)-(4) bekezdés], a személyi szabadság megsértése (194. §),

c) a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény [232. § (1)-(2) bekezdés], a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése [233. § (1)-(2) bekezdés],

d) a radioaktív anyaggal visszaélés [250. § (1)-(2) bekezdés],

e) a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)-(5) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (311. §), a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (312. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak [313. § (1) bekezdés],

f) a jármű hatalomba kerítése [320. § (1)-(2) bekezdés], a közveszély okozása [322. § (1)-(3) bekezdés], a közérdekű üzem működésének megzavarása [323. § (1)-(3) bekezdés], a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés [324. § (1)-(2) bekezdés], a lőfegyverrel vagy lőszerral visszaélés [325. § (1)-(3) bekezdés],

g) a nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés [326. § (1)-(5) bekezdés], a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés [329. § (1)-(3) bekezdés], a kettős felhasználású termékkel visszaélés [330. § (1)-(2) bekezdés],

h) a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a rongálás [371. § (1)-(6) bekezdés],

i) az információs rendszer vagy adat megsértése [423. § (1)-(4) bekezdés].

315. § (1) Aki a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

316. § Aki terrorcselekmény elkövetésével fenyeget, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény *jogi tárgya tágabb értelemben a közbiztonság*, szűkebb értelemben az államok, állami szervezetek, nemzetközi szervezetek kényszermentes, zavartalan működése és a lakosság félelemmentes életvitele. A bűncselekmény passzív alanya a 314. § (4) bekezdésében meghatározott bűncselekmények sértettje, illetve esetlegesen a terrorista követelésének a címzettje. Elkövetési tárgyai azok a dolgok, amelyek ellen a bűncselekmény irányul, illetve a (2) bekezdés tekintetében a jelentős anyagi javak.

A bűncselekménynek *három alapesete* van, amelyeknek különbözőek az elkövetési magatartásai:

- az első fordulat elkövetési magatartásai megegyeznek a (4) bekezdésben felsorolt *eszközselekmények elkövetési magatartásaival*;
- a második fordulat összetett bűncselekmény, amelynek *eszközselekménye a jelentős anyagi javak hatalomba kerítése és célselekménye a követelés*;
- a harmadik alakzat elkövetési magatartása *a terrorcselekménnyel való fenyegetés*.

A terrorcselekmény kizárólag *szándékosan* követhető el, mégpedig a *célzatra tekintettel csak egyenes szándékkal*.

Nem büntethető, aki az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott terrorcselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, *a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja*. Nagyobb társadalmi érdek fűződik a következmények enyhítéséhez, mint az elkövető szigorúbb megbüntetéséhez. Ettől függetlenül az elkövető a (4) bekezdésben megvalósított bűncselekmény, mint *maradék-bűncselekmény elkövetése miatt felelősségre vonható*.

Büntetendő viszont *a bűncselekmény előkészülete* is, előkészülethez képest példátlanul szigorú büntetési tétellel.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- A terrorcselekmény gondatlanságból követhető-e?**
- A terrorcselekmény célzatos bűncselekmény?**
- A terrorcselekmény követhető eshetőleges szándékkal?**
- A terrorcselekmény előkészülete is büntetendő?**
- Korlátlanul enyhíthető-e a terrorcselekmény miatt kiszabható büntetés, ha azt az elkövető mielőtt a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja?**

. KÖZVESZÉLY OKOZÁSA

„322. § (1) Aki anyag vagy energia pusztító hatásának kiváltásával közveszélyt idéz elő, vagy a közveszély elhárítását, illetve következményeinek enyhítését akadályozza, büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált okoz.

(4) Aki közveszély okozására irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a közveszély okozását gondatlanságból követi el, vétség miatt három évig, különösen nagy vagy ezt meghaladó kár esetén egy évtől öt évig, halál okozása esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki a közveszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, önként megszünteti.”

A bűncselekmény jogi tárgya a közbiztonság.

Az elkövetési magatartás az anyag vagy energia pusztító hatásának kiváltása. Ehhez kapcsolódó eredmény a közveszély létrejötte. Az első fordulat tehát vegyes törvényi tényállás, elkövetési magatartást és eredményt is értékel.

További két elkövetési magatartást tartalmaz a második fordulat:

- a) közveszély elhárításának akadályozása,
- b) következmények enyhítésének akadályozása.

Közveszélyről akkor beszélünk, ha meg nem határozott, vagy nagyobb számú meghatározott személy életét, testi épségét fenyegető helyzet alakul ki, illetve ha jelentős értékű dolgok megsemmisülésének vagy megrongálódásának a valószínűsége alakul ki.

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet. Aki az első elkövetési magatartást kifejtette, a második és a harmadik elkövetési magatartás alanya nem lehet, hiszen ezek büntetlen utócselekménynek minősülnek, mivel az elkövető nem növeli, hanem csak fenntartja az általa okozott sérelmet. A közveszély előidézése kapcsán felbujtás vagy bűnsegély megállapítható, a közveszély elhárítása vagy következményeinek enyhítése körében azonban a felbujtásszerű és bűnsegélyszerű elkövetési magatartások kifejtője tettesként felel.

A bűncselekmény elkövethető szándékosan és gondatlanul egyaránt (pl. a közveszély gondatlan okozásának vétségét valósítja meg az ittas állapotban lévő személy, ha a többemeletes bérházban található lakásában a gáztűzhely összes csapját kinyitja, de csak az egyik égőt gyújtja meg, majd a lakásából eltávozik). A különösen nagy vagyoni hátrányt előidéző közveszély gondatlan okozásának vétségét valósítják meg azok az elkövetők is, akik a szeméttégetés során kellő körültekintés nélkül járnak el, és a magatartásuk folytán a számottevő értéket képviselő épület komplexum megsemmisült, és a tűz továbbterjedése előre fel nem becsülhető, nagy értékű javak megsemmisülésével fenyegetett.

Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki a közveszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, megszünteti. Magasabb szintű társadalmi érdek fűződik a következmények enyhítéséhez, mint az elkövető üldözéséhez.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közveszély okozása gondatlanságból elkövethető-e?
2. A közveszély okozását vétség miatt kell büntetni, ha gondatlanságból okozták?
3. A közveszély okozásának előkészülete büntetendő cselekmény?
4. A közveszély okozása súlyosabban büntetendő, ha halált okoz?
5. Korlátlanul enyhíthető-e a közveszély okozása miatt kiszabható büntetés, ha mielőtt abból káros következmény származott volna, önként megszünteti?

KÖZÉRDEKŰ ÜZEM MŰKÖDÉSÉNEK MEGZAVARÁSA

„323. § (1) Aki közérdekű üzem működését jelentős mértékben megzavarja, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

- a) csoportosan,
- b) bűnszövetségben vagy
- c) különösen nagy kárt okozva követik el.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

- a) fegyveresen,
- b) felfegyverkezve vagy
- c) különösen jelentős kárt okozva követik el.

(4) Aki a közérdekű üzem működésének megzavarására irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt három évig, különösen nagy vagy ezt meghaladó kár okozása esetén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény tárgya közérdekű üzemek zavartalan, üzembiztos működése. Elkövetési tárgy a közérdekű üzem. Közérdekű üzem a Btk. 459. § (1) bekezdés 21. pontja értelmében:

- a) a közmű,
- b) a közösségi közlekedési üzem,
- c) az elektronikus hírközlőhálózat,
- d) az egyetemes postai szolgáltató közérdekű feladatainak teljesítése érdekében üzemeltetett logisztikai-, pénzforgalmi- és informatikai központok és üzemek,
- e) a hadianyagot, haditechnikai eszközt termelő **üzemet**, energiát vagy üzemi felhasználásra szánt alapanyagot termelő üzem.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a működés megzavarása. A Btk. egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy a bűncselekmény bármilyen módon elkövethető.

A bűncselekmény elkövethető szándékosan és gondatlanul is.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közérdekű üzem működésének megzavarása gondatlanságból elkövethető-e?
2. A közérdekű üzem működésének megzavarását vétség miatt kell büntetni, ha szándékosan okozzák?
3. A közérdekű üzem működésének megzavarásának előkészülete vétség miatt büntetendő?
4. A közérdekű üzem működésének megzavarása súlyosabban büntetendő, ha halált okoz?
5. Aki jelentős mértékben megzavarja az elektronikus hírközlőhálózat működését. a közérdekű üzem működésének megzavarásának vétsége miatt büntetendő?

LŐFEGYVERREL VAGY LŐSZERREL VISSZAÉLÉS

„325. § (1) Aki

- a) lőfegyvert engedély nélkül megszerez vagy tart,
 - b) lőfegyvert engedély nélkül készít vagy forgalomba hoz,
 - c) lőfegyvert engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,
 - d) a lőfegyver készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély kereteit túllépi,
 - e) engedéllyel tartott lőfegyverét engedéllyel nem rendelkezőnek átadja,
- büntetés miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki

- a) kézilőfegyverhez, vadászlőfegyverhez vagy sportlőfegyverhez tartozó, csekély mennyiséget meghaladó vagy más lőfegyverhez tartozó lőszert engedély nélkül megszerez vagy tart,
- b) lőszert engedély nélkül készít vagy forgalomba hoz,

- c) *lőszert engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,*
- d) *a lőszer készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély kereteit túllépi,*
- e) *az engedéllyel tartott kézilőfegyveréhez, vadászlőfegyveréhez vagy sportlőfegyveréhez tartozó, csekély mennyiséget meghaladó vagy más lőfegyverhez tartozó lőszert engedéllyel nem rendelkezőnek átad.*
- (3) *A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt üzletszerűen vagy bűnszövetségben követik el.*
- (4) *Aki az engedéllyel tartott kézilőfegyverét, vadászlőfegyverét vagy sportlőfegyverét, illetve az ahhoz tartozó lőszert bejelentés nélkül az ország területére behozza, onnan kiviszi, vagy azon átszállítja, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*
- (5) *Aki az (1)-(3) bekezdésben meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*
- (6) *E § alkalmazásában csekély mennyiség a legfeljebb tíz darab lőszer.”*

A bűncselekmény tárgya a *közbiztonság*. A közbiztonság védelme érdekében a magyar *fegyverjog rendkívül szűk körben és szigorú feltételek mellett engedélyezi a sport- és önvédelmi fegyverek tartását és viselését* annak ellenére, hogy a legtöbb fegyverrel elkövetett bűncselekményt nem engedéllyel tartott fegyverrel követik el illetve, hogy Magyarország Alaptörvénye is garantálja a jogos védelem lehetőségét az állampolgárok számára, a korábbi szabályozásnál tágabb körben.

Elkövetési tárgy a *lőfegyver és a lőszer*. A *lőfegyver a tűzfegyver és az a légfegyver, amelynek csövéből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú lövedék lőhet ki. Lőszer az olyan egybeszerelt töltény, amely lövedéket, lőport, továbbá gyúelegyet tartalmaz.*

A bűncselekmény elkövetési magatartása a lőfegyvernek, illetve lőszernek

- a) *engedély nélküli megszerzése vagy tartása,*
- b) *engedély nélküli készítése,*
- c) *engedély nélküli forgalomba hozatala,*
- d) *engedély nélkül az országba behozatala, onnan kivitele, átszállítása, illetve ezek engedély kereteit túllépve történő elkövetése,*
- e) *a készítésre, megszerzésre, tartásra, kereskedelemre vonatkozó engedély kereteinek túllépése,*
- f) *engedéllyel nem rendelkező személynek történő átadása.*

A bűncselekmény alanya az elkövetési magatartások *első csoportjában bárki, aki a vonatkozó engedélyezési korlátozásokat megsérti, másrészt kizárólag engedéllyel rendelkező személy által engedéllyel nem rendelkező személynek történő átadás*. Ez utóbbi esetben az alany tehát speciális, csak már engedéllyel rendelkező személy lehet.

A bűncselekmény csak *szándékosan* követhető el.

Privilegizált eset az engedéllyel tartott kézi lőfegyver, vadászlőfegyver vagy sportlőfegyver *bejelentés nélküli behozatala, kivitele vagy tranzitja*.

A Btk. szerint a *csekély mennyiségű lőszer* engedély nélküli megszerzése, tartása illetve engedéllyel nem rendelkező személynek átadása nem privilegizált eset, hanem *nem minősül bűncselekménynek*. A csekély mennyiségű lőszer mennyisége *legfeljebb tíz darab*. Ilyen mennyiségig tehát bűncselekmény nem állapítható meg.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A lőfegyverrel visszaélés gondatlanságból elkövethető-e?
2. Az engedélyezett vadászlőfegyver ország területéről bejelentés nélküli kivitelét vétség miatt kell büntetni?
3. A lőfegyverrel visszaélés előkészülete vétség miatt büntetendő?
4. A lőfegyverrel való visszaélést súlyosabban büntetendő, ha bűnszövetségben követik el?
5. Aki engedéllyel tartott sportlőfegyverhez tartozó lőszert engedéllyel nem rendelkező személynek ad át, lőszerral visszaélés vétsége miatt büntetendő?

ROBBANÓANYAGGAL VAGY ROBBANTÓSZERREL VISSZAÉLÉS

„324. § (1) Aki robbanóanyagot, robbantószerrel vagy ezek felhasználására szolgáló készüléket
a) engedély nélkül készít, megszerzi, tart, forgalomba hoz, vagy a tartásukra nem jogosult személynek átad,
b) engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,
bűntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
(2) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt üzletszerűen vagy bűnszövetségben követik el.
(3) Aki robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélésre irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény tárgya a közbiztonság. Elkövetési tárgy a robbanóanyag, robbantószer és az ezek felhasználására szolgáló készülék. Robbanóanyag minden olyan mesterségesen létrehozott anyag, amelyből megfelelő ráhatás következményeként igen rövid idő alatt pusztító hatást kiváltó energia szabadul fel (pl. a dinamit, trotil, ekrazit). Robbantószer az olyan eszköz, amely a robbanóanyagnak a felrobbantására szolgál. Az ezek felhasználására szolgáló készülék olyan eszköz, amelyet a robbanóanyag és a robbantószer egyesítésével hoztak létre (pl. kézigránát, bomba).

A bűncselekmény tényállása jelentős mértékben megegyezik a lőfegyverrel és lőszerral visszaéléssel, ezért az ott leírtakat (12.4. pont) kell erre a tényállásra is irányodónak tekinteni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A robbanóanyaggal visszaélés gondatlanságból elkövethető-e?
2. Aki robbanóanyagot engedély nélkül az ország területéről kivisz, vétség miatt kell büntetni?
3. A robbanóanyaggal visszaélés előkészülete büntetendő?
4. A robbanóanyaggal visszaélés súlyosabban büntetendő, ha bűnszövetségben követik el?
5. Aki engedély nélkül tart robbantószerrel vétség miatt büntetendő?

. ÁLLATKÍNZÁS

„244. § (1) Aki
a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,
b) gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi,

vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzás

a) az állatnak különös szenvedést okoz, vagy

b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.”

Az állatkínzás elkövetési tárgya a 244. § (1) bekezdés a) pontjában a gerinces állat, amely a fejlettség legmagasabb szintjén lévő, belső szilárdvázú állat. A 244. § (1) bekezdés b) pontja kiegészíti az elkövetési tárgyat, megjelölve a gerinces állat mellett a *veszélyes állatot*.

A bűncselekmény 244. § (1) bekezdés a) pontjának elkövetési magatartásai az olyan indokolatlan *bántalmazás*, vagy indokolatlanul olyan *bánásmód* alkalmazása, amely alkalmas arra, hogy a gerinces állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

A 244. § (1) bekezdés b) pontjának elkövetési magatartásai a gerinces állat vagy a veszélyes állat *elűzése, elhagyása, kitétele*.

A tényállás *a bántalmazás*, és nem a fizikai fájdalom okozása fordulatot alkalmazza azért, mert a törvény a büntetőjogi szankcionálást nem az állatban elért érzethez, eredményhez, hanem az elkövető magatartásához kívánja kötni. Nyilvánvalóan nem minden jellegű testi vagy lelki bántalmazás tekinthető állatkínzásnak, például a nevelés, idomítás céljából történő fizikai ráhatás szükségszerű lehet.

A háttérjogszabály szerint *az állat élete elfogadható ok vagy körülmény esetén kioltható*. Ilyen elfogadható oknak vagy körülménynek minősül különösen az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése a hagyományosan e célból tartott állat esetében, az állományszabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek kontrollja, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása és a tudományos kutatás.

A 244. § (1) bekezdés a) pontjában megfogalmazott elkövetési magatartást *bárki elkövetheti*, (pl. aki állaton állatkísérletet engedély nélkül vagy az engedélyben foglaltaktól eltérően végez).

Az állatnak az átlagosat lényegesen meghaladó szenvedést okozó, rendkívüli brutalitással véghezvitt cselekmények elkövetőjének és magának a cselekménynek is a fokozottabb társadalomra veszélyessége indokolja az állatnak különös szenvedést okozó eseteknek a *súlyosabb* megítélését és büntetését. *Minősítő* körülmény az is, ha az állatkínzás több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Nem gerinces állat indokolatlan bántalmazása állatkínzásnak minősül-e?**
- 2. Veszélyes állat elűzését vétség miatt kell büntetni?**
- 3. Súlyosabban büntetendő az állatkínzás, ha nem gerinces állat pusztulását okozza?**
- 4. Vétség miatt büntetendő az állatkínzás, ha az állatnak különös szenvedést okoz?**
- 5. Bárki elkövetheti az állatkínzást veszélyes állat elhagyásával?**

KÖZVESZÉLLEL FENYEGETÉS

„338. § (1) Aki a köznyugalom megzavarására alkalmas olyan valótlan tényt állít, híresztel, vagy azt a látszatot kelti, hogy közveszéllyel járó esemény bekövetkezése fenyeget, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a közveszéllyel fenyegetés a köznyugalmat súlyosan megzavarta.”

A Btk. szerint a közveszéllyel fenyegetés a közveszély bekövetkezése előtt, azzal való fenyegetést bünteti. A bűncselekmény elkövetési magatartásai:

- a) valótlan tény állítása,
- b) valótlan tény híresztelése,
- c) látszat keltése, hogy közveszéllyel járó esemény bekövetkezése fenyeget.

A tény állítása és híresztelése körében alapvető feltétel, hogy a tényállítás és híresztelés is *valótlan tényre* vonatkozzon. A *látszat keltése szintén magában hordozza a valótlanságot*, tehát az akkor valósul meg, ha az elkövető *valótlan tényeket valóként kezel*. A látszat keltése annyiban különbözik a valótlan tények állításától, hogy az megvalósítható minden olyan magatartással, amely annak közlése, vagy megerősítése, hogy közveszély bekövetkezése fenyeget, tehát nem csak az e körbe vonható szóbeli vagy írásbeli előadás lehet tényállásszerű.

A bűncselekmény elkövetésének további feltétele, hogy az elkövető állítása, híresztelése a *közveszéllyel járó esemény bekövetkezésére vonatkozzon* és alkalmas legyen a köznyugalom megzavarására.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közveszéllyel fenyegetés gondatlanságból elkövethető-e?
2. A közveszéllyel fenyegetést vétség miatt kell büntetni?
3. Súlyosabban büntetendő a közveszéllyel fenyegetés, ha bűnszövetségben követik el?
4. Vétség miatt büntetendő a közveszéllyel fenyegetés, ha a köznyugalmat súlyosan megzavarja?
5. Valótlan tény állításával megvalósítható-e a közveszéllyel fenyegetés?

GARÁZDASÁG

„339. § (1) Aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a garázdaságot

- a) csoportosan,
- b) a köznyugalmat súlyosan megzavarva,
- c) fegyveresen,
- d) felfegyverkezve vagy
- e) nyilvános rendezvényen követik el.”

A garázdaság bűncselekményének elkövetési magatartása a *kihívóan közösségellenes magatartás tanúsítása*. Kihívóan közösségellenes magatartás minden bűncselekmény elkövetése esetén felmerül, garázdaság ese-

tében ennél többről van szó, az a társadalmi együttélés alapvető szabályainak nyílt és tudatos tagadását, semmibevételét jelenti. A magatartásnak *egyben erőszakosnak kell lennie*. Az erőszak vonatkozhat személy és dolog ellen egyaránt, a Btk. 459. § (1) bekezdés 4. pontja szerint erőszakos magatartásnak minősül *a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás is, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sérülés okozására*.

A kihívóan közösségellenes és erőszakos magatartásnak *alkalmasnak kell lennie arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen*.

A garázdaság esetében gyakran fordul elő, hogy az elkövetők cselekménye más bűncselekményt is megvalósít (pl. rongálást, testi sértést). A garázdaság bűncselekménye *szubszidiárius*, azaz csak akkor állapítható meg, *ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg*. Ha a másik megvalósult bűncselekmény *büntetési tétele súlyosabb, mint a garázdaságé, akkor a garázdaság megállapítására nincs lehetőség*. Azokban az esetekben azonban, amikor a súlyosabb testi épség elleni bűncselekmény is elkövetésre kerül (pl. életveszélyt okozó testi sértés) a tényállási elemek megvalósulása ellenére a garázdaság bűncselekménye már nem megállapítható. Összefoglalóan tehát azt mondhatjuk, hogy *az enyhébb, vagy azonos büntetési tétellel fenyegetett testi sértéssel vagy rongálással halmazati büntetés párosul, míg a súlyosabb büntetési tétellel fenyegetett testi sértés, rongálás magába foglalja a garázdaságot*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A garázdaság gondatlanságból elkövethető-e?
2. A garázdaságot alapesetben vétség miatt kell büntetni?
3. Súlyosabban büntetendő a garázdaság, ha bűnszövetségben követik el?
4. Vétség miatt büntetendő a garázdaság, ha a köznyugalmat súlyosan megzavarja?
5. A garázdaság megállapítható-e, ha az elkövető egyben életveszélyt okozó testi sértést is elkövet?

KÖZOKIRAT-HAMISÍTÁS

„342. § (1) Aki

- a) hamis közokiratot készít, vagy közokirat tartalmát meghamisítja,
 - b) hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi közokiratot felhasznál,
 - c) közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba,
- büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározott közokirat-hamisításra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki az (1) bekezdés c) pontjában meghatározott közokirat-hamisítást gondatlanságból követi el, vétség miatt elzárással büntetendő.

343. § (1) Az a hivatalos személy, aki hivatali hatáskörével visszaélve

- a) hamis közokiratot készít,
 - b) közokirat tartalmát meghamisítja, vagy
 - c) lényeges tényt hamisan foglal közokiratba,
- büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) E § rendelkezéseit a külföldi állam igazságszolgáltatási vagy bűnüldözési feladatot ellátó hatóságának a törvény alapján Magyarország területén eljáró tagjára is megfelelően kell alkalmazni.”

A közokirat-hamisítás bűncselekményének elkövetési tárgya a *közokirat*. A közokirat a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 323. §-a szerint, olyan *papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő módon állított ki*.

A közokirat-hamisítás egyes eseteit attól függően lehet elhatárolni egymástól, hogy annak ki lehet az elkövetője tettesként. A közokirat-hamisítás Btk. 342. § szerinti eseteit elkövetheti *bárki, azonban a Btk. 343. § szerinti esetben csak a hivatali hatáskörében eljáró hivatalos személy* lehet a bűncselekmény alanya.

Az *elkövetési magatartásokat* az elkövetői kör szerint tudjuk kettéválasztani.

A *bárki által elkövethető közokirat-hamisítás* elkövetési magatartásai:

- a) a hamis közokirat készítése,
- b) a közokirat tartalmának meghamisítása,
- c) a hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi közokirat felhasználása,
- d) az intellektuális hamisítás.

A közokirat tartalmának *meghamisítása* esetében a közokirat *valódi, a hivatalos szerv hivatalos eljárása során történő kiállítását követően alkalmaznak rajta olyan változtatást, amellyel már a közokirat nem felel meg ezeknek a feltételeknek* (pl. az adat átírása, törlése, fénykép kicserélése).

A más nevére szóló felhasználás esetében a közokirat formai és tartalmi szempontból is valódi, azonban nem a felhasználó személyét jogosítja, így a *felhasználás megtévesztő jellegű magatartásnak minősül*.

Az *intellektuális közokirat-hamisítás* esetében az *elkövető közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba*. A közokirat ebben az esetben hivatalos szerv megfelelő eljárása során kerül kiállításra, a kiállítást követően sem alkalmaznak rajta szabálytalan változtatást, a közokirat tartalma mégis hamis, mert *az elkövető tipikusan valótlan adatokat szolgáltat a közokirat készítéséhez*. Az intellektuális közokirat-hamisítás esetében a *hivatalos személy, szerv az adatok valótlanágáról nem bír tudomással, e vonatkozásban tévedésben van, ennek hiányában ugyanis a hivatalos személy által elkövethető közokirat-hamisításhoz kapcsolódó bűnsegédi magatartás miatt vonható az elkövető felelősségre*.

A *bárki által elkövethető közokirat-hamisítás előkészülete büntetendő*, ez esetben is kivételt képez azonban az intellektuális közokirat-hamisítás, értelemszerűen abból az indokból, hogy annak elkövetési magatartása lényegében a megtévesztő magatartás, így annak előkészülete fogalmilag is kizárt.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás gondatlanságból elkövethető-e?
2. A közokirat-hamisítást alapesetben vétség miatt kell büntetni?
3. Súlyosabban büntetendő a közokirat-hamisítás, ha hivatalos személy követi el?
4. Vétség miatt büntetendő a közokirat-hamisítás előkészülete?
5. A közokirat-hamisításnak minősül-e, ha a teljes bizonyító erejű magánokiratban szereplő azonosító adatokat az elkövető átírja?

KÁBÍTÓSZER BIRTOKLÁSA

„178. § (1) Aki kábítószerrel terjeszt, előállít, megszerez, tart, az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés

a) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

aa) üzletszerűen,

ab) bűnszövetségben,

ac) hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként, e minőséget felhasználva,

b) öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha jelentős mennyiségű kábítószerre,

c) öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha különösen jelentős mennyiségű kábítószerre követik el a bűncselekményt.

(5) Ha a bűncselekményt csekély mennyiségű kábítószerre követik el, a büntetés

a) az (1) bekezdésben meghatározott esetben vétség miatt két évig,

b) a (2) bekezdés aa) és ac) pontjában meghatározott esetben három évig terjedő szabadságvesztés.

(6) Aki kábítószerrel fogyaszt, illetve csekély mennyiségű kábítószerrel fogyasztás céljából megszerez vagy tart, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

179. § (1) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával vagy

b) oktatási, köznevelési, gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épület területén, illetve annak közvetlen környezetében

kábítószerrel terjeszt, előállít, megszerez vagy tart, büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával kábítószerrel az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít.

180. § (1) Nem büntethető, aki csekély mennyiségű kábítószerrel saját használatra terjeszt, előállít, megszerez vagy tart, illetve aki kábítószerrel fogyaszt, ha a bűncselekmény elkövetését beismeri, és az elsőfokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt.

(2) Az (1) bekezdés nem alkalmazható, ha a bűncselekmény elkövetését megelőzően két éven belül

a) az elkövetővel szemben a vádemelést azért halasztották el, illetve a nyomozást vagy az eljárást azért függesztették fel, mert vállalta a kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátáson vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson való részvételt, vagy

b) az elkövető büntetőjogi felelősségét kábítószer-kereskedelem vagy kábítószer birtoklása miatt megállapították.

(3) A 178. § (1) és (5)-(6) bekezdés, illetve a 179. § (1)-(2) és (6) bekezdés esetén - ha az (1) bekezdés nem alkalmazható - a büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elkövető a vádemelésig lehetővé teszi a kábítószerrel értékesítő személy kilétének megállapítását.”

A Btk. szerint a bűncselekmény csekély, alap, jelentős és különösen jelentős mennyiségű kábítószerrel követhető el. A különösen jelentős mennyiségű elkövetés a csekély mennyiség felső határának kétszázszorosára történő elkövetést jelent. A Btk. 179. §-ában külön rendelkezések tartalmazzák a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket sértő tényállásokat, súlyosabban büntetve ennek elkövetőit.

Az elkövetési magatartások között elsőként szerepel a *termesztés*, amely a kábítószer természetes úton történő előállítása.

Kábítószer *előállításának* minősül minden olyan művelet, amelynek közvetlen eredménye a fogyasztható kábítószer.

A kábítószer *tartása* már valamilyen folyamatot, hosszabb idejű, folyamatos birtoklást jelöl, amelyhez azonban szükséges az elkövető aktív magatartása.

A kábítószer országba való *behozatala*, országból való *kivitele* és az országon való **átszállítása** értelemszerűen a kábítószer határokon átívelő szállítását, csempészesét jelenti.

A törvény önállóan rendeli büntetni az elkövetéshez történő *anyagi eszközök szolgáltatását*, így megalapítva a sui generis bűnsegédi magatartást.

A Btk. szintén önállóan emeli ki a *fogyasztást* és a fogyasztás céljából történő megszerzést, tartást is, kiemelve, hogy annak megállapítására akkor van lehetőség, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

A bűncselekmény *elkövetője tettesként bárki* lehet, a Btk. 179. §-a szerinti esetben azonban csak a tizennyolcadik életévét betöltött személy.

A fogyasztás kivételével a *kábítószer birtoklásának előkészülete büntetendő*. A csempészet jellegű magatartások esetében a kísérlet fogalmilag kizárt, ugyanis a befejezettség hiányában szükségszerűen valamely más elkövetési magatartás befejezett alakzata megelőzi.

A *csékély mennyiségre történő elkövetés* esetében az előzőekben már hivatkozott privilegizált esetet kell megállapítani, ez alól *kivételt jelent a bünszövetségben való elkövetés*.

A Btk. 180. §-a szerinti *büntethetőséget megszüntető ok feltételei*, hogy

- a) csékély mennyiségű kábítószerrel termett, előállít, megszerz, tart vagy fogyaszt,
- b) a bűncselekményt beismeri,
- c) illetve az elsőfokú ítéletig hat hónapig folyamatos gyógyító, kezelő ellátásban részesül, és
- d) a bűncselekmény elkövetését megelőző két éven belül nem vett részt elterelésben vagy nem állapították meg a felelősségét kábítószer-kereskedelem vagy kábítószer birtoklása miatt.

A Btk. 180. § (3) bekezdése „a törvényes vádalku” intézményét hozza lére, ugyanis az alapeseti és csékély mennyiségű esetekben a fenti feltételek teljesülése hiányában, lehetőség nyílik a büntetés korlátlan enyhítésére, ha a terhelt a vádemelésig lehetővé teszi a kábítószer értékesítő személy kilétének megállapítását.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kábítószer birtoklása gondatlanságból elkövethető-e?
2. A kábítószer birtoklását vétség miatt kell büntetni, ha csékély mennyiségű kábítószerre követik el?
3. Súlyosabban büntetendő a kábítószer birtoklás, ha bünszövetségben követik el?
4. Bárki elkövetheti a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket sértő tényállásokat?
5. Nem büntethető az az elkövető, aki a vádemelésig lehetővé teszi a kábítószer értékesítő személy kilétének megállapítását?

1.4. A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények

A Btk. a XXXV. fejezetében az elkövetés jellegére és a védett jogi tárgyak azonosságára tekintettel külön fejezetben szabályozza a személy elleni erőszakkal elkövethető vagyon elleni erőszakos bűncselekményeket.

RABLÁS

*„365. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből
a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy
b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi,
büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
(2) Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.
(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást
a) fegyveresen,
b) felfegyverkezve,
c) csoportosan,
d) bűnszövetségben,
e) jelentős értékre,
f) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során,
g) a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.
(5) Aki rablásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”*

A rablásnak két alapesetét különböztethetjük meg. Ezen belül a rablás elkövetéséhez ún. kétmozzanatú cselekmény szükséges. Az egyik fordulat a kényszerítés, a másik fordulat a dolog tényleges elvétele.

A kényszerítés jellegű magatartás négyféleképpen követhető el.

- Az elsőként jelentkező mód az *erőszak alkalmazása*. A Btk. értelmező rendelkezése szerint erőszakos magatartásnak minősül a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás. A rablás esetében az erőszaknak az ellenállás leküzdésére kell irányulnia, és ún. lenyűgöző erejűnek, akaratot bénítóknak kell lennie.
- A rablás elkövetésének második módja az *élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetés alkalmazása*. A fenyegetés az értelmező rendelkezés szerint olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A rablás esetében ennek a fenyegetésnek az élet vagy testi épség ellen irányulónak és közvetlennek kell lennie.
- A rablás elkövetésének további módja a *passzív alany öntudatlan állapotba való helyezése*. Öntudatlan állapotban van a passzív alany, ha valamilyen pszichikai ok miatt nem képes a védekezés kifejtésére (pl. kábult állapotban van). Ezt az állapotot az elkövetőnek aktív magatartással kell előidéznie.
- Rablás elkövethető akként is, hogy az elkövető *védekezésre képtelen állapotba helyezi a passzív alanyt*. Védekezésre képtelen állapotát akkor kell a passzív alanynak megállapítani, ha fizikai okból képtelen a védekezés kifejtésére.

A rablás első alapesete akkor valósul meg, ha az *előzőekben (a)-d) pontokban) kifejtett magatartások valamelyikét követően veszi el az elkövető a dolgot a passzív alanytól*.

Fontos, hogy cél-eszköz viszonyban álljon egymással a két magatartás.

A rablás második alapesete akkor követhető el, ha az elkövető az előbbi a)-b) pontok szerinti erőszakot vagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést a dolognak nem az elvétele, hanem a megtartása érdekében fejti ki. Ez azonban csak akkor valósítja meg a rablás bűncselekményét, ha tetten ért tolvaj fejti ki e tevékenységet.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A rablásra irányuló előkészület vétség miatt büntetendő?
2. A rablás elkövethető-e olyan módon, hogy a dolog megtartása érdekében alkalmaz erőszakot az elkövető?
3. Súlyosabban büntetendő a rablás, ha bűnszövetségben követik el?
4. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha a dolog eltulajdonításához erőszakot alkalmaz?
5. Az az elkövető, aki a dolog megtartása érdekében mást öntudatlan állapotba helyez a rablás vétsége miatt büntetendő?

KIFOSZTÁS

„366. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett
 a) úgy vesz el másától, hogy evégből lerészegíti, vagy bódult állapotát idézi elő,
 b) az általa más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés hatása alatt álló személytől vesz el, vagy
 c) védekezésre képtelen, illetve a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személytől elvesz,
 büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a kifosztást
 a) jelentős értékre,
 b) csoportosan,
 c) bűnszövetségben követik el.
 (3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a kifosztást
 a) különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre,
 b) jelentős értékre, csoportosan vagy bűnszövetségben követik el.”

A kifosztás elkövethető úgy, hogy valaki dolog elvétele céljából a *passzív alanyt lerészegíti, vagy bódult állapotát idézi elő*. A lerészegítés vagy a bódult állapotba helyezés nem a passzív alany felismerésén kívüli cselekmény, hanem az ő ösztönzése az alkohol vagy egyéb kábító hatású anyag fogyasztására. A bűncselekmény ebben az esetben *befejezetté akkor válik*, ha a passzív alany állapotának előidézését követően az *elkövető az idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett elveszi*.

A kifosztás elkövethető akként is, hogy az elkövető által *más bűncselekmény keretei között kifejtett erőszak, vagy az élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést kihasználva veszi el az idegen dolgot*. E körben szükséges kiemelni, hogy az elkövető által kifejtett erőszak vagy fenyegetés alkalmazása során jogtalan eltulajdonítás szándéka még nem alakulhat ki.

A kifosztás bűncselekménye elkövethető úgy is, hogy *a védekezésre képtelen, illetve a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személytől kerül a dolog elvételre*. Ebben az esetben a passzív alany pszichikai vagy fizikai okból képtelen megakadályozni a dolog eltulajdonítását.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A kifosztásra irányuló előkészület vétség miatt büntetendő?**
- 2. A kifosztás elkövethető-e olyan módon, hogy a dolog jogtalan elvétele érdekében alkalmaz erőszakot az elkövető?**
- 3. Súlyosabban büntetendő a kifosztás, ha bűnszövetségben követik el?**
- 4. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha a dolog eltulajdonításához erőszakot alkalmaz?**
- 5. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha az idős koránál fogva védekezésre képtelen személytől veszi el a dolgot?**

ZSAROLÁS

„367. § (1) Aki jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszeríti, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a zsarolást

- a) bűnszövetségben,
- b) az élet vagy a testi épség elleni, illetve más hasonlóan súlyos fenyegetéssel,
- c) hivatalos személyként e minőség felhasználásával,
- d) hivatalos megbízás vagy minőség színlelésével követik el.”

A zsarolás elkövetési magatartása is két mozzanatból áll. Az *első mozzanat a kényszerítés*, azaz az erőszak vagy fenyegetés kifejtése. A második mozzanat a kényszerítés folytán a *passzív alany által kifejtett magatartás, annak elmulasztása vagy egyéb magatartás eltérése*, amely vagyoni hátrány okozására képes.

A zsarolás eredménye a *vagyon hátrány okozása*. A vagyoni hátrány nem csak *vagyonban okozott értékcsökkenés, hanem az elmaradt vagyoni előny is*. Tehát a Btk. szerint nem csak a tényleges vagyon csökkenése, hanem a további vagyon gyarapodásának elmaradása miatt is büntetendő az elkövető egyébként tényállászerű magatartása. Ebből kifolyólag vizsgálnia kell a kifejtett, elmaradt, vagy eltűrt magatartás folytán bekövetkező vagyongyarapodás lehetőségét és annak megakadályozására való képességét. Adott esetben ennek a kérdésnek eldöntése az eljárásba szakértői igénybe vételét teheti szükségessé.

A zsarolás bűncselekménye *szándékosan*, a tényállásba foglalt célzat folytán kizárólag *egyenes szándékkal követhető el*. Az elkövető célja a *jogtalan haszonszerzés*. A célzat akkor jogtalan, ha az jogszabályba vagy az általános értékítélet szerinti erkölcsi normába ütközik, a haszonszerzés pedig akkor állapítható meg, ha az az elkövetőnek vagyoni előnyt jelent.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A zsarolás elkövethető-e gondatlanságból?
2. A zsarolás elkövethető-e olyan módon, hogy a jogtalan haszonszerzés érdekében erőszakkal kényszerít más, ha ezzel egyébként vagyoni hátrányt nem okoz az elkövető?
3. Súlyosabban büntetendő a zsarolás, ha bünszövetségben követik el?
4. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha élet elleni súlyos fenyegetéssel valósítja meg a zsarolást?
5. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha hivatalos megbízás színlelésével követi el a zsarolást?

ÖNBÍRÁSKODÁS

„368. § (1) Aki abból a célból, hogy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek érvényt szerezzen, más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az önbíráskodást

- a) fegyveresen,
- b) felfegyverkezve,
- c) csoportosan,
- d) védekezésre képtelen személy sérelmére követik el.

(3) Nem valósul meg önbíráskodás, ha az erőszak vagy a fenyegetés alkalmazása az igény érvényesítésének megengedett eszköze.”

A védett jogi tárgy elsősorban a *vagyoni viszonyok fennálló rendje*.

Az önbíráskodás bűncselekményének *elkövetési magatartása szintén a kényszerítés*, annak kifejtésére pedig szintén *erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával* kerül sor. A fenyegetés folytán bekövetkező eredményként a *passzív alany arra kényszerül, hogy akarata ellenére valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűnjön*. A kényszerítés kifejtésére azért kerül sor, hogy az elkövető jogos, vagy jogosnak vélt követelésének érvényt szerezzen. Ennek a célnak megfelelően az *önbíráskodás csak egyenes szándékkal követhető el*. Az elkövető szándéka, hogy vagyoni igényét erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával érvényesítse. Nem lényeges, hogy ez az igény milyen jogviszonyból származik, a követelése jogos, vagy jogtalan. A meg nem engedett módon való követelés folytán mindkét esetben bűncselekményről beszélhetünk.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az önbíráskodás elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az önbíráskodás elkövethető-e olyan módon, hogy az elkövető erőszakkal kényszerít más arra, hogy valamilyen cselekedetet tanúsítson?
3. Súlyosabban büntetendő az önbíráskodás, ha bünszövetségben követik el?
4. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha védekezésre képtelen személy sérelmére valósítja meg az önbíráskodást?
5. Nem büntetendő az elkövető önbíráskodásért, ha az erőszak alkalmazása az igény érvényesítésének megengedett eszköze?

1.5. Vagyon elleni bűncselekmények

A Btk. XXXVI. fejezete foglalkozik a vagyon elleni bűncselekményekkel, ezek közül ebben a körben a jelentősebb bűncselekményekkel foglalkozunk részletesen.

LOPÁS

*„370. § (1) Aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.
(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha
a) a lopást kisebb értékre vagy
b) a szabálysértési értékre elkövetett lopást
ba) bűnszövetségben,
bb) üzletszerűen,
bc) dolog elleni erőszakkal - ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik -,
bd) zsebtolvajlás útján,
be) egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével,
bf) helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel, vagy a jogosult, illetve a használó tudta és beleegyezése nélkül bemenne,
bg) hamis vagy lopott kulcs használatával,
bh) lakást vagy hasonló helyiséget az elkövetővel közösen használó sérelmére vagy
bi) erdőben jogellenes fakivágással követik el.
(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha
a) a lopást nagyobb értékre,
b) a kisebb értékre elkövetett lopást
ba) a (2) bekezdés ba)-be) pontjában meghatározott valamely módon,
bb) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre,
bc) vallási tisztelet tárgyára,
bd) holttesten lévő tárgyra, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyra,
be) nemesfémre vagy
c) a lopást szabálysértési vagy kisebb értékre közveszély színhelyén követik el.”*

A lopás csak *idegen, ingó és értékkel bíró dologra* nézve követhető el. A Ptk. rendelkezése szerint dolog minden birtokba vehető tárgy, ami tulajdonjog tárgya lehet.

A Btk. 383. §-a a) pontja szerint dolognak kell tekinteni *„a villamos- és a gazdaságilag hasznosítható más energiát”* is, úgyszintén ez alatt a *vagyon* jogosultságot megtettesítő olyan okiratot is érteni kell, amely a benne tanúsított vagyon érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában biztosítja.

A *lopás elkövetési tárgya csak ingó lehet*, ingatlanra nézve tehát a bűncselekmény nem követhető el. A dologgal szemben támasztott további feltétel, hogy értékkel bírjon, pénzben kifejezhető forgalmi értéke legyen, tekintettel arra, hogy a *lopás bűncselekményének rendeltetése a vagyon* jogok védelme.

A lopás elkövetési magatartása a *mástól történő elvétel*. Az elvétel alapvetően két mozzanatra osztható. Az első mozzanat, hogy az elkövető a korábbi birtokállapotot megváltoztatva, a *birtokos tényleges rendelkezési köréből az adott dolgot elvonja*, a második mozzanat, hogy az *elkövető a dolog birtokába kerül*, ezáltal a passzív alanyt és mást is kizárva a birtokosok köréből.

A lopás minősítésének alapvető meghatározója az adott dolog értéke. Ha az elkövető maximum 50.000 forint értékű dolgot lop el, nem bűncselekményt, hanem szabálysértést követ el.

Az ellopott dolog értékétől függően a lopás minősítése:

- 50.001 – 500.000 forint között, kisebb értékre (két évig terjedő szabadságvesztés),
- 500.001 - 5 millió forint között, nagyobb értékre (három évig terjedő szabadságvesztés),
- 5 millió - 50 millió forint között, jelentős értékre (egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés),
- 50 millió - 500 millió forint között, különösen nagy értékre (két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés),
- 500 millió forint felett pedig különösen jelentős értékre (öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés)

kerül elkövetésre.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- A lopás elkövethető-e gondatlanságból?**
- Az elkövető lopást követ el, ha az erdőben talált 65 ezer forint értékű dolgot eltulajdonítja?**
- Az elkövető a lopás vétségét követi-e el, ha 45 ezer forint értékű híradástechnikai cikket bűnszövetségben tulajdonít el egy üzletben?**
- Az elkövető megvalósítja-e a lopás vétségét, ha egy éven belül 3 alkalommal, alkalmanként 30 ezer forint értékű fogyasztási cikket lopott el, amelyet egy eljárásban bírálnak el?**
- Az elkövető a lopás vétségét követi-e el, ha 65 ezer forint értékű aranytárgyat tulajdonít el egy üzletben?**

SIKKASZTÁS

„372. § (1) Aki a rábízott idegen dolgot jogtalanul eltulajdonítja, vagy azzal sajátjaként rendelkezik, sikkasztást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a sikkasztást kisebb értékre vagy
- a szabálysértési értékre elkövetett sikkasztást
 - bűnszövetségben,
 - közveszély színhelyén,
 - üzletszerűen követik el.”

A sikkasztás elkövetési tárgya *idegen, ingó és értékkel rendelkező vagyontárgy* lehet. Ez a dolog azonban *az elkövetőre van bízva*. A rábízás eredhet bármilyen jogviszonyból, annak lényege, hogy *az elkövető a jogosult felhatalmazása folytán kerül a dolog birtokába*, így a bűncselekmény elkövetéséhez a lopásnál kiemelt első mozzanat, a birtokállapot megváltoztatása már nem szükséges. Fontos, hogy a rábízás és *a felek megállapodása* csak a dolog birtokára, vagy ahhoz kapcsolódóan egyéb részjogosítványokra vonatkozik, de *semmi esetre sem terjed ki a dolog tulajdonjogának átruházására*.

A sikkasztás elkövethető a dolgot *eltulajdonításával*, vagy úgy, hogy *azzal sajátjaként rendelkezik*. Az eltulajdonítás folytán az elkövető *a kizárólag tulajdonost megillető részjogosultságokat gyakorolja* (pl. a dolgot eladja,

a megterheli, a használatba adja). Ezeket a tulajdonosi részjogosultságokat a *tulajdonosi helyzet* látszatával vagy szándékával, és annak véglegességével együtt gyakorolja az elkövető.

A *sajátjaként történő rendelkezés* magába foglal minden olyan előzőek szerinti magatartást, amellyel az elkövető felhatalmazottsága hiányában tulajdonosi részjogosítványt gyakorol, ezt azonban *csak időlegesen*, nem a tulajdonosi helyzet látszatával vagy szándékával, és nem a véglegesség szándékával teszi.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A sikkasztás elkövethető-e gondatlanságból?**
- 2. Az elkövető sikkasztást követ el, ha a rábízott régészeti lelettel sajátjaként rendelkezik?**
- 3. Az elkövető a sikkasztás vétségét követi-e el, ha rábízott 45 ezer forint értékű híradástechnikai cikket bűnszövetségben eltulajdonítja?**
- 4. Az elkövető megvalósítja-e a sikkasztás vétségét, ha a bérleti szerződés szerinti bérlőként a 16 millió forint értékű ingatlant bérbeadóként bérbe adja másnak?**
- 5. Az elkövető a sikkasztás vétségét követi-e el, ha a bűncselekmény felismerésére idős koránál fogva korlátozottan képes személy által rábízott 65 ezer forint értékű aranytárgyat eltulajdonítja?**

CSALÁS

„373. § (1) Aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz, csalást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a csalás kisebb kárt okoz, vagy

b) a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó csalást

ba) bűnszövetségben,

bb) közveszély színhelyén,

bc) üzletszerűen,

bd) jótékony célú adománygyűjtést színelve

követik el.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a csalás jelentős kárt okoz,

b) a nagyobb kárt okozó csalást a (2) bekezdés ba)-bc) pontjában meghatározott valamely módon követik el, vagy

c) a csalást a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.

(7) E § alkalmazása szempontjából kárnak kell tekinteni az igénybe vett szolgáltatás meg nem fizetett ellenértékét is.”

A csalás elkövetési magatartása *kétmozzanátú tevékenységfolyamatot* igényel. A csalást azért nevezzük a kétmozzanátú magatartást megvalósító tevékenységfolyamatnak, mert annak nem minden elemét az elkövető fejt ki, ő csak elindítja a károsodás reális lehetőségével bíró folyamatot, annak pontos kimenetel már rajta kívülálló tényezők szerint alakulhat. A folyamat első, *indító cselekményét tehát az elkövető, míg a másik, befejező mozzanátát már a tévedésben lévő személy, általában a passzív alany fejt ki.*

Az első mozzanat az elkövető magatartása, amellyel *vagy tévedésbe ejti, vagy a tőle függetlenül kialakult tévedésben tartja az adott személyt.* A tévedésbe ejtés olyan *aktív magatartást* kíván, amely folytán a megtévesztett személy tudatában a valósággal ellentétes, téves képzetek alakulnak ki. A passzív magatartással kifejtett

tévedésben tartás akkor minősül bűncselekménynek, ha a valóság szerinti tájékoztatás az elkövetőnek jogi kötelezettsége, a tévedés fenntartása, megerősítése pedig már a tévedésbe ejtéshez hasonlóan aktív magatartást kíván.

A második mozzanatot már nem az elkövető fejt ki, hanem a *tévedésben lévő személy*, a kialakult tévedés folytán, arra alapozva *tesz, vagy nem tesz valamit, amellyel (ön) károsító vagyoni hatást ér el*.

A csalás bűncselekményének eredménye a kár, azaz a *vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés*. A Btk. 373. § (7) bekezdése szerint kárnak kell tekinteni *az igénybe vett szolgáltatás meg nem fizetett ellenértékét is* (pl. szállodai szoba, lakásbérlet, éttermi szolgáltatás ellenértékét). A kárnak minden esetben pénzben meghatározható összegszerű értéknagyságnak kell lennie.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A csalás elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az elkövető csalást követ el, ha annak eredményeként nem fizeti meg a bérlőnek a bérleti díjat?
3. Az elkövető a csalás vétségét követi-e el, ha 45 ezer forint értékű kárt okozva bünszövetségben követi el a csalást?
4. Az elkövető megvalósítja-e a csalás vétségét, ha 100 ezer forint értékű kárt jótékony célú adománygyűjtést színlelve okoz a csalással?
5. Az elkövető a csalás vétségét követi-e el, ha a bűncselekmény felismerésére idős koránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére 45 ezer forint értékű okoz a csalással?

RONGÁLÁS

„371. § (1) Aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a rongálás kisebb kárt okoz, vagy

b) a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálást

ba) falfirka elhelyezésével vagy

bb) bünszövetségben

követik el.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a rongálás nagyobb kárt okoz,

b) az elkövető

ba) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyat, műemléket, régészeti lelőhelyet vagy régészeti leletet,

bb) vallási tisztelet tárgyát vagy templomot, vallásgyakorlásra rendelt más helyet,

bc) temetési helyet, temetkezési emlékhelyet, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyat

rongál meg.

(7) E § alkalmazásában falfirka: festékszóróval, filctollal vagy bármilyen más felületképző anyaggal létrehozott képi, grafikus vagy szöveges felületbevonat, amely nem a vagyontárgy rendeltetésszerű használatához szükséges.”

A rongálás elkövetési tárgyánál utalok a lopásnál már ismertettekre, kizárólag az eltérő szabályokat emelem ki. A rongálás bűncselekménye már elkövethető *ingatlan* dologra is.

A rongálás elkövetési magatartása a *dolog megsemmisítése, megrongálása*. A megsemmisítés a dolog fizikai megsemmisülését jelenti, annak folytán a dolog rendeltetésszerű használatra a továbbiakban már nem alkalmas, annak helyreállítására már nincsen lehetőség. A megrongálással az adott dolog állagának károsítása következik be, eredményeképpen értéke csökken.

A rongálás bűncselekményének *eredménye a kár*, azaz a dolog értékében bekövetkezett értékcsökkenés, vagy az eredeti állapot helyreállításával járó költség. Megsemmisítés esetében ez a kár a dolog forgalmi értékével azonos.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A rongálás elkövethető-e gondatlanságból?**
- 2. Az elkövető rongálást követ el, ha az erdőben talált 65 ezer forint értékű dolgot megsemmisíti?**
- 3. Az elkövető a rongálás vétségét követi-e el, ha a társasház falára filctollal firkálva 30 ezer forint értékű kárt okoz?**
- 4. Az elkövető megvalósítja-e a rongálás vétségét, ha zsidótemetőben 39 ezer forint értékű kárt okozva megrongált egy síremléket?**
- 5. Az elkövető a rongálás vétségét követi-e el, ha régészeti leletben okoz 45 ezer forint értékű kárt?**

JOGTALAN ELSAJÁTÍTÁS

„378. § (1) Aki

a) a talált idegen dolgot eltulajdonítja, vagy nyolc napon belül a hatóságnak vagy annak, aki elvesztette, nem adja át, illetve

b) a véletlenül vagy tévedésből hozzá került idegen dolgot eltulajdonítja, vagy nyolc napon belül nem adja vissza, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a jogtalan elsajátítást védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre követik el.”

A jogtalan elsajátítás elkövetési tárgyánál utalok a lopásnál már ismertettekre, kizárólag az eltérő szabályokat emelem ki. Tehát az elkövetési tárgy az lehet *ingó, idegen, értékkel rendelkező dolog*. A dolgot azonban az elkövető vagy *találta, vagy tévedésből, véletlenül került hozzá*.

A bűncselekmény elkövetési magatartása az *idegen dolog eltulajdonítása, vagy az át- vagy visszaadás elmulasztása*. Az eltulajdonítás körében utalok a sikkasztásnál leírtakra, az elkövető ilyen esetben tehát a *tulajdonost megillető rendelkezési jogosítványokat gyakorolja* (pl. eladja, megterheli).

Az átadási, visszaadási kötelezettség megszegése azonban csak *mulasztással követhető el*. Mindenki köteles a talált dolgot vagy a hatóságnak, vagy annak, aki elvesztette, nyolc napon belül átadni. Ha ezt *szándékosan elmulasztja*, a jogtalan eltulajdonítás miatt büntetendő.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A jogtalan elsajátítás elkövethető-e gondatlanságból?**
- 2. Az elkövető jogtalan elsajátítást követ el, ha az erdőben talált 65 ezer forint értékű dolgot eltulajdonítja?**
- 3. Az elkövető a jogtalan elsajátítás vétségét követi-e el, ha a tévedésből hozzá került, a szomszédja tulajdonát képező 5 ezer forint értékű dolgot 8 napon belül nem adja vissza a szomszédjának?**

4. Az elkövető megvalósítja-e a jogtalan elsajátítás vétségét, ha a villamoson egy értéktelen tárgyat talál, és azt 8 napon belül nem adja le a villamost üzemeltető közlekedési vállalatnak?
5. Az elkövető a jogtalan elsajátítás vétségét követi-e el, ha 50 ezer forint értékű régészeti elet talált és azt csak 1 év múlva adja le az illetékes hatóságnak?

ORGAZDASÁG

„379. § (1) Aki

- a) költségvetési csalásból származó vámmellenőrzés alól elvont nem közösségi árut,
 - b) jövedéki adózás alól elvont terméket, vagy
 - c) lopásból, sikkasztásból, csalásból, hűtlen kezelésből, rablásból, kifosztásból, zsarolásból, jogtalan elsajátításból vagy orgazdaságból származó dolgot vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy elidegenítésében közreműködik, orgazdaságot követ el.
- (2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot
- a) kisebb értékre vagy
 - b) szabálysértési értékre üzletszerűen követik el.”

Az orgazdaság elkövetési tárgya a tényállásban felsorolt *bűncselekményekből származó dolog*. A tényállás összesen 11 bűncselekményt sorol fel. A felsorolás taxatív, az orgazdaságot csak ezekből a bűncselekményekből származó dologra nézve lehet elkövetni.

Az orgazdaság elkövetési magatartása a *megszerezés, elrejtés, elidegenítésben való közreműködés*.

A *megszerezés* a dolog tényleges birtokbavételét jelenti. Ennek az orgazda elhatározásából kell erednie, annak azonban nincsen jelentősége, hogy ez milyen megállapodás folytán, ellenérték fejében, vagy ingyenes, időlegesen, vagy végleg kerül-e az elkövető birtokába.

Az *elrejtés* minden olyan cselekmény, amely mások számára a dolog fellelhetőségét, megtalálását megnehezíti.

Elidegenítésben közreműködés minden olyan magatartást magába foglal, amely a dolog eladásában segítséget nyújt.

A bűncselekményhez szükséges, hogy *az elkövető vagyoni haszon végett cselekedjék*. Annak, hogy a vagyoni haszon kinél jelentkezik, egy esetet leszámítva nincsen jelentősége, a bűncselekmény megállapítható. Abban az esetben azonban, ha ez a vagyoni haszon egyedül az alapcselekmény elkövetőjénél jelentkezik, a bűnpártolás bűncselekményét kell megállapítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az orgazdaság elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az elkövető orgazdaságot követ el, ha a lopásból származó dolog értékesítésében közreműködik, úgy hogy az értékesítésből befolyt 65 ezer forintot a lopást elkövető személynek átadja?
3. Az elkövető az orgazdaság vétségét követi-e el, ha az orgazdaságból származó híradástechnikai cikket 45 ezer forintért bünszövetségben értékesíti?

- 4. Az elkövető megvalósítja-e az orgazdaság vétségét, ha jogtalan elsajátításból származó fogyasztási cikket a pincéjében elrejt?**
- 5. Az elkövető az orgazdaság vétségét követi-e el, ha jövedéki adózás alól elvont aranytárgy 165 ezer forintért történő értékesítésben közreműködik?**

JÁRMŰ ÖNKÉNYES ELVÉTELE

„380. § (1) Aki idegen gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja, vagy az így elvett, illetve a rábízott ilyen járművet használja jogtalanul, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény elkövetési tárgya az idegen, gépi meghajtású jármű.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai lehetnek, ha az elkövető

- a járművet mástól elveszi, hogy azt jogtalanul használja,
- a rábízott járművet használja jogtalanul.

A b) pont szerinti elkövetési magatartás eleme a jogtalan használat. Az a) pont esetében azonban, ahhoz, hogy az elkövető a járművet használni tudja, az elvételt is meg kell valósítani. A b) pont esetében azonban a rábízás folytán már a jármű birtokában van az elkövető. Az a) pont esetében azt szükséges kiemelni, hogy az elkövető szándéka az elvételt követően pusztán a használatra és nem a jogtalan eltulajdonításra, vagyis a lopásra irányult. A b) pont esetében azonban a használatot kell vizsgálni, ugyanis ezen túlmutató, a tulajdonosi jogosultság körébe vonható rendelkezés már a sikkasztás bűncselekményét jelenti.

Mindkét fordulat esetében a bűncselekmény alapvető feltétele, hogy a jármű használatára az elkövetőnek ne legyen jogosultsága, a tulajdonostól származó felhatalmazása. Erre tekintettel, ha a felek között kapcsolat volt, a jármű vonatkozásában esetleges megállapodásukat is tisztázni szükséges.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A jármű önkényes elvétele elkövethető-e gondatlanságból?**
- 2. Az elkövető a jármű önkényes elvételét követi-e el, ha a rábízott járművet fedezeti biztosítékul adja?**
- 3. Az elkövető a jármű önkényes elvételét követi-e el, ha a kikötőben a sajátja mellett lévő hajót másnak eladja?**
- 4. Az elkövető megvalósítja-e a jármű önkényes elvételének vétségét, ha a mástól bérlet hajót bérbeadóként bérbe adja másnak?**
- 5. Az elkövető a jármű önkényes elvételének vétségét követi-e el, ha a több év óta rábízott motorkerékpárt abból a célból használja, hogy kipróbálja az működőképesen használható állapotban van-e?**

II. SZABÁLYSÉRTÉSI ALAPISMERETEK

2.1. A szabálysértés fogalma, a szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok hatálya

A jogalkotó felelőssége és egyben kompetenciája, hogy e vonatkozásban kiemelve azokat a magatartási szabályokat, viselkedési normákat, amelyek a társadalom által elítélendő viselkedést tükröznek és a közösség rend iránti magasabb szintű igényét oly módon sértik vagy veszélyeztetik, hogy kikényszeríthető szankciós intézkedéseket is igényelnek. A kisebb jelentőségű szabályszegések, régebbi kifejezéssel élve kihágások nem igénylik a büntetőjog teljes szigorát. Ugyanakkor a jogalkotó a társadalmi megítélés rosszallását kifejezésre kívánja juttatni abban, hogy ezek ellen, még ha enyhébb súllyal is, de szankciós intézkedéseket kíván kilátásba helyezni.

A szankcionálást igénylő szabályok időről időre változékonyságot mutatnak, súlypontjaik eltérőek lehetnek, azokat politikai szempontok is motiválhatják.

A szabálysértésekre vonatkozó alapvető szabályokat, a szabálysértési jog alapvető rendelkezéseit is törvényi szinten szabályozza a jogalkotó. Ennek megfelelően került sor a jelenleg hatályos a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Sztv.) megalkotására. Az Sztv. szerint a szabálysértés fogalmát úgy határozhatjuk meg, hogy az nem más, mint az Sztv. által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyt jelent a társadalomra.

A „társadalomra veszélyességre” is ad definíciót az Sztv. E szerint az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

A szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok időbeli hatálya szempontjából mindenkor a szabálysértés elkövetésekor hatályban lévő jogszabályok rendelkeznek elsődleges jelentőséggel. Ez alól azonban kivételt képez, ha a szabálysértés elbírálásakor hatályban lévő új jogszabály alapján a cselekmény már nem minősül szabálysértésnek vagy enyhébb megítélés alá esik.

A szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok területi hatályára vonatkozó alapvető főszabály, hogy e jogszabályokat a belföldön, vagyis Magyarország területén elkövetett szabálysértésre kell alkalmazni. Ezzel egy tekintet alá esik a magyar lobogó alatt működő hajó, és magyar lajstromozású repülőgép fedélzete is. Ez azonban nyilvánvalóan nem vonatkozhat teljes körűen azokra a partikuláris jogszabályokra, amelyeket az Sztv. felhatalmazása alapján az egyes önkormányzatok alkotnak rendeleti formában. Az e rendeletekben szabályozott előírások csak a szabályozást alkotó önkormányzatok közigazgatási területén érvényesülnek. Ezen kívül is van kivétel a főszabály alól, ugyanis nemzetközi szerződés vagy törvény előírása szerint az Sztv.-t kell alkalmazni a magyar állampolgár által külföldön elkövetett olyan cselekményre is, amely a szabálysértést meghatározó jogszabály szerint szabálysértés.

A szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok személyi hatályára vonatkozó alapvető főszabály, hogy valamennyi természetes személyre, akik az Sztv. alapján felelősségre vonhatók alkalmazni kell a szabálysértési jogszabályokat függetlenül attól, hogy magyar állampolgárok, vagy más állam állampolgárai, esetleg hontalan személyek. Ez alól kivételt képeznek a diplomáciai és a nemzetközi jog alapján büntető joghatóság alóli mentességet élvező személyek, ugyanis ezek szabálysértési felelősségre vonására nemzetközi szerződés az irányadó.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent a szabálysértések társadalomra veszélyessége?
2. Hogyan érvényesül a súlyosítási tilalom az Sztv. időbeli hatályát tekintve?
3. A Sztv. kizárólag tevékenységben megnyilvánuló magatartásokat szankcionál?
4. Magyarország területén kívül is alkalmazásra kerülhet az Sztv.?
5. Hontalan személyekre is alkalmazni kell az Sztv. szabályait?

A SZABÁLYSÉRTÉSI JOG FOGALMA, FORRÁSAI

A szabálysértési jog a kis bűncselekmények, a bagatelcselekmények büntetőjoga, nevezhetjük a *közigazgatási büntetőjognak* is. *Vegyes karakterű jogterület, ami azt jelenti, hogy két jogág határmezsgyéjén található, vagyis a büntetőjog és a közigazgatási jog határán.*

A szabálysértési jogot a szabálysértésekre vonatkozó valamennyi *jogszabály* (törvényi és rendeleti szintű normák), a jogtudomány alapján kidolgozott *jogelvek* és a kialakult *bírói (alkotmánybírósági) gyakorlat* jogalkalmazásra megtermékenyítő hatással bíró *jogértelmezéseinek összességéként is definiálhatjuk.*

A szabálysértési jog jogforrásait megkülönböztethetjük abból a szempontból, hogy külső jogforrásról vagy belső jogforrásról beszélünk. *Külső jogforrás* alatt érjük, azt, hogy az arra jogosult jogalkotó szerv milyen formában alkotja meg az alkalmazandó jogot, eszerint a szabálysértési jognak a következő jogforrásait ismerjük:

- a) törvény,
- b) rendelet:
 - ba) kormányrendelet,
 - bb) miniszteri rendelet,
 - bc) önkormányzati rendelet.

A szabálysértési jog *belső jogforrásai* az előzőek alapján következők szerint összegezhetők:

- az Országgyűlés (törvényalkotó, Sztv.),
- a Kormány (kormányrendeletet alkotó, az Sztv. felhatalmazásai alapján),
- belügyminiszter (miniszteri rendeletet alkotó, az Sztv. felhatalmazásai alapján),
- további szakminiszterek (miniszteri rendeletet alkotó, az Sztv. felhatalmazásai alapján),
- helyi önkormányzatok, fővárosban a fővárosi önkormányzat (önkormányzati rendeletet alkotó az Sztv. felhatalmazása alapján).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Hogyan határozható meg a szabálysértési jog fogalma?
2. Melyek a szabálysértési jog külső jogforrásai?
3. Melyek a szabálysértési jog belső jogforrásai?
4. A szabálysértési eljárás szabályai a szabálysértési jog különös részébe tartoznak?
5. Rendeletek állapíthatnak meg szabálysértési tényállást?

A szabálysértések csoportosítása

Amennyiben a jelentős számú szabálysértéseket csoportosítani kívánjuk abból a szempontból, hogy milyen *büntetés* alkalmazását helyezi kilátásba az Sztv. megkülönböztethetünk:

- a) elzárással,
- b) közérdekű munkával,

c) pénzbírsággal büntethető szabálysértéseket.

E felosztás szerint az elzárással büntethető szabálysértések esetén a pontos megfogalmazás szerint *elzárással is* büntethető szabálysértésekről van szó, vagyis a szabálysértési bíróság döntésétől függően kerülhet sor a szabálysértési elzárás alkalmazására (pl. magánlaksértés, önkényes beköltözés, rendzavarás, garázdaság, tiltott prostitúció, veszélyes fenyegetés, valótlan bejelentés, jogosulatlan vadászat).

A közérdekű munka vonatkozásban is igaz, hogy ebben az esetben is arról van szó, hogy *ez a büntetés is kiszabható*, tehát a konkrét történeti tényállás alapján van rá lehetőség, de alkalmazása nem kötelező (pl. az életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése).

A pénzbírsággal büntethető szabálysértések, amelyek az a)-b) pontokba nem tartoznak.

A szabálysértések csoportosíthatók abból a szempontból is, hogy

- kizárólag szándékosságból,
- kizárólag gondatlanságból,
- szándékosságból és gondatlanságból is

elkövethető szabálysértésekről van szó.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mely szempontok alapján csoportosíthatók a szabálysértések?
2. Az elzárással is büntethető szabálysértések esetén mely szabálysértési hatóság jogosult elzárás büntetés kiszabására?
3. Vannak olyan szabálysértések, amelyek csak gondatlanságból követhetők el?
4. Pénzbírsággal büntethető szabálysértést bármelyik szabálysértési hatóság elbírálnak?
5. A pénzügyi szabálysértések körének meghatározására az Sztv. különös része szerinti anyagi jogi megkülönböztetés alapján van lehetőség?

A SZABÁLYSÉRTÉS ELKÖVETŐI

A szabálysértés elkövetője a büntetőjogi értelemben vett *tettes*, vagyis az a személy, aki a szabálysértés törvényi tényállását megvalósítja. Attól függően, hogy a tettes egyedül vagy mással együtt tevékenykedik, beszélhetünk önálló-, illetve társtettesről.

Önálló tettes az, aki maga valósítja meg az adott szabálysértés törvényben meghatározott elemeit. Szándékos szabálysértések esetén gyakori a társtettség, a *gondatlan szabálysértés tettese azonban csak önálló tettes lehet*. Az önálló tettes saját testi erejét, valamilyen tárgyi eszközt vagy állatot is felhasználhat a szabálysértés elkövetéséhez. Ha azonban ehhez egy személyt használ fel, mint eszközt, ún. közvetett tettségről van szó.

A *közvetett tettes fogalmát* a Btk. 13. § (2) bekezdésének megfelelő adaptálásával alkalmazhatjuk a szabálysértések vonatkozásában is. Ezek szerint közvetett tettes *egy másik személyt eszközként használ fel a szabálysértés elkövetésére, aki egyéb ok miatt nem büntethető* (pl. az anya beküldi a boltba 6 éves lányát, hogy lopjon neki egy üveg pálinkát). A közvetett tettes magatartása általában *felbujtásszerű, rábíró jellegű, de elméletileg előfordulhat a bűnsegélyszerű közvetett tettesi magatartás is*. A legfontosabb feltétel, hogy az adott személy felhasználása ténylegesen megtörténjék.

A társtettesek a szándékos szabálysértés törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valószínűsítik meg. Feltétel az is, hogy a társtettesek tevékenysége azonos alaptényálláshoz kapcsolódjon és szándékosságban cselekedjenek. Nem jöhet létre társtetteség a *szándékosság, mint feltétel hiánya miatt valamilyen gondatlan szabálysértéseknél*. Az elkövetővé váláshoz személyes kvalifikáltságot kívánó tényállások esetén e tulajdonsággal a társtettesnek is rendelkeznie kell.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Gondatlan szabálysértés esetén beszélhetünk-e társtetteségről?**
- 2. Önálló tettes és társtettes elkövethet-e gondatlan szabálysértést?**
- 3. Önálló tettes és társtettes elkövethet-e szándékos szabálysértést?**
- 4. A kóros elmeállapotú személyt szabálysértés elkövetésére rábíró személy tettesként felelősségre vonható-e?**
- 5. A 9 éves kiskorú felelősségre vonható-e azért, mert anyja rábeszélte, hogy élelmiszerterméket lopjon az üzletből?**

A SZABÁLYSÉRTÉSÉRT VALÓ FELELŐSSÉG, A SZABÁLYSÉRTÉSI FELELŐSSÉGET KIZÁRÓ, MEGSZÜNTETŐ OKOK

A szabálysértési felelősség megállapításához elsőként azt kell megvizsgálni, hogy megállapítható-e az Sztv.-ben meghatározott valamely szabálysértésre vonatkozó tényállási elemek maradéktalan teljesülése, vagyis megvalósította-e *az elkövető a törvényi tényállást*.

A tényállásszerűség önmagában még nem elegendő, azt is tisztázni kell ugyanis, hogy *jogellenes volt-e a cselekmény*. Nagyon fontos annak tisztázása is, hogy *az elkövetőnek felróható-e* ez a jogellenes cselekmény, ennek hiányában ugyanis nem lehet szó szabálysértési felelősségről.

Felróhatóságnak az Sztv. szerint két alakzata van,

- a) a szándékosság és
- b) a gondatlanság.

Szándékosan követi el a szabálysértést, aki magatartásának következményeit kívánja, vagy-e következményekbe belenyugszik.

Gondatlanul követi el a szabálysértést az, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy a következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.

A szabálysértési felelősséget kizáró okok a következők:

- *gyermekkor (felső határa a 14. életév betöltése),*
- *kóros elmeállapotban (pl. elmebetegségben, tudatzavarban, gyengeelméjűségben, szellemi leépülésben szenvedő személy szabálysértési jogi felelőssége kizárt),*
- *kényszer, vagy fenyegetés hatása alatt az elkövető nem képes akaratának megfelelően cselekedni,*
- *tévedés (az ember tudatába a valóságtól eltérő kép alakul ki és ezt a képet valóságként véli),*
- *jogos védelemi helyzetben, vagy végszükség,*
- *sértett magánindítványának (pl. magánlaksértés, becsületsértés), illetve a feljelentésre jogosult szerv feljelentésének hiánya,*
- *a jogszabályban meghatározott feladata ellátása során elkövetett szabálysértés esetén, a Rendőrségről szóló törvényben felsorolt szabálysértés miatt, a megbízhatósági vizsgálatot folytató személy,*

- *egyéb kizáró okokat (pl. a sértett beleegyezése küzdősportok esetén, vagy a házi fegyelmi jog gyakorlása, amikor az édesanya a rosszkedvű gyermeket szobafogságra ítéli, amelyek nincsenek nevesítve az Sztv.-ben).*

A szabálysértési felelősséget megszüntető okokra a következők lehetnek:

- az elkövető eljárás alatt bekövetkezett halála,
- a cselekmény elévülése.

Az Sztv. szerint nincs helye szabálysértési felelősségre vonásnak, ha az egyébként szabálysértésként értékelendő jogsértés elkövetése óta már *6 hónap eltelt (relatív elévülési határidő)*. Amennyiben a már elkövetett szabálysértés miatt megindult az eljárás a relatív elévülési időn belül, azt a hatóságoknak a cselekmény elkövetésétől számított *2 éven belül mindenképpen be kell fejezniük*, mert ez az idő a szabálysértési cselekmény elévülésének az *abszolút végső határideje*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Szándékosan követi el a szabálysértést az, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában?
2. Szándékosan követi el a szabálysértést az, aki magatartásának lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja?
3. Szándékosan követi el a szabálysértést az, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit és annak bekövetkezését kifejezetten kívánja, vagy-e következményekbe belenyugszik?
4. A kóros elmeállapotú személy szabálysértés elkövetéséért felelősségre vonható-e?
5. A cselekmény elkövetésétől 1 év eltelt és az erre jogosult hatóságok a szabálysértési eljárást még nem indították meg, sor kerülhet-e e cselekményért felelősségre vonásra?

A FIATALKORÚ FOGALMA, ELJÁRÁSJOGI HELYZETE

Fiatalkorú az a személy, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.

Fiatalkorú esetén az Sztv. előírja az egyes büntetések maximális mértékét, amely az általános alkalmazható mértéknél jelentősen alacsonyabbak például a következők:

- a) a szabálysértési elzárás leghosszabb tartama harminc nap, halmazati büntetés esetén negyvenöt nap,
- b) a pénzbírság legmagasabb összege ötvenezer forint, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetén százezer forint,
- c) a helyszíni bírság legmagasabb összege huszonötezer forint,

Fiatalkorúval szemben pénzbírságot vagy helyszíni bírságot csak akkor lehet kiszabni, ha a fiatalkorú annak megfizetését vállalja. Fiatalkorú számára helyszíni bírság törvényes képviselő jelenléte nélkül nem szabható ki. Az ismételt elkövetés miatt alkalmazható szigorúbb büntetéskiszabás a fiatalkorúakkal szemben nem alkalmazható.

Eljárásjogi garanciák is védik a fiatalkorúakat, a szabálysértési hatóság vagy a bíróság a fiatalkorú által elkövetett szabálysértés miatt indult eljárást legfeljebb 30 napi időtartamra felfüggeszti és az ügyet közvetítői eljárásra utalja, ha egyéb törvényes feltételei is fennállnak.

A fiatalkorúval szemben a szabálysértési eljárást úgy kell lefolytatni, hogy elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét. A fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék és a társadalom hasznos tagjává válják.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **Fiatalkorúnak tekinthető-e az a személy az Sztv. szerint, aki az elkövetés napján töltötte be a 14. életévét?**
2. **Fiatalkorúnak tekinthető-e az a személy az Sztv. szerint, aki az elkövetés napján töltötte be a 18. életévét?**
3. **Helyszíni bírság kiszabható-e a fiatalkorúval szemben, ha annak megfizetését nem vállalja?**
4. **Helyszíni bírság kiszabható-e a fiatalkorúval szemben, ha törvényes képviselője nincs a helyszínen?**
5. **A fiatalkorúval szemben kiszabható legmagasabb helyszíni bírság összege 50 ezer forint lehet?**

KATONA FOGALMA, A KATONÁKRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

Az Sztv. szerinti definíció alapján katonának kell tekinteni

- a) *a Magyar Honvédség tényleges állományú tagját és*
- b) *a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint az Országgyűlési Őrség hivatásos állományú tagját.*

A katonák szolgálati viszonyának tartama alatt a *szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértéseit* - a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés kivételével - *fegyelmi eljárás keretében kell elbírálni*. Amennyiben időközben a katoná *szolgálati viszonya* a fegyelmi eljárás befejezése előtt *megszűnik*, a szabálysértést a továbbiakban a *szabálysértési hatóság, illetve a bíróság bírálja el*.

Katonával szemben *elkobzást, valamint járművezetéstől eltiltást bíróság, illetve szabálysértési hatóság szabhat ki*. A katoná szabálysértési őrizetbe vételéről az előjáróját és az abból történő szabadításról a katoná parancsnokát értesíteni kell.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. *Az Sztv. szerint, aki a rendőrség hivatásos állományú tagja katonának tekinthető-e?*
2. *Az Sztv. szerint, aki az Országgyűlési Őrség hivatásos állományú tagja katonának tekinthető-e?*
3. *Katonával szemben járművezetéstől eltiltást kizárólag bíróság szabhat ki?*
4. *Ha katoná szolgálati viszonya a fegyelmi eljárás befejezése előtt megszűnik, a szabálysértést melyik hatóság bírálja el?*
5. *A rendőrség köteles értesíteni az eljárás alá vont katoná állományilletékes parancsnokát, ha tettenérés esetén őrizetbe vételre kerül sor?*

A SZABÁLYSÉRTÉSI ÜGYEKBEN ELJÁRÓ HATÓSÁGOK ÉS AZ ELJÁRÁSBAN RÉSZT VEVŐ SZEMÉLYEK

A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságokat és az eljárásban részt vevő személyeket, akik jogokat gyakorolnak és kötelességeket teljesítenek, és e tevékenységük során eljárási cselekményeket végeznek, a *szabálysértés alanyainak* nevezzük.

Eljárásjogi helyzetüket tekintve *az eljárás főszemélyeinek* tekintjük azokat, akik helyzetükből adódóan a szabálysértési eljárásban feladatokat teljesítenek, eljárási cselekményeket végeznek és kötelező erejű döntéseket hoznak.

A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok tevékenysége arra irányul, hogy a szabálysértések elkövetése miatt a felelősséget megállapítsák és az ennek megfelelő szankciót kiszabják.

Az általános hatáskörű szabálysértési hatóság a fővárosi, megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala (a továbbiakban: *járási hivatal*).

Ezen kívül a hatáskörébe utalt szabálysértések miatt a *különös hatáskörű szabálysértési hatóságként* járnak el:

- a) rendőrkapitányság,
- b) az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv,
- c) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve.

A *rendőrség* bármely szabálysértés miatt kiszabhat *helyszíni bírságot*, azonban a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt kizárólag a rendőrség szabhat ki helyszíni bírságot. Az Sztv. kifejezett rendelkezése alapján helyszíni bírságot szabhat még ki:

- a *járási hivatal* arra felhatalmazott ügyintézője,
- a *Nemzeti Adó- és Vámhivatal* feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve,
- a *hivatásos katasztrófavédelmi szerv* arra felhatalmazott ügyintézője,
- a *közlekedési hatóság* ellenőre,
- a *közterület-felügyelő*,
- a *természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr*,
- az *erdészeti hatóság* arra felhatalmazott ügyintézője,
- a *halászati őr*,
- a *mezőőr*.

Az *ügyész* jogosult ellenőrizni a szabálysértési hatóságok eljárásának és intézkedésének törvényességét, valamint törvényességi felügyeletet gyakorol a szabálysértési nyilvántartási rendszer felett. A szabálysértési hatóság az ügyészi felhívásra, ha azt alaposnak tartja törvénytörést okozó rendelkezését köteles nyolc napon belül az ügyészi indítványnak megfelelően visszavonni vagy módosítani és erről az ügyészt értesíteni. Az ügyészi felhívás eredménytelensége esetén, az ügyésznek lehetősége van *harminc napon belül a jogerős határozatot a bíróság előtt megtámadni*.

Az eljárás alá vont személy az, akivel szemben szabálysértési eljárás folytatják az eljáró hatóságok. Az eljárás alá vont személy képviselője a szabálysértési eljárás bármely szakaszában az eljárás alá vont személy érdekében eljárhat.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A rendőrség az bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot?**
- 2. A járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot?**
- 3. Az általános hatáskörű szabálysértési hatóság a rendőrség?**
- 4. Szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt első fokon az elkövetés helye szerint illetékes rendőrség jár el?**
- 5. Az ügyészi felhívásának eredménytelensége esetén, az ügyésznek lehetősége van 8 napon belül a járási hivatal jogerős határozatát a bíróság előtt megtámadni?**

A SZABÁLYSÉRTÉSI ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSA, FELFÜGGESZTÉSE, MEGSZÜNTETÉSE

A szabálysértési eljárás

- a) feljelentéssel,
- b) a szabálysértési hatóság vagy a bíróság hivatali hatáskörében szerzett tudomása alapján,
- c) a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy általi észleléssel,
- d) a közlekedési baleset helyszínén folytatott szemle alapján

indulhat meg.

A *feljelentést* szóban vagy írásban bárki megteheti. A szóban tett feljelentésről jegyzőkönyvet vagy feljegyzést kell készíteni.

Az Sztv. alapján *kizárólag magánindítványra üldözendő szabálysértés* miatt a sértett kívánságára indítható csak meg a szabálysértési eljárás.

A *feljelentést határozattal nyolc napon belül el kell utasítani*, ha a feljelentésből vagy az előkészítő eljárás során beszerzett adatokból megállapítható, hogy

- a feljelentett cselekmény *nem szabálysértés*,
- a *büntethetőséget kizáró ok áll fenn*,
- ugyanazon szabálysértés miatt *szabálysértési eljárás van már folyamatban*,
- a *cselekményt szabálysértési vagy büntetőeljárás, illetve közigazgatási hatósági eljárás keretében jogerősen elbírálták*,
- *elkobzás alkalmazása szükséges felelősségre vonás nélkül*,
- a szabálysértés *elévült*,
- a *magánindítványra üldözendő szabálysértés* esetében a magánindítvány hiányzik, illetve az illetékekről szóló törvényben meghatározott szabálysértési eljárási illeték megfizetésére felhívás ellenére nem került sor,
- a *feljelentéssel* vagy a szabálysértési eljárás lefolytatásának feltételeként meghatározott *nyilatkozattal szemben támasztott valamely törvényi követelmény nem teljesül*.

A szabálysértési eljárást *határozattal fel kell függeszteni*, ha

- az ügy érdemi elbírálása olyan *előzetes kérdés eldöntésétől függ, amelyben a döntés más szerv hatáskörébe tartozik*,
- az eljárás alá vont személy *ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik és távollétében az ügy érdemi elbírálása nem lehetséges*,
- a szabálysértési hatóság vagy a bíróság *az ügyet közvetítői eljárásra utalja*,
- az eljárás alá vont személy *tartós, súlyos betegsége* vagy a szabálysértés elkövetése után *bekövetkezett elmebetegsége miatt az eljárásban nem vehet részt*.

Az eljárás felfüggesztésének ideje a relatív (6 hónapos) *elévülés időtartamába nem számít be*, azonban a cselekmény elkövetésétől számított két év (abszolút elévülési idő) *elteltével a rendelkezésre álló adatok alapján be kell fejezni az eljárást*. A szabálysértési eljárást felfüggesztő határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

A szabálysértési eljárást *határozattal meg kell szüntetni*, ha

- a cselekmény *nem szabálysértés*,
- az eljárás adatai alapján *nem állapítható meg és az eljárás folytatásától sem várható további eredmény szabálysértés elkövetése*, az eljárás alá vont személy *kiléte* tekintetében, és arra vonatkozóan, hogy a *szabálysértést az eljárás alá vont személy követte el*,
- a szabálysértést *nem az eljárás alá vont személy követte el*,
- az eljárás alá vont személy *meghalt*,
- *büntethetőséget kizáró ok áll fenn*,
- a *cselekményt szabálysértési vagy büntetőeljárás, illetve közigazgatási hatósági eljárás keretében jogerősen elbírálták*,
- *ugyanazon cselekmény miatt szabálysértési vagy büntetőeljárás, illetve közigazgatási hatósági eljárás van folyamatban*,
- *elévülés miatt nincs helye felelősségre vonásnak*,
- *elkobzás alkalmazása szükséges az eljárás alá vont személy felelősségre vonása nélkül*,
- a közvetítő a *közvetítői eljárás eredményes lefolytatásáról tájékoztatta a szabálysértési hatóságot vagy a bíróságot*,

- *a magánindítványra üldözendő szabálysértés* esetében a magánindítvány hiányzik és az már nem pótolható, illetve az illetékekről szóló törvényben meghatározott szabálysértési eljárási illeték megfizetésére felhívás ellenére nem került sor,
- megállapítható, hogy az Sztv. alapján *a feljelentés elutasításának lett volna helye.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A feljelentést kizárólag írásban lehet megtenni?**
2. **Az elhunyt sértett hozzátartozója az Sztv.-ben meghatározottak szerint számított 30 naphatáridőn túl is jogosult a magánindítvány előterjesztésére?**
3. **Ha szabálysértés elévült, az erre irányuló feljelentést 8 napon belül el kell utasítani?**
4. **A bíróság a felfüggesztés időtartamát legfeljebb 60 nappal meghosszabbítja, ha annak szükségességéről a közvetítő értesítette?**
5. **Ha közvetítő a közvetítői eljárás eredményes lefolytatásáról tájékoztatta a bíróságot, az eljárást folytatni kell?**

A SZABÁLYSÉRTÉSI ELJÁRÁS SZAKASZAI, AZ ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

A szabálysértési eljárás három jól elkülöníthető szakaszra bontható, ezek a következők:

- a) *a szabálysértési alapeljárás,*
- b) *jogorvoslati eljárás,*
- c) *végrehajtási eljárás.*

A szabálysértési eljárás célja a *szabálysértési tényállás felderítése*, a felelősség megállapítása érdekében a lehetséges bizonyítékok összegyűjtése és azok értékelése alapján a felelősség megállapítása vagy annak mellőzése, ha a bizonyítás nem fogott helyt. A szabálysértési eljárásban a hatóságot *bizonyítási kötelezettség terheli*, ami azt jelenti, hogy fel kell deríteniük a lehetséges bizonyítási eszközöket, biztosítani kell a későbbi felhasználásukat, szakszerű értékelésüket, ez egyben jelenti a bizonyításban való személyes és tevéleges közreműködést. Amennyiben a rendelkezésre álló adatok nem elegendőek az érdemi döntés meghozatalához, részletes *bizonyítási eljárást* kell lefolytatni.

Az Sztv. alapján főszabály szerint a szabálysértési eljárást a *szabálysértési hatóság* folytatja le. Az Sztv. szerint azonban az *elzárással is büntethető és a Sztv.-ben meghatározott egyéb szabálysértések vonatkozásában a szabálysértési eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.*

A szabálysértési hatóság előtti alapeljárás során a következő eljárási szakaszokat különböztethetjük meg:

- *a szabálysértési eljárás megindítása,*
- *közvetítői eljárás,*
- *bizonyítás,*
- *döntés a szabálysértési ügyben.*

A *közvetítői eljárás célja*, hogy a *szabálysértés következményeinek jóvátételét* és az eljárás alá vont személy jövőbeni *jogkövető magatartását* elősegítse. A közvetítői eljárásban törekedni kell arra, hogy az eljárás alá vont személy és a sértett között a közvetítői eljárás céljának elérését elősegítő *megállapodás jöjjön létre*. Az ügy közvetítői eljárásra utalásának a szabálysértési eljárás alatt *egy alkalommal* van helye. A közvetítői eljárás alatt a *szabálysértési eljárás legfeljebb 30 napra fel van függesztve.*

A közvetítői eljárást úgy kell megszervezni, hogy a *szabálysértési eljárás felfüggesztésének időtartamán belül be lehessen fejezni*. A közvetítői eljárásban a megállapodás akkor jön létre, ha a sértett és az eljárás alá vont sze-

mély között a szabálysértéssel okozott kár megtérítésében vagy a szabálysértés káros következményeinek egyéb módon való jóvátételében *azonos álláspont alakul ki*. A közvetítői eljárás akkor *eredményes, ha a megállapodás létrejön és az teljesült*. Ennek hiányában a szabálysértési hatóság a *felfüggesztett eljárását folytatja*.

A *bizonyítási eljárásban* szabadon felhasználható minden olyan bizonyítási eszköz, amely a tényállás megállapítására szüksége és alkalmas lehet. Ez a *bizonyítás szabadságának elve*. A bizonyítékokat a szabálysértési hatóságok egyenként és összességükben értékelik, és legjobb *meggyőződésük szerint bírálják el a rendelkezésre álló bizonyítékokat*.

A bíróság előtti alapeljárás során a következő eljárási szakaszokat különböztethetjük meg:

- *az előkészítő eljárás,*
- *közvetítői eljárás,*
- *bizonyítás,*
- *döntés a szabálysértési ügyben.*

Az *előkészítő eljárás* lényege, hogy *segítse a bírósági döntéshozatalt*. Ennek érdekében a *feljelentést a rendőrségnél kell megtenni*.

A rendőrség *előkészítő eljárására a szabálysértési hatóság eljárására vonatkozó általános szabályokat kell alkalmazni* azzal, hogy azt *harminc napon belül* be kell fejezni, kivéve, ha az előkészítő eljárást lefolytató rendőri szerv vezetője annak időtartamát újabb harminc nappal meghosszabbítja.

Az *előkészítő eljárás befejezését követően* a rendőrség az előkészítő eljárás során keletkezett iratokat, adatokat, megállapításokat tartalmazó jelentését haladéktalanul megküldi a bíróságnak.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A szabálysértési eljárás szükségképpeni szakasza a szabálysértési alapeljárás?**
- 2. A szabálysértési hatóság előtti alapeljárás szükségképpeni része a közvetítői eljárás?**
- 3. A bíróság előtti alapeljárásban sor kerülhet közvetítői eljárásra?**
- 4. A közvetítői eljárás alatt az alapeljárás fel van függesztve legfeljebb 30 napra?**
- 5. Az előkészítő eljárást harminc napon belül be kell fejezni?**

KÉNYSZERINTÉZKEDÉSEK A SZABÁLYSÉRTÉSI ELJÁRÁSBAN

A szabálysértési hatóság a döntésének kikényszerítése céljából, amennyiben az szükségessé válik, kényszerintézkedéseket is alkalmazhat. Ezeknek a kényszerintézkedéseknek a közös jellemzőjük, hogy rendszerint állampolgári jogok korlátozásával párosulnak, illetve velük szemben csak utólag van jogorvoslatnak (panasznak) helye.

A *kényszerintézkedéseket két nagy csoportra oszthatók*:

- a) személyi szabadságot korlátozó (elővezetés, szabálysértési őrizet)
- b) személyi szabadságot nem korlátozó (ruházat, csomag, jármű átvizsgálása, lefoglalás, rendbírság) kényszerintézkedésekre.

Ha az eljárás alá vont személy vagy tanú a szabálysértési hatóság, a bíróság, illetve a szakértő előtt *a szabályszerű idézésre nem jelenik meg* és távolmaradását előzetesen, alapos okkal nem menti ki *elővezethető*. Az elővezetést a *rendőrség útján*, vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal előtt folyamatban lévő eljárásban, a *Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve útján* kell foganatosítani. Annak az elkövetőnek is elrendelhető az elővezetése, aki a szabályszerűen kézbesített felhívás ellenére a *kiszabott szabálysértési elzárás végrehajtására kijelölt büntetés-végrehajtási intézetben a megadott határnapon nem jelenik meg*. Az elővezetést *határozattal kell elrendelni*.

A rendőrség szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén a *tetten ért eljárás alá vont személyt gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe veheti. A szabálysértési őrizetet rendőrségi fogdán kell végrehajtani. A szabálysértési őrizet a bíróság érdemi végzésének meghozataláig, de legfeljebb hetvenkét óráig tart, amelybe a szabálysértési őrizetet megelőző előállítás teljes ideje beleszámít. Az eljárás alá vont személyt nyomban szabadon kell bocsátani, ha a szabálysértési őrizet tartama alatt a bíróság a gyorsított eljárást nem folytatta le vagy nem szabott ki szabálysértési elzárást.*

A rendőrség és a hatáskörébe tartozó szabálysértések tekintetében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal átvizsgálhatja annak a személynek a ruházatát, a csomagját, illetve a helyszínen lévő járművét, akiről feltételezhető, hogy tárgyi bizonyítási eszközt tart magánál. Az átvizsgálás megkezdése előtt az érintett személyt fel kell szólítani, hogy a keresett tárgyat önként adja át.

A szabálysértési hatóság, az előkészítő eljárást lefolytató szerv, a helyszíni bíróság kiszabására jogosult lefoglalhatja a tárgyi bizonyítási eszköz, vagy azt a dolgot, amelynek elkobzását az Sztv. elrendeli. A lefoglalást haladéktalanul meg kell szüntetni, ha arra az eljárás érdekében már nincs szükség.

A szabálysértési hatóság, az előkészítő eljárást lefolytató szerv, illetve a bíróság az Sztv. szerinti eljárási köteleességek teljesítése érdekében, továbbá az eljárás rendjének megzavarása miatt rendbírságot szabhat ki. A rendbírság legalacsonyabb összege ötezer, legmagasabb összege százezer. Amennyiben a rendbírság kiszabására ugyanabban az eljárásban ismételten kerül sor, százötvenezer forint. Bírósági eljárásban a legmagasabb rendbírság százötvenezer, ismételt esetben kétszázezer forint.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A szabálysértési őrizet személyi szabadságot korlátozó intézkedés?**
- 2. Az elővezetés személyi szabadságot nem korlátozó intézkedés?**
- 3. Az elővezetést kizárólag a rendőrség foganatosíthatja?**
- 4. A szabálysértési őrizetet kizárólag a rendőrség alkalmazhat és a rendőrségi fogdán kell végrehajtani?**
- 5. A rendőrség által elrendelt szabálysértési őrizet a bíróság érdemi végzésének meghozataláig tart?**

A SZABÁLYSÉRTÉSI HATÓSÁG ELŐTTI ELJÁRÁS

A szabálysértési hatóság előtti eljárás alapvetően két féle módon történhet:

- a) meghallgatás nélkül és
- b) meghallgatás alkalmazásával.

Amennyiben a *tényállás teljes mértékben tisztázott és az eljárás alá vont személy vagy az eljárásban részt vevő más személy meghallgatása, valamint egyéb bizonyíték megszerzése nem szükséges, a szabálysértési hatóság büntetést szab ki, illetve önállóan vagy büntetés mellett intézkedést alkalmaz. Ez esetben szabálysértési hatóság határozatát a szabálysértési eljárás megindítását követő tizenöt napon belül kizárólag a szabálysértési eljárás iratai alapján hozza meg.*

E határozatában a szabálysértési hatóság

- büntetésként pénzbírságot szabhat ki,
- intézkedésként alkalmazhat:
 - járművezetéstől eltiltást,
 - figyelmeztetést,

- elkobzást
- kitiltást.

E határozat ellen *nincs helye kifogás benyújtásának*, azonban az eljárás alá vont személy vagy képviselője, annak *kézbésítésétől számított nyolc napon belül kérheti meghallgatását* a szabálysértési hatóságtól. E kérelem alapján a szabálysértési hatóságnak meg kell hallgatnia az eljárás alá vont személyt. A meghallgatásra az erre irányuló *kérelem érkezésétől számított öt napon belül idézést kell kibocsátani*.

Amennyiben nincs helye a meghallgatás nélküli határozat meghozatalának, a szabálysértési hatóság *a tényállás tisztázása érdekében bizonyítást folytat le*, valamint szükség esetén felhívja a feljelentőt további adatok közlésére.

Abban az esetben, ha a meghallgatás nélküli határozat elleni *kérelem alapján kerül sor a meghallgatásra a szabálysértési hatóság köteles a meghallgatás nélkül kiadott határozatát visszavonni* és a meghallgatás alapján megállapított tényállás alapján hozza meg a határozatát. E határozatban azonban a meghallgatás nélküli eljárásban hozott határozatban megállapított rendelkezéseknél *hátrányosabb rendelkezést kizárólag akkor hozhat, ha a meghallgatáson új bizonyíték merül fel*.

A meghallgatás során az eljárás alá vont személyt, ha egyébként a közérdekű munka végrehajtásához szükséges feltételek fennállnak, *nyilatkoztatni is kell, hogy hozzájárul-e a közérdekű munka kiszabásához*.

A hozzájárulás megtagadása kizárja a közérdekű munka kiszabását. A szabálysértési hatóság a *meghallgatás során megállapíthatja, hogy a közvetítői eljárásra utalás feltételei fennállnak*, és ebben az esetben az ügyet közvetítői eljárásra utalja.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A szabálysértési hatóság meghallgatás nélkül, az eljárás megindítását követő 30 napon belül köteles döntést hozni?**
- 2. A szabálysértési hatóság meghallgatás nélküli eljárás esetén határozatában kizárólag pénzbírságot szabhat ki büntetésként?**
- 3. A szabálysértési hatóság meghallgatás nélküli eljárásában hozott határozata ellen nincs helye kifogásnak?**
- 4. A meghallgatás nélküli eljárásban hozott határozatban megállapított rendelkezéseknél hátrányosabb rendelkezést a meghallgatással lefolytatott eljárásban nem lehet meghozni?**
- 5. A meghallgatásra az erre irányuló kérelem érkezésétől számított 15 napon belül a szabálysértési hatóságnak idézést kell kibocsátani?**

A BÍRÓSÁG ELŐTTI ELJÁRÁS

A bíróság előtti eljárás alapvetően háromféle módon történhet:

- a) tárgyalás nélkül és
- b) tárgyalás tartásával
- c) gyorsított eljárással.

Amennyiben az előkészítő eljárás iratai alapján megállapítható, hogy *a tényállás tisztázott és az eljárás alá vont személy vagy a tanú, sértett, szakértő meghallgatása nem szükséges*, valamint a *közvetítői eljárásra utalás feltételei nem állnak fenn*, a bíróság *határozatban büntetést szab ki, vagy intézkedést alkalmaz*. A bíróság e határozatát az előkészítő eljárásról készített *jelentés megérkezését követő tizenöt napon belül, kizárólag a szabálysértési eljárás iratai és az előkészítő eljárásról szóló jelentés alapján meghozza*. E határozatában a bíróság *nem szabhat ki büntetésként közérdekű munkát és szabálysértési elzárást*.

Amennyiben az eljárás alá vont személy őrizetbe vételére került sor, nincs lehetőség tárgyalás nélküli határozat meghozatalára. A tárgyalás nélkül meghozott határozattal szemben *nincs helye fellebbezésnek, azonban az eljárás alá vont személy vagy képviselője annak kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti tárgyalás tartását. Ha az eljárás alá vont személy nem kérte tárgyalás tartását, a döntés jogerőre emelkedik és végrehajtható.*

A bíróság tárgyalást tart, ha:

- nincsenek meg a feltételei a tárgyalás tartása nélküli határozathozatalnak,
- az ügy elbírálása érdekében egyébként tárgyalás tartását tartja szükségesnek,
- az eljárás alá vont személy vagy képviselője a tárgyalás nélküli határozathozatal esetén tárgyalás tartását kérte.

Ha a bíróság a tárgyalás nélküli határozata ellen előterjesztett tárgyalás tartására irányuló kérelem alapján tart tárgyalást, tárgyalás tartása nélküli határozatát *a bíróság végzéssel*

- hatályban tartja,
- megváltoztatja,
- hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti.

Megváltoztatás esetén azonban tárgyalás nélküli eljárásban hozott határozatban megállapított rendelkezéseknél *hátrányosabb rendelkezést kizárólag akkor hozhat, ha a tárgyaláson új bizonyíték merül fel.*

Az őrizetbe vett személyt a rendőrség *a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából a bíróság elé állítja.* A rendőrség a bíróság elé állítás időpontjáról *haladéktalanul értesíti a sértettet,* valamint gondoskodik arról, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A bíróság meghallgatás nélküli gyorsított eljárás keretében is dönthet?
2. A bíróság meghallgatás nélküli eljárás esetén határozatában kizárólag pénzbírságot szabhat ki büntetésként?
3. A bíróság meghallgatás nélküli eljárásában a rendőrségi jelentés beérkezését követő 15 napon belül határoz?
4. A bíróság meghallgatás nélküli eljárásban hozott határozatával szemben nincs helye fellebbezésnek?
5. Az őrizetbe vett személy esetén nincs lehetőség tárgyalás nélküli bírósági határozat meghozatalára?

JOGORVOSLATOK A SZABÁLYSÉRTÉSI ELJÁRÁSBAN

A szabálysértési hatóság határozata, a bíróság végzése ellen, valamint a szabálysértési hatóság és bíróság egyéb intézkedése ellen, valamint *intézkedésének elmulasztása miatt* jogorvoslatnak van helye. A szabálysértési eljárásban igénybe vehető rendes jogorvoslatok:

- a) a kifogás,
- b) a fellebbezés és
- c) a panasz.

Jogorvoslati kérelem benyújtására főszabály szerint *az jogosult, akire nézve a határozat rendelkezést tartalmaz, vagy akit az intézkedés érint.* A jogorvoslat előterjesztésére vonatkozó *határidő,* ha az Sztv. másként nem rendelkezik a közléstől, az intézkedés elmulasztása esetén az erről való tudomásszerzéstől számított *nyolc nap.* Az Sztv. szerint *kizárt, az arra nem jogosulttól származó, az elkésett vagy az ismételten azonos tartalommal benyújtott jogorvoslati kérelmet a szabálysértési hatóság, az ügyész vagy a bíróság elutasítja.* A törvényben kizárt,

az arra nem jogosulttól származó, valamint az ismételten azonos tartalommal benyújtott *jogorvoslati kérelmet elutasító határozat vagy végzés ellen további jogorvoslatnak nincs helye*, ezért az ilyen jogorvoslati kérelem elbírálását a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság mellőzi, és erről a kérelem előterjesztőjét öt napon belül értesíti.

A szabálysértési hatóság

- kényszerintézkedés (kivéve az elővezetés) tárgyában hozott,
- a feljelentést elutasító,
- a szabálysértési eljárást megszüntető,
- a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet elutasító

határozataival, intézkedéseivel szemben, valamint az intézkedés elmulasztása miatt *panasszal lehet élni*. A kényszerintézkedés tárgyában benyújtott panaszt *a határozat közlésétől számított három, egyéb esetekben nyolc napon belül kell szóban vagy írásban lehet megtenni a szabálysértési hatóságnál*. Amennyiben a szabálysértési hatóság *a panaszt alaposnak találja, annak három napon belül helyt ad* és a sérelmezett határozatát visszavonja vagy módosítja. Ha a szabálysértési hatóság *a panasznak nem ad helyt, az iratokat három napon belül az illetékes ügyésznek küldi meg. Az ügyész a kényszerintézkedés tárgyában benyújtott panaszt három, egyéb esetekben nyolc napon belül elbírálja*.

A szabálysértési hatóságnál a *határozat közlésétől számított nyolc napon belül kifogást lehet benyújtani*. Ha a *kifogásban új tényt állítanak, vagy új bizonyítékra hivatkoznak, a szabálysértési hatóság ezekre figyelemmel a kifogás alapján a határozatát visszavonhatja, vagy az eljárás alá vont személy javára megváltoztathatja*. A kifogás alapján megváltoztatott határozata ellen a *közléstől számított nyolc napon belül ismételt kifogást lehet előterjeszteni*.

Ha a szabálysértési hatóság a kifogás alapján a támadott határozatát nem változtatja meg, a kifogás hatóságához történő beérkezését követő *nyolc, ha bizonyítási eljárás lefolytatása szükséges tizenöt napon belül az iratokat a kifogás elbírálására megküldi az illetékes járásbíróságnak. Az ismételt kifogást a szabálysértési hatóság haladéktalanul megküldi a járásbíróságnak*.

A bíróság a kifogás tárgyában *az iratok beérkezését követő harminc napon belül végzéssel határoz*.

A bíróság a szabálysértési hatóság határozatában megállapított rendelkezéseknél hátrányosabb rendelkezést akkor hozhat, ha a tárgyaláson új bizonyíték merül fel és ennek alapján a bíróság olyan új tényt állapít meg, amelynek folytán súlyosabb minősítést kell alkalmazni, vagy jelentős mértékben súlyosabb büntetést kell kiszabni. A végzés ellen *fellebbezésnek nincs helye*.

A járásbíróság által elbírált szabálysértések vonatkozásában a végzések ellen a törvényszékhez címzett *halasztó hatályú fellebbezésre, mint rendes bírósági jogorvoslatra van lehetőség a végzés közlésétől számított nyolc napon belül*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A perújítás a szabálysértési eljárásban alkalmazható rendes jogorvoslat?**
- 2. A szabálysértési hatóság érdemi határozatával szemben rendes jogorvoslatként fellebbezés alkalmazható?**
- 3. A szabálysértési hatóság intézkedése ellen panasszal lehet élni?**
- 4. A kényszerintézkedést elleni panaszt az ügyész 3 napon belül bírálja el?**
- 5. A járásbíróság végzése ellen a törvényszékhez címzett halasztó hatályú fellebbezésre annak közlésétől számított nyolc napon belül van-e lehetőség?**

III. SZABÁLYSÉRTÉSI ISMERETEK: HELYSZÍNI BÍRSÁGRA ÉS EGYES SZABÁLYSÉRTÉSEKRE VONATKOZÓ ISMERETEK

3.1. Helyszíni bírságra vonatkozó általános szabályok

Az Sztv. külön fejezetben foglalkozik a helyszíni eljárással, amelynek keretében az arra felhatalmazott szervek egy egyszerűsített eljárás keretében jogosultak helyszíni bírság kiszabására. Ebben a részben az erre vonatkozó általános szabályokat tekintjük át

A HELYSZÍNI BÍRSÁG KISZABÁRA JOGOSULTAK KÖRE

A rendőrség az Sztv.-ben meghatározott feltételek szerint *bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot*. Ha az Sztv. másként nem rendelkezik *a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt kizárólag a rendőrség szabhat ki helyszíni bírságot*.

A rendőrségen kívül az Sztv.-ben meghatározott egyes szabálysértések esetén helyszíni bírságot szabhatnak még ki az alábbi szervek, illetve személyek:

- a) a járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője,
- b) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve,
- c) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője,
- d) a közlekedési hatóság ellenőre,
- e) a közterület-felügyelő,
- f) a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr,
- g) az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője,
- h) a halászati őr,
- i) a mezőőr.

A g)-i) pontok esetén feltétel, hogy a helyszíni bírságot kiszabó személy közigazgatási szerv alkalmazottja vagy önkormányzati köztisztviselő, közalkalmazott, kormánytisztviselő vagy állami tisztviselő legyen.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A rendőrség bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot?
2. A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések miatt bármely szabálysértési hatóság kiszabhat helyszíni bírságot?
3. A járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője bármelyik szabálysértés vonatkozásában kiszabhat helyszíni bírságot?
4. A közterület-felügyelő kizárólag az Sztv.-ben meghatározott egyes szabálysértések vonatkozásában szabhat ki helyszíni bírságot?
5. Az önkormányzati köztisztviselőként alkalmazott mezőőr szabhat ki helyszíni bírságot?

A HELYSZÍNI BÍRSÁGOLÁS ALKALMAZÁSÁNAK FELTÉTELEI, KIZÁRÓ OKOK

Helyszíni bírság kiszabásának alapvető feltételei, hogy arra

- a) helyszíni intézkedés keretében,
- b) a szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben,
- c) az Sztv-ben meghatározott szabálysértések vonatkozásában,
- d) az 1.1. pontban meghatározott szervek által, az ott részletesen ismertetett feltételek szerint kerüljön sor.

Az Sztv. ugyanis meghatározza, hogy egyes szabálysértések esetén ki az, aki helyszíni bírság kiszabására jogosult (pl. koldulás szabálysértése miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot).

Ugyanakkor az általános büntethetőséget kizáró okok (pl. gyermekkor, kényszer, tévedés, végszükség) kívül az Sztv. további kizáró okokat is megállapít

- az Sztv. általános részében:
 - *fiatalkorú* a helyszíni bírság megfizetését nem vállalja vagy a helyszíni eljárásban a fiatalkorú törvényes képviselője nincs jelen;
- az Sztv. különös részében:
 - életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése miatti szabálysértés elkövetésén tetten ért személlyel szemben,
 - az Országgyűlési nemzetbiztonsággal foglalkozó állandó bizottsága ténymegállapító vizsgálati tevékenységének akadályozása miatti szabálysértés elkövetésén tetten ért személlyel szemben.

Ha a *helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy hivatalból eljárva megállapítja*, hogy döntése az Sztv. alapvető rendelkezéseit sérti, vagy az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság kötelező mértékéről, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénnyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 63/2012. (IV. 2) Korm. rendeletbe (e fejezetben, a továbbiakban: Korm. rendelet) olyan módon ütközik, hogy a kiszabott bírság a kormányrendeletben meghatározottnál magasabb összegben került megállapításra, azt *módosítja vagy visszavonja*. A *döntéstől számított 30 napon belül a helyszíni bírsággal sújtott személy is kérheti*, hogy a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy hivatalból vizsgálja felül a döntését. Ez esetben is van lehetőség arra, hogy a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy *döntését módosítja vagy visszavonja*. Az erre vonatkozó *bejelentés megtételétől számított tizenöt napon belül* módosítja vagy vonja vissza a döntését, illetve tájékoztatja a helyszíni bírsággal sújtott személyt az elbírálásra jogosult. Az *Alkotmánybíróság határozata alapján indított eljárás kivételével* a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy a döntés visszavonását, módosítását *csak egy ízben, a döntés közlésétől számított hat hónapon belül jogosult*.

A *helyszíni bírságot a gépjárművezető távollétében is ki lehet szabni*. Ilyenkor a *gépjármű forgalmi rendszáma alapján megállapított üzemben tartó címére kell a kiszabott összeget tartalmazó csekkszelvényt megküldeni*. Ha a *gépjármű üzemben tartója a helyszíni bírság kiszabását nem veszi tudomásul, a szabálysértési eljárást az egyébként irányadó rendelkezések szerint kell lefolytatni*. Így kell eljárni akkor is, ha a gépjármű üzemben tartójának megküldött csekkszelvényen vagy banki átutalással a *helyszíni bírságot 30 napon belül nem fizetik meg*. Ha a *helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy a helyszíni bírság tudomásul vételének, illetve a bírság befizetésének hiányában szabálysértési feljelentést tesz*, az ezt követően befizetett helyszíni bírságot vissza kell téríteni.

A *szabálysértési elzárással nem büntethető szabálysértés tetten ért elkövetőjét, ha*

- a helyszíni bírság kiszabását nem veszi tudomásul,
- a helyszíni bírság kiszabása az Sztv. szerint kizárt,

a *szabálysértési eljárás azonnali lefolytatása érdekében elkövetés helye szerint illetékes szabálysértési hatósággal egyeztetett, de legkésőbb öt napon belüli időpontra a helyszínen a szabálysértési hatóság elé idézheti*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A járásbírószág kiszabhat helyszíni bírságot?
2. Ha a szabálysértés elkövetését el nem ismerő személlyel szemben a szabálysértési hatóság kiszabhat helyszíni bírságot?
3. Ha a fiatalkorú helyszíni bírság megfizetését nem vállalja a szabálysértési hatóság nem szabhat ki helyszíni bírságot?
4. Gépjárművezető távollétében a rendőrség nem szabhat ki helyszíni bírságot?
5. A közterület felügyelő, ha a koldulás miatt helyszíni bírságot kívánt személy az elkövetett szabálysértést nem ismeri el, elkövetőt a helyszínen a szabálysértési hatóság elé idézheti?

HELYSZÍNI BÍRSÁG ÖSSZEGE

A helyszíni bírság összege ötezer forinttól ötvenezer forintig, hat hónapon belül újabb szabálysértés elkövetése esetén hetvenezer forintig terjedhet. A Korm. rendelet megállapítja egyes közlekedési szabálysértések esetén a helyszíni bírság kötelező mértékét.

Amennyiben az ilyen szabálysértést elkövető személy az elkövetés időpontját megelőző hat hónapon belül már a Korm. rendelet szerinti bírsággal sújtották, akkor

- a) a második, kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés elkövetése esetén az ahhoz rendelt *kötelező mértékű helyszíni bírság kétszeresét kell kiszabni,*
- b) a harmadik, illetve az azt követő, kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés elkövetése az ahhoz rendelt *kötelező mértékű helyszíni bírság háromszorosát kell kiszabni,*

de az nem haladhatja meg a hetvenezer forintot.

A helyszíni bírság kiszabása során, *ha a Korm. rendelet szerinti helyszíni bírsággal sújtandó több szabálysértés elbírálására kerül sor,* az elkövetett szabálysértésekhez rendelt helyszíni bírságok közül *a legmagasabb bírságot kell alkalmazni.* Amennyiben a *Korm. rendelet szerinti helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés és más szabálysértés egyidejű elbírálására kerül sor,* a kiszabható helyszíni bírság *nem lehet kevesebb, mint a Korm. rendelet szerinti kötelező mértékű helyszíni bírság, de az nem haladhatja meg az ötvenezer forintot, ismételt elkövetés esetén a hetvenezer forintot.*

A nem közlekedési szabálysértések ismételt elkövetésre vonatkozó rendelkezés alkalmazásánál nem lehet figyelembe venni a közlekedési szabálysértéseket. A Korm. rendelet szerinti ismételt elkövetése miatt alkalmazandó helyszíni bírságolás összegének megállapítása során nem lehet figyelembe venni a rendes szabálysértési eljárás során történt felelősségre vonást. E körben az Sztv. XXVII. és XXVIII. fejezetében meghatározott szabálysértéseket kell közlekedési szabálysértéseknek tekinteni.

A Korm. rendelet 1. melléklete szerint pl. az ittas vezetésre a következő helyszíni bírság összegeket tartalmazza:

vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetve nem gépi meghajtású vízi járművet vezetónél a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol mértéke 0,50‰ véralkohol-koncentrációt vagy a kilégzett levegőben a 0,30 mg/l-t nem haladja meg, feltéve, ha az nem minősül bűncselekménynek	Szabs. tv. 217. § a) pont	15 000
vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetve nem gépi meghajtású vízi járművet vezetónél a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol mértéke 0,50‰ véralkohol-koncentrációnál magasabb, de 0,80‰ véralkohol-koncentrációt nem haladja meg vagy a kilégzett levegőben 0,30 mg/l-nél magasabb, de a 0,50 mg/l-t nem haladja meg, feltéve, ha azok nem minősülnek bűncselekménynek	Szabs. tv. 217. § a) pont	20 000
vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetve nem gépi meghajtású vízi járművet vezetónél a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol mértéke a 0,80‰ véralkohol-koncentrációt vagy a kilégzett levegőben a 0,50 mg/l-t meghaladja, feltéve, ha az nem minősül bűncselekménynek	Szabs. tv. 217. § a) pont	25 000
vasúti vagy légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép, illetve közúton vagy a közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású jármű vezetésének olyan személynek történő átengedése, akinek a szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van	Szabs. tv. 217. § b) pont	25 000

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A kiszabható helyszíni bírságot legalacsonyabb összege 5 ezer forint?**
- 2. A kiszabható helyszíni bírságot legmagasabb összege 25 ezer forint?**
- 3. A hat hónapon belül újabb szabálysértés elkövetése esetén a kiszabható bírság 50 ezer forintig terjedhet?**
- 4. A közlekedési szabálysértések miatt kötelező helyszíni bírság összegének kétszeresét kell kiszabni a közlekedési szabálysértés második elkövetése esetén?**
- 5. A közlekedési szabálysértések miatt kötelező helyszíni bírság összegének háromszorosát kell kiszabni a közlekedési szabálysértés harmadik elkövetése esetén, de az nem haladhatja meg a 70 ezer forintot?**

HELYSZÍNI BÍRSÁGOLÁS GYAKORLATI VÉGREHAJTÁSA

Amennyiben az eljárás alá vont személy a helyszíni bírság kiszabását, a helyszíni bírság meg nem fizetése esetén alkalmazandó jogkövetkezményekről szóló tájékoztatás után, aláírásával igazoltan tudomásul veszi, a helyszíni bírság ellen nincs helye jogorvoslatnak. A helyszíni bírság a tudomásulvétele napján jogerőssé válik.

Az eljárás alá vont személy a helyszíni bírság megfizetését

- ha annak feltételei adottak, a helyszínen erre alkalmas, a hatóság által erre rendszeresített *elektronikus eszközön teljesítve, készpénz-kímélő fizetési mód alkalmazásával is teljesítheti,*
- ha e lehetőség nem vehető igénybe vagy az eljárás alá vont személy azzal nem él, a részére átadott csekk-szelvényen vagy banki átutalással a helyszíni bírság összegének 30 napos határidőn belül történő megfizetésével, átutalásával teljesítheti.

Ha a szabálysértési hatóság tapasztalja, hogy a helyszíni bírság a jogerőre emelkedéstől számított 35. napon sem folyt még be, akkor intézkednek végrehajtása érdekében. A rendőrség, a járási hivatal, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal saját maga intézkedik a helyszíni bírság behajtása iránt. A további helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv az elkövető lakóhelye szerinti járási hivatalt értesíti a helyszíni bírság végrehajtásának foganatosítása végett. A helyszíni bírságot a végrehajtást foganatosító szabálysértési hatóság székhelye szerint illetékes bíróság szabálysértési elzárásra változtatja át, ha annak feltételei fennállnak. Az átváltoztatás során ötezer forintonként egy napi szabálysértési elzárást kell számítani.

Ha a bírósághoz megküldött iratok alapján a bíróság az átváltoztatás törvényi feltételének hiányát állapítja meg, tárgyalás tartása nélkül hozott végzésével az átváltoztatást mellőzi. Amennyiben a bíróság szerint a helyszíni eljárásban során törvénytörés merült fel, végzésében egyúttal helyszíni bírságot hatályon kívül helyezi. Amennyiben ezekre nem kerül sor, a bíróság a meg nem fizetett helyszíni bírság szabálysértési elzárásra átváltoztatásáról az iratok bíróságra érkezésétől számított negyvenöt napon belül dönt. Amennyiben a helyszíni bírság nem változtatható át elzárásra és egyébként közérdekű munkával sem váltották meg, akkor a törvényes határidőn belül meg nem fizetett helyszíni bírságot adók módjára kell behajtani.

A meg nem fizetett helyszíni bírság - gépjárművezető távollétében kiszabott helyszíni bírság kivételével - közérdekű munkával történő megváltása érdekében az elkövető, az Sztv. eltérő rendelkezése hiányában, a 30 napos határidő lejártát követő harmadik munkanapig személyesen jelentkezhet a lakóhelye vagy tartózkodási helye, ennek hiányában az elkövetés helye szerint illetékes állami foglalkoztatási szervnél. A meg nem fizetett helyszíni bírság helyébe lépő közérdekű munka végrehajtásában az állami foglalkoztatási szerv működik közre. A meg nem fizetett helyszíni bírság helyébe ötezer forintonként hat óra közérdekű munkát kell meghatározni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kiszabott helyszíni bírság 60 napon belül átutalással is teljesíthető?
2. A rendőrség intézkedik a helyszíni bírság végrehajtása érdekében, az a jogerőre emelkedéstől számított 35. napon sem folyt még be?
3. A közterület felügyelet az elkövető lakóhelye szerinti járási hivatalt értesíti a helyszíni bírság végrehajtásának foganatosítása végett?
4. A helyszíni bírságot a végrehajtást foganatosító szabálysértési hatóság székhelye szerint illetékes bíróság szabálysértési elzárásra változtathatja át?
5. Ha a helyszíni bírság nem változtatható át elzárásra és egyébként közérdekű munkával sem váltották meg, az önként meg nem fizetett helyszíni bírságot nem lehet behajtani?

3.2. Szabálysértések

Az egyes szabálysértéseket az Sztv. ötödik része tartalmazza. E körben nem foglalkozhatunk valamennyi szabálysértéssel, hanem csak azokkal, amelyek a képzés szempontjából kiemelt jelentőséggel bírnak.

RENDZAVARÁS

„169. § (1) Aki

a) verekszik, továbbá aki mást verekedésre felhív,

b) rendzavarás vagy garázdaság esetén a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben engedetlenséget tanúsít,

c) a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvényen vagy a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet hatálya alá tartozó sportrendezvényen az arcát olyan módon eltakarva jelenik meg vagy tartózkodik, amely alkalmas arra, hogy megghiúsítsa a személyének a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy által történő azonosítását, szabálysértést követ el.

(2) Aki nyilvános rendezvényen

a) lőfegyvert vagy robbanóanyagot, illetve az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt tartva magánál jelenik meg,

b) a rendező szerv, illetve a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget, szabálysértést követ el.”

A rendzavarás a szabálysértési elzárással is fenyegetett szabálysértések közül az egyik legjelentősebb. A törvényi tényállás első leglényegesebb fordulata az követi el, *aki verekszik, vagy arra felhív.* A verekedés közrendet és a köznyugalmat sértő cselekmény. Olyan tipikus elkövetési magatartás, ami bántalmazással jár. A rendzavarást célszerű elhatárolni a garázdaságtól. A rendzavarás lényegi eleme az erőszak, azonban a garázdaság esetében ez nem állapítható meg, mert a garázdaság ezzel már bűncselekménnyé minősülne.

A verekedés alatt, nem csak egyszerű bántalmazást kell érteni, itt nemcsak verésről, azaz egy irányba ható bántó célzatú magatartásról van szó, hanem egyfajta kölcsönösséget feltételező cselekvésről, amelyben nem különíthetők el a kívülálló számára az aktív és passzív szereplők.

A Sztv. szerinti tényállás második fordulata szerint a *hatóság, vagy a hivatalos személlyel szembeni engedetlenség* is rendzavarásnak minősül, ha rendzavarás, vagy garázdaság esetén intézkednek.

A *személyazonosítást megakadályozó módon történő arceltakarás* is tényállásszerű magatartás lehet, ha ezt az elkövető sportrendezvényen, vagy a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvényen teszi.

Az Sztv. a *nyilvános rendezvények védelme érdekében* szintén rendzavarásként szabályozza, az e rendezvényeken olyan módon történő megjelenést, hogy az elkövető *lőfegyvert, robbanóanyagot vagy az élet kioltására, testi sértés okozására alkalmas más eszközt tart magánál.* A nyilvános rendezvényen az is elkövetési magatartásnak minősül, ha *a rendező szerv, vagy a rendőrség biztonsági felhívásának rendelkezésének nem tesz eleget* az azon résztvevő személy.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Rendzavarás szabálysértését követi el, aki sportrendezvényen arcát olyan módon eltakarja, hogy ezzel akadályozza személyének azonosítását?**
- 2. Elköveti-e a rendzavarás szabálysértését, aki verekedésre hív fel?**
- 3. Aki nyilvános rendezvényen lőfegyvert tart magánál elköveti-e a rendzavarás szabálysértését?**
- 4. Aki a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának nem tesz eleget, elköveti a rendzavarás szabálysértését?**
- 5. Megvalósítja-e a rendzavarás szabálysértését, aki az eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben engedetlenséget tanúsít?**

GARÁZDASÁG

„170. § Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotráncózkodást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést követ el.”

A rendzavarást el kell határolni a garázdaságtól, ugyanis a garázdaság szabálysértési alakzatában *kihívóan közösségellenes a magatartást kell tanúsítani, amelynek alkalmasnak kell lennie arra, hogy másokban megbotráncózkodást vagy riadalmat keltsen*. Ennek pedig az a feltétele, hogy a többek által történő észlelés lehetsége fennálljon.

A garázdaság *bűncselekményi alakzataitól való elhatárolás alapja a szabálysértés erőszakmentessége*. A garázdaság *veszélyeztető jellegű cselekmény, amelynek megállapításának nem szükséges, hogy ténylegesen kiváltson riadalmat, illetve megbotráncózkodást*. A cselekmény megvalósulásához a *mások előtti elkövetés önmagában már elégséges*, vagyis azt legalább két személynek ténylegesen észlelnie kell.

A magatartás *kihívóan közösségellenessége* határolja el a garázdaságot a csendháborítástól, illetve a becsület-sértéstől. Amennyiben az eset összes körülményei alapján egyértelmű, hogy az indokolatlan zajkeltés, vagy a lealacsonyító, megszégyenítő kijelentés háttérében közösségellenesség motívuma, mások nyugalmanak megzavarása áll, garázdaságot lehet megállapítani.

A garázdaságot *kizárólag szándékosan lehet elkövetni*. *Kihívóan közösségellenes az öncélú, provokáló más számára is félreérthetetlenül kötekedő fellépés, a társadalmi együttélési szabályok tudatos semmibevétele, az azzal való szembeszegülés*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A garázdaság szabálysértése elkövethető-e gondatlanságból?
2. A garázdaság szabálysértése kizárólag szándékosan követhető el?
3. A garázdaság szabálysértése elkövethető-e kihívóan közösségellenes a magatartás tanúsításával?
4. A garázdaság szabálysértésének törvényes feltétele-e, hogy a tanúsított magatartás másokban megbotráncózkodást vagy riadalmat keltsen?
5. Ha a szurkoló megbotráncóztató kihívóan közösségellenes és erőszakos, rongáló, vagyontárgyakat megsemmisítő magatartást tanúsít, ezzel megvalósítja a garázdaság szabálysértését?

KÖZBIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG JOGOSULATLAN VÉGZÉSE

„171. § Aki közterületen vagy nyilvános helyen olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel, vagy ilyen tevékenység látszatát kelti, szabálysértést követ el.”

A szabálysértési tényállás *megalkotásának indoka*, hogy az utóbbi időben a polgárőr szervezetként a „*rendteremtés*” céljával megjelenő *egyenruhás csoportok közterületi jelenléte megnövekedett* és ezzel egyes csoportok vissza is éltek. A *közbiztonsági tevékenység végzése* ma már nem állami kizárólagosság a rendőrség számára, hanem más szervezeti formákban is lehetőség van erre (pl. polgárőrség, biztonsági őrök). A tevékenység azonban kizárólag a jogszabályok betartásával folytatható az arra feljogosított szervek, személyek számára is. E tényállás tekintetében nyilvános helynek, *a közterületnek nem tekinthető, mindenki számára nyitva álló helyet kell tekinteni* a Sztv. 29. § (2) bekezdés b) pontja értelmében.

Ha valaki olyan, közbiztonság vagy közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, vagy annak látszatát kelti, amelyre a jogszabály egyébként bárkit felhatalmaz, akkor a cselekmény nem minősülhet szabálysértésnek (pl. a Sztv. 73. § (8) bekezdése alapján a tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt bárki visszatarthatja, köteles azonban őt a rendőrségnek haladéktalanul átadni).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A polgárőrségből kizárt személy, ha annak látszatát kelti, hogy polgárőrként végzi tevékenységét, szabálysértést követ el?**
- 2. Ha az arra nem jogosult személy, biztonsági őrként lép fel nyilvános helyen, szabálysértést követ el?**
- 3. Ha a felfüggesztett polgárőr alapján a tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt visszatarthatja szabálysértést követ el?**
- 4. Aki az áruházi tolvajt elfogja és a rendőrség megérkezéséig visszatartja, azt a látszatot keltve, hogy az áruház biztonsági őre, de valójában csak egy vásárló, szabálysértést követ el?**
- 5. Ha az elkövető azt a látszatot kelti, hogy az áruházban biztonsági őr és erre hivatkozva régi haragját zsebeinek kipakolására szólítja fel, szabálysértést követ el?**

VESZÉLYES FENYEGETÉS

„173. § Aki mást félelemkeltés céljából a megfenyegetett személyre vagy annak hozzátartozójára vonatkozó, a becsület csorbítására alkalmas tény nagy nyilvánosság elé tárásával komolyan megfenyeget, szabálysértést követ el.”

Ez a szabálysértés csak akkor állapítható meg, ha a fenyegető személy félelem kiváltására irányuló szándéka komoly. Önmagában a veszekedés vagy esetleges szóváltás alkalmával tett és az érzelmek által vezérelt kijelentés nem alapoz meg e szabálysértés elkövetését. A fenyegetés komolyságának eldöntéséhez mérlegelni kell a pillanatnyi idegállapotot is.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A veszélyes fenyegetés elköveti-e, aki hangos szóváltásba keveredik és ennek keretében fenyegetőző kijelentéseket is tesz?**
- 2. Aki fizikai erejének kilátásba helyezésével mást megfenyegető magatartást tanúsít nyilvános helyen, szabálysértést követ el?**
- 3. A veszélyes fenyegetés szabálysértéséhez szükséges-e a fenyegetés komolysága?**
- 4. A veszélyes fenyegetés megállapításához szükséges feltétel, hogy az a becsület csorbítására alkalmas tény nagy nyilvánosság elé tárásával történjen?**
- 5. Elkövető a veszélyes fenyegetés úgy is, hogy a becsület csorbítására alkalmas tény a megfenyegetett személy hozzátartozójára vonatkozzon?**

TULAJDON ELLENI SZABÁLYSÉRTÉS

„177. § (1) Aki
a) ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot,
b) ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva csalást, szándékos rongálást,
c) ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést

követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.

(2) Aki idegen, nem gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja, szabálysértést követ el.

(2a) Aki földmérési jelet vagy az államhatár megjelölésére szolgáló jelet elvisz, áthelyez vagy elmozdít, szabálysértést követ el.

(3) Aki a kulturális örökség védett elemeit, a megye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jelet vagy létesítményt, tömegközlekedési vagy távközlési eszközt, közúti jelzést, parkot vagy ahhoz tartozó felszerelést, természetvédelmi hatósági és tájékoztató táblát vagy egyéb közérdeket szolgáló jelet vagy létesítményt gondatlanul megsemmisít, megrongál, elvisz, áthelyez vagy elmozdít, szabálysértést követ el.

(4) Az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője, a halászati őr, valamint a mezőőr, a természeti, védett természeti és Natura 2000 területeken a természetvédelmi őr, helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr is szabhat ki helyszíni bírságot.

(5) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye, ha a sértett az elkövető hozzátartozója.

(6) Az elkövetési érték, kár, illetve okozott vagyoni hátrány összegének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott ugyanolyan cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el és ezeket együttesen bírálják el. Nincs helye érték-egybefoglalásnak, ha az üzletszerű elkövetés megállapítható.”

A szabálysértés egyik leggyakoribb elkövetési magatartása a *lopás*. Ebben az összefüggésben utalok a Btk. 316. § (1) bekezdésére, amely szerint lopás követ el, *aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa*. A lopás célzatos bűncselekmény, így csak egyenes szándékkal követhető el. Az eshetőleges szándékkal, illetve gondatlanságból való elkövetés kizárt. Ez igaz a szabálysértési alakzatra is.

Az elkövetési magatartás az *elvétele*, amellyel a lopás befejezetté válik. A mástól való elvétele esetében a más fogalmán értendő mind a dolog tulajdonosa, mind a birtokosa, de az elkövető semmiképpen nem.

Jogtalan eltulajdonítási szándékának hiányában nem valósul meg bűncselekmény és így a szabálysértés sem. Befejezett a lopás szabálysértése akkor, ha az elkövető az önkiszolgáló boltban a polcra levett árut a ruházatába rejti.

Az önkiszolgáló boltban egymás mellett, közös megegyezéssel, akarat-elhatározással, a közös vagyoni érdekek biztosítása érdekében tevékenykedő tolvajok társtettesek, ezért a rájuk vonatkozóan a cselekmény érték szerinti minősítése az áruk összesített értéke alapján történik.

Az erdőben történő fa és rőzse, valamint gomba és vadgyümölcs, gyógynövény gyűjtése esetén vizsgálendő, hogy ez lehet-e *tulajdon elleni szabálysértés alapjául szolgáló cselekmény*. A szakágazati jogszabályok szerint az *egyéni szükségletet meg nem haladó gomba, vadgyümölcs, gyógynövény az állami erdőben szabadon, magánerdőben a tulajdonos engedélyével gyűjthető*. Ha a mennyiség ennél több, és eladásra szánják, akkor a tételért ki kell fizetni azt az összeget, amit az erdészlet megállapít.

A *tüzelőanyag gyűjtése* a vágástakarításban (az erdészlet fakitermelése utáni helyszínen) az illetékes kerületvezető erdész utasítása alapján, az erdészlet igazgatója által aláírt, névre és erdőrészletre szóló engedéllyel lehetséges. Mindennemű fát, gallyat, rőzsét is csak írásos engedély alapján és a megállapított érték kifizetése után lehet elvinni.

A szabálysértés *orgazdasággal* is megvalósítható, vagyis ha költségvetési csalásból származó vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árut vagy jövedéki adózás alól elvont terméket, továbbá lopásból, sikkasztásból, csalásból, hűtlen kezelésből, rablásból, kifosztásból, zsarolásból, jogtalan elsajátításból vagy orgazdaságból származó dolgot vagyoni haszon végett megszereznek, elrejtene, vagy elidegenítésében közreműködnek.

Mivel célzatos cselekmény, tehát csak *egyenes szándékkal* követhető el.

Csalás esetén a jogtalan haszonszerzés végett az elkövető mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz. Ez szintén célzatos cselekmény, tehát *csak egyenes szándékkal* követhető el. A bolti kiskereskedelemben alkalmazott *árukódok kicserélése esetén tulajdon elleni szabálysértésként nem lopást*, hanem csalást kell megállapítani, mivel az árukód cseréje nem dolog elleni erőszaknak minősül.

A rongálással megvalósuló tulajdon elleni szabálysértés esetén idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával történő károkozásról van szó. A szabálysértés *szándékosan és gondatlanul is elkövethető*. Az Sztv. 177.§ (1) bekezdésének b) pontja a szándékos rongálást említi. Azonban az Sztv. ugyanezen § (3) bekezdésében szereplő taxatív felsorolás körében határozza meg tulajdon elleni szabálysértésként a gondatlan rongálást.

Az Sztv. 73. § (8) bekezdése szerint „*a tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt bárki visszatarthatja, köteles azonban őt a rendőrségnek haladéktalanul átadni*”.

A tulajdon elleni szabálysértés speciális elkövetési magatartása *a nem gépi meghajtású jármű önkényes elvétele*. Ebben az esetben a jogtalan használat célzatára figyelemmel *csak egyenes szándékkal* követhető el a szabálysértés.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A lopás célzatos bűncselekmény, így csak egyenes szándékkal követhető el?**
- 2. A lopás szabálysértése befejezettnek tekinthető akkor, ha az elkövető az önkiszolgáló boltban a polcra levett árut a ruházatába rejti el?**
- 3. Az erdőben történő fa és rőzse gyűjtése erre vonatkozó erdészeti engedély nélkül lopás szabálysértésének minősülhet?**
- 4. A rongálással megvalósuló tulajdon elleni szabálysértés kizárólag szándékosan követhető el?**
- 5. Az orgazdasággal megvalósuló tulajdon elleni szabálysértés kizárólag szándékosan követhető el?**

POLGÁRI FELHASZNÁLÁSÚ ROBBANÓANYAGGAL ÉS PIROTECHNIKAI TERMÉKKEL KAPCSOLATOS SZABÁLYSÉRTÉS

„182. § (1) Aki a polgári felhasználású robbanóanyagok előállítására, forgalmára, tárolására, szállítására, felhasználására és megsemmisítésére vonatkozó előírásokat megszegi, továbbá robbanóanyagot vagy robbanó szerkezetet talál, vagy annak hollétéről tudomást szerez és ezt a tényt haladéktalanul a rendőrségnek nem jelenti be, illetve engedély nélkül pirotechnikai tevékenységet végez, szabálysértést követ el.

(2) Aki a pirotechnikai termékek előállítására, forgalmára, tárolására, szállítására, felhasználására, megsemmisítésére, birtoklására vonatkozó előírásokat megszegi, szabálysértést követ el.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.

(4) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv erre felhatalmazott ügyintézője is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértés jogi tárgya a közrend, közbiztonság. A szabálysértés elkövetési tárgya a *polgári felhasználású robbanóanyagok és a pirotechnikai termékek*.

Elkövetési magatartások a polgári felhasználású robbanóanyagok vonatkozásában:

- a) előállítására,
- b) forgalmára,
- c) tárolására,
- d) szállítására,
- e) felhasználására,
- f) megsemmisítésére

vonatkozó előírásokat megszegése.

Talált robbanóanyag vagy robbanószerkezet, vagy azok hollétéről történő tudomást szerzés esetén a haladéktalan bejelentés kötelezettség elmulasztása.

Pirotechnikai eszközök vonatkozásában:

- engedély nélkül tevékenység végzése, valamint
- előállítására,
- forgalmára,
- tárolására,
- szállítására,
- felhasználására,
- megsemmisítésére,
- birtoklására

vonatkozó előírások megszegése.

A szabálysértés elkövetője az engedélyköteles tevékenységek esetén csak olyan személy lehet, aki a felsorolt elkövetési tárgyakat jogszerűen birtokolja, ezen túl a szabálysértést bárki elkövetheti. A szabálysértést szándékos, vagy gondatlan felróhatósággal lehet elkövetni.

A visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel bűncselekmény és e szabálysértési alakzat elhatárolása szempontjából fontos, hogy az elkövető a robbanóanyagok kezelésére, felhasználására és átadására engedéllyel rendelkezik-e, ha nem úgy cselekménye a Btk. 263.§ visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel bűncselekményének minősül.

Nem minősülnek robbanóanyagnak a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről szóló 173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó pirotechnikai termékek. Az Sztv.-ben meghatározott kötelezettségeket ez a kormányrendelet tartalmazza.

A legfontosabb rendelkezései kiterjednek többek között a robbanóképes, tűzveszélyes, hang-, fény-, tűz-, szikra-, köd-, füstthatás elérésére szolgáló pirotechnikai anyagot tartalmazó termék előállítására, forgalomba hozatalára és felhasználására (pl. a rendelet hatálya nem terjed ki a gyufára, a csillagszóró forgalomba hozatalára, vásárlására, szállítására és felhasználására). Fő szabály szerint pirotechnikai terméket gyártani, forgalomba hozni, vásárolni és felhasználni, az országba behozni, külföldre kivinni, az ország területén átszállítani csak az illetékes rendőrhatalóság engedélye alapján lehet.

A hivatkozott kormányrendelet meghatározza azokat az időszakokat, amikor 14 éven felüli személyek szabadon vásárolhatnak, birtokolhatnak és felhasználhatnak bizonyos pirotechnikai termékeket.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Szabálysértés követ el az aki, polgári felhasználású robbanóanyagok tárolására engedéllyel rendelkezik, de az erre vonatkozó szabályokat megszegi?
2. Szabálysértést követ el, aki talált robbanóanyagra vonatkozóan haladéktalanul teljesítendő bejelentési kötelezettségét elmulasztja?
3. Aki a rendőrség engedélye nélkül polgári célú pirotechnikai terméket gyárt, szabálysértést követ el?
4. A pirotechnikai termékekkel kapcsolatos szabálysértés kizárólag szándékosan követhető el?
5. A pirotechnikai termékekkel kapcsolatos szabálysértés kizárólag a közterület-felügyelő szabhat ki helyszíni bírságot?

KOLDULÁS

„185. § (1) Aki gyermekkorú személy társaságában koldul, szabálysértést követ el.

(2) Aki közterületen vagy nyilvános helyen, olyan módon koldul, hogy a járókelőket, illetve a nyilvános helyen jelenlévőket pénz átadása céljából leszólítja, továbbá az is, aki házról házra, illetve lakásról lakásra járva kéreget, szabálysértést követ el.

(3) A szabálysértési hatóság, valamint a helyszíni bírságolásra jogosult szerv vagy személy haladéktalanul értesíti az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés tényéről, az érintett gyermek és az elkövető adatairól a gyermek lakóhelye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot.

(4) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértés jogi tárgya a közrend, közbiztonság. A szabálysértés elkövetési magatartásai:

- a) a koldulás gyermekkorú személy társaságában,
- b) házról házra, lakásról lakásra járva,
- c) a koldulás közterületen, vagy nyilvános helyen.

Az utóbbi esetben olyan kéregetve történő adománygyűjtést kell megvalósítani, amely során a járókelőket és nyilvános helyen lévőket leszólítva valósítja meg.

Az Sztv. tehát a koldulást önmagában nem nyilvánítja szabálysértéssé. Mindkét tényállási alakzat esetén *többletfeltételeket támaszt* arra vonatkozóan, hogy a koldulás milyen módon valósuljon meg. Az első alakzat esetében a kiskorúak kolduló életmódra történő ránevelésének megakadályozásához fűződő érdek, a második fordulat esetén másokat zaklató módon történő koldulás alapozza meg a szabálysértési felelősséget.

Zaklató módon koldul ugyanis az, aki a járókelőket, illetve a nyilvános helyen lévőket pénz átadása céljából leszólítja, illetve az is, aki házról házra, lakásról lakásra járva kéreget. A szabálysértés *elkövetője bárki lehet*. A szabálysértés csak szándékosan követhető el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A koldulás szabálysértését követ el az aki, nyilvános helyen jelenlévőket pénz átadása céljából leszólítja?
2. A koldulás szabálysértését követ el az aki, házról házra járva kéreget?
3. A koldulás szabálysértését követ el az aki, fiatalkorú személy társaságában koldul?
4. A koldulás szabálysértése kizárólag gondatlanságból követhető el?
5. A koldulás szabálysértése szándékosan és gondatlanságból is elkövethető?

CSENDHÁBORÍTÁS

*„195. § (1) Aki lakott területen, az ott levő épületben, vagy az ahhoz tartozó telken, tömegközlekedési eszközön, továbbá természeti és védett természeti területen indokolatlanul zajt okoz, amely alkalmas arra, hogy mások nyugalma, illetve a természeti vagy a védett természeti értéket zavarja, szabálysértést követ el.
(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, természeti és védett természeti területen a természetvédelmi őr és helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr is szabhat ki helyszíni bírságot.”*

A szabálysértés elkövetésével mások nyugalma, a lakások, természeti területek káros hatásoktól mentessége sérül. Leggyakrabban *olyan indokolatlan zajkeltéssel követik el, amely a megengedettnél nagyobb hanghatást okoz és alkalmas arra, hogy másokat zavarjon.*

Leggyakrabban túl hangos zenehallgatással, hang- és rezgés előidézésével követik el. A szabálysértés elkövetésének megállapításához *nem szükséges mások nyugalmanak tényleges megzavarása, elegendő, ha a zaj szintje erre alkalmas.* Ipari, üzemi létesítmények vagy zajterhelések határértékének megállapításához szakgazdai jogszabályokban meghatározott értékek nyújtanak segítséget. Tehát a szabálysértési tényállás keretjogszabály, melyet a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, valamint a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet előírásai töltenek meg számon kérhető tartalommal.

A szabálysértés elkövetési magatartása a *zaj okozása*. A zaj okozása csak akkor tekinthető tényállásszerűnek, ha az

- a) indokolatlan,
- b) a megengedettnél nagyobb mértékű és
- c) alkalmas arra, hogy mások nyugalma, a természeti vagy a védett természeti értékeket zavarja.

A szabálysértési tényállásban meghatározott elkövetési helyek a következők:

- lakott terület,
- lakott területen lévő épület,
- lakott területen lévő épülethez tartozó telek,
- tömegközlekedési eszköz,
- természeti terület,
- védett természeti terület.

A szabálysértést *bárki elkövetheti.*

A szabálysértést *szándékosan és gondatlan is lehet követni.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A csendháborítás szabálysértését elkövethető-e olyan zaj okozásával, amely alkalmas mások nyugalma zavarja?
2. A csendháborítás szabálysértését elkövethető-e olyan zaj okozásával, amely alkalmas védett természeti értéket zavarja?
3. A csendháborítás szabálysértéséhez szükséges feltétel mások nyugalmanak tényleges megzavarása?
4. A csendháborítás elkövethető menetrend szerint közlekedő trolibuszon?
5. A csendháborítás szabálysértése kizárólag gondatlanságból követhető el?

KÖZTISZTASÁGI SZABÁLYSÉRTÉS

„196. § (1) Aki

a) a közterületen, a közforgalom céljait szolgáló épületben, vagy közforgalmú közlekedési eszközön szemettel, ezeket beszennyezi,

b) a felügyelete alatt lévő állat által az a) pontban megjelölt helyen okozott szennyezés megszüntetéséről nem gondoskodik,
szabálysértést követ el.

(2) Aki települési hulladékot a közterületen engedély nélkül lerak, elhelyez, vagy nem a kijelölt lerakóhelyen rak le vagy helyez el, szabálysértést követ el.

(2a) Köztisztasági szabálysértés miatt nem vonható felelősségre az a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény alapján fogyatékos személynek minősülő személy, aki az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott cselekményt a felügyelete alatt lévő vakvezető, illetve mozgáskorlátozottakat segítő kutyára vonatkozóan követi el.

(3) Az (1) és (2) bekezdésekben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, természeti és védett természeti területen a természetvédelmi őr, helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr, az önkormányzat közigazgatási területéhez tartozó termőföldeken a mezőőr is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértés védeni kívánja a közterületek rendjét, a közforgalmú nyilvános helyek valamint a közlekedési eszközök tisztaságát. Szemét vagy települési hulladék elhelyezésével követhető el ez a szabálysértés. A tényállási elemek megvalósulnak az egyszerű szemetteléssel, vagy a kedvtelésből tartott házi állatok ürülékének a közterületről történő eltávolításának elmulasztásával. A Sztv. települési hulladék közterületen vagy illegális módon, nem az arra a kijelölt helyen történő lerakását is szabálysértésnek minősíti.

A szabálysértési tényállás keretdiszpozíció, melynek tartalmi elemeit az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény adja meg.

A szabálysértés elkövetési tárgyai a szemét, szennyezés, illetve települési hulladék.

A szabálysértési tényállásban meghatározott elkövetési magatartások:

- a) szemételés,
- b) szennyezés,
- c) felügyelet alatt álló állat által okozott szennyezés megszüntetésének elmulasztása,
- d) települési hulladék engedély nélküli lerakása, elhelyezése.

A jogszabályi előírások alapján a közterület tisztántartásáról általában a települési, fővárosi önkormányzat képviselő testülete gondoskodik. Ez alól kivételt képez az ingatlan előtti járdaszakasz és a mellette lévő nyílt árok és műtárgyai, amelyeket a tulajdonosok kötelesek tisztán tartania. Az egyes ingatlanok tisztántartásáról az ingatlan tulajdonosa vagy bérlője köteles gondoskodni.

A szabálysértés elkövetési helyei:

- közterület,
- közforgalom céljait szolgáló épület,
- közforgalmú közlekedési eszköz,
- szemétlerakásra ki nem jelölt hely.

A szabálysértési tényállás első fordulata szerinti szabálysértést bárki elkövetheti (Sztv. 196. § (1) bekezdés a) pontja), azonban a második fordulatát a szennyezést okozó állat felügyeleti jogával rendelkező személy követheti.

ti el csak el (Sztv. 196. § (1) bekezdés b) pontja). A szabálysértést szándékoságból és gondatlanságból is el lehet követni. Az Sztv. egy felelősségre vonás alóli mentesítést tartalmazó speciális rendelkezést is szabályoz, arra az esetre, ha a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény alapján *fogyatékos személynek minősülő személy felügyelete alatt lévő vakvezető, illetve mozgáskorlátozottakat segítő kutyára* vonatkozásában valósulna meg az Sztv. 196. § (1) bekezdés b) szerinti tényállás.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A köztisztasági szabálysértést elkövetheti az aki, közterületen szemetel?
2. A köztisztasági szabálysértést elkövetheti az aki, közterületen a felügyelete alatt lévő állat által okozott szennyezés megszüntetéséről nem gondoskodik?
3. A köztisztasági szabálysértést elkövetheti az aki, közterületen települési hulladékot engedély nélkül lerak?
4. A köztisztasági szabálysértés kizárólag gondatlanságból követhető el?
5. A csendháborítás elkövethető menetrend szerint közlekedő villamoson?

VESZÉLYEZTETÉS TÁRGYAK ELHELYEZÉSÉVEL, ELDOBÁSÁVAL

„197. § (1) Aki

a) épületen, építményen tárgyat másokat veszélyeztető módon helyez el,

b) tárgyat másokat veszélyeztető módon dob el,

szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértési tényállás lényege, hogy *mások veszélyeztetését kívánja megvédeni.*

A szabálysértés első fordulat *kizárólag épületen, építményen történő tárgyak elhelyezésével* valósulhat meg. A második fordulat bárhol megvalósulhat, tárgyak eldobásával.

Ennek megfelelően az *elkövetési magatartások:*

- a) elhelyezés,
- b) eldobás.

Mindkét elkövetési magatartásnál az elkövetés módjára vonatkozó feltétel, hogy *másokat veszélyeztessen* vele az elkövető.

Gyakorlatban az elhelyezett hirdetőtáblák, vagy reklámot jelentő egyéb jelzések elhelyezése merülhet fel, amikor az elhelyezés nem szakszerűen történik és az a járókelőket veszélyezteti (pl. a fejükre eshet a reklámtábla).

A szabálysértés *gondatlanságból és szándékosan is elkövethető.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Szabálysértést követ el az aki, épületen másokat veszélyeztető módon tárgyat helyez el?
2. Szabálysértést követ el az aki, építményen tárgyat helyez el?
3. Szabálysértést követ el az aki, másokat veszélyeztető módon tárgyat dob el?

4. A veszélyeztetés tárgyak elhelyezésével szabálysértése kizárólag gondatlanságból követhető el?
5. A veszélyeztetés tárgyak elhelyezésével szabálysértése miatt kizárólag a közterület-felügyelő szabhat ki helyszíni bírságot?

KÁBÍTÓSZER-RENDESZETI SZABÁLYSÉRTÉS

„199. § (1) Aki

a) a kábítószerekkel, a pszichotrop anyagokkal vagy az új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos engedély-, illetve bejelentésköteles tevékenységek végzésének szabályait, továbbá az ezen anyagokkal kapcsolatos adat-szolgáltatási kötelezettségre vonatkozó szabályokat megszegi,

b) kábítószer-prekurzorok minősülő vegyi anyagokkal (jegyzékben szereplő anyagok) kapcsolatos engedély-, illetve bejelentés-köteles tevékenységek végzésének szabályait megszegi, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.”

A kerettényállás hátterében az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény, a kábítószerekkel és pszichotrop anyagokkal, valamint az új pszichoaktív anyagokkal végezhető tevékenységekről, valamint ezen anyagok jegyzékre vételéről és jegyzékeinek módosításáról szóló 66/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet, valamint az új pszichoaktív anyaggá minősített anyagokról vagy vegyületcsoportokról szóló 55/2014. (XII. 30.) EMMI rendelet áll.

E háttérjogszabályok meghatározzák, hogy *mely anyagokat (vegyületcsoportokat) kell kábítószernek, pszichotrop anyag, vagy új pszichoaktív anyagnak tekinteni függetlenül attól, hogy azok természetes vagy szintetikus eredetűek. A rendeleti szabályozás további részletes előírásokat tartalmaz az ezen anyagokkal kapcsolatos engedélyezési és nyilvántartásba vételi szabályokra, az exportálás, importálás, transzferálás szabályaira vonatkozóan.*

A kábítószer és pszichotrop anyagok, valamint új pszichoaktív anyagok gyártása, exportja, importja, transzfere, beszerzése, forgalmazása, raktározása, tárolása, tartása, átadása, használata, valamint a velük kapcsolatos oktatás, kutatás, elemzés, továbbá kábítószer előállítására alkalmas növények termesztése, valamint a velük kapcsolatos oktatás, kutatás, elemzés *főszabály szerint kizárólag tevékenységi engedély birtokában folytatható.* A jogszabályi előírások ez alól *szűk körű kivételt ismernek csak, azonban ez esetben is nyilvántartási kötelezettséget írnak elő.*

Az Sztv. azokat rendeli büntetni, aki az e rendeleti szabályokat megszegik szakmai tevékenységük végzése során. Azok a személyek, *akik erre kötelezettek és ennek ellenére az illetékes hatóságoktól nem kérnek az egyes meghatározott tevékenységek gyakorlásához engedélyt, vagy a nyilvántartásba vételi kötelezettségüket elmulasztják,* követik el a szabálysértést. Tehát a tipikus elkövetési magatartás a *mulasztásban nyilvánul meg.*

A törvényi tényállás második alakzata tekintetében *a kábítószer-prekurzorra vonatkozóan az engedélyezési és bejelentési kötelezettségre vonatkozó szabályokat a kábítószer-prekurzorokkal kapcsolatos egyes hatósági eljárási szabályok, valamint a hatósági feladat- és hatáskörök megállapításáról szóló 159/2005. (XII. 30.) Korm. rendelet, mint háttérjogszabály határozza meg.*

Az elkövetési magatartások sajátosságai hasonlóak a kábítószerrel kapcsolatban kifejtettekkel.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Kábítószer-rendészeti szabálysértést követ el az aki, a kábítószerekkel kapcsolatos engedélyezési szabályokat megszegi?
2. Kábítószer-rendészeti szabálysértést követ el az aki, a pszichotróp anyagokkal kapcsolatos engedélyezési szabályokat megszegi?
3. Kábítószer-rendészeti szabálysértést követ el az aki, kábítószer-prekurzornak minősülő vegyi anyagokkal kapcsolatos bejelentés-köteles tevékenységek végzésének szabályait megszegi?
4. A kábítószer-rendészeti szabálysértés kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?
5. A kábítószer-rendészeti szabálysértés miatt kizárólag a közterület-felügyelő szabhat ki helyszíni bírságot?

SZESZESITAL-ÁRUSÍTÁS, - KISZOLGÁLÁS ÉS - FOGYASZTÁS TILALMÁNAK MEGSZEGÉSE

„200. § (1) Aki

- a) a szeszes ital árusítására vagy a közterületen történő fogyasztására vonatkozó - törvényben, kormányrendeletben vagy önkormányzati rendeletben meghatározott - tilalmat megszegi,
- b) vendéglátó üzletben tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részére szeszes italt szolgál ki,
- c) a szeszes ital eladása során közterületen vagy nyilvános helyen szemmel láthatóan részeg állapotban lévő személynek szeszes italt szolgál ki,
- d) közterületen vagy nyilvános helyen fiatalkorút szándékosan lerészegít,

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértési tényállás olyan keretdispozíció, melynek háttérében a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény, a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló 2009. évi LXXVI. törvény, a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet, valamint az egyes önkormányzatok ilyen tárgyú helyi rendeletei állnak.

E szabálysértési tényállás jogi tárgya a *közrend, közbiztonság*. A tényállásban szereplő *passzív alany a fiatalkorú*. Az elkövetési tárgy a *szeszes ital*. Szeszes italnak kell tekinteni minden *alkoholtartalmú italt*, kivéve a gyógynövények gyógyászati jellegű szeszes kivonatát és az ezek felhasználásával készült terméket.

A szabálysértési tényállásban szereplő *elkövetési magatartások*:

- a) szeszes ital árusítására,
- b) közterületen történő fogyasztására vonatkozó jogszabályi tilalom megszegése,
- c) szeszes ital kiszolgálása 18. életévét be nem töltött személy részére,
- d) szeszes ital eladása során – közterületen és nyilvános helyen – szemmel láthatóan részeg állapotban lévő személy kiszolgálása,
- e) fiatalkorú lerészegítése.

Az elkövetési magatartásokhoz kapcsolódóan a fiatalkorú fogalmát az Sztv. 27. §-a határozza meg. E szerint *fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennyolcadik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem*.

A szeszes ital árusítására vonatkozó korlátozó rendelkezések szerint tilos szeszes italt forgalmazni a diáksport egyesület és a nevelési-oktatási intézmény sportlétesítményeiben, kivéve azokat a rendezvényeket, amelyeken 18 éven aluliak nem vesznek részt. Tilos 5%-nál magasabb alkoholtartalmú italok forgalmazása a versenyrendszerben szervezett, illetve a sportág versenynaptárában egyébként szereplő sportrendezvény

kezdetét megelőző két órától a sportrendezvény befejezését követő egy óráig terjedő időszakban a sportlétesítmények területén. A szabálysértés elkövetői az Sztv. 200. § (1) bekezdésének

- a) pontja esetén a szeszes ital árusítója,
 - b) pontja esetén a szeszes ital fogyasztója,
 - c) és d) pontja esetén a szeszes ital kiszolgálója,
 - e) pontja esetén bárki,
- lehet.

A szabálysértést *szándékosan vagy gondatlanul* is el lehet követni.

Leggyakrabban a *18 éven aluli személy részére történő szeszesital kiszolgálása* miatt járnak el a hatóságok. *Kizárólag vendéglátó üzletben lehet elkövetni és csak a kiszolgálást végző személy követheti el a szabálysértésnek ezt az alakzatát.*

Az a személy, *aki közterületen vagy nyilvános helyen szeszesitalt szolgál ki részeg személy részére szintén szabálysértést követ el* (pl. aki ezt rendezvényen, családi ünnepen, vagy baráti társaságban teszi ezt, nem követ el szabálysértést).

A szabálysértés egyik alakzata kiemelt módon védi a fiatalkorúakat, amikor büntetni rendeli azt, *aki közterületen, vagy nyilvános helyen fiatalkorút lerészegít*. A szabálysértés ezen alakzata *kizárólag szándékosan követhető el* és egyben az elkövetőnek tudnia kell, hogy a szeszesitalal kínált személy még nem töltötte be a 18. életévét (pl. ha ez magánlakásban vagy kollégiumban történik, nem minősül szabálysértésnek).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Szabálysértést követ el az aki, vendéglátó üzletben tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részére szeszes italt szolgál ki?**
- 2. Szabálysértést követ el az aki, nyilvános helyen fiatalkorút szándékosan lerészegít?**
- 3. Szabálysértést követ el az aki, kollégiumban fiatalkorút szándékosan lerészegít?**
- 4. A szeszesital-árusítás szabálysértése gondatlanságból is elkövethető?**
- 5. A szeszesital-árusítás szabálysértés miatt kizárólag a közterület-felügyelő szabhat ki helyszíni bírságot?**

A KITILTÁS, ILLETVE ELTILTÁS SZABÁLYAINAK MEGSZEGÉSE

„201. § (1) Aki olyan helységben, vagy az ország területének olyan részében tartózkodik, ahonnan a bíróság kitiltotta, szabálysértést követ el.

(2) Aki a bíróság jogerős határozatával elrendelt sportrendezvények látogatásától való eltiltás, vagy a szabálysértés miatt szabálysértési hatóság, illetve bíróság által elrendelt kitiltás szabályait megszegi, szabálysértést követ el.

(3) Aki olyan sportrendezvényen vagy sportlétesítményben tartózkodik, ahonnan a sportról szóló törvényben, a sportrendezvényen történő részvételből kizárták, szabálysértést követ el.

(4) Az (1)-(3) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.”

A szabálysértési tényállások olyan *keretdiszpozíciók*, amelyet az egyes mögöttes jogszabályi rendelkezések töltenek meg tartalommal. Az (1) bekezdés vonatkozásában a Btk. 57. §-a és a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bvtv.) 299. §-a adja meg a mögöttes tartalmat. A (2) bekezdés vonatkozásában egy részről a Btk. 58. §-a

és a Bvtv. 300. §-a, másrészt az Sztv. 19. §-a szolgál irányadó háttérjogszabályként. A (3) bekezdés vonatkozásban a sportról szóló 2004. évi I. törvény 73. §-át kell olyan háttérjogszabálynak tekinteni, ami a keretdiszpozíciót tartalommal tölti meg.

A szabálysértés jogi tárgya a közrend, közbiztonság.

A szabálysértés elkövetési magatartása

- a) a bíróság, a szabálysértési hatóság által tiltott helységben, vagy országgrészben, sportrendezvényen történő tartózkodás
- b) az adott sportrendezvényből annak szervezője által kizárt személy sportrendezvényen történő tartózkodása.

A Btk. szerint a kitiltás olyan mellékbüntetés, mely a tartózkodási helyének szabad megválasztását korlátozza. A Btk. alapján azt, akit szabadságvesztésre ítélnék egy vagy több helységből, vagy egy település vagy az ország meghatározott részéből ki lehet tiltani, amennyiben ezen helyeken történő tartózkodása a közérdeket veszélyezteti. A kitiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év. A szabálysértés ezen alakzatát kizárólag szándékosan lehet elkövetni.

A (2) bekezdés szerinti tényállási alakzat alapján a szabálysértési hatóság és a bíróság a büntetés alkalmazása mellett vagy önálló intézkedésként az eljárás alá vont személyt a sportrendezvényen való részvétellel összefüggő szabálysértés miatt kitilthatja a sportrendezvényről, illetve sportlétesítményből. Ehhez hasonlóan a kereskedelmi tevékenységgel összefüggő szabálysértés miatt, e tevékenysége folytatásának megakadályozása érdekében az eljárás alá vont személy kitiltható a kereskedelmi létesítményből vagy kereskedelmi tevékenység helyéül szolgáló egyéb helyszínről. Ez esetekben a kitiltás legrövidebb időtartama hat hónap, leghosszabb időtartama pedig két év.

A szabálysértést elkövetője a szabálysértés miatt kitiltott személy lehet. A szabálysértés ezen alakzatát szándékosan vagy gondatlanul is el lehet követni.

A (3) bekezdés szerinti alakzat esetében a sportrendezvényen történő részvételből való kizárás időtartama hat hónapnál rövidebb nem lehet és a szervező által szervezett minden sportrendezvényre vonatkozó kizárás esetén a két évet, a meghatározott sportlétesítményre vonatkozó kizárás esetén a négy évet nem haladhatja meg.

A szabálysértés elkövetési helye a bíróság, a szabálysértési hatóság, sportrendezvény szervezője által meghatározott helység, illetve országgrész, illetve helység meghatározott része.

A szabálysértést csak az követheti el, akit a bíróság, a szabálysértési hatóság, a sportrendezvény szervezője kitiltással sújtott.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Szabálysértést követ el az aki, a bíróság által tiltott helységben tartózkodik?
2. Szabálysértést követ el az a sportrendezvény szervezője által kizárt személy, aki sportrendezvényen tartózkodik?
3. A kitiltás szabályainak megszegése szabálysértését bárki elkövetheti?
4. A Btk. szerinti kitiltás szabályainak megsértése szabálysértését gondatlanságból is el lehet követni?
5. A kitiltás szabályainak megsértése szabálysértés miatti eljárás kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?

TILTOTT FÜRDÉS

„202/A. § (1) Aki tiltott helyen fürdik, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr, a halászati őr is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A tényállás olyan *keretdiszpozíció*, amelyet a szabad vízben való tartózkodás alapvető szabályairól szóló 46/2001. (XII. 27.) BM rendelet tölt ki tartalommal. A szabálysértés jogi tárgya a *közrend fenntartása és a folyókon, tavakon és szabad vizeken*.

A szabálysértés elkövetési magatartása a *tiltott helyen való fürdés*. A háttérjogszabály alapján folyóvizekben és állóvizekben, továbbá vízi létesítmények vizében (a továbbiakban: szabad vizek) *fürödni kizárólag azokon a helyeken lehet, amelyek egyébként nem esnek tiltó rendelkezések alá, vagy külön jogszabály szerint kijelölt fürdőhelynek minősülnek*.

Fürdésnek minősül az olyan úszóeszköz (pl. játékcsónak) vízben történő használata is, amely a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény szerint nem tekinthető csónaknak vagy vízi sporteszköznek, továbbá amelynek nem kell rendelkeznie a hajózási hatóság által kiadott hajóokmánnyal vagy a vízi sporteszközökre előírt típusjóváhagyással.

Nem tekinthető fürdésnek a *gépi berendezéssel vagy más módon meghajtott vízi sporteszköz használata*. Fürdőzők közelében úszóeszközöket használni csak úgy szabad, hogy azok a fürdőzőket ne veszélyeztessék.

A rendeleti szabályok szerint tilos fürdeni különösen:

- a) hajóútban;
- b) hajóutat és hajózási akadályt jelző bóják, nagyhajók, úszó munkagépek és fürdés célját nem szolgáló úszóművek 100 méteres körzetében;
- c) vízlépcsők és vízi munkák 300 méteres körzetében,
- d) egészségre ártalmas vizekben;
- e) a kijelölt fürdőhelyek kivételével a határvizekben és a városok belterületén lévő szabad vizeken;
- f) éjszaka és korlátozott látási viszonyok között, kivéve ha a vízfelület megvilágított, és legfeljebb a mély víz határáig;
- g) ahol azt tiltó tábla jelzi.

A *fürdési tilalmat* 60x30 cm méretű fehér alapú kék hullámozó vízben fekete felsőtestet ábrázoló és átlósan 3 cm széles piros csíkkal áthúzott táblával *kell jelölni*. A táblán kék mezőben fehér színű nyíllal és a távolság (méter, kilométer) feltüntetésével kell jelölni a tiltott terület hosszát és irányát. A tiltó táblákat a tiltási határon is el kell helyezni.

Hat éven aluli, továbbá úszni nem tudó 12 éven aluli gyermek csak felnőtt közvetlen felügyelete mellett fürödhet a szabad vizekben. Gyermek és ifjúsági csoportok esetén a csoport vezetőjének a fürdőzők létszámának megfelelő számú, úszni tudó és vízi mentésben jártas felnőtt személyekből figyelő és mentő őrseget kell állítania.

A szabálysértést *elkövetője bárki lehet*.

A szabálysértést *szándékos vagy gondatlanul* is el lehet követni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent, hogy a tiltott fürdés szabálysértése keretdiszpozíció?
2. A tiltott fürdés szabálysértését követ el az aki, hajóútban fürdik?
3. A tiltott fürdés szabálysértését bárki elkövetheti?
4. A tiltott fürdés szabálysértését gondatlanságból is el lehet követni?
5. A tiltott fürdés szabálysértése miatti eljárás kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?

SZEMÉLYAZONOSSÁG IGAZOLÁSÁVAL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK MEGSZEGÉSE

„207. § (1) Aki személyazonosító igazolványra vonatkozó jogszabályban előírt kötelezettségét megszegi, az igazoltatásra feljogosított személy felszólítására személyi adatainak bemondását vagy a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány átadását megtagadja, vagy az említett adatokra vonatkozólag az intézkedés során valótlan állít, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértési tényállás olyan *keretdiszpozíció*, melyet

- a) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény,
- b) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet,
- c) a személyazonosító igazolvány kiadása és az egységes arcképmás- és aláírás-felvételezés szabályairól szóló 414/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet

rendelkezései töltenek ki tartalommal.

A szabálysértés jogi tárgya *a közigazgatás zavartalan működése.*

Elkövetési tárgya *a személyazonosításra alkalmas okmány*, amely a polgár személyazonosságát és a törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja).

A szabálysértés *elkövetési magatartásai*:

- személyazonosításra alkalmas okmánnyal kapcsolatos köteleesség megszegése,
- adatok bemondásának megtagadása (ha az elkövető az igazoltatásra feljogosított személy felszólítására követi el),
- okmány átadásának megtagadása;
- adatokra vonatkozó valótlan állítás.

A szabálysértést *kizárólag olyan személy követheti el, aki az a)-c) pontokban hivatkozott jogszabályok hatálya alatt áll.* A szabálysértést *szándékosan és gondatlanul* is el lehet követni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent, hogy a személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértés keretdiszpozíció?
2. A személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértését követ el az aki, a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány átadását megtagadja?
3. A személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértését bárki elkövetheti?

4. A személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértését gondatlanságból is el lehet követni?
5. A személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértés miatti eljárás kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?

KÜLFÖLDIEK RENDÉSZETÉVEL KAPCSOLATOS SZABÁLYSÉRTÉS

„208. § (1) Aki a külföldiek bejelentésére, jelentkezésére vagy az ország területén tartózkodására vonatkozó szabályokat megszegi, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.”

A tényállás olyan *keretdiszpozíció*, amelyet

- a) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény,
- b) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény,
- c) a harmadik országbeli állampolgárok részére kiállított, magyarországi beutazás céljából *elismert okmányok meghatározásáról* szóló 328/2007. (XII. 11.) Korm. rendelet,
- d) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény *végrehajtásáról* szóló 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet,
- e) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény *végrehajtásáról* szóló 113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet,
- f) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény, valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény *végrehajtásáról* szóló 25/2007. (V. 31.) IRM rendelet

rendelkezései töltenek ki tartalommal.

A szabálysértés jogi tárgya a *közigazgatás zavartalan működése* és a külföldiek adatszolgáltatásához, nyilvántartásához és jogszerű tartózkodásához fűződő társadalmi érdek. Elkövetési *magatartása a külföldiekre vonatkozó*

- bejelentési,
- jelentkezési,
- tartózkodási

szabályok megszegése.

A szabálysértés *elkövetője kizárólag külföldi lehet*. A szabálysértés *szándékosan és gondatlanul* is elkövethető.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent, hogy a külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés keretdiszpozíció?
2. A külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértést követ el az aki, a külföldiekre vonatkozó bejelentési szabályokat megszegi?
3. A külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértését bárki elkövetheti?
4. A külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértést gondatlanságból is el lehet követni?
5. A külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés miatti eljárás kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?

ITTAS VEZETÉS

„217. § Aki

a) vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetve nem gépi meghajtású vízi járművet úgy vezet, hogy szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van, vagy
 b) vasúti vagy légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép, illetve közúton vagy a közforgalom előtt el nem zárt magánúton gépi meghajtású jármű vezetését olyan személynek engedi át, akinek a szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van, szabálysértést követ el.”

A szabálysértés jogi tárgya a közlekedés biztonsága és a közlekedésben részt vevők élete, testi épsége és egészsége. Alapvető érdek fűződik ugyanis ahhoz, hogy a járművezetők képesek legyenek járműveik biztonságos irányítására a közúti közlekedés során. Az alkoholfogyasztás azonban olyan változásokat idéz elő az emberi szervezetben, amelynek következtében a járművezető ebbéli képessége már nem tökéletes (pl. reakcióideje meghosszabbodhat, felelőtlen, agresszív magatartás tanúsíthat).

Elkövetési tárgy az

- a) pont esetében *vasúti, légi, vízi jármű, úszó munkagép,*
 b) pont esetében *vasúti, légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép, közúti gépi meghajtású jármű.*

A szabálysértés *elkövetési magatartásai:*

- az a) pont esetében *vasúti, légi, vízi jármű, úszó munkagép vezetése úgy, hogy a vezető szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van*
- az b) pont esetében *vasúti, légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép továbbá közúton vagy a közforgalom előtt el nem zárt magánúton gépi meghajtású jármű vezetésének átengedése olyan személynek, akinek szervezetében szeszes fogyasztásából származó alkohol van.*

A törvényi tényállás szempontjából *vezető az a személy, aki járművet gépi, vagy fizikai erővel vezeti* (pl. a segédmotoros kerékpárt és a kerékpárt toló személy nem vezető). Vezetés alatt a jármű elindítását és a mozgó jármű irányítását, gépezetének, meghajtó erejének működtetését értjük. *Vezetés átengedése annak lehetővé tétele, hogy más a járművet elindítsa, irányítsa, továbbá mozgása, haladása felett rendelkezék.*

A szabálysértés *elkövetője lehet bárki, aki a tényállást megvalósítja* és felelősségre vonást kizáró vagy megszüntető ok vele szemben nem áll fenn. A szabálysértési felelősségre vonásnak *nem feltétele, hogy az elkövető rendelkezzen vezetői engedéllyel.* Amennyiben az eljárás alá vont személy vezetői engedéllyel nem rendelkezik, úgy halmazatban az engedély nélküli vezetés szabálysértést is a terhére kell róni.

A szabálysértési alakzattól a büntetőjogi tényállást a vérben lévő alkohol mennyisége is elhatárolja, vagyis a véralkohol-koncentráció. Ez az érték szabálysértés esetén, ha mg/l értéket vesszük alapul, akkor 0,51 mg/l, ha pedig véralkohol töménységet számítunk, ezrelékben kifejezve, ez az érték 0,8 ezrelék. Amennyiben valaki az említett értéket, vagy ez alatti értéket produkálja egy alkohol ellenőrzés során, akkor a cselekménye szabálysértés, ha egyébként nem áll fenn más olyan körülmény, amely cselekményét bűncselekményé minősíti.

A szabálysértést csak *szándékosan lehet elkövetni.*

Amennyiben az elkövető a gépi meghajtású járművet szeszes italtól befolyásolt állapotban vezeti, vagy a nem gépi meghajtású jármű vezetője szeszes italtól befolyásolt állapotban súlyos testi sértést eredményező

balesetet okoz, és a káros eredmény a befolyásoltsággal ok-okozati összefüggésben van, akkor cselekményét a Btk. 236. §-ában meghatározott *járművezetés ittas állapotban vétségeként* kell minősíteni.

Ha a nem gépi meghajtású jármű vezetője vagy hajtója járművével úgy vesz részt a közúti forgalomban, hogy a szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van, de szeszes italtól nem befolyásolt, abban az esetben terhére az Sztv. 224. §-ában meghatározott *közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértését* kell megállapítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Az ittas vezetés szabálysértését követi el az aki, vasúti járművet úgy vezet, hogy szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó 0,3 mg/l véralkohol-koncentrációnak megfelelő szintű alkohol van?**
- 2. Az ittas vezetés szabálysértését követi el az aki, légi jármű vezetését engedi át olyan személynek, akinek szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó 0,9 ezrelék véralkohol-koncentrációnak megfelelő szintű alkohol van?**
- 3. Az ittas vezetés szabálysértéséhez szükséges feltétel-e az érintett járműre vonatkozó vezetői engedély megléte?**
- 4. Az ittas vezetés szabálysértése gondatlanságból is elkövető?**
- 5. Az ittas vezetés szabálysértését elkövetheti-e az a közúton közlekedő lovas fogathajtó, akinek szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó 0,3 mg/l véralkohol-koncentrációnak megfelelő szintű alkohol van?**

AZ ELSŐBBSÉG ÉS AZ ELŐZÉS SZABÁLYAINAK MEGSÉRTÉSE

„218. § Annak a járműnek a vezetője, aki az elsőbbségre vagy az előzésre vonatkozó szabályokat megszegi, szabálysértést követ el.”

A szabálysértés jogi tárgya a *közlekedés biztonsága* és az emberi élet, testi épség, egészség.

Elkövetési magatartás *az elsőbbségre vagy előzésre vonatkozó szabályok megszegése* (e tekintetben a KRESZ áthaladási elsőbbségre vonatkozó szabályait és az előzésre vonatkozó szabályt figyelembe venni).

A szabálysértést *bárki elkövetheti, aki a közúton járművet vezet.* ebből a szempontjából közömbös, hogy a jármű vezetője rendelkezik-e vezetői engedéllyel vagy, hogy az általa vezetett jármű gépi, avagy nem gépi meghajtású.

A szabálysértést *szándékosan és gondatlanul* is el lehet követni.

Az elsőbbség és előzés szabályainak megsértése szabálysértés esetén szükséges tisztázni a veszélyhelyzet kialakulásának közvetlenségét. Amennyiben ugyanis a szabályszegés következtében olyan helyzet alakul ki, melynek során más élete, testi épsége vagy egészsége közvetlen veszélybe kerül, a járművezető terhére az Sztv. 219. §-a szerinti közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértését kell a terhére megállapítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértés háttérében mely jogszabály előírásainak védelme húzódik meg?**

2. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértést bárki elkövetheti?
3. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértéshez szükséges feltétel-e az érintett járműre vonatkozó vezetői engedély megléte?
4. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértés gondatlanságból is elkövető?
5. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértést elkövetheti-e a közúton közlekedő lovas fogathajtó?

A KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS RENDJÉNEK MEGZAVARÁSA

„219. § (1) Aki a közúti közlekedés szabályait megszegi és ezzel másnak vagy másoknak életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki vagy könnyű testi sértést okoz, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában nem tekinthetők közúti közlekedési szabálynak a gyalogosra és az utasra vonatkozó rendelkezések.”

A szabálysértési tényállás *keretdiszpozíció*, melyet a KRESZ rendelkezései töltenek ki tartalommal. A szabálysértési tényállásban a *KRESZ előírások közül csak azok tekinthetők relevánsnak, amelyek a járművek egymáshoz, illetve a gyalogosok és járművek egymáshoz való viszonyát szabályozzák.*

A szabálysértési tényállás jogi tárgya a *közlekedés biztonsága*, valamint az élet, testi épség és egészség. Elkövetési magatartása a közúti közlekedés *KRESZ-ben szereplő szabályainak megszegése*. A szabálysértési tényállásban meghatározott elérendő eredmény *más életének, testi épségének, vagy egészségének közvetlen veszélyeztetése, vagy másnak könnyű testi sértés okozása*. E szempontjából közvetlen veszélynek minősül a *járművek közötti tényleges ütközés*, a jelentéktelen, lassú sebesség melletti koccanás kivételével. Amennyiben a jármű akármilyen sebességgel, de gyalogost üt el, vagy meglök, illetve ha a gyalogos az elütést csak hirtelen elugrással tudja elhárítani, megvalósulhat a szabálysértés (pl. a gyalogos, vagy az utas közvetlen veszélyt keltő, vagy könnyű testi sértést okozó közlekedési magatartása nem valósítja meg ezt a szabálysértési tényállást).

A *könnyű testi sértés*, mint eredmény tekintetében a Btk. rendelkezéseit kell alkalmazni, vagyis *a nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket* kell ilyennek tekinteni. Ebből a szempontjából a tényleges gyógytartamot kell figyelembe venni, amely orvosszakértői kérdés.

A szabálysértés elkövetési helye közút.

A cselekményt csak járművezetőként követhető el.

A KRESZ szabályok megszegése lehet szándékos vagy gondatlan, azonban az *eredmény tekintetében a szabálysértést csak gondatlanul lehet elkövetni.*

Ha az elkövető szándéka a közvetlen veszély létrehozására, mint eredményre is kiterjed, úgy cselekményét a Btk. 234. §-ában meghatározott közúti veszélyeztetés büntetettének kell minősíteni.

Amennyiben a KRESZ-t megszegő magatartás eredményeképpen a sértett nyolc napon túl gyógyuló, súlyos sérülést szenved, akkor a Btk. 235. §-a szerinti közúti baleset okozása vétség valósul meg.

Abban az esetben viszont, ha az elkövetőn kívül más személyre nem terjed ki a közvetlen veszély, vagy a járművezető csak saját magának okoz testi sértést, amennyiben súlyosabb szabálysértés nem valósul meg,

akkor az Sztv. 224. §-ában meghatározott a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértését kell megállapítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A közúti közlekedés rendjének megzavarása nem keretdiszpozíció?**
- 2. A közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértését bárki elkövetheti?**
- 3. A közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértés elkövethető-e könnyű testi sérítés okozásával?**
- 4. A közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértését követi el az, aki gondatlanságból 8 napon túl gyógyuló testi sérítés okoz?**
- 5. A közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértést eredménye tekintetében kizárólag gondatlanságból követhető el?**

ENGEDÉLY NÉLKÜLI VEZETÉS

„220. § Aki vasúti járművet, légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetőleg a közúti forgalomban olyan gépi meghajtású járművet vezet, amelynek vezetésére hatósági engedéllyel nem rendelkezik, továbbá aki e járművek vezetését ilyen személynek átengedi, szabálysértést követ el.”

A szabálysértési tényállás olyan *keretdiszpozíció*, amelyet a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet tölt ki tartalommal.

A szabálysértési tényállás jogi tárgya *a közúti közlekedés biztonsága és zavartalansága*, valamint az élet, testi épség, egészség.

A szabálysértés elkövetési magatartása az első fordulata esetén vasúti, légi, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép, illetve a közúti forgalomban gépi meghajtású jármű *vezetése a vezetésre jogosító hatósági engedély nélkül*. A második fordulata esetén *a vezetés átengedése olyan személy részére, aki engedéllyel nem rendelkezik*.

A szabálysértés *elkövetője* az lehet, aki a szabálysértési tényállásban szereplő járműveket arra jogosító hatósági *engedély nélkül vezet, vagy azt ilyen személynek átengedi*. Ez utóbbi esetben az *átengedőt és a vezetést átvevő személyt is* engedély nélküli vezetés szabálysértés követi el.

A szabálysértést kizárólag *szándékosan* lehet elkövetni.

Abban az esetben, ha a vezető vezetői engedély orvosi érvényessége lejárt, és azt nem hosszabbította meg a járművezető, úgy a cselekményt nem az engedély nélküli vezetés szabálysértésének minősül, hanem az Sztv. 224. §-ában meghatározott a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértéseként kell minősíteni. Ehhez hasonlóan szintén ez utóbbi szabálysértés valósít meg az a járművezető, aki a vezetés során a vezetői engedélyét nem tartja magánál.

Ha a jármű vezetését az üzemeltető vagy vezető olyan személynek engedi át, aki szeszes italtól befolyásolt állapotban van, vagy a vezetésre egyéb oknál fogva képtelen, nem az engedély nélküli vezetés szabálysértése, hanem a Btk. 238. §-a szerinti járművezetés tiltott átengedése vétség valósul meg.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az engedély nélküli vezetés keretdiszpozíció?
2. Az engedély nélküli vezetés szabálysértését bárki elkövetheti?
3. Az engedély nélküli vezetés szabálysértés elkövethető-e légi jármű vezetésére jogosító hatósági engedély nélküli vezetésével?
4. Az engedély nélküli vezetés szabálysértését követi el az, aki vezetéskor gondatlanságból nem tartja magánál az érvényes vezetésre jogosító hatósági engedélyét?
5. Az engedély nélküli vezetés szabálysértése kizárólag gondatlanságból követhető el?

ÉRVÉNYTELEN HATÓSÁGI ENGEDÉLLEL VAGY JELZÉSEL VALÓ KÖZLEKEDÉS

„221. § Aki érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel, illetve olyan járművel vesz részt a közúti forgalomban, amelynek a műszaki érvényességi ideje lejárt, szabálysértést követ el.”

A szabálysértési tényállás jogi tárgya a közlekedés biztonsága.

Elkövetési magatartásai közlekedés

- a) érvénytelen hatósági engedéllyel,
- b) érvénytelen hatósági jelzéssel,
- c) lejárt műszaki érvényességi idejű járművel.

A c) pont vonatkozásában megemlítendő, hogy e tényállási elem olyan keretjogszabály, amelyet a közúti járművek műszaki megvizsgálásáról szóló 5/1990. (IV. 12.) KÖHÉM rendelet tölt ki tartalommal. A rendelet az egyes járművek fajtájától függően eltérő mértékű határidőket állapít meg a műszaki érvényességi idejére vonatkozóan. Ezen érvényességi határidőt megelőzően végre kell hajtani a következő műszaki vizsgálatot, amely alapján kerülhet sor az új műszaki érvényességi határidő megállapítására, amelyet a jármű forgalmi engedélyének kell tartalmaznia. Ez szolgál alapjául a szabálysértés ezen fordulatának megállapításához akár egy rendőrségi ellenőrzés alkalmával is.

A szabálysértés elkövetője a jármű tulajdonosa, illetve üzemeltetője lehet.

A szabálysértés szándékosan és gondatlanul is elkövethető.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel közlekedés szabálysértését valósítja meg az, aki érvénytelen hatósági engedéllyel vesz részt a közúti forgalomban?
2. Az érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel közlekedés szabálysértését bárki elkövetheti?
3. Az érvénytelen hatósági engedéllyel, vagy jelzéssel közlekedés szabálysértése elkövethető-e légi jármű érvénytelen hatósági engedéllyel történő közlekedésével?
4. Az érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel közlekedés szabálysértését követi el az aki, üzemeltetőként olyan járművet közlekedtet a közúti forgalomban, amelynek lejárt a műszaki érvényességi ideje?
5. Az érvénytelen hatósági engedéllyel, vagy jelzéssel közlekedés szabálysértése kizárólag gondatlanságból követhető el?

VASÚTI ÁTJÁRÓN ÁTHALADÁS SZABÁLYAINAK MEGSZEGÉSE

„222. § Az a járművezető vagy állathajtó, aki járművével vagy állatával (állataival) a közlekedési szabályok szerinti tilalom ellenére a vasúti átjáróba hajt, vagy azon áthajt, szabálysértést követ el.”

A szabálysértés jogi tárgya a közlekedés biztonsága és a személy és vagyonbiztonság.

A szabálysértés elkövetési magatartásai a vasúti átjáróba történő

- a) behajtás, vagy
- b) áthajtás

járművel vagy hajtott állattal, tiltó jelzés ellenére.

Az elkövetési magatartáshoz irányadó jogszabályi előírásokat a KRESZ tartalmazza.

Leggyakrabban a fénySOROMPÓ piros jelzését figyelmen kívül hagyva valósul meg a szabálysértés. A vasúti átjáró biztosítására szolgáló jelzőberendezések a fénySOROMPÓ és a teljes sorompó. A KRESZ rendelkezik az eltérő biztosítási szintű vasúti átjárókon történő áthaladás szabályairól, az áthaladás sebességéről, valamint a megállási kötelezettségekről.

Aki megszegi az erre vonatkozó tilalmakat, elköveti e szabálysértést. A statisztikai adatok szerint, a fénySOROMPÓVAL biztosított vasúti átjárókban történő balesetek szinte kizárólagosan a tilos jelzés figyelmen kívül hagyása miatt következnek be.

A szabálysértés elkövetője kizárólag *járművezető vagy állathajtó* lehet, akire nézve a KRESZ hatálya kiterjed.

A szabálysértést *szándékosan és gondatlanul* is elkövethető.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A vasúti átjárón való áthaladás szabályainak megszegése szabálysértését valósítja meg az a járművezető aki, tilalom ellenére a vasúti átjáróba hajt, vagy azon áthajt?
2. A vasúti átjárón való áthaladás szabályainak megszegése szabálysértését bárki elkövetheti?
3. A vasúti átjárón való áthaladás szabályainak megszegése szabálysértése elkövethető-e állat áthajtásával?
4. A vasúti átjárón való áthaladás szabályainak megszegését követi el a lovas fogathajtó, amikor a vasúti fénySOROMPÓ piros jelzése ellenére áthajt a vasúti átjárón?
5. A vasúti átjárón való áthaladás szabályainak megszegése szabálysértését kizárólag gondatlanságból lehet elkövetni?

VERSENYTÁRS UTÁNZÁSA

„231. § (1) Aki a versenytárs hozzájárulása nélkül árut olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állít elő, amelyről a versenytárs, vagy annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruja ismerhető fel, vagy ilyen árut forgalomba hozatal céljából megszerez, tart, illetőleg forgalomba hoz, feltéve, hogy az áru értéke a százezer forintot nem haladja meg, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hatáskörébe tartozik.

(3) Az áru értékének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el és ezeket együttesen bírálják el.”

E szabálysértés alkalmazásában áru *a termék, az ingatlan, a szolgáltatás és a vagyoni értékű jog*. Termék alatt pedig minden birtokba vehető, forgalomképes ingó dolog és a dolog módjára hasznosítható természeti erő értendő. A szabálysértés megvalósulásának feltétele, hogy a versenytárs utánzását *százezer forintot meg nem haladó értékre kell elkövetni*. Ezen értékhatár meghaladása esetén már a Btk. 419. §-a szerinti versenytárs utánzása bűncselekménye valósul meg.

A szabálysértés *a gazdasági élet tisztaságát*, azon belül a versenytársak érdekeit védi.

A szabálysértés *elkövetési tárgya az áru*, amelyet jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állítanak elő olyan módon, hogy arról a versenytársat vagy annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruját fel lehet ismerni, vagyis *utánzott áru vagy hamisítvány*. Leggyakoribb az elnevezés vagy a megjelölés utánozása. Ezen kívül a külső megjelenési forma vagy a címkézés másolása is gyakran előfordul.

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* az áru

- a) előállítása,
- b) forgalomba hozatal céljából történő megszerzése, tartása és
- c) forgalomba hozatala.

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény alapján *tilos az árut, szolgáltatást a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel (ideértve az eredet-megjelölést is) vagy elnevezéssel előállítani vagy forgalomba hozni*, reklámozni, továbbá olyan nevet, megjelölést vagy árujelzőt használni, amelyről a versenytársat, illetőleg annak áruját szokták felismerni.

A szabálysértés *immateriális*, vagyis a tényállás megvalósulásához nem szükséges, hogy az adott árut akár egy fogyasztó is összetévesse a versenytárs árujával, elegendő, ha erre az áru objektíve alkalmas.

A szabálysértés *alánya bárki lehet*, aki versenytársi pozícióban van. E vonatkozásban a belföldi székhelyű, azonos tevékenységet végző vállalkozások esetében a versenytársi minőség megállapítása nem kétséges.

A szabálysértési tényállás megvalósulásának feltétele *a versenytárs hozzájárulásának hiánya*.

A szabálysértés kizárólag *szándékosan* követhető el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A versenytárs utánzása szabálysértését valósítja meg az aki, a versenytárs hozzájárulása nélkül, árut olyan elnevezéssel állít elő, amelyről a versenytárs, vagy annak jellegzetes árúja ismerhető fel?**
- 2. A versenytárs utánzása szabálysértését bárki elkövetheti?**
- 3. A versenytárs utánzása szabálysértése miatti eljárás kizárólag a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hatáskörébe tartozik?**
- 4. A versenytárs utánzása szabálysértését elkövetéséhez szükséges feltétel, hogy százezer forintot meg nem haladó értékre kell elkövetni?**
- 5. A versenytárs utánzása szabálysértését kizárólag gondatlanságból követhető el?**

DIPLOMÁCIAI MENTESSÉG

A diplomaták feladataik teljesítése érdekében mentességeket kapnak. Ezek azonban nem örökre szólóak, ha a *fogadó ország megítélésétől függően*, a mennyiben úgy látja, hogy fenntartásuk indokolatlan, jogszerűen meg is vonhatja.

A diplomáciai mentességek nem azonosíthatók a középkorias, Grotiustól származó területen kívüliség eszméjével, mely szerint adott állam képviselője kívül esik a fogadó állam fennhatóságán.

A hatályos magyar jogban a *diplomáciai kapcsolatokról Bécsben, 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés kihirdetéséről szóló 1965 évi 22. törvényerejű rendelet* tartalmazza az erre vonatkozó részletes szabályokat.

A diplomáciai mentesség lényegét tekintve nem ad többletjogosítványokat, hanem az adott ország állampolgáraihoz képest ad felmentést az alkalmazandó jogszabályi előírások alól, vagyis a *fogadó államnak tartózkodnia kell valamely egyébként alkalmazandó jogszabályok alkalmazásától* azokkal szemben, akiket a diplomácia mentesség megilleti. Az Sztv. is biztosítja a *diplomáciai és a nemzetközi jog alapján büntető joghatóság alóli mentességet élvező személyek vonatkozásában*, hogy e személyek szabálysértési felelősségre vonására a nemzetközi szerződés szabályai az irányadók

A diplomáciai mentességek három fő csoportba sorolhatók:

- a) személyi mentesség,
- b) közlekedési eszközök mentessége,
- c) épületek mentessége.

A *személyi mentességek* vonatkozásában megjegyzendő, hogy a diplomata hozzátartozója nem személyi vagy állományi tagja a nagykövetségnek, külképviseletnek, mégis az azonos háztartásban élő hozzátartozó kizárólag a *saját állama által vonható felelősségre, vagyis más állam joghatósága alól ki van vonva, még tranzit országokban is*. Amennyiben azonban a *házastárs a fogadó ország állampolgára is egyben, őrá nem vonatkozik ez a mentesség a fogadó országban*.

Szabálysértés esetén sem érheti korlátozás személyi szabadságában azt, aki diplomáciai mentességben részesül még tettenérés esetén sem. Tanúként sem idézhető az ilyen személy a szabálysértési eljárásban. Amennyiben azonban a *jogsértés ténye bizonyítottá válik, a fogadó állam Külügyminisztériuma berendeli* a mentességben részesülő diplomatát és tiltakozó jegyzéket adnak át neki, mely tartalmazza, hogy a fogadó országban milyen cselekményt követett el, mely a diplomáciai státuszával nem egyeztethető össze.

Ennek következtében „*persona non grata*”-vá (*nem kívánatos személlyé*) nyilvánítják. Ez azt eredményezi, hogy meghatározott határidőn belül el kell hagynia a fogadó országot. Ha ennek nem tesz eleget, a *határidő lejártakor diplomáciai mentessége megszűnik*, de ez nem visszamenőleges érvényességű, vagyis ezt követően sem vonható felelősségre azért a jogellenes megatartásáért, amit a határidő előtt, még a diplomáciai mentesség alatt követett el. Kizárólag az ettől az időponttól kezdődően elkövetett tetteiért vonható a fogadóállamban is felelősségre akár szabálysértés miatt is. Ez a közvetlen hozzátartozókra (pl. nagykövet gyermekére) is vonatkozik a mentesség megszűnését követően.

A *közlekedési eszközök mentessége* tekintetében a fogadó országban ezeket átrendszámozzák és ellátják okmánnyal a diplomáciai mentesség érdekében (pl. ha valaki lopott diplomata autóban utazik, de egyébként nincs diplomata státusza, nem illeti meg diplomáciai mentesség, tehát nem részesül védelemben sem a személy, sem az autó). Amennyiben azonban egy diplomata ül lopott autóban, az autót tőle elvehetik, de a diplomatát személyi szabadságában nem korlátozhatják (pl. nem tartóztathatják fel).

Az épületek mentesség alapján a hivatali épületet, de a lakás céljára szolgáló épületet is a követségi asylum (menedékjog) illeti meg (pl. Mindszenty József bíboros is évekig élt az USA budapesti nagykövetségén).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az Sztv. lehetővé teszi a diplomáciai és a nemzetközi jog alapján történő mentességet?
2. A külföldi állam nagykövetségének diplomatája Magyarországon szabálysértési felelősség alól mentességgel rendelkezik-e?
3. A külföldi állam nagykövetségénél dolgozó diplomatával azonos háztartásban élő hozzátartozója a diplomáciai mentesség alapján mentesül-e a szabálysértési felelősségre vonás alól?
4. Ha magyar állampolgár ellopja és vezeti egy külföldi állam diplomáciai képviselőjének autóját, a rendőrség szabálysértés miatt intézkedhet-e az autó megállítására, átvizsgálására és a vezetővel szemben?
5. A külföldi állam külképviseletének épülete mentességet élvez-e a szabálysértési hatóság intézkedései alól?

IV. BÜNTETŐELJÁRÁS ÉS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI JOGI ALAPISMERETEK

4.1. A büntetőeljárás jog fogalma, célja, jogforrásai, hatálya, szerkezete

A büntetőeljárás jog azon *jogi normáknak az összessége, amelyek meghatározzák, milyen eljárásban kell megállapítani, történt-e bűncselekmény, annak ki az elkövetője, az elkövetőt büntetőjogi felelősség terheli-e, kell-e rá büntetőjogi szankciót alkalmazni, vagy sem.*

A büntetőeljárás jog *célja, hogy meghatározza az eljárásban részt vevő személyek (alanyok) körét, jogaikat és kötelezettségeiket, az általuk elvégzendő vagy elvégezhető cselekményeket, az eljárás megindításának feltételeit, akadályait, az eljárásban érvényesítendő elveket, az eljárás szakaszait, az eljárás során hozható (hozandó) határozatokat, a jogorvoslatokat, az eljárás általános és speciális (különös, különleges) formáit.*

A büntetőeljárás jog jogforrásai megkülönböztethetjük abból a szempontból, hogy külső jogforrásról, vagy belső jogforrásról beszélünk. *Külső jogforrás* alatt érjük, azt, hogy az arra jogosult jogalkotó szerv milyen formában alkotja meg az alkalmazandó jogot, eszerint a büntetőeljárás jognak a következő jogforrásait ismerjük:

- a) törvény,
- b) rendelet:
 - ba) kormányrendelet,
 - bb) miniszteri rendelet.

Az államhatalom gyakorlásának *a polgárokra nézve egyik legsúlyosabb következményekkel járó ágát egyértelmű, hogy a legmagasabb szintű jogszabályban, tehát törvényben kell szabályozni.* A büntetőeljárás jog törvényi szintű szabályozásának indokoltsága az *Alaptörvény szabályozásából is levezethető*, mivel az állampolgárok alapvető jogait az Alaptörvény, mint alkotmányos szabályozás határozza meg és a büntetőeljárás e jogok korlátozására, gyakorlásuk megszüntetésére ad felhatalmazást és lehetőséget. *Az alkotmányos szabályok garantálják az alapvető jogokat, ezért törvénynek kell szabályoznia korlátozásukat, illetve a jogoktól való megfosztást.*

Az Országgyűlés, mint a törvényi szabályozás *belső jogforrása, a törvényhozó hatalom tudta nélkül* nem történhet meg a részletek megállapítása, ugyanis az alacsonyabb szintű jogszabályokkal akár oly erős kivételek, vagy akadályok megállapítása is lehetséges volna, amelyek az alkotmányos szabályok kijátszását eredményeznék.

A rendeleti szabályozásra a büntetőeljárás jog tekintetében kizárólag a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) felhatalmazása alapján van lehetőség. E *rendeleti szabályok belső jogforrásai* származékos jogalkotói jogkörben eljáró *Kormány és az egyes szabályozandó területek szakminiszterei (pl. a bírósági ügyintézők által ellátható egyes feladatokról szóló 56/2008. (III. 26.) Korm. rendelet, vagy a tanúk költségtérítéséről szóló 14/2008. (VI. 27.) IRM rendelet).*

A büntetőeljárás jog személyi és területi hatálya igazodik a büntetőjoghoz, vagyis ha valamely ügyben a magyar Btk.-t kell alkalmazni, akkor az eljárást is a magyar jog szerint folytatják le. Az eljárási jog azonban a Btk. normáit figyelembe véve tartalmazhat nemzetközi vonatkozású eljárásokra vonatkozó szabályokat (kiadatás, büntetőeljárás felajánlása, külföldi ítélet érvényének elismerése, büntetés végrehajtásának átvétele), ami részben a hazai büntető jogszabály hatályának érvényesítéséről való lemondást jelenti a nemzetközi együttműködés jegyében.

A büntetőeljárás jogszabály időbeli hatályának szabályai eltérnek a büntetőjog szabályaitól, ugyanis a büntetőeljárást az eljárás idejében hatályos törvény szerint kell lefolytatni, ezzel szemben a bűncselekményt főszabályként az elkövetés idején hatályos törvény szerint kell elbírálni.

A büntetőeljárás jog, annak kódexszerű szabályozását két fő részre szokás osztani, nevezetesen a statikus és a dinamikus részre. A kódex (Be.) statikus részét képezi az általános rész, amelynek rendelkezései általános természetűek (pl. a személyek, a bizonyítás), amelyek az egész eljárásra, az eljárás különböző szakaszaira vagy csak egy-egy szakaszra (pl. a különféle bírósági határozatok közös szabályai) irányadók. A dinamikus részben a Be. meghatározza, hogy mi történik az eljárásban a megindulásától a befejezéséig, vagyis leírja a feljelentéstől, a nyomozástól a perorvoslatig vagy a végrehajtásig terjedően a lehetséges eljárási eseményeket.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Hogyan határozható meg a büntetőeljárás jog fogalma?
2. Melyek a büntetőeljárás jog külső jogforrásai?
3. Melyek a büntetőeljárás jog belső jogforrásai?
4. A büntető eljárás jog időbeli hatálya hogyan érvényesül?
5. Milyen a Be. szerkezeti tagolódása?

A BÜNTETŐELJÁRÁS ALAPELVEI ÉS ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEI

A büntetőeljárás alapelvei meghatározzák a büntetőeljárás felépítésének és rendszerének legjellemzőbb vonásait, amelyek a büntetőeljárást teljes egészében meghatározzák és a törvényhozó az egész eljárás szerkezetét ezen elvek szerint alakítja ki. A jogalkotásban betöltött szerepük értelmében nem szülehetnek az alapelvekkel ellentétes jogszabályok. A jogalkalmazásban betöltött szerepük alapján, ha konkrét ügyben olyan helyzet áll elő, amelyre a jogalkotó nem számított, vagyis joghézag keletkezik, akkor az alapelvek alapján kell eljárni.

Az egyik legfontosabb alapelv a hivatalból való eljárás (officialitás) alapelve, amely a hatóságok kötelező eljárási kötelezettségét jelenti, meghatározott kivételektől eltekintve.

Senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, míg a bűnösséget a bíróság jogerős határozatában meg nem állapította. A vád bizonyítása a vádlót terheli. Megdönthető vélelmeknek minősül az ártatlanság vélelme, hiszen a büntetőeljárás során éppen azt vizsgálják, hogy az eljárás alá vont személy bűnös, vagy ártatlan. Az ártatlanságot lehet vélelmezni, a bűnösséget viszont minden esetben bizonyítani kell. E alapelvnek jelentősége, hogy egy kedvező objektív jogi helyzetet biztosít az eljárás alá vont személy részére, így jogaiban nem korlátozható, a jogszabály adta lehetőségeivel korlátlanul élhet, amelyeket a hatóság köteles biztosítani. Az eljárásban a bizonyítási teher a vádlóra hárul, azt az eljárás alá vont személyre nem háríthatja át. A bizonyítás során a kétséget kizáróan nem bizonyított tények nem értékelhetők a terhelt terhére.

A büntetőeljárásban a vád, a védelem és az ítélezés elkülönül. A bíróság ítélezése során a vád alapján jár el. A bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény alapján, amelyet a vád tartalmaz. A büntetőeljárásban három funkció (bűnüldözés, védelem, igazságszolgáltatás), ezen belül a bírósági eljárásban három feladat (vád, védelem, ítélezés) különül el.

A feladatmegoszlás megteremti a büntetőeljárás alanyai közötti munkamegosztást, nevezetesen

- a) vádol az ügyész,
- b) véd a védő,
- c) ítélik a bíróság.

Szorosan kötődik az eljárási feladatok megoszlásának elvéhez a *bíróság vádhoz kötöttsége*, ami azt jelenti, hogy a bíróság csak törvényes vád alapján járhat el, és csak olyan személy büntetőjogi felelősségéről dönthet, akivel szemben vádat emeltek, és csak abban a tényállásban, amit a vád tartalmaz. A *személyhez kötöttség* a meglepetésszerű eljárást akadályozza meg, vagyis azt eredményezi, hogy a bíróság kizárólag a vádban megjelölt személy felelősségéről dönthet.

Az ügyfélegyenlőség azt jelenti, hogy a bíróság előtt folyó eljárásban a bizonyítási eljárás tekintetében azonos jogok illetik meg a vádlót, a vádlottat és a védőt, tehát egyformán jogosultak kérdést feltenni, indítványokat, észrevételeket előterjeszteni.

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy *az ellene emelt vádról bíróság döntsön*. Bűncselekmény elkövetése miatt bárkinek a felelősségét megállapítani, és emiatt vele szemben *büntetést kiszabni egyedül a bíróság jogosult*.

A terheltet megilleti a *védelem joga*. A *védelemhez való jog alkotmányos jog*. A védelem joga egyrészt az azt jelenti, hogy a terhelt a büntetőeljárás egészére kiterjedő jogkörrel rendelkezik, és a hatóságok kötelesek biztosítani számára, hogy e jogait az eljárás során mindvégig gyakorolhassa, ezt együttesen az *anyag védelemnek tekintjük*. A terhelt érdekében védő is eljárhat az eljárás minden szakaszában, ez az ún. *alaki védelem*.

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy *szabadlábban védekezzen, ebben korlátozni csak akkor lehet, ha ennek valamilyen törvényes oka áll fenn*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A büntetőeljárás alapelveinek kizárólag a jogalkotásban érvényesülnek?**
- 2. Mit jelent az officialitás alapelve a büntetőeljárásban?**
- 3. Hogyan érvényesül az ártatlanság védelme a büntetőeljárásban?**
- 4. Mit jelent a bíróság vádhoz kötöttsége a büntetőeljárásban?**
- 5. A büntető eljárásban kit terhel a bizonyítás kötelezettsége?**

A BÜNTETŐ ÜGYEKBE ELJÁRÓ HATÓSÁGOK FELADATAI, HATÁSKÖRE ÉS ILLETÉKESÉGE

A bíróság az *igazságszolgáltatás szerve*, éppen ezért nem tekintjük „hatósági jogkör” gyakorlójának. Az ítékezésen kívül általában bíróság a nyomozás keretében *nyomozási bíróként dönt a szabadságelvonással, illetve szabadságkorlátozással járó kényszerintézkedésekről* (pl. a Be. szerint mindig a bíróság dönt az előzetes letartóztatás elrendeléséről, a lakhelyelhagyási tilalom elrendeléséről).

Első fokon a járásbíróság és törvényszék jár el.

Másodfokon jár el

- a) a törvényszék a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyekben,
- b) az ítélőtábla a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyekben,
- c) ha e törvény az ítélőtábla határozata elleni fellebbezést lehetővé teszi, a Kúria az ítélőtábla hatáskörébe tartozó ügyekben.

A *Kúria* rendes jogorvoslati bírósággént általában nem működik, de dönt:

- a perújítás megengedhetősége kérdésében az ítélőtábla által hozott határozatok elleni fellebbezések ügyében,
- az ítélőtábla által hozott és fellebbezéssel támadható, nem ügydöntő végzések elleni fellebbezések ügyében,
- a rendkívüli jogorvoslatok közül a felülvizsgálat, a törvényesség érdekében előterjesztett jogorvoslat és a jogegységi eljárás alá eső ügyekben.

Az eljárásra az a bíróság *illetékes, amelynek a területén a bűncselekményt elkövették*. A bíróságok illetékességi területét a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény határozza meg. Az eljárásra *az a bíróság is illetékes lehet, amelynek területén a terhelt lakik, ha az ügyész, a magánvádló vagy a pótmagánvádló ott emel vádat*.

A Be. szerint az „*ügyész a közvádló*”. Ez számos részfeladat teljesítését is jelenti (pl. nyomozás, annak felügyelete, vádemelés, vád képviselés).

Az ügyész hatásköre és illetékessége a bíróság hatásköréhez, illetékességéhez igazodik.

A *nyomozó hatóságok* feladatait a Be. nem szabályozza, alacsonyabb szintű jogszabályok rendezik az erre vonatkozó szabályozást.

A következő szervek rendelkeznek nyomozó hatósági jogkörrel:

- a *rendőrség* általános nyomozó hatóságként minden bűnügyben nyomozhat,
- az *ügyészség* bármikor minden bűnügyben nyomozhat, vannak azonban *kizárólag hatáskörébe* tartozó ügyek is,
- *Nemzeti Adó- és Vámhivatal* külön meghatározott bűncselekmények ügyében,
- a *hajó, illetve a légi jármű parancsnoka* külföldön lévő magyar kereskedelmi hajón vagy polgári légi járművön magyar állampolgár vagy bárki által elkövetett bűncselekmény miatt.

A Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet szerint a rendőrség nyomozó hatóságai helyi, területi, és központi szervekre tagolódnak.

A *helyi* nyomozó hatóság:

- a rendőrkapitányság,
- a vízrendészeti rendőrkapitányság.

A *területi* nyomozó hatóság:

- a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság,
- a Készenléti Rendőrség,
- a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság.

A *központi* nyomozó hatóságként az Országos Rendőr-főkapitányság működik.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Az elsőfokú eljárásban mely bíróságok ítéleznek?**
- 2. Az ítélőtábla jár el jogegységi eljárásban?**
- 3. A magánvádló indíthat eljárást annál a bíróságnál, amelynek területén a terhelt lakik?**
- 4. Általános nyomozóhatósági jogkörrel rendelkezik a Nemzeti Adó- és Vámhivatal a büntető-eljárásban?**
- 5. A Készenléti Rendőrség helyi nyomozó hatóságnak minősül?**

A BÜNTETŐELJÁRÁSBAN RÉSZTVEVŐ SZEMÉLYEK

A büntető eljárás gyakori résztvevői *a terhelt, a védő, a sértett és más személyek is*. Egyikük részvétele sem szükségszerűen kötelező a büntető eljárásban.

A Be. logikai menetét követve *összefoglaló megnevezésként használja a terhelt* kifejezést, amelyet

- a) a nyomozás során *gyanúsított*,
- b) a vádemelést követően *vádlott*,
- c) a jogerős marasztaló ítélet esetén *elítélt*

kifejezéssel illet.

A terheltet szokás a büntetőeljárás *központi alanyának „főszemélyének” is tekinteni*, hiszen a büntetőeljárás legfontosabb célja a bűncselekményt elkövető személy felderítése és felelősségre vonása.

A védő a terhelt érdekében eljáró személy, ám nem kizárólag képviselő, hanem önálló jogosítványokkal rendelkező személy. A Be. alapján a terhelt érdekében *kirendelés* (kötelező védelem) vagy *meghatalmazás* alapján kizárólag ügyvéd járhat el védőként. Bizonyos esetekben a Be. *kötelezővé* teszi a védelmet.

A bűncselekmény áldozata, a bűncselekmény eredményeképpen jog- vagy érdeksérelmet szenvedett személy, vagyis a *sértett*. *A sértett halála esetén* a sértetti jogokat a sértett egyenesági rokona, házastársa, vagy törvényes képviselője gyakorolhatja.

A magánvádló az a sértett, aki a büntető eljárásban maga képviseli a vádat. Erre akkor kerülhet sor, ha a bűncselekmény magánindítványra üldözendő (pl. könnyű testi sértés, rágalmazás, becsületsértés). A magánvádló eljárásjogi helyzete alapján egyrészt *megilletik bizonyos ügyféli jogok*, de ugyanakkor terhelik a *vádlói helyzetből adódó köteleességek* is. A bizonyítási őt terheli, eljárását azonban kevesebb formakényszer jellemzi, mint az ügyészt (pl. nem készít vádiratot).

A magánfél olyan sértett, aki a büntető eljárásban érvényesít polgári jogi igényt ("kárigényt"), amiatt a bűncselekmény miatt, amelyet a bíróság a büntető eljárás keretében elbírál.

Egyéb érdekelt az a korábbiakban még nem említett személy, *akinek jogára vagy jogos érdekére a büntetőeljárásban hozott határozat közvetlen kihatással lehet* (pl. a lefoglalt dolog tulajdonosa).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A terheltet a nyomozás során a Be. vádlottként nevesíti?**
- 2. A terhelt védelmét milyen módokon képviselheti a védő?**
- 3. Magánvádló mely esetekben képviselheti a vádat?**
- 4. A pótmagánvádló a rendőrségi nyomozóhatóság jogköreit gyakorolja?**
- 5. Az ügyész jogosult a magánvádas eljárásban a vád képviselőjére?**

A BIZONYÍTÁSI ESZKÖZÖK

A bizonyítási eszközök legelterjedtebb felosztása a bizonyítékok forrásaiból indul ki és ennek megfelelően megkülönbözteti

- a) *személyi*,
- b) *tárgyi*,
- c) *eljárás cselekmény formájában testet öltő*

bizonyítási eszközöket.

A személyi bizonyítási eszközök sorában *a tanú és a tanú vallomása*, amelyik az egyik legjelentősebb bizonyítási eszköz. *Kihallgatási tilalom érvényesül az abszolút mentességi okok tekintetében, vagyis*

- lelkész, egyházi személy (pl. amit gyónási titokként megismer),
- védő (védenca ügyében),
- tanúzási képességre kiható testi vagy szellemi állapot (pl. vak személy arra vonatkozóan, hogy mit látott),
- államtitok vagy szolgálati titok esetén, erre vonatkozó felmentés hiányában.

Ezekben az esetekben az érintett személyek tanúként nem hallgathatók meg.

A relatív mentességi okok esetében a vallomást az érintett személy jogosult megtagadni.

Ezek a következők:

- hozzátartozói viszony,
- önvád, vagy hozzátartozó vádolása,
- egyéb foglalkozásból vagy közmegegyezésből eredő titoktartás erre vonatkozó felmentés hiányában.

Szakértő az a személy, aki a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelemmel rendelkezik.

A terhelt vallomástételéhez meg kell teremteni a lehetőséget és ezt bármikor biztosítani kell.

Kényszer azonban közvetve, akár pszichés módon sem alkalmazható a terhelttel szemben vallomásának kikényszerítésére. Beismerő vallomás esetén is be kell szerezni az egyéb bűnösséget alátámasztó bizonyítékokat is. A kihallgatás *kezdetekor* tisztázandó, élni kíván-e hallgatás jogával, ez külön jegyzőkönyvezendő.

A gyanúsított *kihallgatása során* a gyanúsítás ténybeli és jogi alapját közölni kell, és tájékoztatást kell adni a védővel kapcsolatos jogairól. Ezt követően kerülhet sor a kérdések megfogalmazására.

Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan tárgy (dolog), amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen tárgyi bizonyítási eszköznek minősülhetnek

- a bűncselekmény eszköze (pl. kés, robbanóanyag),
- a bűncselekmény elkövetési tárgya (pl. lopott műkincs),
- a bűncselekmény eredménye (pl. hamis okirat),
- a bűncselekmény nyomhordozója (pl. véres ruha, ujjnyomot tartalmazó pohár).

A bizonyítási eljárások körébe tartozik:

- a szemle,
- a helyszíni kihallgatás,
- a bizonyítási kísérlet
- a felismerésre bemutatás
- a szembesítés és
- a szakértők párhuzamos kihallgatása.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A bizonyítási eszközök hogyan csoportosíthatók?**
- 2. A felismerésre bemutatás tárgyi bizonyítási eszköznek minősül?**
- 3. A lelkész kihallgatható arra vonatkozóan, amit gyónás során ismert meg?**
- 4. A tanú köteles vallomást tenni, ha azzal hozzátartozóját vádolná meg bűncselekménnyel?**
- 5. A tárgyi bizonyítékok körébe tartozik a hamis, vagy hamisított okirat?**

4.2. A büntető eljárás menete

A BÜNTETŐELJÁRÁS A KÖVETKEZŐ HÁROM SZAKASZBÓL ÁLL:

- a) nyomozati szak (rendszerint a rendőrség végzi),
- b) ügyészi szak (az illetékes ügyészség, mint vádhatóság jár el),
- c) bírósági szak (az illetékes bíróság előtt zajlik az eljárás).

A büntetőeljárás *közvadra üldözendő* bűncselekmények esetén mindig *nyomozással* kezdődik. A terhelt fél számára a büntető eljárás *a gyanúsítással kezdődik*. Ezt megelőzheti a *feljelentés*, vagy valamilyen helyszíni intézkedés, egyéb nyomozati tevékenység, még az is előfordulhat, hogy a tanúkat előbb hallgatják meg, mint a gyanúsítottat. A feljelentésről a nyomozati szakaszban a nyomozóhatóság dönt a beérkezést követő 3 napon belül.

A nyomozást a lehető legrövidebb időn belül, azonban legfeljebb az ennek elrendelésétől, vagy megindulásától számított *2 hónapon belül be kell fejezni*. Az ügy bonyolultságára tekintettel, vagy ha a nyomozás során elháríthatatlan akadály merült fel *legfeljebb 6 hónappal ezt a határidőt az ügyész meghosszabbíthatja*. Ezt követően az ügyészség vezetője jogosult a nyomozást legfeljebb a megindulásától számított *1 évig meghosszabbítani*. Az egy éven túli nyomozás meghosszabbítására *2 évig a felettes ügyészség vezetője, azt követően pedig a legfőbb ügyész jogosult*. A nyomozó hatóság dönthet úgy, hogy megfelelő bizonyítottság hiányában *az ügyet megszünteti*, és dönthet úgy is, hogy *az ügy iratait a vádhatóságnak (ügyészségnek) megküldi vádemelési javaslattal*.

Ekkor veszi kezdetét az ügyészi szak, ahol a bizonyítékok megvizsgálását követően az ügyészség *30 napon belül vádat emel, a vádat ejti, vagy utasítást ad a nyomozóhatóságnak további bizonyítékok beszerzésére*. Az ügyész *további opportunistá döntéseket is hozhat, ha feltételei fennállnak* (pl. a nyomozás megszüntetése, felfüggesztése, közvetítői eljárásra utalás, vádemelés elhalasztása). A határidőt kivételes esetekben *az ügyészség vezetője 30 nappal, a felettes ügyész 90 nappal meghosszabbíthatja*. Vádemelés esetén a vádiratot és az ügy további iratait felterjeszti az illetékes bíróságnak.

A bíróság a vádirat alapján megindítja a bírói eljárást, a vádiratot kézbesíti a vádlottnak, *30 napon belül előkészítő cselekményeket tehet és megidéri a vádlottat, védőt* és egyéb közreműködőket az ügy első tárgyalására. Az eljárás főszabály szerint a járásbíróság, vagy a törvényszék kompetenciájába tartozik. Az első tárgyalást a vádirat, illetve a feljelentés megérkezését követő 60 napon belüli időpontra kell kitűzni. *A bizonyítási eljárás végén a bíróság ismét megvizsgálja*, hogy szükséges-e az ügy áttétele más bírósághoz, vagy az ügy egyesítése, elkülönítése indokolt-e, vagy az eljárás felfüggesztésére okot adó körülmény fennáll-e. A bizonyítás eredményének ismeretében *az ügyész a vádat elejtheti, vagy módosíthatja*.

A fellebbezés, mint rendes jogorvoslat folytán *másodfokú bírósági eljárás* indul, amelynek keretében, ha Be. nem zárja ki tárgyalást kell tartani, amelynek határnapját a fellebbezés másodfokú bírósághoz történő érkezését követő 60 napon belüli időpontra kell kitűzni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A büntető eljárás menete mely fő szakaszokra osztható?
2. A nyomozati szakaszt fő szabály szerint az ügyészség végzi?
3. A bírói szakaszban a terheltet a Be. elítéltként nevesíti?
4. A nyomozást legkésőbb az elrendelésétől számított 2 hónapon belül be kell fejezni?
5. Az ügyész jogosult-e az ügyet közvetítői eljárásra utalni, ha annak feltételei fennállnak?

A SZABADSÁGVESZTÉS-BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK CÉLJA

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL törvény (a továbbiakban: Btv.) 83. §-a alapján a „szabadságvesztés végrehajtásának célja az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen beilleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának célja a társadalom védelme érdekében az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése.”

Ennek értelmében a kiszabott szabadságvesztés végrehajtása egyértelműen az egyéni megelőzés céljának szolgálatában áll. A fenti rendelkezés egyértelműen kiemeli

- a) a szabadságelvonás során a joghátrány érvényesítését és
- b) a reintegrációt (a társadalomba történő visszailleszkedés elősegítését).

Ezeket tekinthetjük tehát e büntetési nem végrehajtási céljának. Azt azonban, hogy az elítélt a társadalom jogkövető tagjává váljon, vagyis tartózkodjon újabb bűncselekmény elkövetésétől a feltételes szabadságvesztés lehetőségének kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés tekintetében a Btv. nem tekinti releváns célnak. Ugyanis a Btv. különbséget tesz a határozott idejű és a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés között, az utóbbi vonatkozásban speciális célként *kizárólag a joghátrány érvényesítését* határozza meg a társadalom védelme érdekében.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának céljaként tekinthető-e az elítélt társadalomba történő sikeres beilleszkedésének elősegítése?
2. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának nem célja az ítélet szerinti joghátrány maradtalan érvényesítése?
3. A feltételes szabadságra bocsátás kizárásával történt életfogytig tartó szabadságvesztés esetében hogyan módosul a büntetés végrehajtásának célja?
4. A joghátrány érvényesítése a kizárólagos büntetés-végrehajtási cél a határozott idejű szabadságvesztésre ítélt tekintetében?
5. A reintegrációs tevékenység nagymértékben elősegítheti a kiszabott szabadságvesztés joghátrányának érvényesítését?

A SZABADSÁGVESZTÉS-BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK RENDJE (FEGYHÁZ, BÖRTÖN, FOGHÁZ), ELZÁRÁS ÉS SAJÁTOSSÁGAI

A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának rendje a büntetés-végrehajtási szervezet feladatkörébe tartozó, a személyi szabadság elvonása végrehajtásának módjai, t valamint folyamatát jelenti.

A Btk. értelmében, ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, elvégzi a főbb körülmények mérlegelése alapján az ítélt elsődleges osztályozását, vagyis azt, mely végrehajtási fokozatba kerüljön az ítélt, ez pedig lehet fegyház, börtön vagy fogház.

A fegyház a szabadságvesztés legszigorúbb végrehajtási módja. Az ide kerülő elítélt életrendje részleteiben meghatározott, állandó irányítás és ellenőrzés alatt áll. Eltávozása kizárólag kivételes esetben engedélyezhető. Biztonsági szempontból a büntetés-végrehajtási intézeten belül a számára kijelölt helyen történő mozgása, zárkája ajtajának nappali nyitva tartása, a magánál tartható tárgyak köre, kapcsolattartásának gyakorisága

és tartama, a személyes szükségleteire fordítható összeg mértéke eltérő, a juttatásainak köre bővíthető, a fokozatosság elvét figyelembe véve.

A *börtön* fokozat esetén az elítélt életrendje *meghatározott, de már nem minden részletre kiterjedően, irányítása és ellenőrzése kötelező*. Részére kivételesen engedélyezhető az eltávozás és külső munkáltatásban is részt vehet. A fegyházhoz képest mozgására enyhébb szabályok irányadóak (pl. szervezett programokon már szabadon is mozoghat).

A *fogház* a szabadságvesztés *legenyhébb* végrehajtási módja. Életrendje kizárólag *részben meghatározott, a reintegráció kivételével a szabadidejét saját belátása szerint használhatja fel*. Eltávozáson részt vehet és külső munkáltatása is engedélyezhető. A börtönhöz képest a mozgása kevésbé korlátozott.

Az *elzárás* a szabadságvesztés, mint legsúlyosabb büntetés, és a szabadságelvonással nem járó szankciók közötti átmenetet képező büntetés. Elzárást kizárólag törvényi rendelkezés alapján bíróság szabhat ki tárgyaláson. Végrehajtására pedig főszabály szerint az erre kijelölt büntetés-végrehajtási intézetben kerül sor. A Btk. és az Sztv. elzárásra vonatkozó szabályai alapján a kiszabás jogcíme szerinti a következő elzárásokat különböztethetjük meg:

- a) *büntetőjogi elzárás* kisebb súlyú bűncselekmények elkövetése esetén (időtartama minimum 5 nap maximum 90 nap, fiatalkorúak esetén minimum 3 maximum 30 nap),
- b) *szabálysértési elzárás kivételes büntetés szabálysértések esetében,*
- c) *pénzbírság helyébe lépő szabálysértési elzárás,*
- d) *közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárás,*
- e) *rendbírság helyébe lépő elzárás.*

Az elzárás végrehajtására a *fogház fokozatra érvényes szabályok* az irányadók.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A fegyházban az elítélt nem áll állandó irányítás és ellenőrzés alatt?**
- 2. A fogház a szabadságvesztés legszigorúbb végrehajtási módja?**
- 3. Az elzárás a szabadságvesztés és a szabadságelvonással nem járó szankciók közötti átmenetet képező büntetés?**
- 4. Az elzárás végrehajtására a fegyház fokozatra érvényes szabályok vonatkoznak?**
- 5. A büntetőjogi elzárás időtartama legalább 5 nap, fiatalkorúak esetén minimum 3 nap?**

A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETEK ALAPVETŐ FELADATAI

A büntetés-végrehajtási szervezet feladatait garanciális követelményként törvényben kell meghatározni. Ennek megfelelően alkotta meg az Országgyűlés a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény (a továbbiakban: Bvsztv.)

A Bvsztv. szerint a *büntetés-végrehajtási intézetek (a továbbiakban: intézetek) alapvető feladatai* a következők szerint összegezhető:

- a) szabadság-elvonással járó büntetések végrehajtása (országos büntetés-végrehajtási intézetek által),
- b) előzetes letartóztatás végrehajtása (megyei büntetés-végrehajtási intézetek által),
- c) szabálysértési elzárás végrehajtása (végrehajtására kijelölt intézetek),
- d) a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatok végrehajtása.

Az intézetek a büntetések és az intézkedések jellegére, a végrehajtási fokozatokra, a fogvatartottak életkorára, nemére és a végrehajtás egyéb sajátos körülményeire tekintettel alapíthatók.

A Bvsztv. szerint az intézetet a *parancsnok* vezeti, aki

- felelős az intézet feladatainak a törvényes végrehajtásáért, annak rendjéért és biztonságáért,
- gyakorolja a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló jogszabályokban meghatározott jogait, ellátja az ebből eredő kötelezettségeit,
- kapcsolatot tart azon társadalmi szervezetekkel, amelyek a fogvatartás körülményeinek a figyelemmel kísérésére, a szabadulás után a társadalomba való beilleszkedés elősegítésére, a karitatív tevékenység végzésére, továbbá az egyéb büntetés-végrehajtási feladatok segítésére jöttek létre, továbbá elősegíti ezek tevékenységét és biztosítja az intézet részéről szükséges feltételeket,
- felelős az intézet gazdálkodásáért, a költségvetés előkészítéséért és végrehajtásáért, a számviteli rend betartásáért,
- ellátja a hivatásos állománnyal kapcsolatos parancsnoki feladatokat, jogszabályban meghatározottak szerint munkáltatói jogokat gyakorol a személyi állomány tagjai felett,
- képviseli az intézetet.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az intézetek alapvető feladati közé tartozik az előzetes letartóztatás végrehajtása?
2. A szabálysértési elzárás végrehajtása nem az intézetek feladata?
3. Az intézet parancsnoka felelős az intézet gazdálkodásáért?
4. Az intézet parancsnokának felelősségi körén kívül esik az intézet képviselete?
5. Az intézet parancsnoka munkáltatói jogokat gyakorol a személyi állomány tagjai felett?

4.3. A feltételes szabadságra bocsátás, a végrehajtási fokozat megváltoztatása, valamint az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának, és az átmeneti részlegre helyezés szabályai

A Btk. szerinti *feltételes szabadságra bocsátásról a büntetés-végrehajtási bíró az intézet előterjesztése alapján, a feltételes szabadságra bocsátás lehetséges időpontja előtt az elítélt meghallgatása után határoz.*

A büntetés-végrehajtási bíró a határozott ideig tartó szabadságvesztésből *feltételes szabadságra bocsátott elítélt pártfogó felügyeletét rendelheti el*, és az elítélt számára a külön magatartási szabályokat írhat elő. Amennyiben a büntetés-végrehajtási bíró az elítéltet nem bocsátotta feltételes szabadságra, *a feltételes szabadságra bocsátást az elítélt vagy védője is kezdeményezheti*. Ez esetben a kérelmet az intézet, értékelő véleményével és javaslatával *harminc napon belül továbbítja* a büntetés-végrehajtási bíróhoz. Ha a büntetés-végrehajtási bíró *az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltet nem bocsátotta feltételes szabadságra, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét legkésőbb két év múlva, azt követően évente megvizsgálja*. A feltételes szabadságra bocsátásról *soron kívül kell határozni*, ha az előzetes fogvatartásban, vagy házi őrizetben töltött időre figyelemmel az elítélt *az ítélet jogerőre emelkedésekor feltételes szabadságra lenne bocsátható*.

A Bvtv. lehetővé teszi a *szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatását*, valamint az enyhébb fokozat kijelöléséről szóló határozat hatályon kívül helyezését is, amely iránt *az intézet tesz előterjesztést a bün-*

tetés-végrehajtási bíróhoz. A szabadságvesztés enyhébb végrehajtási fokozatának kijelölését *leghamarabb az elítélt befogadását követő hat hónap elteltével az elítélt vagy védője is kezdeményezheti*. Ilyen esetben az intézet a kérelmet értékelő véleményével és javaslatával együtt *tizenöt napon belül továbbítja* a büntetés-végrehajtási bíróhoz. Enyhébb végrehajtási fokozat kijelölésére vonatkozó előterjesztés esetén a büntetés-végrehajtási bíró *az elítélt meghallgatását mellőzheti*.

A fogház vagy a börtön végrehajtásának általános szabályainál *enyhébb szabályok alkalmazása*, illetve alkalmazásuk megszüntetése iránt *az intézet tesz előterjesztést a büntetés-végrehajtási bírónak*. Az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását *az elítélt vagy védője is kezdeményezheti*. Ez esetben a kérelmet *az intézet tizenöt napon belül továbbítja* a büntetés-végrehajtási bíróhoz. Az előterjesztés tárgyában a büntetés-végrehajtási bíró *az iratok alapján* hozhatja meg a döntést, kivéve, ha az elítélt vagy a védő által benyújtott kérelem alapján *meghallgatást tart*.

Az elítéltet, ha büntetését fegyház- vagy börtönfokozatban tölti és a szabadságvesztésből *legalább öt évet kitöltött*, a társadalomba való beilleszkedés elősegítése érdekében, *a várható szabadulása előtt legfeljebb két évvel átmeneti részlegre lehet helyezni*. Az átmeneti részleg az elítéltra irányadó *büntetés-végrehajtási szabályok enyhíthetők*.

A büntetés-végrehajtási bíró eljárása során *végzést hoz*, amely ellen fellebbezésnek van helye. A büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni *fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsa* tanácsülésen, bizonyítás felvétele esetén tárgyaláson bírálja el. Az erre vonatkozó részletes szabályokat a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL törvény tartalmazza.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A büntetés-végrehajtási bíró elrendelheti-e a feltételes szabadságra bocsátott elítélt pártfogó felügyeletét?**
- 2. Ha a büntetés-végrehajtási bíró az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltet nem bocsátotta feltételes szabadságra, ennek lehetőségét minden évben meg kell vizsgálnia?**
- 3. A szabadságvesztés enyhébb végrehajtási fokozatának kijelölését az elítélt legkorábban a befogadását követő 1 év elteltével kezdeményezheti?**
- 4. Az elítélt kezdeményezése alapján az enyhébb szabályok alkalmazása iránti kérelmet az intézet tizenöt napon belül továbbítja bíróhoz?**
- 5. A törvényszéken működő büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni fellebbezést az ítéltábla bírálja el?**

A FOGVATARTOTTAK (ELÍTÉLTEK ÉS ELŐZETESEN LETARTÓZTATOTTAK) JOGAI ÉS KÖTELEZETTSÉGEI

A Btvv. az alábbi *jogosultságokat* emeli ki az alaprendelkezésekről szóló fejezetében:

- a.) a jogérvényesítési jogot,
- b.) a védelemhez és a képviselőhöz való jogot,
- c.) az anyanyelvhasználathoz és a tájékoztatáshoz való jogot,
- d.) az iratbetekintés és másolatkészítési jogot.

A Btvv. elkülöníti *a védelemre és a képviselőre vonatkozó szabályokat*, egyértelmű helyzetet teremtve ezáltal, hogy ki milyen ügyben járhat el, ki hatalmazhat meg védőt.

Védő meghatalmazására vagy kirendelésére büntetés-végrehajtási ügyben van lehetőség.

Az elítélt és az előzetesen letartóztatott a védővel írásban és szóban, továbbá személyesen is, ellenőrzés nélkül érintkezhet. *Képviselő meghatalmazására* a fogvatartással kapcsolatos, nem büntetés-végrehajtási ügyben van lehetőség. A képviselővel szóban, írásban és személyesen *ellenőrzés mellett érintkezhet* az elítélt és az előzetesen letartóztatott. A Bvtv. a *nem magyar állampolgár* esetén továbbra lehetőséget nyújt arra, hogy az elítélt vagy az előzetesen letartóztatott az államának *diplomáciai vagy konzuli képviseletéhez forduljon*. *A hontalan fogvatartott jogosult az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságához fordulni és annak képviselőjével kapcsolatot tartani.*

A Bvtv. rögzíti, hogy a magyar nyelv nem tudása miatt az elítéltet és az előzetesen letartóztatottat nem érheti hátrány és mind írásban, mind szóban *használhatja az anyanyelvét*, regionális vagy nemzetiségi nyelvét, illetve az általa ismert más nyelvet. A Bvtv. meghatározza az írásbeli tájékoztató kötelező tartalmi elemeit. Írásban kell tájékoztatni a fogvatartottat többek között *a panaszjogról és a jogorvoslati lehetőségekről, a védelemhez való jogról, az irat betekintési jogról, a kapcsolattartás formáiról*. Ezt a tájékoztatást a fogvatartottak maguknál tarthatják.

A Bvtv. *az iratbetekintés és a másolatkészítés körében utal* Be. vonatkozó rendelkezéseire, mint alkalmazandó rendelkezésekre.

Az elítélt személyre a büntetés-végrehajtási jogviszony a végrehajtás teljes tartamára a törvényben megállapított kötelezettségekkel terheli. Ezek közül a lényegesebbek az alábbiak:

- a szabadságvesztést a számára kijelölt helyen letölteni,
- a büntetés-végrehajtás rendjét megtartani és a kapott utasításokat végrehajtani,
- a számára kijelölt munkát elvégezni,
- az intézet tisztántartásában, karbantartásában és ellátásában díjazás nélkül alkalomszerűen részt venni,
- az előírt forma- és egyéb ruházatot viselnie,
- a tartására fordított költséghez hozzájárulni,
- tőrni, hogy a munkadíjából a szabadulás idejére tartalékolandó összeget levonják.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A fogvatartottnak joga van a védelemhez és a képviselethez?**
2. **Az elítélt képviselőjével szóban, írásban és személyesen ellenőrzés nélkül érintkezhet?**
3. **Az elítélt használhatja az anyanyelvét?**
4. **Az elítélt köteles a szabadságvesztést az általa választott helyen letölteni?**
5. **Az elítélt köteles a számára kijelölt munkát elvégezni?**

AZ ELÍTÉLTEK ÉLELMEZÉSI, RUHÁZATI, ANYAGI, EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSÁNAK FŐBB SZABÁLYAI

Az elítéltek közérzetét befolyásoló, az intézet rendje és biztonsága szempontjából is fontos tényező *az élelmezés* minősége, változatossága és mennyisége, emellett a megfelelő ellátás hozzájárul az egészségük, munkaképességük megőrzéséhez. A Bvtv. előírása szerint az elítéltek részére legalább napi háromszori étkezést és ezen belül legalább egy alkalommal meleg ételt kell biztosítani. Az étkeztetéssel kapcsolatos minőségi követelmények egyike *az étrend változatossága*. Az élelmezésnél az intézet lehetőségein belül figyelemmel kell lenni *az elítélt vallási igényeire*.

A Bvtv. rendelkezése szerint az elítéltet *az évszaknak megfelelő formaruhával, alsóruhával, lábbelivel kell ellátni*. Ha az intézet ideiglenesen nem tud formaruhát biztosítani, ennek idejére az elítélt saját ruháját viselheti.

A fogvatartottak *ugyanolyan szintű egészségügyi ellátásra jogosultak*, mint bárki a társadalomban a szabadon élők között. A *betegjogok* az elítélteket is megilletik, azonban a büntetés-végrehajtási jogviszonyból eredő módosulásokkal. A büntetés-végrehajtási jogviszonyból eredően *korlátozódik az elítélt azon joga, hogy egészségügyi szolgáltatót, illetve orvost válasszon*. Az elítélt *sürgősségi orvosi ellátását* elsősorban a büntető-végrehajtási orvosnak kell elvégeznie, de ha az ellátásra munkaidőn túl vagy munkaszüneti napon van szükség, akkor a készenléti szolgálatot teljesítő orvos, illetve háziorvosi ügyeleti szolgálat, a sürgősségi ügyeleti szolgálat vagy a mentőszolgálat biztosítja az ellátást.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Az élelmezésnél az intézet lehetőségein belül figyelemmel kell venni az elítélt vallási igényeit?**
- 2. Az elítélt megfelelő formaruha, alsóruházat, lábbeli viseléséről köteles gondoskodni?**
- 3. A fogvatartottak ugyanolyan szintű egészségügyi ellátásra jogosultak, mint egyébként szabadon élők?**
- 4. Az elítéltnak nem korlátozott az a joga, hogy szabadon válasszon orvost?**
- 5. Az elítélt sürgősségi orvosi ellátását a büntető-végrehajtási intézeten kívül kell elvégezni?**

AZ ELÍTÉLTEK BEFOGADÁSA, SZABADÍTÁSA

A szabadságvesztés végrehajtásának előfeltétele a jogerős bírói ítélet. A szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére alapvetően háromféle módon kerülhet sor:

- a) azonnali fogamatba vétellel,
- b) a végrehajtási sorrend érvényesítésével,
- c) a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP) felhívásával.

Azonnali fogamatba vételre két esetben kerül sor:

- előzetes letartóztatásban lévő terhelt esetén a szabadságvesztést kiszabó határozat jogerőre emelkedését követő nappal, illetve
- ha a bíróság a szabadságvesztés végrehajtásának azonnali fogamatba vételét rendelte el.

A végrehajtási sorrend érvényesítésével kell a szabadságvesztés végrehajtását fogamatba venni abban az esetben, ha a szabadságvesztést kiszabó határozat jogerőre emelkedésekor a terhelt más ügyben kiszabott szabadságvesztést, elzárást, javítóintézeti nevelést vagy szabálysértési elzárást tölt.

Ha a *BVOP felhívásával* kezdi az elítélt a szabadságvesztés végrehajtását, akkor a BVOP a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére, az intézet kiválasztásánál figyelembe veszi a kiszabott szabadságvesztés tartamát és végrehajtási fokozatát, az elítélt állandó lakóhelyét, azt, hogy az elítélt visszaeső-e, és a telítettséget. A kijelölt intézetben a szabadságvesztést *kiszabó határozat jogerőre emelkedését követő három hónapon belül kell az elítéltnak megkezdenie a büntetése letöltését*. A BVOP köteles *szoron kívül felhívnia az ötévi, vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésre ítéltet, illetve a többszörös visszaesőket* a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére. A BVOP felhívását úgy kell kiküldeni, hogy az elítélt azt a *jelentkezési kötelezettség előtt legalább tizenöt nappal korábban megkapja*.

A befogadás jogszerűségének két feltétele, *a befogadás alapjául szolgáló iratok megléte és az elítélt személyazonosságának kétséget kizáró megállapítása*.

A szabadítás valamennyi formájának közös jellemzője, hogy *az elítélt az intézet elhagyásával visszaszerzi személyes szabadságát* és visszanyeri mindazokat az állampolgári jogait, amelyek gyakorlásában a szabadságvesztés korlátozta, vagy amelyek ez idő alatt szüneteltek, amennyiben az ítélet, vagy jogszabály további korlátozásokat nem tartalmaz.

A szabadságvesztésből szabadítás történhet:

- a szabadságvesztés tartamának lejártakor,
- feltételes szabadságra bocsátással,
- a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakításával,
- kegyelemmel.

A szabadítás általános formája az, amikor az elítéltet a szabadságvesztés tartamának lejártakor elbocsátják az intézetből.

A *feltételes szabadság* funkciója az elítélt érdekelte tétele a büntetés célja megvalósításában való együttműködésben, valamint a társadalomba való fokozatos visszavezetés elősegítése.

A *szabadságvesztés félbeszakításán* a jogerős ítéletben kiszabott és már megkezdett szabadságvesztés meghatározott tartamú ideiglenes megszakítását értjük. Félbeszakításra csak fontos okból (pl. az elítélt személyi, családi körülményei, egészségi állapota miatt) kerülhet sor. Egy naptári éven belül:

- 30 napig terjedő időtartamig az intézet parancsnoka,
- 31 naptól 90 napig terjedő időtartamban a büntetés-végrehajtás *országos parancsnoka* dönt.

Nincs tehát annak akadálya, hogy egy éven belül többször is az intézet parancsnoka és a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka külön-külön, de legfeljebb 30, illetve 90 nap, félbeszakítást engedélyezzen. A *belügyminiszter* ennél *hosszabb időtartamban* is engedélyezheti a szabadságvesztés félbeszakítását.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére sor kerülhet bírósági azonnali fogantatba vétellel?
2. A kijelölt intézetben a szabadságvesztést kiszabó határozat jogerőre emelkedését követő 1 hónapon belül kell az elítéltnak megkezdnie a büntetésének letöltését?
3. A BVOP felhívását úgy kell kiküldeni, hogy az elítélt azt a jelentkezési kötelezettség előtt legalább tizenöt nappal korábban megkapja?
4. A szabadítás általános formája a feltételes szabadságra bocsátás?
5. A szabadságvesztés félbeszakításának engedélyezésére egy naptári éven belül 120 napig terjedő időtartamra az intézet parancsnoka jogosult?

AZ ELKÜLÖNÍTÉS SZABÁLYAI

A fogva tartás rendjét és biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekmények megszüntetésére, illetve megelőzésére a fogvatartottakkal szembeni biztonsági intézkedésként biztonsági elkülönítés rendelhető el. Biztonsági *elkülönítésre akkor kerülhet sor, ha:*

- a) a fogvatartott a büntetés-végrehajtási szerv rendjét, biztonságát súlyosan sérti vagy veszélyezteti,
- b) csoportos ellenszegülésben vesz részt, az utasítás végrehajtását, a munkavégzést megtagadja,
- c) ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsít.

A biztonsági elkülönítésre okot adó körülmény megszűnésével a biztonsági intézkedést haladéktalanul meg kell szüntetni. A biztonsági elkülönítés elrendelésére és megszüntetésére *az intézet parancsnoka vagy a személyi állomány általa megbízott tagja jogosult*. A biztonsági elkülönítés csak *az elrendelésre okot adó körülmény megszűnéséig, de legfeljebb tíz napig tarthat, ezt egy alkalommal legfeljebb tíz nappal az intézet parancsnoka meghosszabbíthatja*. A biztonsági elkülönítés egy másik formája, amikor az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító fogvatartott az erre a célra kialakított helyiségben kerül elhelyezésre. Ebben az esetben haladéktalanul intézkedni kell *orvosi vizsgálata iránt*. Az elkülönítés ebben az esetben is limitált, *így legfeljebb hat óra időtartamú lehet*.

Bizonyos feltételek fennállása esetén meghatározott fogvatartotti kör *biztonsági zárkába vagy biztonsági részlegre helyezhető*. A fogvatartott biztonsági zárkába vagy részlegre helyezését *az intézet parancsnoka indokolt határozattal legfeljebb három hónapra rendelheti el, amelyet alkalmanként három hónappal, legfeljebb azonban egy év időtartamig meghosszabbíthat*. Egy évet meghaladóan a biztonsági zárkába helyezés, *alkalmanként legfeljebb hat hónappal való meghosszabbításáról*, valamint a fogvatartottnak legfeljebb hat hónappal biztonsági részlegre helyezéséről, vagy annak alkalmanként legfeljebb hat hónappal való meghosszabbításáról *az országos parancsnok indokolt határozattal dönt*. Garanciális szabály, hogy a biztonsági zárkába vagy részlegre helyezésről való döntés, valamint annak felülvizsgálata során a *fogvatartottat meg kell hallgatni*. További jogállami biztosíték, hogy *az intézet parancsnoka valamint az országos parancsnok határozata ellen a fogvatartott bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be*. A büntetés-végrehajtási bírónak, az iratnak a hozzá érkezésétől számított öt napon belül elbírálási kötelezettsége van.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Sor kerülhet biztonsági elkülönítésre, ha a fogvatartott a büntetés-végrehajtási szerv rendjét súlyosan megsérti?**
- 2. A biztonsági elkülönítés kizárólag az elrendelésre okot adó körülmény megszűnéséig, de legfeljebb tíz napig tarthat?**
- 3. A fogvatartott biztonsági zárkába vagy részlegre helyezését az intézet parancsnoka indokolt határozattal legfeljebb egy hónapra rendelheti el?**
- 4. Az intézet parancsnokának biztonsági zárkába helyezéséről szóló határozata ellen a fogvatartott bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be?**
- 5. A büntetés-végrehajtási bírónak a biztonsági zárkába helyező határozat elleni felülvizsgálati kérelem ügyében, az iratnak a hozzá érkezésétől számított 15 napon belüli elbírálási kötelezettsége van?**

V. KÖZIGAZGATÁSI ALAPISMERETEK

5.1. A közigazgatás felépítése és működése

„A közigazgatás olyan szervezetrendszer, amelynek alapvető funkciója a törvényhozó szervek által meghatározott feladatok közhatalommal és egyéb szervezési eszközökkel történő végrehajtása, megvalósítása.” A közhatalmi eszközökkel a társadalmi közérdek kielégítését szolgáló feladatokat a közigazgatás akár **állami kényszer** igénybevételével is megvalósíthatja, amennyiben az kisebbségi vagy egyéni érdekekkel ütközne.

A közigazgatás a közérdek érvényesítését

- a) jogalkotó,
- b) szervező és
- c) jogalkalmazó

tevékenységével látja el.

A közigazgatás szervek jogalkotási tevékenységre elődlegesen az Alaptörvény felhatalmazása alapján válnak jogosulttá. Ennek megfelelően a kormány, a miniszterelnök, a miniszterek, az önálló szabályozó szervek vezetői és az önkormányzatok a *feladatkörükbe tartozó kérdésekben rendelet alkothatnak*. Rendelettel a közigazgatási szervek magasabb szintű jogszabály (pl. törvény) felhatalmazása alapján, annak végrehajtására vagy pedig eredeti jogalkotási jogkörükben eljárva (máshol még nem szabályozott kérdésekben) szabályozzák a társadalmi viszonyokat.

A közigazgatási szervek *szervező tevékenysége* például a helyi közszolgáltatások, mint az oktatási, kulturális, vízellátási feladatokban történő közreműködés.

Hatósági jogalkalmazás a közigazgatási szervek egyedi ügyekben történő, a *hatáskörük és illetékességük gyakorlásával megvalósuló*, a jogszabályok kereti között történő döntési tevékenység.

A közigazgatási szerv *hatásköre* alapján állapítható meg, hogy egy adott ügyben eljárhat-e, vagyis van-e olyan jogszabályi előírás, amely közigazgatási szervet feljogosítja és kötelezi is az adott ügy elintézésére. Amennyiben ez a jogosultság az egész ország területén kizárólag egyetlen szervet illet meg, akkor az adott ügyben a közigazgatási szerv kizárólagos hatáskörrel rendelkezik annak elintézésére.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közigazgatás a közérdek érvényesítését részben jogalkotó tevékenységével látja el?
2. A kormány feladatkörükbe tartozó kérdésekben rendelet alkothat?
3. A hatósági jogalkalmazás a közigazgatási szervek egyedi ügyekben történő, a hatáskörük és illetékességük gyakorlásával megvalósuló szervezési tevékenység?
4. A közigazgatási szerv hatásköre alapján dönthető el, hogy egy adott ügyben eljárhat-e?
5. A miniszter eredeti jogalkotási jogkörében rendeleti úton szabályozhat társadalmi viszonyokat?

AZ IGAZGATÁS ÉS A KÖZIGAZGATÁS FOGALMA

Az *igazgatás* olyan emberi együttműködésen alapuló tevékenység, amely biztosítja a közös cél eléréséhez szükséges személyi, tárgyi feltételek és a munka összhangját.

Ennek megfelelően az igazgatási tevékenység főbb elemei:

- a) a *célkitűzés* (ennek hiányában az igazgatási tevékenységnek nincs értelme),
- b) a *koordináció*, mint az igazgatási tevékenység leglényegesebb elem, ugyanis ez kapcsolja össze a célkitűzést a rendelkezésre álló erőforrásokkal a megvalósítás érdekében,
- c) az *együttműködés* a célkitűzés megvalósítására (személyi, tárgyi feltételek és a munkavégzés biztosításával).

Ennek megfelelően a magánigazgatás a következőkkel jellemezhető:

- az államtól független szervezeten belüli igazgatás valósít meg,
- alanya egy szervezet belső szervezeti egysége,
- tárgya maga az a szervezet, amelynek részét képezi,
- ennek következtében belső igazgatást valósít meg,
- a fő célkitűzése a szervezet optimális működése,
- a megvalósítás módja közvetlen szervező tevékenység,
- szankcióként a szervezeten belüli kizárás merülhet fel,
- a jogi kötöttség szerepe nem feltétlenül meghatározó,
- a politikával való kapcsolata elméletileg nincs.

A *közigazgatás rendeltetése végső soron az állami feladatok megvalósítása*, amelyet egy nagy kiterjedésű és komplex elemeket tartalmazó szervezetrendszer segítségével valósít meg. Mindezek fényében a *közigazgatási tevékenység a következőkkel jellemezhető:*

- az állam szervei által végzett igazgatási tevékenységet valósít meg,
- a társadalomban működő legnagyobb, monopolhelyzetű szervezetrendszerként működik,
- tárgya az egész társadalom,
- külső igazgatást végez, mivel az igazgatás alanya és tárgya nem azonos szervezet részei, egymástól elkülönülnek,
- célkitűzése az állami célok, mint „közcél, közérdek” megvalósítása,
- a megvalósítás módja közhatalmi tevékenység gyakorlásával is történhet,
- szankcióként a közhatalom gyakorlása merül fel és amennyiben szükséges akár a személyes szabadság korlátozásával is járhat,
- jelentős szerep jut a joghoz kötöttségnek és jognak történő alárendeltségnek,
- nagyon jelentős a politikai tevékenységgel való kapcsolata, mivel a politikai hatalom céljának megvalósítását szolgálja.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A magánigazgatásra jellemző, hogy tárgya maga az a szervezet, amelynek részét képezi?
2. Az igazgatás egyik fő eleme a célkitűzés?
3. A közigazgatás felfogható úgy, mint szervezet, funkciók és személyzet összessége, amelyek nincsenek semmiféle kölcsönhatásban egymással?
4. A közigazgatás rendeltetése a nem állami feladatok megvalósítása?
5. A közigazgatási tevékenység egyik fő jellemzője, hogy külső igazgatást valósít meg?

A KÖZIGAZGATÁS FELADATA, FUNKCIÓI

A közigazgatás szervezete része az államszervezet egészének. Az állam feladatait elsődlegesen belső és külső feladatokra oszthatjuk. Az államnak ugyanis biztosítani kell a társadalom belső önfenntartását és fejlődését, valamint a más államokkal való kiegyensúlyozott kapcsolatát, amely alapján feladatai az alábbi funkciókra oszthatók:

a) belső funkciók:

- *gazdasági funkció* (közhatalmi és tulajdonosi jogosítványok gazdasági célkitűzéseikért),
- *kulturális funkció* (irányítás, felügyelet az oktatásban, a tudományban és a művészetben),
- *szociális funkció* (gondoskodás az egészségvédelemről és szociális biztonságról)
- *belső védelmi funkció* (a jogrend, a jogbiztonság fenntartása);

b) külső funkciók:

- *külső védelmi funkció* (az állam védelme a külső támadásokkal szemben),
- *nemzetközi együttműködési funkció* (együttműködés nemzetközi szinten).

Az állami szervek tagolásának elvi alapja *Montesquieu államhatalmi ágak* megosztására vonatkozó elméletére vezethető vissza. Ennek értelmében az államhatalmi ágakat el kell választani egymástól és közöttük megfelelő hatalmi egyensúlyt kell teremteni. Ez alapján oszthatjuk az államszerveket három sajátosan elkülöníthető szervezettípusra, nevezetesen a törvényhozási, a közigazgatási és az igazságszolgáltatási szervekre. Az állami feladatok is ennek megfelelően tagolhatók a törvényhozásra, a közigazgatásra, valamint a jogviták eldöntésére, valamint a jogellenes magatartások szankcionálására.

A KÖZIGAZGATÁS FUNKCIÓI A KÖVETKEZŐK SZERINT ÖSSZEGEZHETŐ:

- *szervezéstudományi szempontból* a közigazgatás funkciója a *szervezés*, amely célkitűzésből, információ-gyűjtésből és feldolgozásból, tervezésből, döntésből, végrehajtásból, koordinációból és ellenőrzésből áll,
- *jogtudományi szempontból* a közigazgatás funkciója a *végrehajtás*, amely a szervezésre, a jogalkalmazásra és az operatív végrehajtásra, valamint a jogalkotásra bontható le,
- *szociológiai szempontból* a közigazgatásnak állandó és változó funkciói vannak, állandó funkciók a védelmi és a szükséglet-kielégítő funkciók, míg változó funkciók az adott államhoz kötődés további funkciók (pl. a rendszerváltást követően a privatizáció vagy a kárpótlás).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az állam belső funkciói közé tartozik a belső védelmi funkció?
2. Az állam külső funkciói közé tartozik a gazdasági funkció?
3. Mi a Montesquieu államhatalmi ágak megosztására vonatkozó elképzelésének lényege?
4. Szervezéstudományi szempontból a közigazgatás funkciója a végrehajtás?
5. A közigazgatási funkciók részét képezi a külpolitika is?

5.2. A közigazgatás tevékenységi fajtái

A közigazgatás tevékenységi fajtái közül kiemelkedő és elsőként említendő a *jogalkotási tevékenység*. Ebből a szempontból *belső jogforrásnak* tekintjük a *jogalkotó szerveket*, *külső jogforrás pedig, kihirdetett megjelenési formájukat*, amelyből az érvényes jog megismerhető, vagyis maga a jogszabály.

A közigazgatás *belső jogforrásai tipikusan a kormány, a minisztériumok és a helyi önkormányzatok, külső jogforrása a rendelet*. Magyarországon a *Kormány mind saját jogon (feladatkörében), mind felhatalmazás alapján kibocsáthat rendeletet*. A törvényhozás gyakran ruházza át jogalkotási hatásköreit felhatalmazás útján a Kormányra vagy a miniszterekre.

A jogalkotásában, előkészítésében és végrehajtásában is domináns szerepe van a *közigazgatásnak*, ugyanis a jogalkotás előfeltétele, hogy szakszerű, időszerű és időtálló legyen, éppen ezért a közigazgatás keretében történő jogszabály-előkészítés elkerülhetetlen. Magyarországon ennek érdekében kerül sor minden jogszabály megalkotását megelőzően az *előzetes hatásvizsgálat elvégzésére*. Jogszabály a törvény, a *kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, a miniszteri rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete és az önkormányzati rendelet*. Jogszabály továbbá a Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején és a köztársasági elnök szükségállapot idején kiadott rendelete. Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.

A közigazgatás egyik legfontosabb és legjellemzőbb tevékenységi fajtája a *jogalkalmazói tevékenység*, amikor a közigazgatási szerv az *elvont jogi normát, adott konkrét ügyben alkalmazza*. A közigazgatás jogalkalmazó tevékenységén belül kiemelt szerepe van a *hatósági jogalkalmazásnak*. Ilyenkor a közigazgatási szerv egyedi kötelező erejű közigazgatási aktust hoz létre. A *közigazgatási aktus* a közigazgatási szerv minden olyan döntése vagy intézkedése, amelyet egyedi ügyben közvetlen jogi hatás kiváltására irányul.

A KÖZIGAZGATÁSI AKTUS FUNKCIÓI A KÖVETKEZŐK LEHETNEK:

- a) jogszabályok konkrét életviszonyokra történő alkalmazása, átültetése,
- b) közigazgatási feladatok végrehajtása,
- c) a jogvédő közigazgatási aktus (pl. határozat felülvizsgálata az érintett kérelmére).

A DÖNTÉSHOZATALI ELJÁRÁS A JOGSZABÁLYI KERETEKEN BELÜL LEHET:

- szabad belátás szerinti *diszkrecionális jogkör* alapján meghozott döntés (a jogszabály nem jelöli ki a döntés tartalmi korlátait),
- *mérlegelési jogkörben* meghozott döntés (jogszabály tartalmi korlátokat, vagy alternatív döntési módokat rögzít, de a hatóságnak kell majd a konkrét tartalmat meghatározni),
- *méltányossági jogkörben* meghozott döntés (a jogszabály jogsértő döntést jogszerűvé tesz, ha az eredeti cél, vagy az igazságosság, vagy a méltányosság által indokolt).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közigazgatáson *belső jogforrásai közé tartozik az Országgyűlés?*
2. A közigazgatás *külső jogforrása a rendelet?*
3. A *Kormány mind saját jogon, mind felhatalmazás alapján kibocsáthat rendeletet?*
4. *Mit nevezünk jogalkalmazói tevékenységnek?*
5. A közigazgatási aktus funkciója lehet közigazgatási feladat végrehajtása is?

A KÖZIGAZGATÁS SZERVEZETRENDSZERE ÉS SAJÁTOSÁGAI

A közigazgatás *szervezetrendszere duális jellegű*, vagyis a közérdek érvényesülését *két szervezetrendszer alkotja*. Egyrészt „a kormány által irányított központi és területi szintre szerveződő, hierarchikusan felépülő **államigazgatási szervek**”², másrészt a helyi (települési és területi) alapon „választott testületek által irányított **önkormányzati közigazgatási szervek**”³ alkotják a közigazgatás szervezeti rendszerét.

Az államigazgatási szervek jellemzői:

- a) jogszabályban meghatározott feladat- és hatáskörrel rendelkeznek,
- b) államigazgatási feladatokat** látnak el,
- c) önálló döntési jogkörük van,**
- d) hivatali formában működőnek, **élén egyszemélyi felelős vezetővel**, aki a hatáskörök és jogosultságok címzettje,
- e) szervezetüket, működésüket általában jogszabály határozza meg,
- f) „a központi költségvetésben meghatározott, **önálló költségvetéssel rendelkeznek**,”²
- g) „a működésükhöz szükséges **állami tulajdonban lévő vagyont kezelik**,”³
- h) „felettes államigazgatási szerv, végső soron a kormány irányítása alatt állnak.”³

Az önkormányzati közigazgatási szervek jellemzői:

- jogszabályban meghatározott, vagy önként vállalt feladatkörrel, jogosítványokkal rendelkeznek,
- **önkormányzati feladatokat** látnak el, amelyek törvény alapján kötelezők, vagy törvényi keretei között önként vállaltak,
- **önálló döntési jogkörrel rendelkeznek,**
- a lakosság által választott képviselők, illetve vezető irányításával működnek,
- szervezeti, működési szabályait a törvény keretei között önállóan határozzák meg,
- költségvetésüket önállóan állapítják meg;
- működésükhöz saját tulajdonukban álló vagyonnal rendelkeznek;
- nincsenek felettes szervük.

Az általános hatáskörű, valamint a dekoncentrált és különös hatáskörű (pl. NAV, BMH) államigazgatási és az önkormányzati szervek együtt alkotják a közigazgatás szervezetrendszerét.

A közigazgatási szervezetrendszer területi elven történő tagozódása a következő:

- központi (országos),
- területi (megyei, járási) és
- helyi (városi, községi)

közigazgatási szervek.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az államigazgatási szervek jellemzője, hogy a központi költségvetésben meghatározott, önálló költségvetéssel rendelkeznek?
2. Az önkormányzati közigazgatás szervekre jellemző, hogy költségvetésüket önállóan állapítják meg?
3. A közigazgatási szervezetrendszer központi szervei országos hatáskörű szervek?
4. Mit jelent az, hogy a közigazgatási rendszer duális jellegű?
5. A városi önkormányzati szervek a közigazgatási szervezetrendszer helyi szintjén találhatóak?

A KÖZPONTI ÁLLAMIGAZGATÁSI SZERVEK SZERVEZETE ÉS MŰKÖDÉSE

Az államigazgatás *központi szervei* az egész országra kiterjedő hatáskörrel rendelkező, országos jelentőségű feladatokat ellátó szervek.

Az államigazgatás központi szervei az általuk képviselt igazgatási ágazat csúcsán helyezkednek el. Hasonló jellegű és feladatkörű államigazgatási szerv felettük már nincs (pl. a Pénzügyminisztérium).

2 ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 8. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

3 ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 9. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

A központi államigazgatási szervek körét törvény határozza meg, mely szerint **központi államigazgatási szervek a következők:**

- a) a Kormány,
- b) a kormánybizottság,
- c) a Miniszterelnökség,
- d) a minisztériumok (Agrárminisztérium, Belügyminisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Honvédelmi Minisztérium, Igazságügyi Minisztérium, Innovációs és Technológiai Minisztérium, Külgazdasági és Külügyminisztérium, Miniszterelnöki Kabinetiroda, Pénzügyminisztérium,
- e) az autonóm államigazgatási szervek (Egyenlő Bánásmód Hatóság Gazdasági Versenyhivatal, Közbeszerzési Hatóság, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, Nemzeti Választási Iroda),
- f) a kormányhivatalok (Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal, Központi Statisztikai Hivatal, Országos Atomenergia Hivatal, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala),
- g) a központi hivatalok (Kormányzati Ellenőrzési Hivatal, Magyar Államkincstár, Oktatási Hivatal),
- h) a rendvédelmi szervek országos parancsnokságai (büntetés-végrehajtási szervezet, hivatásos katasztrófavédelmi szerv, polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, rendőrség),
- i) az önálló szabályozó szervek (Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság).

A központi államigazgatási szervek között megkülönböztetjük az *általános hatáskörű szerveket*, ugyanis ezek feladatköre kiterjedhet az adott területen jelentkező valamennyi közigazgatási feladatra (pl. Kormány), valamint a *különös hatáskörű szerveket*, ezek meghatározott szakfeladatokat látnak el (pl. a minisztériumok).

A központi államigazgatási szervek körében kiemelt és *legfontosabb szerepe van a Kormánynak, amely testületként működik, és amelynek vezetője a miniszterelnök*. A Kormány abból a szempontból is kiemelkedő helyet foglal el a központi államigazgatásban, hogy *általános és országos hatáskörű és egyben az államigazgatás csúcsszerve*. A Kormány munkájában számos szerv segíti, amelyek *döntés-előkészítő, javaslattevő hatáskörökkel rendelkeznek, több esetben testületi szerveként működnek*. A minisztériumok *különös és országos hatáskörű államigazgatási szervek*, melyek élén egyszemélyi felelős vezetőként a *miniszter* áll. A miniszter egyben a Kormány tagja, ahol a szakágazati szempontok főfelelőseként vesz részt a Kormány testületi munkájában és a szakágazati döntések előkészítésében. A *nem minisztériumi formában működő központi államigazgatási szervek szintén általában egy szakágazat csúcsszervei* vagy a Kormány közvetlen irányítása mellett, vagy valamely minisztérium alárendeltségében működnek.

A jelenlegi központi államigazgatási rendszer sajátos szereplője a *Miniszterelnökség, amely csúcsmisztériumként a miniszterelnök és a Kormány munkájának előkészítésére, ugyanakkor egyes szaktárcai feladatok ellátására került létrehozásra*.

A Miniszterelnökség vezetője miniszteri jogállású egyszemélyi felelős vezető. *Sajátos és ugyanakkor országos és különös hatáskörű szervek az ún. „autonóm” államigazgatási szervek*, amelyek az államigazgatás hierarchikus rendszerétől eltérő sajátos függetlenséggel rendelkeznek.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A Kormány a központi államigazgatási szervek élén álló önkormányzati szerv?
2. A Kormány munkáját számos döntés-előkészítő, javaslattevő hatáskörökkel rendelkező testületi szerv segíti?
3. A Központi Statisztikai Hivatal önálló szabályozó szervnek minősül?
4. A Közbeszerzési Hatóság autonóm államigazgatási szerv?
5. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal kormányhivatalnak minősül?

A KORMÁNY SZEREPE, SZERVEZETE, MŰKÖDÉSE

Kormány feladatait az Alaptörvény határozza meg. A „Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve, feladat- és hatásköre kiterjed mindarra, amit az Alaptörvény vagy jogszabály kifejezetten nem utal más szerv feladat- és hatáskörébe. A Kormány az Országgyűlésnek felelős⁴ és egyben a közigazgatás legfőbb szerve. A Kormány törvényben meghatározottak szerint létrehozhat államigazgatási szerveket. A Kormány az **államigazgatási szervezetrendszer csúcsán álló irányító szervként** az egész államigazgatás működését irányítja. A Kormány **államigazgatási irányítási** tevékenysége keretében a minisztériumok és a közvetlenül alárendelt egyéb szervek munkáját irányítja, összehangolja tevékenységüket.

A Kormány, mint testület a miniszterelnökből és a miniszterekből áll. Jogállásuk „szerint a miniszterek két típusát különböztethetjük meg: a minisztérium élén álló *tárcaminisztert*, és a⁴ Kormány által meghatározott külön feladatkör ellátására kinevezett *tárca nélküli minisztert*. „A Kormány a miniszterek kinevezésével alakul meg⁴, feladat- és hatáskörét **ülésein, testület formában** gyakorolja.

„A Kormány törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására, illetve feladatkörében *rendeletet alkot*, amely nem lehet ellentétes törvénnyel.”⁴ A Kormány *normatív határozatot* is hozhat, amely kizárólag az alárendelt államigazgatási szervekre nézve kötelező erejű.

A Kormány felépítésében, működésében alapvetően a *testületi jelleg dominál*, de a rendszerváltást követően *kiemelkedő szerepe van a miniszterelnöknek. A miniszterelnök megbízatását ugyanis az Országgyűléstől nyeri. A minisztereket viszont a köztársasági elnök kizárólag a miniszterelnök javaslatára nevezheti ki, lényegében a minisztereket a miniszterelnök választja ki.*

A miniszterelnök a miniszterek közül egy vagy több *miniszterelnök helyettest* jelölhet ki. A kormányzati munkában a „*miniszterelnök kiemelkedő szerepét mutatja, hogy a Kormány megbízatása a miniszterelnök személyétől függ*”⁴, vagyis a miniszterelnök személyét érintő események kihatnak az egész Kormány megbízatására. A miniszterelnök halála, lemondása, az ellene benyújtott sikeres konstruktív bizalmatlansági indítvány ugyanis egyben az egész Kormány megbízatásának megszűnését is eredményezi.

A Kormány munkáját segítő testületi típusú szervek körében kiemelt szerepe van a *kabineteknek. Társadalompolitikai, „gazdaságpolitikai vagy nemzetbiztonsági ügyek* tekintetében a Kormány ülései előtti állásfoglalás megalkotására jogosult kabineteket hozhat létre.”⁴ Tagjai a feladatkörükben érintett miniszterek, valamint a miniszterelnök által kijelölt további személyek. A Kormány „a több minisztérium feladatkörét érintő feladatok összehangolt megoldásának irányítására *kormánybizottságokat* hozhat létre”⁵

.*Egyéb javaslattevő, véleményező, tanácsadó testületek a kabinetekhez és kormánybizottságokhoz hasonlóan kormányhatározattal hozhatók létre.*

A testületi típusú szervek mellett a kormány munkáját segítik még a következő személyek:

- a) *kormánybiztosok* (pl. árvízi helyreállításért felelős kormánybiztos),
- b) *miniszterelnöki biztos* (pl. kormányzóvivő) és
- c) *miniszteri biztos* (pl. a hegyközségek megújításáért és a szőlő-bor ágazat fejlesztéséért felelős miniszteri biztos).

4 ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 10. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

5 ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 11. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve?
2. A Kormány törvényt alkot?
3. A miniszterelnök megbízását az Országgyűléstől kapja?
4. A miniszterelnök ellen benyújtott sikeres konstruktív bizalmatlansági indítvány a Kormány megbízásának megszűnését is eredményezi?
5. A tárca nélküli miniszter nem tagja a Kormánynak?

A MINISZTERIUMOK FELADATA ÉS SZERVEZETE

„Az Alaptörvény szerint a minisztériumok felsorolásáról külön törvény rendelkezik.”⁶ A minisztérium a Kormány irányítása alatt álló, de a miniszter által vezetett központi kormányzati szerv. A minisztérium miniszter ágazati, valamint szervezeti irányító feladatait segítő munkaszervezet is egyben. „A Kormány irányítási jogköre elsősorban abban nyilvánul meg, hogy rendeletben meghatározza a miniszter feladat- és hatáskörét”⁶.

A miniszter a Kormány általános politikájának keretei között vezeti a minisztériumot. A miniszter a minisztériumi munkaszervezeten belül „irányítja az államtitkár és a közigazgatási államtitkár tevékenységét, valamint dönt a hatáskörébe utalt ügyekben.

A miniszter feladatai a következők:

- a) rendeletalkotás,
- b) kormány-előterjesztések készítése,
- c) jogszabály-előkészítés,
- d) ágazati stratégia kidolgozása,
- e) jogalkalmazó, irányító, felügyeleti, ellenőrzési feladatok ellátása,
- f) nemzetközi kapcsolatok kialakítása, fenntartása,
- g) kapcsolattartás a civil szervezetekkel.”⁶

Az **államtitkár** a törvényben meghatározott kivételekkel a miniszter helyettese, és a minisztérium szervezeti és működési szabályzatában meghatározottak szerint irányítja az alárendelt helyettes államtitkárok tevékenységét. Az államtitkárt a miniszter véleményének kikérését követően a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki.

A **közigazgatási államtitkár** a minisztérium hivatali szervezetének a vezetője, akit a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevez ki, határozatlan időre.

A minisztérium feladatkörébe tartozó egyes szakmai területek irányítását a **helyettes államtitkárok** végzik. A helyettes államtitkárokat a miniszter javaslatára a miniszterelnök nevezi ki határozatlan időre.

A minisztérium belső struktúráját tekintve minisztériumi kabinetre, államtitkárságokra, helyettes államtitkárságokra, főosztályokra, titkárságokra, a főosztály pedig osztályokra tagolható. A minisztérium felépítését a törvényben meghatározott keretek között a minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzat (a továbbiakban: SZMSZ) tartalmazza.

⁶ ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 12. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A minisztériumot a közigazgatási államtitkár vezeti?
2. A miniszter feladata a minisztérium hivatali szervezetének a vezetése?
3. A közigazgatási államtitkár megbízatása a miniszter megbízatásának megszűnésével egyidejűleg megszűnik?
4. A minisztériumi államtitkár feladatai közé tartozik a rendeletalkotás?
5. A miniszter a minisztériumot testületi formában irányítja?

AZ ÁLLAMIGAZGATÁS TERÜLETI, HELYI SZERVEINEK SZERVEZETE ÉS MŰKÖDÉSE

A kormányhivatalok a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervei. Megyéenként (megyei kormányhivatalok) és a fővárosban (fővárosi kormányhivatal) egyet-egyet hoztak létre a kormányhivatalokból, amelyeknek székhelye a megyeszékhelyeken van, a Pest megyei és a fővárosi pedig Budapesten.

A kormányhivatalt *kormány megbízott* vezeti, akit az illetékes miniszter javaslatára a miniszterelnök nevez ki és ment fel. A kormányhivatal szervezete a kormány megbízott által *közvetlenül vezetett szervezeti egységekből és járási hivatalokból áll.* A *járási hivatal* a jogszabályban megállapított hatáskörét önállóan gyakorolja. A járási hivatal által ellátandó egyedi ügyben a fővárosi és megyei kormányhivatal utasítási joggal nem rendelkezik. A fővárosi és megyei kormányhivatal *hivatali szervezetét főigazgató* vezeti. A főigazgató a kormány megbízott általános helyettese. A főigazgató munkáját általános helyettesként *igazgató segíti.*

A Kormányhivatal főosztályai a *törzshivatal*, valamint az ágazati *szakigazgatási szervekből* (pl. Szociális és Gyámhivatal, az Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal) állnak, melyek korábban a központi szakigazgatási szervek regionális, vagy területi szinten működő dekoncentrált szervei voltak. Az így integrált szakigazgatási szervek kettős, megosztott irányítás alatt állnak, amelyet egyrészt a kormányhivatal törzshivatala gyakorol, a szakmai tevékenységgel összefüggő irányítási jogköröket viszont az ágazati központi hivatal vezetője.

A *törzshivatal feladatai* az alábbiak:

- a) *koordinációs tevékenység* (kormányzati szakpolitikák területi összehangolása),
- b) *ellenőrzési tevékenység* (ellenőrzés a területi szakigazgatási szervek, törvényességi felügyelet a helyi önkormányzatok működése felett),
- c) *informatikai tevékenység* (közigazgatási informatika területi összehangolásában, a választásokkal, népszavazásokkal összefüggő informatikai feladatok ellátása),
- d) *képzést, továbbképzést szervező, összehangoló feladat* (kormánytisztviselők és köztisztviselők képzésének, továbbképzésének szervezése területi szinten),
- e) *a törzshivatal és a szakigazgatási szervek működtetésével összefüggő funkcionális feladatok*,
- f) *közreműködés a kormány megbízottnak a megyei intézményfenntartó központokkal kapcsolatos feladatok ellátásában.*

A kormányablakok létrehozásával a Kormány lehetőséget teremtett, hogy az ügyfél egy helyen *egyablakos ügyintézés* keretében tudjon ügyet indítani, intézni vagy tájékozódni. A kormányablakokon keresztül az ügyfél a jogszabályban meghatározott nyilvántartásokba (pl. ingatlan-nyilvántartásba) betekinthez, a róla nyilvántartott adatokat megismerheti, meghatározott ügyek tekintetében kérelmet terjeszthet elő.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kormányhivatalok a Kormány általános hatáskörű helyi államigazgatási szervei?
2. A kormányhivatal törzshivatalból és szakigazgatási szervekből áll?
3. A törzshivatal feladata koordinációs tevékenység ellátása?
4. A kormányhivatali ágazati szakigazgatási szervek a központi szakigazgatási szervek regionális szintre centralizált szervei?
5. A járási hivatalok a kormányhivatal szervei?

AZ ÁLLAMIGAZGATÁSI SZERVEK FELADAT- ÉS HATÁSKÖRÉRE VONATKOZÓ FŐBB SZABÁLYOK

Az államigazgatási szervek *feladat- és hatáskörét általában az e szerveket létrehozó jogszabályok, vagy külön ilyen tartalommal kiadott jogszabályok* (pl. a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet) *tartalmazzák.*

E szerint a *Miniszterelnökséget vezető miniszter* a Kormányon belül többek között felelős

- a) a közigazgatási minőségpolitikáért és személyzetpolitikáért,
- b) a közigazgatás-fejlesztésért,
- c) a közigazgatás-szervezésért,
- d) a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletéért,
- e) az európai uniós ügyek koordinációjáért,
- f) a közbeszerzésekért.

Hasonlóképpen ebből a rendeletből tudhatjuk meg, *hogy a belügyminiszter a Kormányban mely szakterületért felelős, nevezetesen a következőkért is:*

- bűncselekmények megelőzéséért,
- büntetés-végrehajtásért,
- e-közigazgatásért,
- élet és vagyonbiztonság védelméért,
- határrendészetért,
- helyi önkormányzatokért,
- idegenrendészetért és menekültügyért,
- katasztrófák elleni védekezésért.

A fentiek alapján tehát kiolvasható, hogy egyes szaktárcák milyen feladat- és hatáskörökkel rendelkeznek, amelyek aztán a szaktárcák SZMSZ-eiben tovább részletezett formában megjelennek és az egyes szakmai egységek feladataiként jelennek meg.

Láthatjuk tehát *az anyagi jogszabályok, az egyes statútum rendelkezések, SZMSZ-ek* részletesen rögzítik az egyes államigazgatási szervek feladat- és hatáskörét. Ezek szolgálnak mindenkor kiindulásul, hogy egy államigazgatási szerveknek az adott ügyben van-e kompetenciája.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A határrendészetért a belügyminiszter felelős a Kormányban?
2. Az európai uniós források felhasználásáért a Miniszterelnökséget vezető miniszter felelős a Kormányban?
3. A miniszter határozza meg a minisztérium feladat- és hatáskörét?

4. A miniszter a minisztérium SZMSZ-ében határozza meg egy az egyes szervezeti egységek feladatait és hatásköreit?
5. A minisztérium egyes szervezeti egységei gyakorolják a minisztert megillető egyes hatásköröket?

5.3. Az önkormányzatiság lényege

Az Alaptörvény szerint Magyarországon a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek. Az önkormányzathoz való jog a helyi lakosság kollektív alapjoga, amelyet választott tisztségviselők útján (képviselők, polgármester) gyakorolnak. *A helyi önkormányzati képviselőket és polgármestereket a választani jogosult választópolgárok „általános és egyenlő választójog alapján, közvetlen és titkos szavazással, a választók akaratának szabad kifejezését biztosító választáson, sarkalatos törvényben meghatározott módon választják meg”.*

*„A helyi önkormányzás a helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása. A helyi önkormányzás joga a településen élő választópolgárok közösségét illeti meg. Az önkormányzatiság tartalmát a helyi közügyek adják.”*⁷

Helyi közügynek tekintjük:

- a) a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását (pl. tömegközlekedés működtetése, szemétszállítás),
- b) a közhatalom önkormányzati típusú helyi gyakorlását (pl. önkormányzati rendeletalkotás, önkormányzati hatósági ügyek intézése), és
- c) az ezekhez kapcsolódó szervezeti, személyi és anyagi feltételek biztosítását.

Az önkormányzatiság elvén felépülő közigazgatási szervek

- *települési* (községi, nagyközségi, városi, a járásszékhely város, megyei jogú városi, fővárosi, kerületi önkormányzatok) önkormányzati szervek és
- *területi szintű* (megyei önkormányzatok) önkormányzati szervek.

*„Az Alaptörvény értelmében a Magyarország területe megyékre, városokra és községekre tagozódik. A városokban kerületek alakíthatók. A felsorolt területi tagozódásnak megfelelően jöttek létre az önkormányzatok típusai (megyei és települési), melyek közül az alaptípust a városi (speciális jogállású város a járásszékhely város, megyei jogú városok) és községi települési önkormányzatok jelentik. Sajátos önkormányzati típust képviselnek a kisebbségi önkormányzatok.”*⁸ *„Az önkormányzatok jogai egyenlők, az egyes önkormányzatok közötti kapcsolatokat a mellérendeltség jellemzi.*

A megyei önkormányzatok nem felettesei a települési önkormányzatoknak, azaz a megyei önkormányzat nem adhat utasítást a települési önkormányzatnak és vizsgálhatja felül annak döntéseit.”⁸ *A települési és megyei szinten működő önkormányzatok között nincs alá-fölérendeltségi viszony, hanem funkcionális munkamegosztás és partneri együttműködés. „A magyar önkormányzati rendszer a települési önkormányzatokat tekinti az önkormányzati feladatok elsődleges címzettjeinek. A megyei önkormányzat szerepe kiegészítő jellegű.”*⁸

⁷ ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 15. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

⁸ ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 16. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

Kiemelt figyelmet érdemel a *fővárosi önkormányzat*. A *fővárosban ugyanis kétszintű önkormányzat* működik. A „települési önkormányzati feladatokat jellemzően a *kerületi*, a megyei önkormányzati feladatokat a *fővárosi önkormányzat* látja el.”⁹

AZ ÖNKORMÁNYZATI FELADATRENDSZERT A KÖVETKEZŐ KETTŐSSÉG JELLEMZI:

- egyrészt vannak olyan feladatok, amelyek ellátása az önkormányzatok számára a törvény erejénél fogva *kötelezőek*,
- másrészt vannak olyan feladatok, amelynek *az önkormányzat önként vállalhat*, ha a törvényi feltételei fennállnak.

Annak érdekében, hogy a minimális szintű közszolgáltatások valamennyi település lakói számára mindenképpen rendelkezésre álljanak, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX törvény (a továbbiakban: Ötv.) szerint egyes alapvető közszolgáltatásokat minden települési önkormányzat köteles biztosítani. Ezeket nevezhetjük az önkormányzatok *kötelező feladatának*. Az Ötv. különbséget tesz a helyi önkormányzatok között a kötelező feladat- és hatásköre tekintetében, figyelembe véve a feladat- és hatáskör jellegét, vagyis a helyi önkormányzatok eltérő adottságait.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A helyi önkormányzás a helyi közügyek önálló, demokratikus intézése?**
- 2. A települési és megyei szinten működő önkormányzatok között alá-fölérendeltségi viszony áll fenn?**
- 3. A helyi önkormányzás joga a településen élő választópolgárok közösségét illeti meg?**
- 4. A helyi önkormányzatoknak kizárólag kötelező feladati lehetnek?**
- 5. Helyi közügynek minősül a települési szemétszállítás?**

AZ ÖNKORMÁNYZATOK SZERVEZETÉNEK ÉS MŰKÖDÉSÉNEK FŐBB SZABÁLYAI

A helyi önkormányzati képviselő-testület a törvény keretei között önállóan alakítja ki szervezetét és működési rendjét. Az „Alaptörvény, az Ötv., és az egyéb törvények az önkormányzat szervezetére és működésére csak a *legalapvetőbb, garanciális jellegű szabályozásokat tartalmazzák*.”⁹ „A helyi önkormányzat jogi személy, tehát jogalanyisága révén a feladatok és hatáskörök közvetlen címzettje.”¹⁰

A képviselő-testületet a polgármester, a fővárosi önkormányzatnál a főpolgármester, a megyei önkormányzatnál a közgyűlés elnöke képviseli. A képviselő-testületet a fővárosi, megyei önkormányzat esetében közgyűlésnek nevezik. Az önkormányzati *feladatok ellátását a képviselő-testület (közgyűlés) és szervei biztosítják*. Az önkormányzat legfontosabb szerve a *képviselő-testület (közgyűlés)*. „Az önkormányzati stratégiai döntések meghozatala a képviselő-testület hatáskörébe tartozik, egyedül e szervezet jogosult a helyi közügyek körébe tartozó társadalmi viszonyokat helyi jogszabályban,¹¹ **önkormányzati rendelet formájában** szabályozni. Működését *testületi ülés* formájában végzi.

A *polgármestert (fővárosban főpolgármestert)* a település lakossága közvetlenül, az önkormányzati képviselőkkel egyidejűleg választja meg. „A polgármester a testületi működés szempontjából a *képviselő-testület tagjának minősül*. A polgármester tevékenysége elsősorban a képviselő-testülethez kötődik, *felelős a kép-*

9 ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 17. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

10 ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 19. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

11 ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 20. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

viselő-testület üléseinek előkészítéséért, **összehívja** és vezeti az ülést, köteles végrehajtani a képviselő-testület döntéseit. A polgármester emellett irányítja a polgármesteri hivatalt, és címzettje egyes államigazgatási feladat- és hatásköröknek is (pl. a katasztrófavédelem és a honvédelmi igazgatás területén lát el államigazgatási feladatokat). A képviselő-testület egyes hatásköreit a polgármesterre átruházhatja. A polgármester képviseli az önkormányzatot más szervezetek előtt, és közvetlen kapcsolatot tart fenn a lakossággal, civil szervezetekkel.¹¹

A képviselő-testület munkájának segítésére *bizottságokat alakíthat*. „A bizottságok részben a helyi képviselőkből, részben külső szakértőkből állnak.”¹¹A bizottságok *feladata* elsősorban a képviselő-testület döntéseinek előkészítése, a döntések végrehajtásának szervezése, ellenőrzése. A kétezernél több lakosú településen képviselő-testület köteles pénzügyi bizottságot választani. „A pénzügyi bizottság jogosult véleményezni az éves költségvetési javaslatot, ellenőrizheti a pénzkezelési szabályzat megtartását”¹¹.

„A mindennapos igazgatási feladatok ellátására, a képviselő-testület, a bizottságok, a polgármester működésének biztosítására, döntéseinek előkészítésére és a meghozott döntések végrehajtására a képviselő-testület egységes hivatalt hoz létre *polgármesteri hivatal* elnevezéssel. A hivatal sajátos formája a közös önkormányzati hivatal.”¹¹ Ennek választási lehetősége elsősorban a 2000 fő alatti településeket illeti meg. „Létrehozásáról vagy megszüntetéséről az érintett települési önkormányzatok képviselő-testületei állapodnak meg.”¹¹

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A helyi önkormányzat teljes mértékben önállóan alakítja ki szervezetét?
2. Az önkormányzati feladatok ellátását kizárólag a képviselő-testület biztosítja?
3. A képviselő-testület egyes hatásköreit a polgármesterre átruházhatja?
4. A kétezernél több lakosú településen nem kötelező pénzügyi bizottságot létrehozni?
5. A főpolgármester vezeti a települési képviselő-testület ülését?

5.4. A közigazgatás személyzeti rendszere

A mindenkori kormányok a közigazgatás fejlesztésében mindig is elsőszámú prioritásként tekintettek a közigazgatás személyi állományára. Lőrincz Lajos professzor szerint is a közigazgatás egyik kulskérdése a személyi állomány minősége. Sok esetben a kellő funkcióval és szervezeti struktúrával rendelkező közigazgatás nagymértékben előmozdíthatja, ha *megfelelő helyen a megfelelő szakemberek állnak rendelkezésre* és amennyiben ez nem így van, akkor jelentősen hátráltathatja a közigazgatási tevékenység hatékonyságát és szakmai színvonalát.

A célkitűzések szintjén a stabilitást, kiszámíthatóságot képviselő *karrier-elv*, valamint a változásokhoz való *rugalmas alkalmazkodást feltételező hatékonyság* és a teljesítmény értékelés ötvözésére került sor. Ennek függvényében merült fel az igény olyan életpálya-modell kidolgozására, amely magán viseli a karrier-rendszer előnyeit, de egyben a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodást is biztosítani tudja.

A közigazgatás személyzeti rendszerrel szemben a Kormány részéről elvárásként került meghatározásra

- a) az egyes közszolgálati életpályák közti átjárhatóság előtérbe helyezése,
- b) a munkakör-alapú új *közszolgálati életpálya-modell* kialakítása.

A közigazgatási szervezetet a közigazgatási személyzettel a munkakör meghatározása alapján lehet összekötni, ezért egy életpálya-modell alapkérdéseként merült fel egy komplex, *egységes, minden szervezetre kiterjedő munkakör-alapú humánerőforrás-gazdálkodás* bevezetése és működtetése a közszolgálatban.

A közigazgatásban, minden munkakörnek meghatározott tartalmi elemei vannak, amelyektől eredmények várhatók, az életpálya-modell esetén ez kiegészül az átjárhatóság lehetőségével.

Az életpálya alapú rendszer működtetéséhez az alábbiak szükségesek:

- *karrier-menedzselési rendszer*, amelyben objektív alapon, együttesen biztosított a jobb teljesítmény elismerése a karrier kibontakozásával;
- *objektív teljesítménymenedzsment és teljesítményértékelés*, amely által a teljesítmény átlátható, pontos és rendszeres figyelemmel kísérése megvalósul;
- *munkakörökhöz és egyéni teljesítményhez igazodó illetmény- és ösztönző rendszer*, az egyes munkakörök értékére figyelemmel differenciált alapon;
- *az életpályát támogató továbbképzési rendszer*, amely magas szintű állandóan változó követelményeknek megfelelést folyamatos képzéssel biztosítja az életpályán keresztül.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közigazgatás működésnek nem kulcskérdése a személyi állomány minősége?
2. A jó közigazgatás egyedüli letéteménye, ha abban kizárólag a stabilitást, kiszámíthatóságot képviselő karrier-elv érvényesül?
3. A magánigazgatásban érvényesülő, rugalmas alkalmazkodást feltételező hatékonyság a közigazgatásba nem adaptálható?
4. A közigazgatásban kormányzati elvárás az egyes közszolgálati életpályák közti átjárhatóság?
5. Az életpálya modellek egyik elengedhetetlen követelménye az objektív alapú teljesítmény-értékelési rendszer?

A KÖZSZOLGÁLAT JELLEMZŐI

A közszolgálati alkalmazottak alatt egy szűkített értelemben vett *közszolgálati tisztviselőket* kell érteni, vagyis azokat, aki alkotják a közigazgatás személyi állományát.

A közszolgálati tisztviselők *hat kategóriába sorolhatók*:

- a) kormánytisztviselők,
- b) kormányzati ügykezelők,
- c) állami tisztviselők,
- d) állami ügykezelők
- e) köztisztviselők,
- f) közszolgálati ügykezelők.

Míg a kormánytisztviselők, állami tisztviselők és a köztisztviselők az adott közigazgatási szervnél érdemi döntés-előkészítő feladatokat látnak el és döntéseket hoznak, addig a kormányzati ügykezelők, állami ügykezelők és a közszolgálati **ügykezelők ügyviteli feladatokat** (pl. iktatás) látnak el. A közszférában is vannak azonban olyan munkakörök, amelyeket a munkaviszony keretében látnak el (pl. takarítás). A munkaviszony keretében végzett munkavégzést a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény szabályozza.

A kormányzati szolgálati, és a közszolgálati jogviszony keretében végzett munkavégzést viszont egy külön törvény, a *közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.)* szabályozza. A Kttv. különbséget tesz kormányzati szolgálati és a közszolgálati jogviszony, valamint a kormánytisztviselő és a köztisztviselő között. Az állami szolgálati viszonyra szintén külön törvény, az *állami tisztviselőkről szóló 2016. évi LIII. törvény* előírásai vonatkoznak, amely háttérjogszabályként hivatkozik a Kttv.-re.

A közszolgálati jogviszony egyik alanya az állam vagy önkormányzat nevében közszolgálati jogviszonyt létesítő *közigazgatási szerv, mint munkáltató*. A közszolgálati jogviszony másik alanya a *kormánytisztviselő, vagy köztisztviselő, illetve kormányzati, vagy közszolgálati ügykezelő, mint munkavállaló*.

„A közszolgálati jogviszony kinevezéssel és annak elfogadásával határozatlan időre létesül.”¹² „A kinevezéssel kapcsolatos minden jognyilatkozatot írásba kell foglalni. A köztisztviselőnek, kormánytisztviselőnek kinevezésekor esküt kell tennie, melynek szövegét a Kttv. írja elő. Az eskütétel elmaradása a kinevezés érvénytelenségét eredményezi. A kinevezési okmányhoz csatolni kell a munkaköri leírást.”¹²

Az *állami szolgálati jogviszony* annyiban speciális, hogy ebben az esetben a *munkáltatói oldalon államigazgatási szervként kizárólag a fővárosi és megyei kormányhivatal állhat*.

„A kinevezésben legalább három, de legfeljebb hat hónap próbaidőt kell kikötni. A próbaidő alatt a jogviszonyt bármelyik fél azonnali hatállyal indoklás nélkül megszüntetheti.”¹²

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közigazgatásban alkalmazásra kerülhetnek-e a Munkatörvénykönyve szerinti munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók?
2. Mi alapján lehet különbséget tenni a kormánytisztviselők, állami tisztviselő és a köztisztviselők között?
3. A kormányzati ügykezelők érdemi döntés-előkészítési feladatokat látnak el?
4. A kormánytisztviselő kinevezésekor kötelező-e próbaidő kikötése?
5. Ha a köztisztviselő nem teszi le az esküt, az milyen jogkövetkezémmel jár?

A KÖZIGAZGATÁSI JOGVISZONY

A *közigazgatási jogviszony* a közigazgatási jog által szabályozott társadalmi viszony.

Tartalmi vonásai alapján a *közigazgatási jogviszony jellemzői a következők*:

- a) egyik alanya mindig közigazgatási szerv,
- b) tipikus formája a közhatalmi (szuprematív) jogviszony,
- c) tartalmilag a közigazgatási szervek végrehajtó tevékenységéhez kapcsolódik.

A közigazgatási jogviszonyban az egyik jogalany szükségképpen a közigazgatási szerv, ugyanis e viszonyok a közigazgatás végrehajtó tevékenységével függnek össze. Ezek a jogviszonyok tartalmilag az állami akarat végrehajtásával összefüggő társadalmi viszonyok.

A közigazgatási jogviszony *tipikus formája a közhatalmi jogviszony*, mivel a végrehajtó tevékenységén belül a fő tevékenységek a jogalkalmazás, az irányítás és a felügyelet. A közigazgatási jogviszonyok típusai a következők szerint foglalhatók össze:

- hatósági jogalkalmazói jogviszonyok,
- nem hatósági jogalkalmazói jogviszonyok,
- irányítási jogviszonyok,
- felügyeleti jogviszonyok,
- mellérendeltségi (koordinációs) jogviszonyok.

¹² ÜGYKEZELŐI ALAPVIZSGA TANKÖNYV 27. old. (Nemzeti Közigazgatási Intézet, Budapest 2012.)

Az alkalmazandó *normák milyensége* szempontjából megkülönböztethetünk:

- anyagi,
- eljárási jogviszonyt.

A konkrét közigazgatási jogviszony *egyik oldalán mindig a közigazgatási szerv állhat.*

A közigazgatási jogviszony *másik oldalán elvileg bármely magánszemély, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet lehet.*

A mellérendeltségi (koordinációs) jogviszonyokban a másik jogalany lehet bármely más szervezet.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A közigazgatási jogviszony fő jellemzője, hogy egyik alanya mindig közigazgatási szerv?**
- 2. A közigazgatási jogviszony lehet-e mellérendeltségi jogviszony?**
- 3. A közigazgatási jogviszony másik oldalán, a közigazgatási szervvel szemben elvileg bármely magánszemély, jogi személy lehet?**
- 4. A konkrét közigazgatási jogviszonyban nem szükséges, hogy a közigazgatási szervnek legyen illetékessége?**
- 5. A közigazgatáson belüli koordinációs tevékenységek során jellemző az irányító jelleg?**

VI. A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS

6.1. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló

2016. évi CL. törvény személyi, területi és időbeli hatálya

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) hatálya a közigazgatási eljárások közül kizárólag a hatósági eljárásra terjed ki.

A hatósági eljárás során

- a) a közigazgatási szerven kívüli érintett jogalanyok ügyében,
- b) jogilag szabályozott cselekvési rendben történő hatósági jogalkalmazás keretében,
- c) egyedi ügy elintézésére kerül sor,
- d) eredményeként az érintett jogalanyra nézve jogi helyzetét megváltoztató, jogvitáját elbíráló vagy jogsértésre reagáló, közvetlen jogi hatást kiváltó egyedi aktus kerül kibocsátása, vagy annak érvényesítése érdekében jön létre.

Az Ákr. *közigazgatási hatósági ügyben és a hatósági ellenőrzés során alkalmazandó*, ez azt is jelenti, hogy más közigazgatási tevékenységre nem terjed ki az Ákr. hatálya. Az Ákr. szerint kizárólag e két tevékenységet tekinthetjük közigazgatási hatósági eljárásnak. Így bizonyosan nem tekinthetők ilyennek a normaalkotási eljárások (pl. jogszabály-alkotási eljárás), a közigazgatási szervezeten belüli eljárások (pl. a közszolgálati ki-nevezési eljárások), a tulajdonosi joggyakorlás, az ügyvitel és a közigazgatási per sem, vagyis a hatóság nem minden jogot, vagy kötelességet megállapító eljárása, aktusa keletkeztet hatósági ügyet.

Az Ákr. a *hatósági ügy fogalmát általános jelleggel, vagyis nem tételes felsorolással határozza meg, azonban ha egy ügy és az eljárása az Ákr. hatálya alá tartozik, akkor a kódex rendelkezései között az eljáró hatóságok nem válogathatnak, hanem annak egészét alkalmazniuk kell.* Nem Ákr. szerinti hatósági ügyben viszont hézagpótló jelleggel e kódex csak akkor lesz alkalmazható, ha azt jogszabály elrendeli, de az ilyen szabály sem eredményezi az Ákr. tárgyi hatályának kiterjesztését. Az Ákr. szerinti eljárási jogviszony *tárgya a hatósági „ügy”, amely az eljárási jogviszony alanyaitól, a hatóságtól és ügyféltől nem választható el.*

Az Ákr. értelmében ügy az, melynek intézése során a hatóság döntésével az ügyfél

- jogát, kötelezettségét megállapítja,
- jogvitáját eldönti,
- jogsértését megállapítja,
- tényt, állapotot, adatot igazol,
- nyilvántartást vezet,
- az ezeket érintő döntését érvényesíti.

Az Ákr. szerint a *hatósági ellenőrzés* nem része a hatósági ügy fogalmának, ezért elengedhetetlenné vált, hogy a törvény tárgyi hatálya körében szerepeljen a hatósági ellenőrzés is.

Az **Ákr. hatálya nem terjed ki**

- a szabálysértési eljárásra,
- a választási eljárásra, a népszavazás kezdeményezésére és a népszavazási eljárásra,

- az adó-, valamint vámigazgatási eljárásra,
- a menekültügyi és idegenrendészeti, valamint – az állampolgársági bizonyítvány kiadásának kivételével – az állampolgársági eljárásra, és
- a versenyfelügyeleti eljárásra,
- a Magyar Nemzeti Banknak a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 4. § (2) és (5)-(9) bekezdéseiben, valamint a bizalmi vagyonkezelőkről és a tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvényben meghatározott feladatkörével összefüggő hatósági eljárásokra.

Az Ákr szerint a fentiekben ismertetett *kivett eljárásokat leszámítva minden eljárástípusban az Ákr.-t kell alkalmazni*. Az erre vonatkozó *külön törvények önálló, teljes körű eljárási szabályozást állapíthatnak meg*. Az egyes eljárásokban, amelyek nem tartoznak a kódex hatálya alá, van lehetőség arra a jogalkotási gyakorlatra, mely szerint a külön törvények alkalmazni rendelik az Ákr. egészét, vagy egyes rendelkezéseit, részeit.

Az Ákr. rögzíti alkalmazási elsőbbségét, akként rendelkezve, hogy *a nem kivett közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozó jogszabályok a rendelkezéseitől csak akkor térhetnek el, ha azt az Ákr. megengedi*. Egyben azt is rögzíti, hogy *rendelkezéseivel összhangban lévő kiegészítő eljárási szabályokat jogszabály megállapíthat*.

Az Ákr. 2018. január 1. napján lépett hatályba, rendelkezéseit *az ezt követően indult* és a megismételt eljárásokban kell alkalmazni. Az Ákr. *végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit 2018. január 1-én*

- a még el nem rendelt, és
- folyamatban lévő

végrehajtási eljárásokra is alkalmazni kell.

Az Ákr. rendelkezéseit főszabályként *Magyarország területén* kell alkalmazni. Ezzel egy tekintet alá esik a magyar lobogó alatt működő hajó, és magyar lajstromozású repülőgép fedélzete is.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A hatósági eljárás alanya az eljáró közigazgatási szerven kívüli jogalany?**
- 2. A jogszabály-alkotási tevékenység az Ákr. alapján zajlik?**
- 3. A hatósági ellenőrzés az Ákr. hatálya alá tartozik?**
- 4. A szabálysértési eljárás az Ákr. hatálya alá tartozik?**
- 5. Az idegenrendészeti eljárás az Ákr. hatálya alá tartozik?**

A HATÓSÁGI JOGALKALMAZÁS FOGALMA

Hatósági jogalkalmazás egyrészt a jogalanyok önkéntes *jogkövető* magatartása, másrészt az állami szervek tudatos magatartása, amely során az állami szervek egyedi jogviszonyt keletkeztetnek, módosítanak, vagy megszüntetnek, és az e tevékenység során létrehozott döntés kikényszerítésére végső soron állami kényszerrel vehetnek igénybe. A jogalkalmazás lényege az absztrakt módon megfogalmazott *anyagi és eljárás-jogi normák konkrét életviszonyokra történő alkalmazása*.

A jogalkalmazói tevékenység két funkciót valósít meg:

- a) általánosan kötelező jogszabályok minden esetben való érvényesítésének biztosítása,
- b) a meghatározott egyedi konkrét ügy rendezése.

A közigazgatási jogalkalmazás jellemzői:

- jelenbeli tényállásokra, vagy jövőbeni joghatás kiváltására irányul,
- eljárási rendje egységes szabályozás keretében valósul meg,

- hierarchikus szervezetrendszerben történik,
- az ügyféli kérelemre vagy officialitás (hivatalbóltság) alapján indul az eljárás.

A jogalkalmazás folyamatában elsőként az ügyet fel kell tárni, hogy az a valóságnak megfelelően kerüljön a jogalkalmazói döntés elé, mert csak így tudja megvalósítani az objektív igazságosság követelményeit.

Következő fontos szakasz a jogszabály értelmezése, amelynek célja a jogalkotó akaratának megismerése, alanyai alapján 3 csoportba sorolhatjuk aszerint, hogy ki végzi az értelmezést:

- *jogalkotói jogszabály értelmezés* (a jogszabály értelmezését a jogalkotói hatáskörrel rendelkező szerv végzi, az értelmezés jogszabályban történik, és a jogszabály címzettjeire nézve kötelező),
- *jogalkalmazói jogszabály értelmezés* (jogalkalmazó végzi az értelmezést, amely konkrét határozataiban jelenik meg, csak az adott ügyben, az érintett szervekre, és személyekre kötelező),
- *jogtudományi értelmezés*: (megfelelő végzettséggel, a tudomány módszerével való feltárás, amelynek módszerei lehetnek a nyelvtani, a logikai, a rendszertani, a történeti értelmezéskifejezett kötelező erővel nem rendelkezők).

Jogszabály értelmezés eredménye szerint lehet:

- kiterjesztő,
- megszorító
- helybenhagyó.

A megfelelően előkészített tényállás és az alkalmazandó jogszabály értelmezésével kerül sor a konkrét esetre történő egyediesítés, amelynek eredményeként kerül sor a döntés meghozatalára.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A hatsági jogalkalmazás kizárólag az absztrakt eljárási normák konkrét életviszonyokra történő alkalmazása?**
- 2. A közigazgatási jogalkalmazás hierarchikus szervezetrendszerben valósul meg?**
- 3. A hatósági jogalkalmazás kizárólag kérelem alapján történik?**
- 4. A jogszabályban rögzített jogértelmezést jogalkalmazói jogértelmezésnek tekintjük?**
- 5. A jogszabály jogtörténeti szempontú értelmezését jogtudományi értelmezésnek tekintjük?**

AZ ELJÁRÓ HATÓSÁGOK KÖRE

Az *Ákr.* a *hatóság fogalmának* meghatározása során figyelemmel a lehetséges további jog- és szervezetfejlődésre is, a legáltalánosabb megfogalmazással élve lényegében azt írja elő, hogy hatóság *az a szerv(ezet), amely jogszabály alapján hatósági ügyet intéz.* Mindezekre tekintettel mindenféle hatósági kijelölést az ágazati, anyagi jogi szabályoknak kell tartalmaznia, és ezért az *Ákr.* nem is tartalmazhat anyagi jogi (pl. hatáskör-telepítő) szabályokat. Erre kizárólag az *anyagi jogi szabályokat tartalmazó törvényben vagy kormányrendeletben, illetve önkormányzati hatósági ügy esetén önkormányzati rendeletben van lehetőség.*

Az *Ákr.* *illetékességi szabályai* egyfajta sorrendiséget rögzítve kerültek meghatározásra. Az illetékesség az adott közigazgatási ügy jellegzetessége alapján dől el, vagy dönti el az ágazati anyagi jogszabály, amely során elsődlegesen *az ügy tárgyát* szükséges figyelembe venni.

Ennek értelmében, az azonos hatáskörű hatóságok közül az jár el, amelynek illetékességi területén

- a) az ügy tárgyát képező ingatlan fekszik, ennek hiányában
- b) a tevékenységet gyakorolják vagy gyakorolni kívánják, ennek hiányában
- c) a jogellenes magatartást elkövették.

Amennyiben az a)-c) pontok alapján nem dönthető el, az *ügyfél lakcíme, székhelye* alapozza meg az illetékességet, vagyis azt, hogy az azonos hatáskörrel rendelkező szervek közül melyik az, amelyik az adott ügyben köteles eljárni. Az *Ákr.* csak *kivételesen, lakóhely hiányában ismeri el az értesítési címet*, amely gyakorlatilag egy postafiók cím, mint az illetékességet megalapozó tény.

Az *Ákr.* a lakóhely alatt az ügyfél állandó lakóhelyét és tartózkodási helyét érti, lakcím alatt pedig ezeken felül értesítési címet. Az ismeretlen lakcímű ügyfél esetén, *utolsó ismert lakcím* hiányában a törvény a *fővárosban eljárásra jogosult hatóságot* jelöli ki eljárásra, több azonos hatáskörű fővárosi hatóság esetén pedig *az illetékességi vita szabályait kell megfelelően alkalmazni*, figyelemmel arra, hogy az eljárások sokfélesége miatt nem jelölhető meg egyetlen szerv a vita eldöntésére. Az illetékességi szabályoktól azonban az *Ákr.* biztosítja a jogszabályi eltérés lehetőségét, így a jövőben is lehetőség van kizárólagos illetékesség meghatározására. Több illetékes hatóság közül a megelőzés elve alapján kerül sor az eljáró hatóság törvényi kijelölésére.

Az *Ákr.* a hatásköri és illetékességi vitára alapvetően *egyeztetési kötelezettséget* ír elő a hatóságok között 3 napon belül, ami gyors és megnyugtató megoldást biztosíthat a felügyeleti szerv bevonásának mellőzésével. A *hatásköri vita eldöntését* azonban - ha az érintett hatóságok nem egyeznek meg - a *közigazgatási bírósághoz telepíti*, összhangban a közigazgatási bírósághoz kiterjesztésével, valamint azzal, hogy ilyen vitában érintettek lehetnek olyan hatóságok is, amelyek nem tartoznak kormányzati alárendeltségbe (pl. önálló szabályozó szerv, köztestület). Az *illetékességi összeütközés esetén a legközelebbi közös felügyeleti szerv*, ennek hiányában a vita eldöntését kérő hatóság működési területe szerint *illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal dönt 5 napon belül*. A kormányhivatal itt szükségképpen döntő szerv, amely akkor dönthet, ha nincs közös felügyeleti szerve a vitában érintett hatóságoknak.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Az *Ákr.* szerint, mely szervet lehet hatságnak tekinteni?**
- 2. A hatóság hatáskörét miniszteri rendelet is meghatározhatja?**
- 3. A hatósági hatáskör egyben eljárási kötelezettséget is jelent?**
- 4. A hatóság, ha hatáskörét illetékességet megállapította, azt követően nem köteles vizsgálni, hogy az adott ügyben hatáskörrel, vagy illetékességgel rendelkezik-e?**
- 5. A hatásköri vita eldöntésére a megyei kormányhivatal jogosult?**

6.2. A közigazgatási eljárás szakaszai, azok célja és rendeltetése

A közigazgatási hatósági eljárásnak három szakasza van:

- a) alapeljárás,
- b) jogorvoslati eljárás,
- c) végrehajtási eljárás.

Az *alapeljárással*, vagy elsőfokú eljárással kezdődik a közigazgatási eljárás. Nincs olyan hatósági eljárás, amelynek ne lenne alapeljárása, ez a szakasz minden közigazgatási eljárásban megtalálható. Az *Ákr.* szerint a hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén, valamint kijelölés alapján köteles eljárni.

Az *elsőfokú eljárás célja* kérelemre indult eljárás esetén az *ügyfél jogának, vagy jogos érdekének érvényesítése*. A hivatalból induló eljárások viszont közvetlenül a *közérdek érvényesítésére irányulnak*, általában valamely olyan magánérdekkel szemben, amelyek sértik a közérdek megvalósulását.

Az első fokú eljárás az alábbi főbb szakaszokból áll:

- az eljárás megindítása,
- kérelem vizsgálata,
- a tényállás tisztázása (bizonyítás),
- a hatóság döntésének meghozatala.

Az egyes szakaszok nem szükségképpen szakaszai az elsőfokú eljárásnak, tekintettel arra, hogy a kérelemre indult eljárásra van modellezve.

Jogorvoslati eljárásra kérelemre akkor kerül sor, ha az ügyfélnek nem felel meg az első fokú döntés (pl. a kérelmére nem kapott engedélyt vagy a döntést jogszabálysértőnek tartja), és él valamelyik jogorvoslati lehetőségével. Alapvetően eltérő jellegük miatt feltétlenül indokolt különbséget tenni a jogorvoslás két fő fajtája, az ügyféli aktivitást feltételező kérelmen alapuló jogorvoslati formák, illetve az ügyfél passzivitása mellett vagy akár az ügyfél akarata ellenében, hivatalból indított döntés-felülvizsgálat formái között.

A jogorvoslati eljárások egyik fő célja a *jogszerű (vagy az ügyfél méltányolható érdekének megfelelő) végleges döntés meghozatalának, kikényszerítésének elősegítése*. Így kiemelkedő szereppel rendelkezik az anyagi jogerő intézménye, amely a döntést megváltoztathatatlanná teszi, azt véglegesen lezárja.

Mindezekre figyelemmel az ügyféli kérelemre induló jogorvoslati alapmodell két elemből áll:

- a *közigazgatási perből* (elsőfokú közigazgatási bírósági eljárásból és a kivételes másodfokú közigazgatási bírósági eljárásból),
- *fellebbezési eljárásból*.

Az ilyen jogorvoslati rendszer biztosítani tudja az objektívebb elbírálást, ezáltal az ügyféli jogok hatékonyabb érvényesülését azzal, hogy nem hagy teret a szervezeten belüli egyéb érdek, elfogultság megjelenésének.

Az Ákr. szerint a hivatalból induló jogorvoslati eljárások köre pedig a következő leegyszerűsödött elemekből áll:

- a döntés módosítása vagy visszavonása a *hatóság saját hatáskörében*,
- a *felügyeleti eljárás*,
- az ügyészségről szóló törvény szerinti ügyészi felhívás és fellépés nyomán indított eljárás.

A végrehajtási eljárás a közigazgatási hatósági eljárás elkülönült, sajátos és nem szükségképpen szakasza. Az Ákr. erre tekintettel nem tartalmaz a hatósági döntések végrehajtására vonatkozó átfogó saját szabályozást, hanem az általános eljárási szabályokhoz és a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez képest állapítja meg végrehajtásra vonatkozó specifikus rendelkezéseket. A végrehajtási eljárásra legtöbbször csak akkor kerül sor, ha az ügyfél a jogerős (az első vagy másodfokú) döntésben foglaltaknak önként, határidőben nem tesz eleget. A *végrehajtási eljárást célja a jogerőssé, vagy véglegessé vált döntéseknek érvényt szerezni, akár állami kényszer alkalmazásával is*, ha a kötelezett önkéntes teljesítése elmarad.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A végrehajtási eljárás a közigazgatási hatósági eljárás kötelező, szükségszerű szakasza?
2. Az elsőfokú eljárás elengedhetetlen szakasza az eljárás megindítása?
3. Az elsőfokú eljárási kizárólag kérelem alapján indulhat meg?
4. Az Ákr. szerint az általános kérelem alapján indítható jogorvoslati eszköz a fellebbezés?
5. A közigazgatási döntések anyagi jogerejét kizárólag a bírósági döntés alapján lehet megállapítani?

AZ ELSŐFOKÚ ELJÁRÁS SZABÁLYAI

Az *Ákr.* abból kiindulva, hogy a hatósági ügyek túlnyomó többsége kérelemre indul, a *kérelemre induló ügyek szabályozását teszi elsődlegessé*, és a hivatalból induló eljárásokra vonatkozó eltéréseket külön fejezetben állapítja meg.

Azon nyilatkozatokat kell kérelemnek tekinteni, amelyet ügyfél jogának, jogos érdekének érvényesítése miatt terjeszt elő, és amelyről a hatóság köteles dönteni. Az Ákr. azt is egyértelművé teszi, a kérelem felett előterjesztőjének rendelkezési joga van, vagyis azt módosíthatja, visszavonhatja, azonban e jogosultságával legkésőbb a kérelem tárgyában hozott döntés véglegessé válásáig élhet.

Az *Ákr.* meghatározza a *kérelem minimális tartalmi elemeit*, ezen felül pedig ágazati jogszabály további, az ügy sajátosságaihoz igazodó anyagi jogi követelményeket állapíthat meg. Ennek megfelelően a kérelemnek tartalmazni kell az *ügyfél és képviselőjének azonosító adatait és elérhetőségüket*.

Az ügyféltől nem kérhető azok az adatok, amelyeket a hatóság köteles beszerezni az ügy eldöntéséhez.

A kérelem előterjesztésének helyét illetően a XXI. század követelményeihez és a területi államigazgatás nagyfokú átalakításához igazodva az *Ákr.* szerint a *kormányablak általános kérelembefogadó helyként* is szolgál. Az eljárás megindulásának napjaként a *kérelemnek az eljáró hatósághoz való érkezését követő napot kell tekinteni*. Az *Ákr.* fenntartja a magyar közigazgatási jogban évtizedek óta érvényesülő szabályt, hogy *a kérelmet nem az elnevezése, hanem a tartalma alapján kell elbírálni*.

A törvény meghatározza az alapeljárás fajtáit, megkülönböztetve

- a) a sommás
- b) a teljes eljárást,
- c) az automatikus döntéshozatali eljárást (a sommás eljárás kvázi speciális módozatát).

Az automatikus döntéshozatali eljárás és a sommás eljárás alapvetően *az egyszerű megítélésű ügyekben alkalmazható*, az ügy gyors lezárását teszi lehetővé, ha annak feltételei adottak.

A teljes eljárás a klasszikus közigazgatási alapeljárási forma, amelyben minden eljárási részcsелеkmény elvégezhető.

Automatikus döntéshozatali eljárás akkor alkalmazható, ha

- a döntés mérlegelést nem igényel,
- nincs ellenérdekű ügyfél,
- minden, a döntés meghozatalához szükséges adat rendelkezésre áll,
- azt törvény vagy kormányrendelet lehetővé teszi.

A sommás eljárás lehetősége minden olyan ügyben adott, amelyben

- a döntéshez szükséges jogszabályi feltételek rendelkezésre állnak és ez alapján a tényállás tisztázott,
- nincs ellenérdekű ügyfél.

A sommás eljárásban a döntést *nyolc napon belül meg kell hozni*. Amennyiben a döntéshez szükséges *bármelyik feltétel hiányzik, a hatóság teljes eljárást folytat le*, amelynek keretében *függő hatályú döntést hoz*, vagy egyéb a függő hatályú döntést kizáró döntést hoz (pl. megszünteti az eljárást, vagy felfüggeszti az eljárást).

Az automatikus döntéshozatali eljárás és sommás eljárás esetén *fellebbezési jog hiányában az ügyfél a döntés közlését követően öt napon belül kérheti, hogy a hatóság kérelmét teljes eljárásban bírálja el*.

A hatóság köteles teljes eljárást lefolytatni, ha

- függő hatályú döntés meghozatalának nincs helye,
- nem kerül sor az ügy érdemi lezárására vagy a teljes eljárást kizáró döntés meghozatalára.

Ugyanakkor a hatóságnak nyolc napon belül meg kell hoznia azon döntéseket, amelyek az eljárást előbbre lendítik. Ennek értelmében szükség lehet szakhatóság megkeresésére, egyéb eljárási cselekményekre, hiánypótlás kibocsátására és tájékoztatás megadására az ügyintézési határidő túllépésének törvény erejénél fogva jogkövetkezményeiről.

A függő hatályú döntés nem kell meghozni, ha a hatóság nyolc napon belül

- érdemben dönt,
- a kérelmet visszautasítja,
- az eljárást megszünteti,
- az eljárást felfüggeszti,
- a beadvány elintézését függőben tartja.

Ugyanakkor az Ákr. egyfajta „fokozatosságot” teremt azzal, hogy a függő hatályú döntés alkalmazásának mellőzése, vagy annak kizártsága esetén az ügyintézési határidő túllépésére vonatkozó szabályokat alkalmazni kell, az eljárás tehát a következő három szintből áll:

- minden eljárás *sommás* (vagy automatikus döntéshozatali) *eljárásként indul*,
- amennyiben erre nincs lehetőség, a hatóság *függő hatályú döntést hoz*, és
- a függő hatályú döntés kizártsága esetén *teljes eljárás lefolytatására kerül sor* annak jogkövetkezményeivel együtt.

A függő hatályú döntés nem alkalmazható minden eljárásban, vagy annak alkalmazása komoly kockázatokkal járhat. Az államigazgatás jogszerűtlen „hallgatása” esetén ugyanis az ügyfélnek biztosított jogok az egyedi ügyféli érdeknél jóval jelentősebb közérdeket érintenek, vagy súlyosan sérthetnek, ezért a függő hatályú döntés alkalmazását ki kell zárni, ha:

- a döntés - központi hivatal kivételével - központi államigazgatási szerv vagy annak vezetője, vagy a Magyar Nemzeti Bank hatáskörébe tartozik (pl. atomenergiával, gázvezetékekkel, légi forgalommal kapcsolatos ügyek);
- az ügy tárgya katonai és honvédelmi, nemzetbiztonsági célú építmény (pl. vasúti közlekedéssel, internethálózattal, légiközlekedéssel vagy sajátos rendeltetésű építményfajtákkal kapcsolatos ügyek).

Az Ákr szerint a hiánypótlásnak az alábbi két esete különböztethető meg:

- ha a kérelem a benyújtásakor nem felel meg a jogszabályban meghatározott - elsősorban anyagi jogi követelményekből fakadó - követelményeknek,
- ha a tényállás tisztázása során válik szükségessé hiánypótlási felhívás kibocsátása, az eljárás során felmerült új tényre, adatra tekintettel.

A hiánypótlás teljesítésére a hatóság *tűz határidőt*, továbbá a hiánypótlásra csupán *egyszer kerülhet sor*.

A kapcsolódó eljárás a hatóságok együttműködésének újfajta módja, amely egyes, egymásra épülő ügyek sorozatában az ügyfelek jobb kiszolgálását, tehermentesítését szolgálja a hatóságok tevékenységének jobb összehangolásával, és az ügyfél személyes közreműködésének mellőzésével. A kapcsolódó eljárásban az ügyfél csupán a folyamat elején álló *egy hatósággal kerül eljárási kapcsolatba*, a további, ehhez kapcsolódó eljárások során pedig az elsőként eljáró hatóság válik közvetítő hatósággá. Az *elsőként eljáró hatóság továbbítja a saját döntését, a nála előterjesztett kérelmet és a bizonyítékokat* a kapcsolódó eljárásban eljáró hatósághoz, és *annak döntését is az első hatóság közvetíti a kérelmezőhöz*.

A kapcsolódó eljárás szabályait *csak az ügyfél kérelmére lehet alkalmazni*. Az előírások elterjedését segítő az *Ákr. tájékoztatási kötelezettséget ír elő a hatóság számára*.

Az *Ákr.* az eljárás lefolytatásának akadályai körében nevesíti a *kérelem visszautasítását*. A kérelem visszautasításának két fő esetét szabályozza:

- *kötelező a kérelem visszautasítása*, ha az eljárás megindításának jogszabályi előfeltételei hiányoznak, vagy ha az ügy az ún. „ítélt dolog” körébe tartozik (vagyis ha az ugyanazon jog érvényesítésére irányuló kérelmet a bíróság vagy a hatóság már érdemben elbírálta, és a kérelem tartalma, valamint az irányadó jogi szabályozás sem változott);
- *nem kötelező* (a hatóság mérlegeléstől függő) a kérelem visszautasítása, ha a kérelmet nem az előírt formában terjesztették elő, de ezt a kérelmező orvosolhatja, ha a kérelmét öt napon belül az előírt formában újra előterjeszti.

Az *Ákr.* *ugyanakkor azt a vélelmet állítja fel*, hogy az első kérelem visszautasítása felől hozott döntés elleni *jogorvoslati jogáról való lemondásnak* minősül, ha a kérelmet ismételten benyújtotta.

Az *Ákr.* az *eljárás megszüntetésének* eseteit a következők szerint határozza meg:

- *a kérelem visszautasításának lett volna helye*, annak oka azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására,
- *a kérelmező ügyfél a hatóság felhívására nem nyilatkozik*, és ennek hiányában a kérelem nem bírálható el, és az eljárást hivatalból nem folytatja,
- *az eljárás okafogyottá vált*,
- *az ügyfél nem tesz eleget eljárási költség előlegezési kötelezettségének*,
- az eljárás kérelemre indult, és valamennyi *kérelmező ügyfél kérelmét visszavonta*, illetve ahhoz az ellenérdekű ügyfelek hozzájárultak, és az eljárás hivatalból nem folytatható,
- a hatóság megállapítja, hogy az ügyben *más hatóság már eljár*, vagy *más hatóság kijelölésére került sor*,
- az ügy érdemi eldöntése olyan *kérdés előzetes elbírálásától függ* (a továbbiakban: előkérdés), amely bíróság vagy más szerv hatáskörébe tartozik, és az ügyfél a hatóságnak *az eljárás megindítására vonatkozó felhívásának nem tesz eleget*.

Az *Ákr.* szerint az *eljárás felfüggesztésének* esetei az alábbiak:

- ha az ügy érdemi eldöntése olyan *előkérdés elbírálásától függ*, amely más szerv hatáskörébe tartozik vagy ugyanazon hatóság más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem bírálható el és *ezt külön törvény lehetővé teszi*,
- ha az *előkérdés bíróság hatáskörébe tartozik*,
- *külföldi szerv megkeresése esetén*.

A külföldi szerv megkeresésére alapozott felfüggesztés kivételével az *ügyfél (több ügyfél esetén valamennyi ügyfél együttes) kérelmére a hatóság köteles folytatni eljárását*, és érdemben dönteni.

A *szünetelés* esetén arról van szó, hogy az *ügyfél kéri* (vagy ügyfelek együttesen kérik) az ügy szünetelését, ha ezt jogszabály nem zárja ki, és ilyenkor *az eljárás maximálisan hat hónapi időtartamra szünetel*.

A szünetelést sem lehet parttalanul biztosítani, a jóhiszemű eljárás elvére figyelemmel, ezért ha *az ügyfél az eljárás folytatását hat hónapon belül nem kéri*, a *csak kérelemre folytatható eljárás ex lege* (a törvény erejénél fogva) *megszűnik*, amelyről értesíti a hatóság mindazokat, akikkel egyébként a döntést közölte volna.

Az *ügyintézési határidő számítása* körében azok kezdő időpontját *az eljárás megindulásához köti*. Az *ügyintézési határidők rendszere az alábbiak szerint épül fel*:

- automatikus döntéshozatali eljárásban *24 óra*,
- sommás eljárásban *nyolc nap*,
- teljes eljárásban *hatvan nap* (amelytől az *Ákr.* eltérést enged),
- *általános határidőként nyolc napot* határoz meg a törvény, ha valamely eljárási cselekmény teljesítésének vagy végzés meghozatalának határidejéről törvény vagy kormányrendelet külön nem rendelkezik.

A törvény az *ügyintézési határidő túllépését* a hatóság illeték- és díj-visszafizetési kötelezettségével szankcionálja és mentesíti az ügyfelet az eljárási költségek megfizetése alól.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kérelem előterjeszhető személyesen és bármilyen írásbeli formában?
2. A sommás eljárás alapvetően az egyszerű megítélésű ügyekben alkalmazható?
3. A sommás eljárásban a döntést öt napon belül meg kell hozni?
4. Függő hatályú döntés kizártsága esetén teljes eljárás lefolytatására kerül sor?
5. Teljes eljárásban az ügyintézési határidő harminc nap?

A FELLEBBEZÉSRE VONATKOZÓ FŐBB SZABÁLYOK

Az *Ákr.* jogorvoslati rendszerében *fellebbezésnek kizárólag akkor van helye, ha azt a kódex maga kifejezetten megengedi, vagy, ha kivételes jelleggel ágazati törvény teszi lehetővé.*

Sommás eljárásban és automatikus döntéshozatali eljárásban hozott döntések esetén külön *fellebbezés biztosítása nem indokolt*, hiszen az elsőfokú eljárás szabályai közt rögzítésre kerül, hogy ilyen esetekben *öt napon belül az ügyfél kérheti teljes eljárás lefolytatását.* Ez egy kvázi saját hatáskörben lefolytatott új eljárás.

A jegyzők és járási hivatalok, helyi rendvédelmi szerv által hozott döntések esetén az teszi ésszerűvé a fellebbezés főszabály szerint történő lehetővé tételét, hogy az államigazgatási ügyek túlnyomó többsége e hatóságok előtt zajlik. Garanciális okokból indokolt meghatározni azokat az eseteket, amelyekben a fellebbezés a fenti esetekben is *kizárt, de közigazgatási per kezdeményezhető,* ezek a következők:

- a) ha az elsőfokú döntést - a központi hivatal kivételével - központi államigazgatási szerv vezetője hozta,
- b) ha a képviselő-testület önkormányzati hatósági ügyben hozott döntést,
- c) a másodfokú hatóság által hozott önállóan fellebbezhető végzés esetén,
- d) ha nincs kijelölt másodfokú hatóság,
- e) nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségűvé nyilvánított ügyben,
- f) ha a hatósági szerződés alapján végrehajtást rendeltek el.

Az *elsőfokú végzések* vonatkozásában kizárólag az alábbi esetkörben van lehetőség önálló fellebbezésre, ha a végzés:

- ideiglenes biztosítási intézkedésről szól,
- ügyféli jogállásról vagy jogutódlásról rendelkezik,
- a kérelmet visszautasítja,
- az eljárást megszünteti,
- az eljárás felfüggeszti vagy szünetelése tárgyában dönt,
- eljárási bírságot szab ki,
- fellebbezési határidő elmulasztása miatt benyújtott igazolási kérelmet elutasítja,
- zár alá vételt vagy lefoglalást rendel el, valamint ezek megszüntetése iránti kérelmet elutasítja,
- az irat betekintési jog gyakorlására irányuló kérelmet elutasítja,
- az irat betekintési jog korlátozására irányuló kérelem tárgyában dönt,

- eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos, költségmentesség iránti kérelmet elutasításáról, költségmentesség módosításáról vagy visszavonásáról szól.

A fellebbezéssel kapcsolatban az alapelvekből következően is elvárható, hogy az ügyfél legalább annyiban támassa alá fellebbezési kérelmét, hogy *a döntést milyen okból tartja sérelmesnek*. Fellebbezni csak a *megtámadott döntésre vonatkozóan, tartalmilag közvetlenül összefüggő okból és csak a döntésből közvetlenül adódó jog- vagy érdeksérelemre hivatkozva, indokolt kérelemmel lehet*. Az Alaptörvényben foglalt, tisztességes eljárás-hoz való jog hatékonyabb érvényesülése érdekében, kizárólag abban az esetben *nincs helye a fellebbezésben új tényre hivatkozni, ha az ügyfél gondos és együttműködő, jóhiszemű ügyvitel mellett megtehetette volna azt az alapeljárásban is* (pl. ha ezt azért nem tette meg, mert nem is értesült az elsőfokú eljárásról, vagy a hatóság tévesen tájékoztatta, joga lesz új tényeket is felhozni a fellebbezési eljárásban).

A mennyiben az elsőfokú hatóság a döntést nem nyilvánította azonnal végrehajthatónak, a *fellebbezésnek a döntés végrehajtására halasztó hatálya van*, kivéve ha:

- az ideiglenes biztosítási intézkedésről szóló,
- az irat betekintési jog korlátozása iránti kérelemnek helyt adó végzés ellen nyújtanak be fellebbezést.

A fellebbezést a döntés közlésétől számított *tizenöt napon belül az azt meghozó hatóságnál kell előterjeszteni*.

Amennyiben a fellebbezés alapján az elsőfokú hatóság megállapítja, hogy *döntése jogszabályt sért, azt saját hatáskörében módosítja vagy visszavonja*. Ha a *fellebbezésben foglaltakkal az elsőfokú hatóság egyetért*, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél, az elsőfokú hatóság saját hatáskörében eljárva *a nem jogszabálysértő döntését is visszavonhatja, illetve a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja*.

Amennyiben nem kerül sor

- a megtámadott döntés visszavonására,
- a fellebbezésnek megfelelő tartalmú módosítására, kijavítására vagy kiegészítésére,

a fellebbezést az elsőfokú hatóság *az ügy összes iratával, a fellebbezési határidő leteltét követően felterjeszti a másodfokú hatósághoz*.

A fellebbezést a másodfokú hatóság bírálja el, amely a fellebbezéssel megtámadott döntést és az azt megelőző eljárást megvizsgálja. A másodfokú hatóság eljárása során nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz. A másodfokú hatóság eljárásában a *teljes revízió elve*, vagyis in mélius (az ügyfél javára), in péius (*ügyfél hátrányára*) történő változtatás *kizárólag a jogszabálysértő döntés tekintetében érvényesül*. Tehát az *érdeksérelemre hivatkozó fellebbezések esetén a fellebbezési kérelemhez a másodfokú hatóság kötve van*.

A másodfokú hatóság a döntést

- helybenhagyja,
- megváltoztatja,
- megsemmisíti.

Az ügyek gyorsabb lezárása érdekében, *fellebbezés esetén a kiegészítő bizonyítást minden esetben a fellebbezés elbírálására jogosult másodfokú hatóságnak kell lefolytatni, nincs helye új eljárásra utasításnak*. Ha valamennyi fellebbező visszavonta a fellebbezését, a másodfokú *hatóság a fellebbezési eljárást megszünteti*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **Sommás eljárásban hozott döntések ellen külön fellebbezésnek nincs helye?**
2. **Az automatikus döntéshozatali eljárásban hozott döntések ellen fellebbezni lehet?**
3. **Kizárt a fellebbezés, ha az elsőfokú döntést - a központi hivatal kivételével - központi államigazgatási szerv vezetője hozta?**
4. **Fellebbezni kizárólag indokolt kérelemmel lehet?**
5. **Fellebbezésnek a döntés végrehajtására minden esetben halasztó hatálya van?**

A KÖZIGAZGATÁSI VÉGREHAJTÁS RENDELTETÉSE

A végrehajtás alapvető rendeltetése, hogy amennyiben szükséges *állami kényszerrel is érvényt szerezzen a közigazgatási döntéseknek, ha az ügyfél a hatóság végleges döntésének nem tesz eleget*. A végrehajtásra csak akkor kerülhet sor, ha az arra kötelezett önkéntes jogkövetéssel nem teljesíti a véglegessé, vagy jogerőssé vált közigazgatási döntést. Az Ákr. szerint a végrehajtást a döntést hozó hatóság, másodfokú döntés esetén pedig az elsőfokú hatóság hivatalból vagy a jogosult kérelmére a végrehajthatóságtól, vagy a kérelem beérkezésétől számított 5 napon belül rendeli el.

A végrehajtás foganatosítása törvény, kormányrendelet, illetve önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet eltérő rendelkezése hiányában, az állami adóhatóság hatáskörébe tartozik.

A végrehajtást

- a) a végrehajtást elrendelő hatóság,
- b) a végrehajtást elrendelő hatóság másodfokú hatósága

rendelheti el.

Az Ákr. tételesen felsorolja azokat az eseteket, amikor hivatalból, kötelezően kerül sor a *végrehajtási eljárás felfüggesztésére*, ezek a következők:

- a végrehajtás alá vont vagyontárggyal kapcsolatos igényper van folyamatban, vagy a vagyontárgyat a bírósági végrehajtó más követelés végrehajtása érdekében korábban lefoglalta, feltéve, hogy más lefoglalható vagyontárgy nincs,
- kézbesítettnek tekintettséggel szembeni kifogást terjesztettek elő, és az abban előadott tények és körülmények a kifogás elfogadását valószínűsítik,
- a kötelezett meghalt vagy megszűnt, a jogutódlás tárgyában hozott végzés véglegessé válásáig,
- azt az ügyész a végrehajtható döntés elleni ügyészi felhívásban indítványozza,
- a végrehajtás folytatása életveszéllyel vagy helyrehozhatatlan kárral járna, vagy az közegészségügyi vagy közbiztonsági okból szükséges, vagy
- azt jogszabály elrendeli.

Annak érdekében, hogy a felfüggesztési okról a végrehajtást elrendelő szerv megfelelően értesülhessen, a törvény a *végrehajtást foganatosító szerv számára* a tudomására jutott felfüggesztési okokkal kapcsolatban *értesítési kötelezettséget ír elő*. Arra is van lehetőség, hogy az *elrendelő hatóság a kötelezett kérelmére*, az azt megalapozó méltányolható körülmény igazolása esetén felfüggeszse a végrehajtást.

A végrehajtás megszüntetése tekintetében a „végrehajtást elrendelő hatóság a végrehajtást akkor is megszünteti ha”:

- a jogosult a végrehajtás megszüntetését kéri, és ez mások jogait nem sérti,
- a követelés elévült, és a végrehajtás megszüntetését a kötelezett kéri,
- a további végrehajtási eljárási cselekményektől eredmény nem várható.

A végrehajtást foganatosító szerv a tudomására jutott megszüntetési okokról és a végrehajtás befejezéséről a végrehajtást elrendelő hatóságot értesíti.

Az Alaptörvény B) cikkében deklarált jogállamiság elvéből fakadó követelmény, hogy a végrehajtható döntésben megállapított *kötelezettség kikényszerítésének törvényben meghatározott időbeli korlátja is legyen*. A végrehajtásban résztvevő szervek ösztönzése és aktívabb fellépése érdekében, az *Ákr.* a *közigazgatási hatósági végrehajtás elévülési idejét három évre (relatív elévülési határidő) csökkenti*, amelynél rövidebb időtartamot törvény vagy kormányrendelet megállapíthat.

Az elévülés nyugszik

- a végrehajtás felfüggesztésének,
- a végrehajtási eljárásban engedélyezett fizetési kedvezmény, és a pénzfizetési kötelezettség folyamatos végrehajtásának

időtartama alatt. Az elévülést bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Az *Ákr.* szerint a *végrehajtás elévülésének objektív időtartama hat év*. A végrehajtás elévülésére vonatkozó határidőket a *teljesítési határidő utolsó napjától kell számítani*.

Az *Ákr.* akként rendelkezik, hogy a fenti végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit

- a törvény hatálybalépésekor még el nem rendelt, és
- a törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő

végrehajtási eljárásokra is alkalmazni kell, amelynek különös jelentősége lehet a követelések elévülése szempontjából.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A végrehajtást mindig a döntést hozó hatóság rendeli el?**
- 2. A kérelemre induló végrehajtást a kérelem beérkezésétől számított 10 napon belül kell elrendelni?**
- 3. A végrehajtást hivatalból fel kell függeszteni, ha azt az ügyész a végrehajtható döntés elleni ügyészi felhívásban indítványozza?**
- 4. A végrehajtást meg kell szüntetni, ha a követelés elévült?**
- 5. A végrehajtás foganatosítása főszabály szerint az állami adóhatóság hatásköre?**

VII. FEGYVERZETI ALAPISMERETEK

7.1. A lőfegyverekről és a lőszerkekről szóló

2004. évi XXIV. törvény és a kapcsolódó rendeletek

A lőfegyverekről és a lőszerkekről szóló 2004. évi XXIV. törvény (a továbbiakban: Ftv.) egyértelműen rögzíti, hogy e törvény alapvető célja a polgári lőfegyverek és lőszerke Magyarországon történő megszerzésének, tartásának, forgalmazásának szabályozása, amely összhangban áll a vonatkozó európai uniós szabályozással is, amely körben kiemelt jelentősége van a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló, 1991. június 18-i 91/477/EGK tanácsi irányelvnek.

Az Ftv. szerint törvény eltérő rendelkezésének hiányában *hatálya nem terjed ki*

- a) a Magyar Honvédség és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat,
- b) a Magyarország területén állomásozó fegyveres szervek,
- c) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- d) a rendvédelmi szervek,
- e) a fegyveres biztonsági őrség,
- f) az Országgyűlési Őrség,
- g) a rendészeti, illetve katonai képzést folytató felsőoktatási intézmény

által jogszerűen birtokolt lőfegyverekre, lőszerkekre és egyéb fegyverkekre, valamint ezeknek a felsorolt szervek által történő megszerzésére és az általuk üzemeltetett lőterekre. Az Ftv. tehát a fenti részletesen ismertetett körbe nem tartozó ún. „polgári” fegyverkekre vonatkozó szabályozást tartalmazza.

Tekintettel arra, hogy az Ftv. keretjelleget szabályozást ad (csupán 23 §-ból és egy mellékletből áll), jelentős teret enged a rendeleti szabályozás a további részletező rendelkezések megalkotására, az alábbiak szerint:

- a fegyverkekről és lőszerkekről szóló 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet (e fejezetben, a továbbiakban: Korm. rendelet),
- a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről szóló 173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet,
- a lőterekről, a lőfegyverek, lőszerke hatósági tárolásáról, a fegyvertartáshoz szükséges elméleti és jártassági követelményekről szóló 49/2004. (VIII. 31.) BM rendelet,
- a fegyverismereti vizsga, a fegyverforgalmazási vizsga, a lőfegyver, lőszer hatósági tárolása és a fegyverkevel, lőszerkevel kapcsolatos tevékenységek engedélyezésének igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 50/2004. (VIII. 31.) BM rendelet,
- a polgári célú pirotechnikai tevékenységek engedélyezésével kapcsolatos eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 53/2012. (X. 16.) BM rendelet,
- a fegyverke, lövőkészülékek, valamint ezek lőszerkeinek vizsgálatáról szóló 31/2006. (VI. 1.) GKM rendelet,

A fentekben részletezettek alapján kormányrendeletek és miniszteri rendeletek kerültek kiadásra, amelyek megalkotására származékos jogalkotási hatáskörben az Ftv. felhatalmazása alapján került sor. A jogi szabályozás kereteinek 2004-ben történt kialakítása óta a szabályozás több jelentősebb módosításon esett át, ezek közül talán kiemelendő a 2011-es módosítás, amely szabályozási körébe vonta a polgári célú pirotechnikai eszközöket is.

A fegyvereket a direktíva négy kategóriába sorolja a következők szerint:

- tiltott lőfegyverek (A),
- engedélyhez kötött lőfegyverek (B),
- bejelentéshez kötött lőfegyverek (C),
- egyéb lőfegyverek (D).

A magyar szabályozás a legszigorúbbak közé tartozik Európában. Az Ftv. és a kapcsolódó rendeleti szabályozás határozza meg a magánszemélyek fegyvertartását is. E szabályok az uniós szabályozás szerinti valamennyi, „A”, „B”, „C”, „D” kategóriára tartalmazznak előírásokat, amelyeknek megszerzéséhez, tartásához hatósági engedély szükséges.

A fegyvertartás célja lehet:

- önvédelem,
- munkavégzés,
- filmgyártás,
- céllövészet,
- oktatás,
- sportlövészet,
- személy- és vagyonvédelem,
- vadászat.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A fegyverekre vonatkozó hazai szabályozás összhangban áll-e a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló 91/477/EKG tanácsi irányelvvel?
2. Az Ftv. hatálya kiterjed-e a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által jogszerűen birtokolt lőfegyverekre?
3. Az Ftv. hatálya kiterjed-e az Országgyűlési Őrség által jogszerűen birtokolt lőfegyverekre?
4. Az uniós szabályozás szerint létezik-e „fegyverútlevél”?
5. A fegyvertartás célja lehet-e filmgyártás?

A TÖRVÉNYBEN SZEREPLŐ FOGALMAK

Az Ftv. 2. §-a jelenleg 46 e törvény és végrehajtására kiadott rendeletek vonatkozásában alkalmazandó fogalmi definíciót tartalmaz. A definíciók az Ftv. hatálya alá tartozó fegyvereket és lőszereket és egyes jelentősebb velük összefüggő tevékenységeket határoznak meg. Valamennyi definíció ismertetésére terjedelmi okok miatt nincs lehetőség ezek közül néhány fegyverre vonatkozó meghatározást ismertetek az alábbiakban:

- a) *„automata lőfegyver:* olyan lőfegyver, amely minden lövés után automatikusan újratölt, és az elsütőszerkezet egyszeri működtetésével egynél több lövést képes leadni;
- b) *egylövetű lőfegyver:* tölténytár nélküli lőfegyver, amelynek töltényújrjébe vagy a csőfar töltőnyílásába, illetve csőtorkolatán keresztül a csővébe minden lövés leadása előtt külön be kell helyezni a lőszert vagy lőszer alkatrészeket;
- c) *félautomata lőfegyver:* olyan lőfegyver, amely minden lövés után automatikusan újratölt, és az elsütőbillentyű egyszeri működtetésével csak egy lövést képes leadni;
- d) *ismétlő lőfegyver:* olyan lőfegyver, amelyet úgy terveztek és alakítottak ki, hogy minden lövés leadása után tölténytárból vagy forgódobból a szerkezet kézi működtetésével tölthető újra;
- e) *légfegyver:* a 15 joule vagy annál kisebb csőtorkolati energiájú festéklövő fegyver kivételével a sűrített levegővel vagy egyéb sűrített gáz felhasználásával üzemeltetett, szilárd anyagú lövedék kilövésére alkalmas fegyver;
- f) *lőfegyver:* a tűzfegyver, valamint az a légfegyver, amelyből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú, szilárd anyagú lövedék lőhető ki;

- g) *tűzfegyver*: olyan, a Mellékletben meghatározott „A”, „B”, „C” vagy „D” kategóriába tartozó - vagy ilyen-
né átalakított - eszköz, amelyből gyúlékony hajtóanyag segítségével szilárd anyagú lövedék lőhető ki,
kivéve, ha
- a jogszabályban meghatározott módon hatástalanították,
 - riasztásra, jelzésre, életmentésre, állatok leölésére vagy szigonnyal történő halászatra, illetve ipari
vagy műszaki célokra tervezték, feltéve, hogy rendeltetészerűen csak e célokra használható, vagy
 - a jogszabály rendelkezése alapján muzeális fegyvernek minősül;
- h) *gáz- és riasztófegyver*: olyan eszköz, amely rendeltetészerűen csak gáztöltény és riasztótöltény mű-
ködtetésére alkalmas;
- i) *fegyver*: a lőfegyver, a gáz- és riasztófegyver, a légfegyver, a festéklövő fegyver, a muzeális fegyver,
valamint a színházi fegyver”.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A tűzfegyver lőfegyvernek minősül?
2. A légfegyver, ha belőle 7,5 joule csőtorkolati energiájú, szilárd anyagú lövedék lőhető ki,
lőfegyvernek minősül?
3. A minden lőfegyver tűzfegyver?
4. A légfegyver fegyvernek minősül?
5. A festéklövő fegyver légfegyvernek tekinthető?

A HATÓSÁGI ENGEDÉLYEZÉS SZABÁLYAI ÉS FELTÉTELRENDSZERE

Az Ftv. és a rendeleti szabályozás szerint a rendőrség által kiadott engedély szükséges:

- a) a lőfegyver, a lőfegyverdarab (a továbbiakban együtt: lőfegyver), a muzeális lőszer kivételével a lőszer,
a flóbert töltény *gyártásához, javításához, forgalmazásához, a lőfegyver hatástalanításához, kiállításához*
és a házilagos lőszerszereléshez és újratöltéshez,
- b) a festéklövő fegyver, a gáz- és riasztófegyver, a gáztöltény, a riasztótöltény, a vaktöltény, a légfegyver,
a lőszerem, a színházi fegyver *gyártásához, javításához, forgalmazásához,*
- c) a tűzfegyver, a lőfegyverdarab, az e törvény alapján lőfegyvernek minősülő légfegyver, a színházi fegy-
ver, a lőszer, a lőszerem és a hangtompító *tartásához, az ország területére történő behozatalához, az*
ország területéről történő *kiviteléhez, az ország területén történő átszállításához,*
- d) a gáz- és riasztófegyver *viseléséhez,*
- e) a muzeális fegyver *gyártásához, javításához, forgalmazásához, sportlövészeti célú használatához,*
- f) az elöltöltő fegyver *vadászati célú használatához,*
- g) a polgári rendeltetésű lőtér, a lőfegyver- és lőszertárolóhely üzemeltetéséhez, valamint lövészetveze-
tői tevékenység végzéséhez.

A tűzfegyver, a lőfegyverdarab, az Ftv. alapján lőfegyvernek minősülő légfegyver, a színházi fegyver, a lőszer,
a lőszerem és a hangtompító *tartásához engedéllyel rendelkező személy vagy szervezet ezen eszközöket az*
engedély birtokában szerezheti meg.

Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában nem engedélyezhető:

- az „A” kategóriába tartozó tűzfegyver vagy lőszer;
- az automata lőfegyver;
- a hangtompító;
- külső formájában automata szerkezetű lőfegyverre hasonlító félautomata lőfegyver;
- huzagolt csövű lőfegyverhez való leváló köpenyes lövedékkel szerelt lőszer

tartása, valamint lézeres célzókészülék és éjszakai irányzék lőfegyverre történő felszerelése.

Az engedély nem adható, illetve hosszabbítható meg, ha a személy

- *büntetett előéletű;*
- *büntetlen előéletű, de büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerősen megállapította* azon bűncselekmények vonatkozásában, amelyeket az Ftv. részletesen felsorol (pl. állam elleni bűncselekmények, emberiség elleni bűncselekmények, terrorcselekmény, emberölés), vagy olyan büntett miatt, amelyet bünszervezet keretében követett el;
- az előző pontban meghatározott *bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig;*
- *szabálysértési felelősségét*
 - polgári felhasználású robbanóanyaggal és pirotechnikai termékkel kapcsolatos szabálysértés,
 - lőfegyverrel kapcsolatos szabálysértés,
 - a közbiztonságra különösen veszélyes eszközzel kapcsolatos szabálysértés,
 - az Sztv. 169. § (2) bekezdés a) pontja szerinti rendzavarás,
 - közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése,
 - számszerű, szigonypuska jogellenes használata,
 - veszélyes fenyegetés,
 - jogosulatlan vadászat elkövetése miatt

a szabálysértési hatóság jogerősen megállapította, a határozat jogerőre emelkedését követő hat hónapig;

- *az engedély kiadására vonatkozó kérelmében valótlan adatot közöl, a kérelemmel összefüggő valós adatot elhallgat* vagy a fegyverre, lőszerre (töltényre) lőszerelemre, lőtérre vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségét súlyosan megszegi, a kérelem benyújtását vagy - ha ezen ok miatt az engedély visszavonása iránt eljárás indul - az engedély visszavonásáról szóló döntés véglegessé válását követő hat hónapig.

Az Ftv. eltérő rendelkezése hiányában *lőfegyver tartására engedély abban az esetben adható meg*, ha az engedélyt kérelmező természetes személy

- a fegyvertartáshoz, illetve a fegyver jogszerű használatához - a házilagos lőszerszerelés és újratöltés esetén az e tevékenységhez - szükséges *elméleti és jártassági követelményként jogszabályban meghatározott feltételeket teljesítette,*
- *a lőfegyver, lőszer tárolásának* a Korm. rendeletben meghatározott feltételeivel rendelkezik,
- *tizennyolcadik életévét betöltötte,*
- *cselekvőképes,*
- külön jogszabályban meghatározottak szerint a lőfegyver biztonságos használatához előírt *egészségi alkalmasságát igazolja.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Engedély szükséges a gáz- és riasztófegyver viseléséhez?**
- 2. Nem szükséges lőszer ország területén történő átszállításához?**
- 3. Engedély szükséges automata fegyver tartásához?**
- 4. Lőfegyver tartására engedélyt kaphat-e 18 éven aluli személy?**
- 5. Lőfegyver tartására engedélyt kaphat-e az a 18 éven felüli korlátozottan cselekvőképes személy, akit a szabálysértési hatóság jogosulatlan vadászat elkövetése miatt megbírságolt és a 12 hónapja jogerősen kiszabott bírságot még nem fizette meg?**

7.2. Az eljáró hatóságok

A lőfegyver tartásához előírt vizsgát a *megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságon* kell letenni.

Az engedély iránti kérelmet a következők szerint kell benyújtani:

- a) lőfegyver, a lőfegyverdarab, lőszer (lőszerelem), flóbert töltény, festéklövő fegyver, gáz- és riasztófegyver, gáztöltény, riasztótöltény, vaktöltény, légfegyver, muzeális fegyver, színházi fegyver *gyártását, Magyarország területén történő forgalmazását, lőfegyver, lőszer (lőszerelem) kereskedelmi célú kivitelét, behozatalát a tevékenység helye, az ország területén történő átszállítását a Magyarország területére történő határátlépés helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysághoz;*
- b) lőfegyver, lőfegyverdarab, lőszer, lőszerelem, színházi fegyver *javítását és tartását, házilagos lőszerszerelést és újratöltést, légfegyver javítását, gáz- és riasztófegyver viselését, lőfegyver hatástalanítását, muzeális fegyver javítását és sportlövészeti célú elöltöltő fegyver vadászati célú használatát, polgári rendeltetésű lőtér, lőfegyver- és lőszer (lőszerelem) tároló hely üzemeltetését, a lövészetvezetői tevékenység végzését a kérelmező lakóhelye, szervezet esetén a tevékenység helye szerint illetékes rendőrkapitánysághoz, Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitánysághoz;*
- c) színházi fegyver behozatalát és kivitelét *a tevékenység helye, az ország területén történő átszállítását a Magyarország területére történő határátlépés helye szerint illetékes rendőrkapitánysághoz, Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitányság engedélyezi;*
- d) „A” kategóriába tartozó tűzfegyver, lőszer tartását *a kérelmező szervezet a tevékenységének helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysághoz;*
- e) lőfegyver és a hozzá tartozó lőszer önvédelmi vagy személy- és vagyonvédelmi célra történő *tartását, a tárolásukra szolgáló tároló hely üzemeltetését, az önvédelmi vagy személy- és vagyonvédelmi célra tartott lőfegyver hatástalanítását, a lőfegyver kiállítását, valamint a hangtompító tartását a kérelmező lakóhelye, szervezet esetén a tevékenység helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság engedélyez.*

Az európai lőfegyvertartási engedély kiadására, vagy lőfegyver és lőszer nem kereskedelmi célú kivitelére is fenti szabályok szerinti hatóságok illetékesek. Az engedélyezési eljárásra az *Ákr. szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy függő hatályú döntés meghozatalára nincs lehetőség.* A közigazgatási hatósági eljárásban fellebbezésnek van helye.

Az engedélyezési eljárás során hozott *elsőfokú döntés elleni fellebbezést*

- *a megyei, fővárosi rendőr-főkapitányság bírálja el, ha az elsőfokú döntést a rendőrkapitányság hozta,*
- *az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szerve bírálja el, ha az elsőfokú döntést a megyei, fővárosi rendőr-főkapitányság hozta.*

Az engedélyezési eljárás során az *Ákr. szerinti felügyeleti szervként a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság jár el. A közigazgatási perre az a közigazgatási és munkaügyi bíróság illetékes, amelynek területén az elsőfokú hatósági eljárás megvalósult.*

Fő szabály szerint a fegyvertartási, valamint a gáz- és riasztófegyver viselésére, a muzeális fegyver sportlövészeti célú használatára kiadott, a házilagos lőszerszerelésre és újratöltésre jogosító engedély *visszavonásig érvényes.*

Az önvédelmi célú lőfegyver, valamint rövid lőfegyverre olyan szervezet általi tartására vonatkozó engedély, amely a saját vagy mások vagyonát hivatásszerűen őrzi, mások életét, testi épségét hivatásszerűen védi, öt évig érvényes, amely *kérelemre alkalmanként további öt évre meghosszabbítható, ha az engedély kiadására vonatkozó feltételek - azok ismételt vizsgálata alapján - biztosítottak, és a kérelmező az engedély meghosszabbítását legalább harminc nappal a hatályossága lejártát megelőzően kérelmezi.*

A fegyvertartási engedéllyel rendelkező a megszerzett eszközt - a lőfegyverhez tartozó lőszer kivételével - az engedélybe történő bejegyzés céljából nyolc napon belül köteles bemutatni a tartásának engedélyezésére jogosult rendőri szervnek.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A lőfegyver tartásához előírt vizsgát a rendőrkapitányságon kell letenni?**
- 2. Lőfegyver ország területén történő átszállítása iránti kérelmet a Magyarország területére történő határátlépés helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysághoz kell benyújtani?**
- 3. A lövészetvezetői tevékenység engedélyezése iránti kérelmet Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitánysághoz kell benyújtani?**
- 4. Az engedélyezési eljárás során hozott elsőfokú döntés elleni fellebbezést kizárólag a megyei, fővárosi rendőr-főkapitányság bírálhatja el?**
- 5. Önvédelmi célú lőfegyver tartására vonatkozó engedély kizárólag 5 évig érvényes?**

ADATKEZELÉSRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK

A lőfegyverek központi nyilvántartását az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szerve kezeli. Az erre kijelölt rendőrségi szerv központi nyilvántartást vezet

- a rendőrség által kiadott engedélyekről és az engedéllyel rendelkezőkről - az engedély érvényességi idejének lejártától számított húsz évig - a következő adattartalommal:
 - az engedély érvényességi ideje és száma,
 - a lőfegyver, lőszer tulajdonosának, a lőfegyver, lőszer forgalmazásakor a vevő, az eladó, illetve a megrendelő, az engedéllyel rendelkező jogi személy vezető tisztségviselői, egyéb szervezet esetén a tevékenységért felelős vezető és a szervezet lőfegyverét, lőszerét ténylegesen birtokló személyek természetes személyazonosító adatai, állampolgársága, lakóhelye, a személyazonosság igazolására alkalmas igazolvány száma, szervezet esetében a cégszerű megnevezésben szereplő - annak hiányában az azonosításhoz szükséges - adatok,
 - az engedéllyel rendelkező személy egészségügyi alkalmasságának időtartama,
 - a nyilvántartásba vett lőfegyver fajtája, típusa, gyártója, gyártási száma, kaliberjele, tűzfegyver esetében kategóriájának betűjele és száma a lőfegyver műszaki érvényességének időtartama,
 - a tűzfegyver fődarab e törvény szerinti megnevezése, gyártási száma,
 - a lőszer azonosítását lehetővé tevő adatok,
- a gyártó által gyártott és raktározott lőfegyverről, tűzfegyver fődarabról, lőszerről - a gyártásra jogosító engedély érvényességi idejének lejártától számított húsz évig - az a) pont utolsó 3 alpontjában meghatározott adattartalommal, a lőfegyver műszaki érvényességének kivételével.

A nyilvántartásban szereplő adatok az alábbi szervezeteknek továbbíthatók:

- a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóságok;
- a nemzetbiztonsági szolgálatok a törvényben meghatározott feladataik ellátásához;
- a külföldi nyomozó hatóság, ügyészség, bíróság, nemzetközi igazságügyi és bűnüldöző szerv, a bűnügyi jogsegélyről szóló jogszabályokban, illetve nemzetközi szerződésben, egyéb nemzetközi kötelezettségvállalásban foglaltak szerint;
- az Országgyűlési Őrség személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladatainak ellátásához;
- az Ftv.-ben meghatározott adatok - a lőfegyver műszaki érvényességének időtartama kivételével - a vadászszyeg vagy a vadászati engedély visszavonására irányuló eljárás lefolytatása céljából a vadászati hatóság részére továbbíthatók.

A lőfegyver-kereskedő a lőfegyver, a lőszer, illetve a lőszerelem forgalmazásakor köteles

- a vevő, az eladó, illetve a megrendelő adatait, a lőfegyver, lőszer azonosító adatait, továbbá a házilag lőszereszereléshez, illetve az elöltöltő fegyver vadászati célú használatához szükséges lőszerelem forgalmazott mennyiségét nyilvántartásba venni,
- a vevő, az eladó, illetve a megrendelő azonosítását a személyazonosságát igazoló hatósági igazolvány alapján elvégezni,
- a vevő lőfegyver tartására jogosító engedélyének hatályosságáról, valamint arról meggyőződni, hogy a vevő jogosult a forgalmazott lőfegyver, lőszer, lőszerelem megszerzésére,
- az Ftv.-ben meghatározott adatokat a lőfegyverek központi nyilvántartásába továbbítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Mely szerv kezeli a lőfegyver központi nyilvántartását?**
- 2. A kiadott engedélyekről érvényességi idejük lejártától számított tíz évig kell nyilvántartást vezetni?**
- 3. A központi nyilvántartásból adatok továbbíthatók a bíróság részére?**
- 4. A lőfegyver-kereskedő a lőfegyverek forgalmazásakor köteles nyilvántartást vezetni a vevőről?**
- 5. A lőfegyver-kereskedő az általa nyilvántartott adatokból nem köteles adatot továbbítani a központi nyilvántartásba?**

FEGYVER, LŐSZER, LŐSZERELEM MEGSZERZÉS, ÁTADÁS, ÁTENGEDÉS, TARTÁS, ÉS TÁROLÁS SZABÁLYAI

A jogszabályi rendelkezések szerint *egyedi azonosításra alkalmas gyártási, vagy azonosítási számmal ellátott lőfegyver, lőfegyver fődarab tartása engedélyezhető. Külső formájában automata szerkezetű lőfegyverre hasonlító félautomata lőfegyver csak sportlövészetre és filmgyártási célra engedélyezhető.*

Lőfegyver, lőszer tartása munkavégzési célra engedélyezhető

- a) lőfegyver-kereskedő egyéni vállalkozónak, lőszerpróbára;
- b) lőtér üzemeltetésére engedéllyel rendelkező egyéni vállalkozónak, a lőtér üzemeltetési engedélyben és a lőtér szabályzatban meghatározott lőfegyverre;
- c) igazságügyi fegyverszakértőnek feladatköréhez kapcsolódóan;
- d) és annak a személynek engedélyezhető, akinek a foglalkozása gyakorlásához a szolgálati lőfegyver tartását törvény írja elő.

Vadászatra a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvényben nem tiltott

- lőfegyver tartása, illetve
- elöltöltő fegyver használata

annak a személynek engedélyezhető, *aki a vadászati tevékenység gyakorlásához meghatározott személyi feltételeként meghatározott követelményeknek megfelel.*

Eltérő rendelkezése hiányában önvédelmi célra *rövid lőfegyver és lőszer tartása annak engedélyezhető, aki bizonyítja, hogy élete, testi épsége - tűzfegyverrel elhárítható veszélyhelyzet fennállása miatt - fokozott védelmet igényel. Önvédelmi célra kettő darab rövid lőfegyver tartása engedélyezhető.*

Az Európai Unió más tagállamában lakóhellyel rendelkező személy részére lőfegyver tartása akkor engedélyezhető, ha a lakóhely szerinti tagállam illetékes hatósága ezzel előzetesen egyetértett.

Lőfegyver, lőszer lőfegyver-kereskedőnek, a fegyver és lőszer vizsgálatára kijelölt szervezetnek és annak *adható át*, aki az átadott lőfegyvertartási céljának és jellegének megfelelő lőfegyver tartására jogosító engedéllyel rendelkezik. A fegyver és lőszer vizsgálatára kijelölt szervezet, valamint a lőfegyver-kereskedő részére történő átadás kivételével a *lőfegyver átadását - az átadás várható időtartamának megjelölésével - legkésőbb az átadást megelőző napon kiállított teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni*, amelyet az átadott fegyver vonatkozásában az átadó részére kiadott engedély hatályosságának teljes időtartama alatt meg kell őrizni.

A lőfegyvert, gáz- és riasztófegyvert tartó személy az alábbi főbb szabályokat köteles betartani:

- lakott területen, közterületen, nyilvános helyen, közforgalmú közlekedési eszközön, hosszú lőfegyverét csak ürítve, tokban, rövid lőfegyverét, gáz- és riasztófegyverét üres tárral, a fegyver és a lőszer (töltény) elkülönített csomagolásával, zárt dobozban vagy egyéb zárt tárolóeszközben szállíthatja,
- lakott területen, közterületen, nyilvános helyen, közforgalmú közlekedési eszközön önvédelemre, személy- és vagyonvédelemre engedélyezett rövid lőfegyverét, viselési engedély esetén gáz- és riasztófegyverét betárazva, a véletlen elsülés ellen biztosítva, - a személy- és vagyonvédelemre engedélyezett rövid lőfegyver kivételével - rejtve viselheti;
- fegyverét nem viselheti és nem használhatja szeszestől befolyásolt állapotban, illetve, ha szervezetében kábítószer, illetve pszichotróp anyag van;
- a fegyverét kizárólag ürített állapotban, olyan helyen tisztíthatja, ahol más személy életét és testi épségét nem veszélyezteti;
- a lőfegyver szállításakor, viselésekor és használatakor köteles a lőfegyvertartási engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt, illetve gáz- és riasztófegyver viselésekor a fegyvertartási engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt magánál tartani;
- köteles az engedély kiadására irányuló kérelemben szereplő adatok és a lőfegyvertároló-hely megváltozását nyolc napon belül a lakóhely szerint illetékes rendőrkapitányságnak bejelenteni.

A fegyver kizárólag az engedélyezett célra, valamint lőtéren lögyakorlatra használható.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy csak cselekvőképes, nagykorú személy felügyelete mellett használhat festéklövő fegyvert, légfegyvert.

A kizárólag 7,5 joule vagy annál kisebb csőtorkolati energiájú tűzfegyver, festéklövő fegyver, légfegyver lőtéren, céllövöldében, bekerített magánterületen, a fegyver használatára vonatkozó biztonsági előírások betartása mellett, kizárólag sportlövészetre vagy céllövészetre használható.

A tárolásra szolgáló helyiség nyílászáróit acélráccsal vagy ultraerős biztonsági fóliával kell ellátni, valamint a tároló helyet őrszemélyzettel kell őrizni vagy távfelügyeleti rendszerbe bekötött elektronikus riasztóberendezéssel kell ellátni

- „A” kategóriába tartozó lőfegyver,
- 10 darabot meghaladó számú lőfegyver, illetve 1000 darabot meghaladó számú lőszer, vagy
- lőfegyvernek vagy lőszernek a sportegyesület részére vagy sportlövészetre, lövészeti oktatásra kiadott engedéllyel rendelkező szervezet által történő

tárolása esetén.

A lakás céljára szolgáló épületen belül lőszerelemek számára kialakított tárolóhelyen nem tartható 2 kg össztömegnél nagyobb mennyiségű lőpor és 5000 darabot meghaladó számú csappantyú. A nem lakás céljára szolgáló épületen belül lőszerelemek számára kialakított tárolóhelyen nem tartható 10 kg össztömegnél nagyobb mennyiségű lőpor és 25 000 darabot meghaladó számú csappantyú.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Kizárólag egyedi azonosításra alkalmas gyártási, vagy azonosítási számmal ellátott lőfegyver tartása engedélyezhető?
2. Lőfegyver tartása munkavégzési célra engedélyezhető lőtér üzemeltetésére engedéllyel rendelkező egyéni vállalkozónak?
3. Lőfegyvert tartó személy a fegyverét kizárólag ürített állapotban, olyan helyen tisztíthatja, ahol más személy életét és testi épségét nem veszélyezteti?
4. A riasztófegyver viseléskor a riasztófegyvert tartó személy a fegyvertartási engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt nem köteles magánál tartani?
5. Fegyver kizárólag az engedélyezett célra, valamint lőtéren lögyakorlatra használható?

7.3. Hatósági igazolványok tartalma

A lőfegyver, lőszer, színházi fegyver behozatalához, kiviteléhez és átszállításához szükséges engedély meglétét igazoló hatósági igazolvány formáját és tartalmát a Korm. rendelet 16. számú melléklet határozza meg a következő tartalommal:

A lőfegyver tartására jogosító engedély meglétét igazoló hatósági igazolvány a következőket tartalmazza:

- a) az igazolvány birtokosának természetes személyazonosító adatait, lakóhelyét;
- b) az engedélyes által jogszerűen tartott lőfegyver(ek) azonosító adatait és a bejegyzés keltét;
- c) a lőfegyvertartási célt;
- d) a lőfegyvertartáshoz szükséges egészségi alkalmasság igazolására szolgáló bejegyzéseket;
- e) a lőfegyvernek az engedélyes lakóhelyétől eltérő helyen történő tárolása esetén a tároló hely címét.

1. Feladó tagállam				2. Fogadó tagállam			
3. Feladó				4. Fogadó			
_____				_____			
családi és utónév cím (a cég székhelye)				családi és utónév cím (a cég székhelye)			
_____				_____			
telefon fax				telefon fax			
5. A fegyver/lőszer leírása				melléklet igen nem (mennyi)			
Sorsz.	Kategória	Mennyiség / fajta	Gyártmány / modell Gyártó/típus	Kaliberjel	Egyéb ismertető jelek, UN szám	CIP vizsg. Jel. Igen/nem	Gyártási szám

<p>6. Kérelmező</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>név/cég</p> <p>_____</p> <p>cím</p> <p>Kivitel, behozatal, átszállítás indoka:</p> <p>Tranzit ország(ok):</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>dátum</p> <p>_____</p> <p>(aláírás/bélyegző)</p>	<p>7. A fogadó tagállam illetékes hatóságának engedélyezési nyilatkozata</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>érvényes _____-ig</p> <p style="text-align: right;">P. H.</p> <p>_____</p> <p>dátum</p> <p>_____</p> <p>(aláírás)</p>
---	--

A fegyver/lőszer leírása							
			Gyártmány		Egyéb	CIP vizsg.	
Sorsz.	Kategória	Mennyiség / fajta	modell Gyártó/típus	Kaliberjel	ismertető jelek, UN szám	Jel. Igen/nem	Gyártási szám

Az igazolás-ig érvényes, az engedélyezett lőfegyver, lőszer esetben való behozatalára (kivitelére, átszállítására) jogosít.

Az indulás várható időpontja: Az érkezés várható időpontja:

Kelt:, év hó nap

P. H.

Le certificat est valable jusqu' au pour l'importation (exportation, transit) de l'arme et de la munition autorisées reprise(s)

Date:, ansmois jour

L. S.

.....

aláírás/signature

A lőfegyver önvédelmi célú tartására vonatkozó engedély meglétének igazolására a fenti tartalommal megegyező külön hatósági igazolványt kell kiállítani. Ez az igazolás a Korm. rendelet 2. számú melléklete szerin a következő formában kerül kiadásra:

Hatósági igazolvány önvédelem céljából kiadott gáz- és riasztófegyver tartására vonatkozó engedéllyel rendelkező személyek részére

A hatósági igazolvány előoldala:

címer	Sorszám:
GR123456	
FEGYVERTARTÁSI ENGEDÉLY	
Családi és utónév:	
Születési hely, idő:	
jogosult az alábbi GÁZ- ÉS RIASZTÓFEGYVERT viselni	
Gyártó/típus:	
Gyártási szám:	
Kaliberjel:	
Fegyvertartási cél: önvédelem	

A hatósági igazolvány hátoldala:

VISSZAVONÁSIG ÉRVÉNYES
a személyazonosságot igazoló hatósági igazolvánnyal együtt.
Engedélyező hatóság:
Engedélyezés dátuma:

A céllövészet céljából kiadott hatósági engedélyről szóló *hatósági igazolvány* a következők szerint néz ki:
Hatósági igazolvány céllövészet céljából kiadott lőfegyvertartási engedéllyel rendelkező szervezetek vagy személyek részére

A hatósági igazolvány előoldala:	
címer	
	Sorszám:
FL123456	
LŐFEGYVERTARTÁSI ENGEDÉLY	
Családi és utónév:	
Születési hely, idő:	
Jogosult az alábbi FLÓBERT LŐFEGYVERT tartani	
Gyártó/típus:	
Gyártási szám:	
Kaliberjel:	
Fegyvertartási cél: céllövészet	
A hatósági igazolvány hátoldala:	
VISSZAVONÁSIG ÉRVÉNYES	
a személyazonosságot igazoló hatósági igazolvánnyal együtt.	
Engedélyező hatóság:	
Engedélyezés dátuma:	

A forgalmazási, javítási tevékenységet közvetlenül végzők részére a hatósági igazolvány a következők szerinti formában kerül kiadásra:

Hatósági igazolvány a forgalmazási és javítási tevékenységet közvetlenül végző személyek részére

A hatósági igazolvány előoldala:

címer	Sorszám:
KE123456	
LŐFEGYVER-KERESKEDŐ ENGEDÉLYE	
Családi és utónév:	
Születési hely, idő:	
jogosult	tevékenység végzésére
A lőfegyver-kereskedő megnevezése:	

A hatósági igazolvány hátoldala:

ÉRVÉNYES
-ig
a személyazonosságot igazoló hatósági igazolvánnyal együtt.
Engedélyező hatóság:
Engedélyezés dátuma:

A lőfegyvertartási engedéllyel rendelkező szervezetek részére a következő formátumban kerül kiadásra a hatósági igazolvány:

Hatósági igazolvány lőfegyvertartási engedéllyel rendelkező szervezetek részére

A hatósági igazolvány előoldala:	
címer	Sorszám:
JF123456 FEGYVERTARTÁSI ENGEDÉLY jogosult az alábbi fegyvert tartani és használatra feljogosított alkalmazottja részére átadni	
Gyártó/típus:	
Gyártási szám:	
Kaliberjel:	
Fegyvertartási cél:	
A hatósági igazolvány hátoldala:	
Engedélyező hatóság:	
Engedélyezés dátuma:	

Külföldi állam belső joga szerint védetté nyilvánított személy vagy nemzetközi szervezet tisztségviselője, illetve védelmét ellátó biztonsági személyzet tagja lőfegyverének és lőszerének behozatalát, kivitelét, az ország területén való átszállítását - a külpolitikáért felelős miniszter véleményének kikérésével - az Országos Rendőr-főkapitányság engedélyezi. E engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt a Korm. rendelet 15. számú melléklet szerint kell kiállítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Színházi fegyver behozatalához szükséges engedély meglétét igazoló hatósági igazolványnak tartalmazni kell a feladó és a fogadó tagállam megnevezését?
2. A lőfegyver tartására jogosító engedély meglétét igazoló hatósági igazolvány nem tartalmazza lőfegyvertartás célját?
3. Az önvédelem céljából kiadott riasztófegyver tartására vonatkozó engedéllyel rendelkező személyek részére kiadott hatósági igazolvány visszavonásig érvényes?
4. A céllövészet céljából kiadott riasztófegyver tartására vonatkozó engedéllyel rendelkező személyek részére kiadott hatósági igazolvány 5 évig érvényes?
5. Külföldi állam köztársasági elnökének védelmét ellátó biztonsági személyzet tagja lőfegyverének és lőszerének behozatalát a Budapesti Rendőr-főkapitányság engedélyezi?

FEGYVERES BIZTONSÁGI ŐRSÉGRE VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK

A fegyveres biztonsági őrökre vonatkozó alapvető szabályokat a fegyveres biztonsági őrökről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX törvény tartalmazza. A fegyveres biztonsági őrrel *az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenységet, létesítményt, szállítmányt kell védeni.* E körbe tartozónak kell tekinteni:

- a) az állam biztonsága, illetve a honvédelem szempontjából fontos létesítményt;
- b) a nemzetközi személy- vagy teherforgalomban működő repülőteret;
- c) olyan robbanásveszélyes, tűzveszélyes, mérgező, valamint az egészségre vagy a környezetre veszélyes anyag felhasználásával, gyártásával, tárolásával, forgalmazásával, szállításával összefüggő tevékenységet, amely katasztrófát okozhat, továbbá a jogszabályban meghatározott nukleáris és más radioaktív anyagot, nukleáris létesítményt;
- d) a lakosság alapvető szükségletét biztosító infrastruktúra és közműrendszer egyes elemeit;
- e) a kiemelt jelentőségű nemzeti, kulturális értéket;
- f) a postai szolgáltató kiemelt létesítményét, a közszolgálati rádió és televízió, a távközlési rendszerek központi létesítményét.

Fegyveres biztonsági őr létrehozására vagy megszüntetésére irányuló eljárást a létesítmény vagy tevékenység szerint hatáskörrel rendelkező *miniszter, az illetékes helyi önkormányzat jegyzője, a rendőrség, a létesítmény üzemeltetője, birtokosa, illetőleg a tevékenység folytatója kezdeményezheti.* Az őrzés elrendeléséről, a fegyveres biztonsági őr létrehozásáról, működtetéséről és megszüntetéséről a *rendőrség határozattal dönt.*

Fegyveres biztonsági őr létrehozható és működtethető

- a Magyar Honvédség,
- a rendvédelmi szervek,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- az idegenrendészeti hatóság,
- a menekültügyi hatóság

szervezetében is objektum-, illetve személyőrzési vagy kíséresi feladatok ellátására.

E fegyveres biztonsági őr létrehozására

- *a honvédelemért felelős miniszter* a Magyar Honvédség fokozott védelmet igénylő létesítményei, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat létesítményei, valamint a honvédelemért felelős miniszter tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó gazdasági társaság létesítményei,
- *a polgári hírszerzési tevékenység irányításáért felelős miniszter* az Információs Hivatal létesítményei,
- *a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok irányításáért felelős miniszter* az irányítása alatt álló polgári nemzetbiztonsági szolgálatok létesítményei

vonatkozásában jogosult. E körben egyébként rendőrséget megillető hatósági jogköröket az érintett miniszter gyakorolja.

A fegyveres biztonsági őr létrehozására kötelezett a fegyveres biztonsági őröket saját szervezetében, többségi befolyást biztosító tulajdonosi részvételével működő gazdálkodó szervezet vagy az irányítása alá tartozó költségvetési szerv útján köteles létrehozni, működtetni, fenntartani, vagy az őrzést más fegyveres biztonsági őrrel rendelkező szerv útján biztosítani.

A fegyveres biztonsági őr az őrzési feladatokat ellátó, szolgálati fegyverrel és más kényszerítő eszközzel rendelkező, sajátos jogokkal felruházott biztonsági szervezet, amelynek tagjai a létesítő, illetőleg a működtető állami, önkormányzati vagy egyéb intézménnyel, gazdálkodó szervezettel munkaviszonyban, illetve közalkalmazotti jogviszonyban állnak.

A fegyveres biztonsági őrség lőfegyverrel, lőszerrel és más kényszerítő eszközzel való ellátását a rendőrség engedélyezi. A fegyveres biztonsági őrség számára - az engedélyben meghatározott mennyiségben és minőségben - a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény hatálya alá tartozó rendőri szerveknél rendszeresített vagy alkalmazott, illetve a Magyar Honvédség létesítményeit őrző fegyveres biztonsági őrség esetén a Magyar Honvédségnél rendszeresített kényszerítő eszköz, továbbá lőfegyver és lőszer vásárlása, illetve tartása engedélyezhető.

Az Országos Rendőr-főkapitányság kompetenciájába tartoznak a fegyveres biztonsági őrség:

- létrehozásával, megszüntetésével, valamint a fegyveres biztonsági őrség elrendelésével kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárások,
- lőfegyverrel, lőszerrel és más kényszerítő eszközzel való ellátásának engedélyezésével kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárások,
- tevékenységének felügyelete, ha több megye területén vagy országosan, valamint a megyei, fővárosi rendőr-főkapitányságok szervezetében működik.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A fegyveres biztonsági őrséggel védendő létesítmények körébe tartozik a nemzetközi személy- vagy teherforgalomban működő repülőtér?**
- 2. Fegyveres biztonsági őrség létrehozását kezdeményezheti települési önkormányzat polgármestere?**
- 3. Ha a honvédelemért felelős miniszter a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat létesítményei vonatkozásában kezdeményezheti fegyveres biztonsági őrség létrehozását, az erre vonatkozó engedélyt a Budapesti Rendőr-főkapitányság adja ki?**
- 4. A fegyveres biztonsági őrség tagjai az azt működtető intézménnyel, gazdálkodó szervezettel munkaviszonyban, vagy közalkalmazotti jogviszonyban állnak?**
- 5. A fegyveres biztonsági őrség lőfegyverrel való ellátását a Budapesti Rendőr-főkapitányság engedélyezi?**

VIII. POLGÁRŐRI ALAPISMERETEK

8.1. A polgárőr szervezetek jogállása, típusai

A polgárőr szervezetek olyan, az egyesülési jog alapján létrehozott civil szervezetek, amelyek létrehozatalához, illetve működéséhez az állam speciális követelményeket támaszt.

A polgárőrségről és a polgárőri tevékenységről szóló 2011. évi CLXV. törvény (a továbbiakban: Potv.) különös rendelkezések hiányában a polgárőr szervezetekre az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény, továbbá a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A polgárőr szervezetek e jellegét a bírósági nyilvántartásban fel kell tüntetni. A bíróság a polgárőri tevékenység ellátásának jogosultságára utaló külön nyilvántartási adat bejegyzésével veszi e szervezeteket nyilvántartásba.

A polgárőr szervezetek típusai

- a) a polgárőr egyesület,
- b) a területi polgárőr szövetség,
- c) az Országos Polgárőr Szövetség.

A polgárőr egyesület alapfeladatként a helyi közrend és közbiztonság védelme és a bűnmegelőzésben való közreműködés érdekében

- közterületi járőrszolgálatot,
- figyelőszolgálatot,
- közúti baleset helyszínén, valamint bölcsőde, óvoda, általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri tevékenységet

lát el.

Területi polgárőr szövetségnek minősül a polgárőr egyesületek olyan szövetsége, amelyet azonos megyében (fővárosban) székhellyel rendelkező polgárőr egyesületek alkotnak, törvényben meghatározott feladatokat lát el és az Országos Polgárőr Szövetség tagja.

Megyénként, illetve a főváros területén kizárólag egy területi polgárőr szövetség működhet.

Az Országos Polgárőr Szövetség az önkormányzás elvén alapuló közhasznú jogállású köztestület.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A polgárőr egyesület az egyesülési jog alapján létrehozott civil szervezet?
2. A polgárőr szervezet elnevezésének tartalmaznia kell a „polgárőr” megjelölést?
3. Megyénként és a fővárosban kizárólag egy területi polgárőr szövetség működhet?
4. Az Országos Polgárőr Szövetség az önkormányzás elvén alapuló nem közhasznú jogállású köztestület?
5. A polgárőr egyesület alapfeladatként figyelőszolgálatot lát el?

A POLGÁRŐR EGYESÜLET

A Potv. meghatározza a kizárólagos polgárőr tevékenységeket, amelyeket más társadalmi szervezet, vagy egyéb célra létrejött egyesület nem végezhet. A közterületi járőrszolgálatot, figyelőszolgálatot, a közúti baleset helyszínén, illetve bölcsőde, óvoda és általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri feladatokat tekintti olyan tevékenységeknek, amelyek a közrend és közbiztonság fenntartásával oly módon függnek össze, hogy azokat az állam mellett civil elemként csak a polgárőrség végezheti.

A példálózó felsorolás tartalmazza azon tevékenységeket, amelyek *hagyományosan kapcsolódnak a polgárőrök kialakult feladataihoz*. E feladatok ellátása az *egyesület önkéntes vállalásán alapul* és e tevékenységek nincsenek fenntartva kizárólagosan a polgárőr egyesületek számára, a teljes körűség igénye nélkül ez lehet közreműködés:

- a) a katasztrófákra történő felkészülés, a katasztrófák elleni védekezés és a helyreállítás, újjáépítés feladataiban,
- b) a közterületen közbiztonsági, bűnmegelőzési, valamint bűnüldözési célból elhelyezett képfelvevő által rögzített felvételek megfigyelésében,
- c) a rendezvények helyszínének biztosításában,
- d) a Rendőrségről szóló törvény alapján a rendőrkapitány, a megyék (főváros) tekintetében a rendőrfőkapitány és a polgárőr szervezet működési területén illetékes helyi önkormányzat által létrehozott bűnmegelőzési és közbiztonsági, valamint baleset-megelőzési bizottság munkájában,
- e) a körözött tárgyak, személyek és holttestek azonosításában és felkutatásában, valamint
- f) a közforgalmú vasúti, illetve autóbuzsós személyszállítási szolgáltatás rendjének biztosításában.

A polgárőr szervezet a működési területén *illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal a jogszabályban pontosan meghatározott feltételek szerint megkötött írásbeli együttműködési megállapodás alapján végezheti tevékenységét*. Az együttműködés *különösen a tevékenységek közös ellátását, a szakmai tevékenység segítségét, a kölcsönös tájékoztatást, a tevékenység összehangolását, a képzési programokban való részvétel elősegítését, valamint az önkéntesen vállalt feladatok támogatását* jelenti.

Az együttműködési megállapodás a gyakorlatban az együttműködők közötti *mindennapi feladatellátás összehangolását, a szolgálat szervezést, a közös akciókban való részvétel konkrét feladatait* hivatott megjeleníteni, mely együttműködés során a rendőrség oldaláról a helyi rendőri szerv fog megjelenni.

A helyi viszonyok vonatkozásában az illetékes rendőrkapitányság van abban a helyzetben, hogy egyértelműen kifejezésre tudja juttatni azt, hogy egy adott időszakban az aktuális közbiztonsági helyzetre is *figyelemmel melyek azok a kiemelt területek, ahol szorosabb együttműködés indokolt*, illetve ezzel biztosítható az is, hogy a felek egy váratlan helyzetre valóban összehangoltan és késedelem nélkül képesek legyenek reagálni. Erre tekintettel a *polgárőr egyesület a helyi rendőri szervnél kezdeményezi az együttműködési megállapodás megkötését*, a helyi rendőri szerv pedig *30 napon belül véleményével együtt megküldi* azt a jogi személyiséggel rendelkező megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságnak *30 napon belüli döntéshozatalra*. A helyi rendőri szerv *ugyanis nem rendelkezik jogi személyiséggel, így az együttműködési megállapodás megkötésére nem jogosult*.

Az együttműködési megállapodással kapcsolatos *jogviták bírói úton rendezhetők*. A *felmondás* következménye, hogy a polgárőr egyesület a *kizárólagos polgárőri tevékenységeket nem végezheti, ezzel polgárőri jellegét elveszti*.

A polgárőr szervezet tevékenysége során *együttműködik az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervvel, a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel*, továbbá *együttműködhet különösen*

- az egyéb rendvédelmi szervekkel,
- az önkormányzati tűzoltóságokkal
- az önkéntes tűzoltó egyesületekkel,

- az állami és önkormányzati szervekkel,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszervével,
- a közlekedési hatósággal.

Az együttműködés tartalmát a felek írásbeli együttműködési megállapodásban rögzíthetik.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A polgárőr egyesület önkéntes alapon közreműködhet a katasztrófákra történő felkészülés feladataiban?**
- 2. A polgárőr egyesület a működési területén illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal megkötött írásbeli együttműködési megállapodás alapján végezheti tevékenységét?**
- 3. A polgárőr egyesület kezdeményezi az együttműködési megállapodás megkötését a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságnál?**
- 4. Az együttműködési megállapodás felmondásának jogkövetkezménye, hogy a polgárőr egyesület a kizárólagos polgárőri tevékenységeket nem végezheti?**
- 5. A polgárőr egyesület köteles együttműködni a közlekedési hatósággal?**

AZ ORSZÁGOS POLGÁRŐR SZÖVETSÉG

Az Országos Polgárőr Szövetség *autonómiája a törvény alapján magas fokú, önkormányzás elvén működő közhasznú jogállású köztestület.* A Potv. az Országos Polgárőr Szövetség hatáskörébe utalja a polgárőr igazolványok kiadását, nyilvántartás vezetését az igazolványokról és egyben a polgárőrökről, valamint a szolgálati és etikai szabályokat megszegő polgárőrökkel szemben benyújtott panaszok kivizsgálását.

Az Országos Polgárőr Szövetség *az önkormányzás elvén alapuló közhasznú jogállású köztestület.* Az Országos Polgárőr Szövetség feletti törvényességi ellenőrzést az ügyészség gyakorolja. Az Országos Polgárőr Szövetség az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szervével együttműködési megállapodást köt.

A polgárőr egyesület felvétele az Országos Polgárőr Szövetségbe nem tagadható meg, ha az Országos Polgárőr Szövetség alapszabályát magára nézve kötelezőnek fogadja el és egyben a területi polgárőr szövetség tagja. A polgárőr egyesület a területi polgárőr szövetség útján kezdeményezheti felvételét az Országos Polgárőr Szövetségbe. A tagfelvételi kérelmet a területi polgárőr szövetség a javaslatával együtt annak beérkezését követő 30 napon belül felterjeszti az Országos Polgárőr Szövetség részére. A tagfelvételi kérelemről annak beérkezését követő 30 napon belül az Országos Polgárőr Szövetség dönt.

A területi polgárőr szövetség felvétele az Országos Polgárőr Szövetségbe nem tagadható meg, ha a területi polgárőr szövetség magára nézve kötelezőnek fogadja el az Országos Polgárőr Szövetség alapszabályát. A tagfelvételi kérelemről annak beérkezését követő 30 napon belül az Országos Polgárőr Szövetség dönt.

Az Országos Polgárőr Szövetség legfelsőbb szerve az öt évre választott, a polgárőr egyesületek és a területi polgárőr szövetségek képviselőiből álló küldöttgyűlés. Az Országos Polgárőr Szövetség alapszabálya határozza meg a küldöttgyűlés működését, valamint a küldöttek választásának módját.

A küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik:

- a) az alapszabály megállapítása és módosítása,
- b) ügyintéző és a képviseleti, valamint a felügyelő szerv tagjainak megválasztása és visszahívása,
- c) az etikai bizottság elnökének és tagjainak megválasztása és visszahívása,
- d) az előző évre vonatkozó szakmai és pénzügyi beszámoló valamint a tárgyévi pénzügyi és szakmai terv elfogadása,

e) minden olyan kérdés, amelyet az alapszabály a küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe utal. A küldöttgyűlést az alapszabályban meghatározott időközönként, de *legalább évente egyszer össze kell hívni*. A küldöttgyűlés akkor *határozatképes, ha a küldöttek több mint a fele jelen van*. Az Országos Polgárőr Szövetség gazdálkodását *az ellenőrző testület mellett a küldöttgyűlés által választott könyvvizsgáló is ellenőrzi*. Az Országos Polgárőr Szövetség *működésének részletes szabályait* a Potv., valamint az egyéb jogszabályok rendelkezései- nek figyelembevételével a *küldöttgyűlés által elfogadott alapszabály határozza meg*.

Az Országos Polgárőr Szövetség *közigazgatási hatósági feladatként*

- nyilvántartást vezet a kiadott polgárőr igazolványokról és ifjú polgárőr igazolványokról, a kiadásuk alapjául szolgáló, törvényes feltételek igazolásához szükséges adatokról, az adatváltozásról, a polgárőr szolgálat ellátására jogosultakról, a polgárőr igazolvány és az ifjú polgárőr igazolvány visszavonásáról, bevonásáról,
- dönt a szolgálati és etikai szabályokat megszegő polgárőrökkel szemben benyújtott panaszról,
- az országos baleset-megelőzési bizottság tagjaként közvetlenül is részt vesz a baleset-megelőzésben.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Az Országos Polgárőr Szövetség önkormányzás elvén működő közhasznú jogállású köztestület?**
- 2. Az Országos Polgárőr Szövetség hatáskörébe tartozik a polgárőr igazolványok kiadása?**
- 3. Az Országos Polgárőr Szövetség dönt polgárőr egyesület tagfelvételéről?**
- 4. A területi polgárőr szövetség tagfelvételéről az Országos Polgárőr Szövetség a kérelem beérkezését követő 60 napon belül dönt?**
- 5. Az Országos Polgárőr Szövetség küldöttgyűlésének kizárólagos hatáskörébe tartozik területi polgárőr szövetség tagfelvétele?**

A POLGÁRŐRI SZOLGÁLAT ELLÁTÁSÁNAK FELTÉTELEI, ALAPVETŐ SZABÁLYAI

A kizárólagos polgárőri tevékenységeket csak a *nagykorú, cselekvőképes és büntetlen előéletű személyek végezhetnek*. A polgárőri szolgálatnak az alapfeladatok ellátása minősül. E feladatok ellátása során a *polgárőr közfeladatot ellátó személynek minősül*, fokozott büntetőjogi védelem alá esik.

A polgárőr egyesület *önkéntesen vállalható feladatainak elvégzését* a Potv. kevésbé szigorú feltételekhez köti, ebben az esetben a *18. életév betöltésén túl csak azt követeli meg a törvény, hogy az érintett a közügyek gyakorlásától ne legyen eltiltva*, ugyanis nem indokolt a kiegészítő tevékenységek ellátását a szigorúbb, büntetlen előéletre vonatkozó feltételhez kötni.

A polgárőr a polgárőri szolgálat ellátása során főszabályként kizárólag *egyesülete működési területén járhat el*. A *polgárőr egyesület működési területe* annak a településnek, fővárosi kerületnek, valamint az azokkal közvetlenül határos közigazgatási egység földrajzi területe, amelyet a *polgárőr egyesület székhelyeként megjelölt*. Amennyiben az *általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv arról tájékoztatja* a polgárőr egyesületet, hogy működési területén *fokozott ellenőrzést hajt végre, ennek tartama alatt a polgárőr egyesület saját feladatainak ellátását köteles bejelenteni és a fokozott ellenőrzést elrendelő rendőri szerv utasításainak megfelelően eljárni*.

Közhatalmi jogosítványokkal nem rendelkező társadalmi szervezet lévén a polgárőrségnek különösen ügyelnie kell arra, hogy a lakosság ne csak eltűrje ténykedését, hanem *működése a lakosság többségének kifejezett támogatását élvezze*. Ennek elősegítése érdekében a törvény egyrészt alapvető rendelkezésként rögzíti, hogy a polgárőr tevékenysége ellátása során *hatósági jogkörrel nem rendelkezik, illetve a Rendőrségről szóló törvényben meghatározott kényszerítő eszközt - az e törvényben meghatározott kivétellel - nem alkalmaz-*

hat, másrészt azt az elvárást is kifejezésre juttatja, miszerint a rendvédelmi tevékenységben szerepet vállaló önkéntes polgárőröknek a tevékenységük ellátása során kötelességük az érintett személyek emberi méltóságát és alapvető jogait tiszteletben tartani.

A Potv. országosan egységes formaruha viselését írja elő a polgárőri alapfeladat ellátása időtartamára. A formaruhán jól látható módon fel kell tüntetni a „polgárőrség”, valamint a polgárőr egyesület működési területe megjelölést. A formaruha további jellemzőit a rendészetért felelős miniszter által kiadott rendelet határozza meg.

A közterületen történő polgárőri szolgálat ellátása során a polgárőr köteles magánál tartani polgárőr igazolványát, és azt a formaruhán jól látható helyen, a nevet, a fényképet és az egyedi azonosítót tartalmazó oldalával kifelé fordítva kitűzve viselni. A polgárőri szolgálat ellátása során a polgárőr - a vegyi eszközön kívül - a külön jogszabályban meghatározott közbiztonságra különösen veszélyes eszközt nem tarthat magánál, illetve lőfegyvert nem viselhet. A polgárőr egyesület a polgárőri szolgálat ellátása érdekében a jogszabályban meghatározottak szerint jogosult az egységes digitális rádió-távközlő rendszer használatára.

A polgárőr a polgárőri szolgálat ellátása során a rendőrségnél rendszeresített hatóanyag tartalmú és töltőanyag tömegű vegyi eszközt tarthat magánál, amelyet azonban kizárólag a Btk. szerinti jogos védelmi helyzetben használhat, más esetekben nem használható.

A polgárőr szervezet gépjárművén a fényvisszaverődést segítő eszközökön és anyagokon kívül jelzésként kizárólag a „polgárőrség” felirat, a polgárőr szervezet működési területének megjelölése és a település címe helyezhető el. A közterületen történő polgárőri szolgálat ellátása során a gépjárművön figyelmeztető jelzést adó készülék működtethető. A polgárőr a gépjármű igénybevételel történő közterületi járőrszolgálat ellátása során köteles a gépjármű menetlevelének olyan módon történő vezetésére, amelyből egyértelműen megállapítható a polgárőri szolgálat útvonala, időtartama, valamint a figyelmeztető jelzést adó készülék működtetésének oka, helyszíne és időtartama.

A polgárőr alapfeladata ellátása során a bűncselekmény, illetve a szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólíthatja, valamint megkísérelheti a cselekmény folytatásának megakadályozását, továbbá feltartóztathatja tulajdon elleni szabálysértés és a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt. A Potv. garanciális elemként megköveteli azt is, hogy a feltartóztatott személyt a polgárőr haladéktalanul adja át a hatóságnak, vagy ha erre nincs módja, a rendőrséget értesítse.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A kizárólagos polgárőri tevékenységeket nagykorú, cselekvőképes és büntetlen előéletű személy végezhet?**
- 2. A polgárőr egyesület önkéntesen vállalható feladatait 14. életévét betöltött és a közügyek gyakorlásától el nem tiltott személy is elláthatja.**
- 3. Országosan egységes formaruha viselése kötelező a polgárőri alapfeladat ellátása időtartama alatt?**
- 4. A közterületen történő polgárőri szolgálat ellátása során a polgárőr nem köteles magánál tartani polgárőr igazolványát?**
- 5. A polgárőri szolgálat ellátása során a polgárőr lőfegyvert viselhet?**

A POLGÁRŐRI IGAZOLVÁNY

A polgárőri szolgálat kizárólag az e tevékenység végzésére jogosító polgárőr igazolvány birtokában látható el, amelynek kiadását a polgárőr egyesület a tag belépését követően az Országos Polgárőr Szövetségtől kérheti, amely az igazolványt 30 napon belül adja ki.

Az Országos Polgárőr Szövetség által kibocsátott polgárőr igazolvány a következőket tartalmazza:

- a) a polgárőr családi és utónevét, fényképét, azonosító számát,
- b) a polgárőr egyesület nevét és székhelyének megjelölését,
- c) az Országos Polgárőr Szövetség mint kibocsátó megnevezését,
- d) a polgárőr igazolvány egyedi azonosítóját,
- e) a törvényes előírások szerint azt, ha a polgárőr közterületi járőr- és figyelőszolgálat, valamint jelzőőri tevékenység ellátására jogosult.

A polgárőr igazolványok, illetve a polgárőri szolgálatot ellátó polgárőrök tevékenységének felügyelete érdekében *speciális nyilvántartás kell vezetni, amelyet az Országos Polgárőr Szövetség végez*. A Potv. pontosan meghatározza, hogy a nyilvántartásból *mely szervezetnek, milyen célból és milyen adattartalommal adhatók át adatok*, biztosítja továbbá, hogy a polgárok hozzájuthassanak a nyilvántartás azon adataihoz, amelyek alapvető jogaik érvényesítéséhez szükségesek. Mivel a polgárőr igazolványok felesleges adminisztrációval, illetve többletköltségekkel járó időszakonkénti cseréje nem indokolt, *a polgárőri szolgálat ellátására jogosító igazolvány visszavonásig érvényes*.

Az igazolvány *8 napon belüli az Országos Polgárőr Szövetség által történő visszavonásának eseteit* ugyanakkor a jogszabály tételesen meghatározza, ezek a következők:

- kiadásának feltételei nem állnak fenn,
- a polgárőrt a polgárőri szolgálat jogellenes ellátása miatt indult szabálysértési vagy büntetőeljárásban jogerősen elmarasztalták,
- a polgárőr egyesület kezdeményezésére, ha a polgárőr nem kíván a továbbiakban polgárőri szolgálatot folytatni,
- a polgárőr egyesület jelzésére, ha a polgárőr egyesületi tagsága megszűnt.

Az Országos Polgárőr Szövetség *a polgárőr igazolványt 8 napon belül bevonja*

- *polgárőri alapfeladat ellátásától vagy a polgárőri szolgálat ellátásától való eltiltás időtartamára (legfeljebb 1 éves időtartamra)*, ha a polgárőrrel szemben az Országos Polgárőr Szövetség etikai bizottsága ilyen tartalmú intézkedést alkalmazott,
- *a szabálysértési eljárás jogerős befejezéséig, illetve a büntetőeljárásnak a bíróság jogerős ügydöntő határozatával vagy véglegessé vált nem ügydöntő végzésével történő befejezéséig, vagy az ügyészségnek vagy a nyomozó hatóságnak a feltételes ügyészi felfüggesztés vagy közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztésről szóló, illetve további jogorvoslattal nem támadható eljárást megszüntető határozata meghozataláig, ha a polgárőrrel szemben szabálysértési vagy büntetőeljárás indult és a polgárőr igazolvány bevonását az eljáró hatóság előzetesen indokoltnak tartotta.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A polgárőr igazolványt a polgárőr egyesület a tag belépését követően a megyei (fővárosi) polgárőr szövetségtől kérheti?**
- 2. A polgárőr igazolványt az Országos Polgárőr Szövetség, a kérelem beérkezését követő 60 napon belül adja ki?**
- 3. A polgárőr igazolványok felügyelete érdekében az Országos Polgárőr Szövetségnek nyilvántartás kell vezetnie?**
- 4. A polgárőri szolgálat ellátására jogosító igazolvány 5 évig érvényes?**
- 5. Az Országos Polgárőr Szövetség köteles a polgárőr igazolványt 8 napon belül bevonni, ha polgárőri alapfeladat ellátásától az Országos Polgárőr Szövetség etikai bizottság a polgárőrt eltiltotta?**

BELÜGYMINISZTERIUM

BELÜGYMINISZTERIUM
